

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ФІЛІПОВА Наталя Павлівна

УДК 614.23:316.77:002.1(477)(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ
УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ**

27.00.02 – документознавство, архівознавство
27 – соціальні комунікації

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____
(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник:
доктор історичних наук, професор
КОВАЛЬЧУК Галина Іванівна

Київ – 2019

АНОТАЦІЯ

Філіппова Н. П. Документно-інформаційні ресурси медичної галузі України: теоретичний та прикладний аспекти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.02 – документознавство, архівознавство. – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ, 2019.

У дисертації репрезентовано результати комплексного дослідження й узагальнення теоретичних і прикладних аспектів формування та функціонування системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України в умовах інформатизації.

Здійснено огляд наукових праць і публікацій, проблематика яких пов'язана з об'єктом дослідження, за результатами якого було визначено засади теоретичного осмислення процесів формування системи документно-інформаційних ресурсів медичної науки і сфери охорони здоров'я України, а також прикладних аспектів її функціонування в умовах впровадження інформаційних технологій.

Наведено трактування базових дефініцій поняттєвого апарату, що складають основу дисертаційного дослідження та формують комплексну терміносистему, яка сприяє визначенню сутності, міждисциплінарного характеру і місця медичної документації у інформаційній інфраструктурі України. Автором запропоновано визначення поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі» як сукупності медичних документів, що призначені для інформаційного забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки і є складовою відповідної документно-інформаційної інфраструктури, забезпечуючи функціонування та сталий розвиток медицини.

Окреслені мета та об'єкт дослідження визначили його методичні засади. Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс дослідницьких підходів і методів: системний, діяльнісний, історичний, соціально-комунікаційний підходи і методи наукового аналізу та синтезу, термінологічний, класифікаційний, метод порівняння, описання та вимірювання, індукції і дедукції, бібліографічний і наукометричний методи.

Узагальнено та проаналізовано структуру медичних документно-інформаційних ресурсів як складової галузевої інформаційної інфраструктури України, що представлена у вигляді комплексу документів сфери охорони здоров'я України та наукових джерел медичної інформації. Охарактеризовано роль Міністерства охорони здоров'я України у формуванні системи медичної документації. Обґрунтовано виокремлення в межах комплексної науки про документ галузевого документознавства, що вивчає систему медичної документації.

Репрезентовано результати розроблення схеми класифікації системи медичної документації за рівнем, за суб'єктом документування, за класами документації, за назвою виду документа, за сферою нормативного регулювання та за видом медичної допомоги.

Охарактеризовано сучасний стан інформатизації медичної галузі України, визначено нормативно-правову базу реалізації відповідних заходів і роль електронних ресурсів вітчизняної системи охорони здоров'я у формуванні галузевої інформаційної інфраструктури. Найвагомішими досягненнями інформатизації сфери охорони здоров'я визнано впровадження у медичних закладах системи електронного документообігу АСКОД і створення та впровадження електронної системи охорони здоров'я eHealth.

Окреслено місце наукової бібліографічної інформації у системі документно-інформаційних ресурсів сфери охорони здоров'я України та охарактеризовано роль Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Національної наукової медичної бібліотеки України у їх формуванні. Охарактеризовано значення персональних бібліографічних

показників як джерел акумульованих біографічних і бібліографічних відомостей про представників вітчизняної медицини у системі галузевих інформаційних ресурсів.

Визначено роль консолідованої біобібліографічної інформації у інформаційному забезпеченні медичної науки та сфери охорони здоров'я на прикладі бібліографічної бази даних «Джерела української біографістики» фундаментального електронного інформаційного ресурсу «Український національний біографічний архів». Охарактеризовано можливості розгалуженого пошукового інструментарію БД «Джерела», що забезпечує релевантний пошук серед записів бази даних, загальна кількість яких станом на середину 2018 року нараховує понад 7 тисяч одиниць.

За допомогою пошукового апарату БД «Джерела» було здійснено порівняльно-статистичний аналіз 197 репрезентованих у базі даних медичних біобібліографічних посібників як важливої складової частини системи документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медицини. Персональні бібліографічні видання було проаналізовано за такими змістовними та зовнішніми ознаками, як галузь наукових медичних знань, спеціалізація професійної практичної діяльності, науковий ступінь і почесне звання видатних представників вітчизняної медицини; місце видання, ім'я видавця, дата видання, фізична характеристика та додаткові відомості про фізичну характеристику. Також було визначено належність медичних біобібліографічних видань до певної серії, місце їхнього зберігання, мову галузевих посібників і матеріальний носій інформації.

Сформульовано практичні рекомендації для формування стратегії розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України, в основу яких покладено пропозиції щодо подальшого наповнення БД «Джерела» записами окремих документальних джерел біографічної інформації про діячів вітчизняної медицини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертаційній роботі вперше:

- систематизовано відомості про стан наукової розробленості тематики документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України;
- запропоновано документознавчий підхід до визначення складових системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі; узагальнено знання про функціонування медичної документації і наукової інформації як складових документно-інформаційних ресурсів медичної галузі;
- за результатами аналізу основних підходів до класифікування документів розроблено схему класифікації документів медичної галузі України;
- узагальнено сучасний вітчизняний досвід інформатизації системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі;
- визначено місце наукової бібліографічної інформації у системі інформаційних ресурсів медичної галузі та роль консолідованої біобібліографічної інформації у інформаційному забезпеченні медичної науки і сфери охорони здоров'я на прикладі бібліографічної бази даних «Джерела української біографістики» (БД «Джерела») фундаментального електронного інформаційного ресурсу «Український національний біографічний архів» (УНБА);
- сформульовано практичні рекомендації для формування стратегії розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України, в основу яких покладено пропозиції щодо подальшого наповнення БД «Джерела» записами окремих документальних джерел біографічної інформації про діячів вітчизняної медицини, що сприятиме долученню останньої до наукового інформаційно-комунікаційного середовища.

Уточнено:

- поняттєвий апарат документознавства, що визначає тлумачення базових термінів дослідження документно-інформаційних ресурсів України з позицій інформаційної концепції науки про документ та запропоновано визначення поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі».

Дістало подальший розвиток:

– науково-методичне забезпечення формування та функціонування документно-інформаційних ресурсів сфери охорони здоров'я України та медичної науки в умовах впровадження інформаційних технологій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування теоретичних положень дослідження процесів формування та функціонування медичної документації у діяльності закладів охорони здоров'я України. Висновки та результати щодо комплексного аналізу системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі доцільно використовувати в наукових дослідженнях з галузевого документознавства, в системі підвищення кваліфікації фахівців інформаційної, бібліотечної і архівної справи.

Результати дисертаційного дослідження також стануть корисними при підготовці навчально-методичних програм і посібників, орієнтованих на студентів закладів вищої освіти за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Сформульовані за результатами аналізу медичних документно-інформаційних ресурсів практичні рекомендації щодо подальшого формування БД «Джерела» УНБА доцільно використовувати в роботі відділу формування біобібліографічних інформаційних ресурсів Інституту біографічних досліджень НБУВ з метою вдосконалення та підвищення ефективності окремих напрямів його діяльності.

Ключові слова: документно-інформаційні ресурси, медична галузь, сфера охорони здоров'я України, галузеве документознавство, медична документація, інформатизація медичної галузі, наукова бібліографічна інформація, консолідована біобібліографічна інформація, стратегія розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України.

ANNOTATION

Filippova N. P. Record and information resources of the medical industry of Ukraine: theoretical and applied aspects. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a Candidate's Degree of Social Communications (PhD) in speciality 27.00.02 – Record and Archival Studies. – V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Kyiv, 2019.

The theoretical and applied aspects of the formation and functioning of record and information resources of the medical industry of Ukraine in the conditions of informatization are comprehensively researched and generalized in the thesis.

The scientific works and publications, the problems of which are connected with the object of research, are reviewed. The results of review determined the principles of theoretical understanding of the processes of forming the system of the record and information resources of medical science and healthcare in Ukraine, as well as the applied aspects of its functioning in the conditions of information technology introduction.

The interpretation of the basic definitions of the conceptual apparatus, that forms the basis of the research and a complex terminology system, as well as helps to determine the nature, interdisciplinary nature and place of medical records in the information infrastructure of Ukraine, is presented. The author proposes the definition of «the record and information resources of the medical industry» as a combination of medical industry records, that provides information for organization of the healthcare and medical science, as a part of the branch record and information infrastructure, and allows medicine to function and develop.

According to the purpose and the object of the research its methodical principles are determined. The complex of research approaches and methods was used, such as the systematic, historical, social communication approaches; scientific analysis and

synthesis, classification method, terminology, method of comparison, description and measurement, induction and deduction, bibliographic and scientometric methods.

The structure of medical information resources as an integral part of the industry information infrastructure of Ukraine is generalized and analyzed. Their structure was summarized as a complex of the healthcare records and the scientific sources of industrial information. The role of the Ministry of Health of Ukraine in the formation of medical records system is substantiated. The insulation of the Industrial Record Studies, that study the medical records system, is justified.

The results of the drafting of medical records system classification scheme by level, subject of documenting, documentation class, the name of the document type, the field of regulatory control and by type of medical care are presented.

The current state of informatization of the healthcare of Ukraine is described. The regulatory and legal framework for implementing the relevant measures and the role of electronic resources of the national healthcare system in the context of the formation of industrial information infrastructure are defined. The implementation of the electronic record management system «ASKOD» and the creation and implementation of the electronic healthcare system «eHealth» at the healthcare facilities, are identified among the most significant outcomes of the informatization of the healthcare of Ukraine.

The research of scientific bibliographic information in the system of information resources of the healthcare of Ukraine is substantiated. The role of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine and the National Scientific Medical Library of Ukraine in the formation of scientific bibliographic information is determined. The place of personal bibliographic indexes as sources of accumulated biographical and bibliographical information about representatives of domestic medicine in the system of industrial information resources is characterized.

The role of consolidated bibliographic information in the information support of medical science and healthcare is determined on the example of the bibliographic database «The Sources of Ukrainian Biography Studies» of the fundamental electronic information resource «The Ukrainian National Biographical Archive». The

possibilities of the branched search tools of database «The Sources of Ukrainian Biography Studies», that provides a relevant search in a numerical array of database records, as of the middle of 2018 the total number of which has more than seven thousand units, are described.

Using the search engine of the database «The Sources of Ukrainian Biography Studies», a comparative and statistical analysis of 197 medical bibliographical indexes, that are represented in the database, was carried out. Personal bibliographic publications were analyzed in terms of such content and external features, as the branch of scientific medical knowledge, the specialization of professional practice, the degree and honorary title of prominent representatives of domestic medicine; the publication location, publisher's name, date of publication, physical characteristics and additional information about the physical characteristics. The relevance of bibliographic publications to a particular series, the place of their storage, the language of medical industry indexes and material carrier of the information were also determined.

The practical recommendations for the development of the strategy of the system of the record and information resources of the medical industry of Ukraine is developed. They are based on the offers for the further formation of the database «The Sources of Ukrainian Biography Studies» by introducing to it the records of certain documentary sources of biographical information about the leaders of domestic medicine.

The scientific novelty of the obtained results is that for the first time:

- information on the state of the scientific development of the subject of the record and information resources of the medical industry of Ukraine was systematized;
- the record-based approach to the definition of the components of the system of the record and information resources of the medical industry is proposed; the knowledge about the functioning of medical records and scientific information as the components of the record and information resources of the medical industry is generalized;

- the draft scheme of classification of records of the medical industry of Ukraine, that is based on the results of the analysis of the main approaches to the classification of records, was developed;

- the modern domestic experience of informatization of the system of the record and information resources of the medical industry is summarized;

- the research of scientific bibliographic information in the system of information resources of the healthcare and the role of consolidated biobibliographic information in the information provision of medical science and healthcare on the example of the bibliographic database «The Sources of Ukrainian Biography Studies» of the fundamental electronic information resource «The Ukrainian National Biographical Archive» are determined;

- practical recommendations for formation of the strategy for the development of the system of the record and information resources of the medical industry of Ukraine, that is based on proposals for further filling the database «The Sources of Ukrainian Biography Studies» with records of individual documentary sources of biographical information about the leaders of domestic medicine, are developed.

Is clarified:

- the conceptual apparatus of the Record Studies, that defines the interpretation of the basic terms of research of the record and information resources of Ukraine from the standpoint of the information concept of the Record Studies and the definition of the «record and information resources of the medical industry» is proposed;

Next option has gained further development:

- the scientific and methodological support for the formation and functioning of the record and information resources of the healthcare of Ukraine and medical science in the conditions of information technology introduction.

The practical significance of the thesis results is related to the possibility of applying the theoretical principles of the study of the processes of the formation and functioning of medical records in the activities of healthcare institutions in Ukraine. The conclusions and results of the comprehensive analysis of the system of record

and information resources of the medical industry should be used in scientific research on the Industrial Record Studies, in the system of advanced training of specialists in information, library and archival affairs.

The results of the thesis would also be useful for preparation of the educational methodological programs and manuals for students of higher education institutions in the specialty 029 «Information, Library and Archival Affairs». The project of practical recommendations for the further formation of the database «The Sources of Ukrainian Biography Studies» of the «The Ukrainian National Biographical Archive», that is based on the results of the analysis of the medical information resources, should be used in the Department of Biobibliographic Information Resources Formation of the Institute of Biographical Research of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine with the purpose of enhancement and improving the efficiency of the separate directions of its activities.

Key words: record and information resources, medical industry, healthcare of Ukraine, the Industrial Record Studies, medical records, informatization of medical industry, scientific bibliographic information, consolidated biobibliographical information, strategy of the development of the system of record and information resourcec of the medical industry of Ukraine.

**Список публікацій здобувача за темою дисертації
та відомості про апробацію основних положень дисертаційної роботи**

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Статті, опубліковані у наукових фахових виданнях України:

1. Філіппова Н. П. Концепція інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки у контексті вдосконалення організації медичної документації / Н. П. Філіппова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2014. – № 3. – С. 57–62.

2. Філіппова Н. П. Значення персональних бібліографічних показників діячів медичної галузі у висвітленні досягнень вітчизняної медицини / Н. П. Філіппова // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica. – 2016. – Вип. 14. – С. 325–344.

3. Філіппова Н. П. Класифікаційний аналіз документів медичної галузі України / Н. П. Філіппова // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – 2017. – Вип. 47. – С. 218–230.

4. Філіппова Н. П. Місце персональних бібліографічних показників діячів медичної галузі в репертуарі української біобібліографії / Н. П. Філіппова. // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica. – 2018. – Вип. 16. – С. 265–285.

5. Філіппова Н. П. Система медичної документації України в структурі галузевого документознавства М. С. Слободяника / Н. П. Філіппова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2018. – № 1. – С. 26–34.

Статті у виданнях іноземних держав:

6. Філіппова Н. П. Medical biobibliographical indexes as a component of branch information resources = Медичні біобібліографічні показники як складова галузевих інформаційних ресурсів / Н. П. Філіппова // Nauki Społeczno-Humanistyczne. Polsko-ukraińskie czasopismo naukowe = Social and Human

Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal = Соціально-гуманітарні науки. Польсько-український науковий журнал. – Електрон. дані. – 2018. – № 02(18). – Available at: https://sp-sciences.io.ua/s2631964/filippova_natalia_2018_.medical_biobibliographical_indexes_as_a_component_of_branch_information_resources.social_and_human_sciences.polish-ukrainian_scientific_journal_02_18_. – Назва з екрана.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Філіппова Н. П. Електронні ресурси системи охорони здоров'я України у контексті формування сучасної галузевої інформаційної інфраструктури / Н. П. Філіппова // Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Донецьк, 02–04 квітня 2014 р. – Донецьк, 2014. – С. 20–22.

8. Філіппова Н. П. Управління документацією медичної галузі України / Н. П. Філіппова // Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, Одеса, 19–20 березня 2015 р. – Одеса, 2015. – С. 41–44.

9. Філіппова Н. П. Система медичної документації в Україні: основні напрями дослідження / Н. П. Філіппова // Документознавство та інформаційна діяльність: історія, сучасність, перспективи : матеріали науково-практичної конференції студентів і аспірантів, Київ, 23–24 квітня 2015 р. – Київ, 2015. – С. 28–29.

10. Філіппова Н. П. Документні ресурси медичної галузі в структурі веб-сайту Міністерства охорони здоров'я України / Н. П. Філіппова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 10–12 вересня 2015 р. – Одеса, 2015. – С. 232–238.

11. Філіппова Н. П. Система медичної документації в Україні у контексті галузевого документознавства / Н. П. Філіппова // Актуальні питання

документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, Одеса, 24–25 березня 2016 р. – Одеса, 2016. – С. 470–475.

12. Філіппова Н. П. Веб-сайт Департаменту охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) як джерело інформації / Н. П. Філіппова // Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи : матеріали II науково-практичної конференції аспірантів та студентів, Київ, 27 квітня 2016 року. – Київ, 2016. – С. 17–21.

13. Філіппова Н. П. Біобібліографічні показники діячів медичної галузі 1885–1989 років у структурі бази даних «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву» / Н. Філіппова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 8–9 вересня 2016 року. – Одеса, 2016. – С. 140–143.

14. Філіппова Н. П. Проект класифікації документів медичної галузі України / Н. П. Філіппова // Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 25–26 квітня 2017 р. – Київ, 2017. – С. 89–91.

15. Філіппова Н. П. До питання класифікації медичних документів / Н. П. Філіппова // Інформація, комунікація, суспільство – 2017 (ICS–2017) : матеріали VI Міжнародної наукової конференції, Славське, 18–20 травня 2017 р. – Львів, 2017. – С. 228–229.

16. Філіппова Н. П. Пошукові можливості бази даних «Джерела біографічної інформації» «Українського національного біографічного архіву» / Н. П. Філіппова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 14–15 вересня 2017 р. – Одеса, 2017. – С. 104–108.

17. Філіппова Н. П. Роль Національної наукової медичної бібліотеки України у формуванні медичних галузевих інформаційних ресурсів / Н. П. Філіппова // Інформація, комунікація, суспільство – 2018 (ICS–2018) : матеріали VII Міжнародної наукової конференції, Чинадієво, 16–19 травня 2018 р. – Львів, 2018. – С. 107–108.

18. Філіппова Н. П. До питання визначення об'єкта, предмета, функцій та структури медичного документознавства / Н. П. Філіппова // Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, Київ, 30–31 травня 2018 р. – Київ, 2018. – С. 105–107.

19. Філіппова Н. П. До питання розробки практичних рекомендацій щодо подальшого наповнення бази даних «Джерела української біографістики» / Н. П. Філіппова // Бібліотека. Наука. Комунікація: 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали Міжнародної наукової конференції, Київ, 6–8 листопада 2018 р. – Київ, 2018. – С. 518–522.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	17
ВСТУП	18
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	26
1.1 Історіографічний огляд	26
1.2 Аналіз джерельної бази та методологічні засади дослідження	42
1.3 Сутність та складові поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі».....	60
Висновки до Розділу 1	84
РОЗДІЛ 2 МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ГАЛУЗЕВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	88
2.1 Характеристика структури медичної документації України	88
2.2 Класифікація та типологія документів медичної галузі України	107
2.3 Використання засобів інформатизації системи документно- інформаційних ресурсів медичної галузі в Україні	126
Висновки до Розділу 2	147
РОЗДІЛ 3 НАУКОВІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ У СИСТЕМІ ДОКУМЕНТНО- ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	151
3.1 Наукова бібліографічна інформація в системі інформаційних ресурсів України.....	151
3.2 Консолідована біобібліографічна інформація в інформаційному забезпеченні медичної галузі.....	170
3.3 Стратегія розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України.....	188
Висновки до Розділу 3	210
ВИСНОВКИ.....	217
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	222
ДОДАТКИ.....	258

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АРМ	автоматизоване робоче місце
БД «Джерела»	база даних «Джерела біографічної інформації»
ДКУД	Державний класифікатор управлінської документації
ДОЗ КМДА	Департамент охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)
ЕЦП	електронний цифровий підпис
ІАС	інформаційно-аналітична система
ІБД	Інститут біографічних досліджень
ІТС ЄІПК	інформаційно-телекомунікаційна система «Єдиний інформаційний простір територіальної громади міста Києва»
МІС	медична інформаційна система
МОЗ України	Міністерство охорони здоров'я України
НАМН України	Національна академія медичних наук України
НБУВ	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
ННМБУ	Національна наукова медична бібліотека України
Укрдержархів	Державна архівна служба України
Укрмедпатентінформ	Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України
УНДІАСД	Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства
УНБА	Український національний біографічний архів
ЦБД	Центральний компонент електронної системи охорони здоров'я eHealth
MVP	minimum viable product, мінімально життєздатний продукт

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Кожна сфера людської діяльності, у тому числі й медицина, супроводжується відповідними системами інформаційно-аналітичного забезпечення, що передбачають урахування особливостей галузевих документно-інформаційних ресурсів.

Для медичної галузі ці особливості зумовлені специфікою медичної інформації, що полягає у властивостях клінічних даних, які документуються в процесі надання медичної допомоги. Саме наявність клінічних даних поруч із комплексністю їх подання є тими специфічними ознаками, що вирізняють медичні документи з-поміж інших систем галузевої документації. Ці ознаки мають безпосередній вплив на якість медичної інформації і складність її інтерпретації, що значною мірою залежить від фахівця, який оперує відповідними даними. В умовах інформаційного суспільства та стрімкого розвитку інформаційних технологій відбувається усвідомлення необхідності розробки основних концептуальних засад обміну медичною інформацією, принципів її захисту та використання для більш ефективного управління сферою охорони здоров'я України за допомогою організації розвинутої та ефективної системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі з її подальшою інтеграцією до світового інформаційного простору.

Крім нормативних документів, стандартів та іншої документації медичної галузі важливе значення, хоча, зрозуміло, не першочергове, мають і джерела біографічної інформації, які репрезентують відомості про життєвий і творчий шлях представників вітчизняної медицини, розкриваючи їх професійну унікальність. Останнє зумовлене важливістю знання про людський потенціал української медичної галузі, дослідження якого сприяє подальшому розвитку медицини з огляду на те, що саме особа є носієм ідей, теорій та практики.

Питання комплексного дослідження документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України у контексті становлення та розвитку галузевого документознавства як одного з найбільш суспільно значущих напрямів

наукових розвідок в межах науки про документ досі не було об'єктом окремого дослідження, залишаючись поза увагою наукової спільноти. З огляду на відсутність узагальнюючих документознавчих досліджень з проблематики теоретичних питань галузевого документознавства, що вивчає документи медичної сфери, перспективним завданням вбачається дослідження закономірностей формування та функціонування документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України в умовах впровадження інформаційних технологій. Відповідно, виникає об'єктивна необхідність проведення комплексного документознавчого аналізу, спрямованого на вивчення медичних документно-інформаційних ресурсів як джерел галузевої інформації і складової професійного комунікаційного середовища з позицій науки про документ.

Для розкриття сутності та складових документно-інформаційних ресурсів медичної галузі та визначення їх місця в структурі науки про документ в основу дослідження було покладено фундаментальні праці провідних вітчизняних вчених Н. О. Артамонової [8–11], В. В. Бездрабко [14–15], В. В. Добровольської [56–66], Л. А. Дубровіної [68–69], О. М. Збанацької [77–79], В. О. Ільганаєвої [249], С. Г. Кулешова [106–116], Н. М. Кушнарєнко [119–122], М. С. Слободяника [236–243], Л. Я. Філіпової [264–269], Г. М. Швецової-Водки [294–296], О. В. Шевченко [298] та ін. Дослідження зазначених науковців висвітлюють документознавчий аспект вивчення документно-інформаційних ресурсів суспільства, без яких неможливе функціонування жодної галузі людської діяльності.

Так само неможливим є й розвиток окремих галузей без наукового узагальнення їх досвіду та досягнень, що знаходить відображення в тому числі у бібліографічному компоненті документно-інформаційних ресурсів суспільства. Тому не менш важливе значення в межах досліджуваної проблематики також має науковий доробок українських вчених, який розкриває історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку ресурсів довідкової біографічної інформації, репрезентовані у ґрунтовних дослідженнях В. І. Попика [182–185]; зміст, особливості розвитку

та джерельну базу функціонування соціальних інформаційних комунікацій у процесі еволюції суспільства – у фундаментальних працях В. М. Горового [45–46]; питання формування, упорядкування та управління бібліотечними інформаційним ресурсами – у наукових розробках К. В. Лобузіної [124]; загальні та особливі аспекти джерельної бази біографічних досліджень – у працях С. М. Ляшко [131–132]; теорію, історію, організацію та методику бібліографії – Г. М. Швецової-Водки [297]; значення українських персональних бібліографічних показників та біобібліографії в цілому – у працях О. М. Яценка [301–309]; роль і місце медичних бібліотек України в сучасному інформаційному просторі держави, а також стан і перспективи розвитку системи науково-інформаційного забезпечення медичної галузі України – Р. І. Павленко [159]; розвиток медичної біобібліографії – Л. Є. Корнілової [100–102]; бібліотечно-інформаційний супровід професійної діяльності сімейних лікарів в Україні – Т. В. Проценко [219] та ін.

Проте узагальнюючі дослідження, що об'єднують різні складові документно-інформаційних ресурсів медичної галузі (медичну документацію та наукові джерела інформації), відсутні. Як самостійний об'єкт документознавчого дослідження документно-інформаційні ресурси сфери охорони здоров'я та медичної науки досі не аналізувались, що ускладнює вивчення цієї проблематики у межах галузевого документознавства.

Отже, актуальність теми дослідження спрямована на визначення прикладного аспекту формування та функціонування документно-інформаційних ресурсів медичної науки і сфери охорони здоров'я України в умовах впровадження інформаційних технологій, а також на теоретичне осмислення цих процесів у єдності характеристик окремих компонентів документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, зокрема визначення їх взаємозв'язку та взаємозалежності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов'язане з виконанням наукових тем Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ): «Біографіка,

біобібліографія та біографістика в сучасному науково-комунікаційному просторі України» (2016–2018 рр., 0116U003165) та «Розвиток інтелектуальних бібліотечних технологій організації наукових електронних ресурсів» (2017–2019 рр., 0116U007921).

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України, зокрема процесів їх формування та функціонування в умовах інформатизації.

Завдання дослідження:

- встановити стан розробки теми та джерельної бази дослідження документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України; визначити сутність і складові поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі»;
- охарактеризувати структуру медичної документації України як складової системи галузевих документно-інформаційних ресурсів та здійснити її класифікаційний аналіз;
- визначити нормативно-правові засади використання сучасних інформаційних технологій у системі документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, охарактеризувати сучасний стан її інформатизації;
- встановити місце наукової бібліографічної інформації у системі медичних інформаційних ресурсів України та розкрити роль консолідованої біобібліографічної інформації у інформаційному забезпеченні медичної галузі;
- окреслити основні напрями стратегії розвитку документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України.

Об’єкт дослідження – документно-інформаційні ресурси медичної галузі.

Предмет дослідження – теоретичний і прикладний аспекти функціонування медичної документації і наукових джерел інформації як складових документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України.

Методи дослідження. Для розв’язання поставлених завдань на різних етапах дослідження було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Зокрема, визначенню структури системи документно-

інформаційних ресурсів сфери охорони здоров'я України сприяло застосування методу наукового аналізу. Визначення взаємозв'язку і взаємозалежності між окремими компонентами системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі було здійснено за допомогою методу синтезу. При дослідженні окремих складових системи галузевих документно-інформаційних ресурсів було використано метод індукції. У свою чергу, метод дедукції забезпечив процес формулювання логічних висновків за результатами комплексного вивчення об'єкта дослідження. Завдяки застосуванню термінологічного методу стало можливим уточнення поняттєвого апарату дослідження, у тому числі визначення сутності та складових поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі». Вагоме значення при розробці проекту класифікаційної схеми системи медичної документації в Україні відіграло використання класифікаційного методу.

За допомогою методу порівняння було здійснено багатоаспектну характеристику персональних бібліографічних посібників діячів медичної галузі. Методи описання та вимірювання забезпечили фіксацію якісних і кількісних характеристик змістовних і зовнішніх ознак біобібліографічних посібників. Визначення тематики документів, авторської та організаційної належності, часу видання документів, географічної належності, місця видання персональних бібліографічних покажчиків уможливило застосування бібліографічного методу. За допомогою наукометричного методу було охарактеризовано структуру масиву біобібліографічних покажчиків і сформульовано тенденції розвитку досліджень з визначеної проблематики та галузі в цілому: інтенсивність розвитку, актуальність окремих напрямів і проблем, внесок окремих фахівців у розвиток медицини.

Серед принципів методології пізнання, на яких ґрунтується дисертаційне дослідження, визначено принципи єдності теорії і практики, визначеності, конкретності, підпорядкованості, розвитку та об'єктивності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертаційній роботі *вперше*:

- систематизовано відомості про стан наукової розробленості тематики документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України;
- запропоновано документознавчий підхід до визначення складових системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі; узагальнено знання про функціонування медичної документації і наукової інформації як складових документно-інформаційних ресурсів медичної галузі;
- за результатами аналізу основних підходів до класифікування документів розроблено схему класифікації документів медичної галузі України;
- узагальнено сучасний вітчизняний досвід інформатизації системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі;
- визначено місце наукової бібліографічної інформації у системі інформаційних ресурсів медичної галузі та роль консолідованої біобібліографічної інформації у інформаційному забезпеченні медичної науки і сфери охорони здоров'я на прикладі бібліографічної бази даних «Джерела української біографістики» (БД «Джерела») фундаментального електронного інформаційного ресурсу «Український національний біографічний архів» (УНБА);
- сформульовано практичні рекомендації для формування стратегії розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України, в основу яких покладено пропозиції щодо подальшого наповнення БД «Джерела» записами окремих документальних джерел біографічної інформації про діячів вітчизняної медицини, що сприятиме долученню останньої до наукового інформаційно-комунікаційного середовища.

Уточнено:

- поняттєвий апарат документознавства, що визначає тлумачення базових термінів дослідження документно-інформаційних ресурсів України з позицій інформаційної концепції науки про документ та запропоновано визначення поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі».

Дістало подальший розвиток:

– науково-методичне забезпечення формування та функціонування документно-інформаційних ресурсів сфери охорони здоров'я України та медичної науки в умовах впровадження інформаційних технологій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування теоретичних положень дослідження процесів формування та функціонування медичної документації у діяльності установ сфери охорони здоров'я України, у наукових дослідженнях з галузевого документознавства, в системі підвищення кваліфікації фахівців інформаційної, бібліотечної і архівної справи. Результати дисертаційного дослідження також стануть корисними при підготовці навчально-методичних програм і посібників, орієнтованих на студентів закладів вищої освіти за спеціалізацією «Документознавство та інформаційна діяльність». Окремі положення дослідження мають важливе значення для здійснення інформаційного забезпечення медичної галузі науковою інформацією. Зокрема, запропоновані практичні рекомендації щодо подальшого формування БД «Джерела» УНБА доцільно використовувати в роботі відділу формування біобібліографічних інформаційних ресурсів Інституту біографічних досліджень НБУВ з метою вдосконалення та підвищення ефективності окремих напрямів його діяльності.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконане самостійно, викладені наукові результати, висновки та рекомендації належать здобувачу.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації було викладено в опублікованих наукових працях та обговорено під час тринадцяти наукових конференцій, зокрема «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (Донецьк, 02–04 квітня 2014 р.), «Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації» (Одеса, 19–20 березня 2015 р.), «Документознавство та інформаційна діяльність: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 23–24 квітня 2015 р.), «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» (Одеса, 10–12 вересня 2015 р.), «Актуальні питання документознавства та

інформаційної діяльності: теорії та інновації» (Одеса, 24–25 березня 2016 р.), «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 27 квітня 2016 р.), «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» (Одеса, 8–9 вересня 2016 р.), «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 25–26 квітня 2017 р.), «Інформація, комунікація, суспільство – 2017 (ICS–2017)» (Славське, 18–20 травня 2017 р.), «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» (Одеса, 14–15 вересня 2017 р.), «Інформація, комунікація, суспільство – 2018 (ICS–2018)» (Чинадієво, 16–19 травня 2018 р.), «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 30–31 травня 2018 р.), «Бібліотека. Наука. Комунікація: 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (Київ, 6–8 листопада 2018 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в 19 одноосібних наукових публікаціях, з яких 5 наукових статей у провідних фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому фаховому періодичному виданні (Польща), 13 матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації (українською та англійською мовами), списку публікацій, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 315 сторінок (основна частина – 204 сторінки (9 авт. арк.), у тому числі 9 рисунків і 10 таблиць; додатки – 58 сторінок, до яких включено список публікацій за темою дисертації і відомості про апробацію результатів дослідження). Список використаних джерел включає 315 найменувань на 36 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

1.1 Історіографічний огляд

Історіографія дослідження документно-інформаційних ресурсів медичної галузі в Україні являє собою значний і багатоаспектний масив публікацій із соціальних комунікацій, документознавства, архівознавства, археографії, бібліотекознавства, бібліографознавства та інших суміжних галузей наукових знань.

Дослідження документно-інформаційних ресурсів України з точки зору їх соціально-комунікативного значення передбачає врахування двох аспектів: науково-комунікативного та інформаційно-комунікативного, що були визначені Г. В. Боряком у контексті використання суспільством інформаційних ресурсів в умовах розвитку інфраструктури, побудови інформаційних систем і мереж, агенцій та установ, що відповідають за наповнення баз даних, підтримку та розповсюдження інформації [23].

Концептуальним для дисертаційного дослідження є запропоноване В. О. Ільганаєвою визначення поняття «комунікаційне середовище», що в межах теорії соціальної комунікації розглядається як сукупність матеріально-речових, субстанційно-змістовних, технологічних і організаційних умов, у яких здійснюється комунікаційна взаємодія та комунікаційний процес [249, с. 165].

У свою чергу, дефініція «соціальні комунікації» використовується в різних значеннях з огляду на різні підходи до її тлумачення. Наприклад, досліджуючи соціальні комунікації з погляду соціолінгвістичного та психолінгвістичного аналізу, О. М. Холод пропонує теоретичне обґрунтування положень сучасної наукової галузі «соціальні комунікації» і викладає власний погляд на теорію

соціальних комунікацій. Він розглядає соціальні комунікації як галузь знань, що вивчає організаційно впорядковану систему документів, їх масиви, продукти засобів масової комунікації та інформаційні технології, що забезпечують реалізацію інформаційних процесів і намірів при безпосередній участі членів комунікаційного процесу [289, с. 35–38].

За А. В. Соколовим, соціальна комунікація трактується як рух знань, емоційних переживань, вольових впливів у соціальному просторі та часі [244–246; 247, с. 14–16]. Інше визначення комунікації подано у праці Ф. І. Шаркова, який під комунікацією розуміє спілкування, передачу інформації від людини до людини, від однієї системи до іншої. На його думку, комунікація також позначає зв'язок, повідомлення, звістку, взаємодію, обмін інформацією у суспільстві, створення та розповсюдження інформації, а також засіб зв'язку. Окрім того, цей термін використовується для позначення зв'язку будь-яких об'єктів матеріального та духовного світу [290].

Однак найвдалішим, на нашу думку, є визначення, запропоноване В. М. Горовим, який, розглядаючи зміст і особливості розвитку соціальних інформаційних комунікацій у процесі еволюції суспільства, досліджує джерельну базу їх функціонування як систему соціальних інформаційних баз та інфотворчих структур українського суспільства, визначає перспективи розвитку даної соціальної інформаційної системи. У широкому розумінні В. М. Горовий визначає комунікацію як процес усталених обмінів у складних системах і між однотипними системами, що забезпечує існування й розвиток даних систем [46, с. 15]. Як наголошує авторитетний вчений, таке визначення повною мірою узгоджується із вищенаведеним трактуванням соціальних комунікацій за О. М. Холодом. У свою чергу, соціальні інформаційні комунікації В. М. Горовий визначає як комунікації, призначені для забезпечення суспільно значущою інформацією всіх елементів соціальної структури суспільства, налагодження загальносуспільних інформаційних обмінів в інтересах існування й розвитку суспільства [46, с. 33].

Для вивчення документно-інформаційних ресурсів сфери охорони здоров'я України значну роль також відіграли фундаментальні праці К. В. Лобузіної. Особливе місце серед них належить ґрунтовній монографії, у якій висвітлено питання формування, упорядкування та управління бібліотечними інформаційними ресурсами в контексті соціокомунікаційних процесів та формування суспільства знань, у тому числі визначено шляхи вирішення проблеми актуалізації та інтелектуального доступу до масивів історико-культурної та наукової інформації [124].

Вагомим підґрунтям для розкриття проблематики дисертаційного дослідження також послугували наукові розвідки Г. І. Ковальчук, присвячені документальним пам'яткам та дисциплінам, що їх вивчають, а також документознавчій діяльності українського наукового інституту книгознавства [95; 96; 97]. Ще однією невід'ємною складовою історіографії дослідження є спільна публікація Г. І. Ковальчук і Л. А. Дубровіної про розвиток електронних інформаційних ресурсів рукописної та книжкової спадщини в НБУВ, у якій розкривається сучасний стан підготовки електронних ресурсів рукописного та книжкового національного надбання, розвитку наукових досліджень і створення відповідних баз даних, електронних каталогів, повнотекстового наукового ресурсу та цифрових колекцій, що може бути використано у тому числі для науково-інформаційного забезпечення вітчизняної медицини [69].

У свою чергу, проблеми класифікації і змісту джерел національної історії знайшли розв'язання у наукових роботах Г. В. Папакіна [165–166]. Наприклад, у дослідженні, присвяченому окресленню та розкриттю змістового аспекту Українських визвольних змагань середини ХХ ст., вченим розкривається схема класифікації, подається характеристика видів, підвидів, груп та окремих одиниць таких джерел і пам'яток, як архівні документи, фотографії, мемуари, мистецькі твори, пам'ятки усної та пісенної творчості тощо. Комплексне дослідження означеного масиву документів дозволило Г. В. Папакіну сформулювати

об'єктивний висновок щодо характеру та значення Українських визвольних змагань 1939–1956 років [166].

У системі наук документально-комунікаційного циклу комунікаційний підхід набув розвитку в працях В. В. Добровольської [61–62; 66], О. М. Збанацької [79], В. О. Ільганаєвої [249], С. Г. Кулешова [111; 114–115], М. С. Слободяника [236; 239–240; 243], Л. Я. Філіпової [264–268], Г. М. Швецової-Водки [294–296] та ін.

В умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства перед документознавцями та фахівцями суміжних галузей знань також постає питання оптимізації документаційного забезпечення діяльності установ, підприємств і організацій. Визнаний вітчизняний вчений С. Г. Кулешов досліджує в тому числі й документаційні ресурси інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у місцевих органах державної влади [109]. Питанню документаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні також присвячено публікації Т. В. Іванової [82].

Окремо варто відзначити важливість для розкриття проблематики дисертації наукових розробок знаної дослідниці В. В. Бездрабко, присвячених вивченню історії документознавства, зокрема організаційних форм його існування як науки, наукової і навчальної спеціальності [14–15]. Викладені В. В. Бездрабко результати наукової реконструкції, осмислення та комплексного дослідження становлення та розвитку документознавства в Україні в другій половині ХХ ст. – першому десятилітті ХХІ ст. сприяли визначенню передумов формування наукового знання про галузеві документно-інформаційні ресурси з урахуванням традиційних і перспективних напрямів наукових досліджень у межах документознавства.

Відповідно до одного із завдань дисертаційного дослідження передбачено надання характеристики структури медичної документації як складової системи галузевих документно-інформаційних ресурсів України. Розглядаючи медичну документацію як об'єкт вивчення відповідного напрямку галузевого документознавства, постає також необхідність визначення предмета, функцій і

структури останнього, що вбачається можливим шляхом висвітлення місця системи медичної документації України в межах інформаційної концепції документознавства.

Галузеве документознавство традиційно розглядається як одна зі складових комплексної науки про документ поруч із її загальною частиною.

Наприклад, Г. М. Швецова-Водка у межах поділу документознавства на загальне та спеціальне до першого відносить все, що стосується будь-яких документів. У свою чергу, у другому – спеціальному, – вона розглядає те, що присвячується певним видам чи типам документів. У спеціальному документознавстві поруч з іншими дисциплінами, присвяченими конкретним видам документів, авторитетна дослідниця зокрема виділяє такі види, як музичне та образотворче документознавство [295].

Визначна роль в обґрунтуванні галузевого документознавства, у тому числі його перспективних напрямів досліджень, належить працям М. С. Слободяника [237; 259]. Науковцем в межах авторської інформаційної концепції документознавства було визначено передумови формування галузевої складової комплексної науки про документ, об'єкт і предмет галузевого документознавства, його структуру, в межах якої зокрема виокремлено ключові теоретичні проблеми та проблематику прикладних досліджень [237].

Науковий доробок М. С. Слободяника також визначає шляхи створення та залучення інноваційних технологій, що у сучасних умовах науково-технічного прогресу мають визначний вплив на підвищення ефективності інформаційної діяльності на відомчих і міжвідомчих рівнях, дозволяючи раціонально використовувати наявні інформаційні ресурси [236, с. 87–99].

Вагоме місце проблематика галузевого документознавства займає й у науково-допоміжному бібліографічному покажчику «Українське документознавство (1991–2011)» [259], підготовленому спільними зусиллями М. С. Слободяника та О. А. Політової. Бібліографічний посібник відображає доробок провідних вчених та наукових колективів України за перші двадцять

років її незалежності. У межах першого розділу видання «Теорія і методологія документознавства» поруч із параграфами, присвяченими історії документознавства, документознавчій термінології і зарубіжному документознавству, виокремлено «Галузеве документознавство». Доцільно зазначити, що це єдиний параграф у покажчику, який у свою чергу поділяється на підрозділи: «Управлінське документознавство» та «Юридичне документознавство», що обумовлено їх активним розвитком.

М. С. Слободяник також виступив у ролі наукового редактора та автора ґрунтовної вступної статті до видання [259, с. 4–16]. У статті вчений зокрема констатує важливість галузевого напрямку розвитку вітчизняної науки про документ і аналізує стан розробленості досліджень, присвячених його основним видам. Окрім управлінського та юридичного документознавства у покажчику відображено також публікації, присвячені музичному документознавству, аналізу потоку образотворчих документів. На думку М. С. Слободяника, проблематика використання результатів аналізу галузевих потоків для розробки стратегії інформаційного забезпечення науки та прогнозування її розвитку, аналізу ефективності діяльності окремих дослідників і наукових шкіл має стати центральною у документознавчих дисертаційних дослідженнях [259, с. 9].

Таким чином, довідково-бібліографічний покажчик М. С. Слободяника та О. А. Політової є ґрунтовною джерельною базою для подальших документознавчих розвідок, відображаючи у тому числі стан розробленості окремих напрямів галузевих досліджень у межах вітчизняної науки про документ за період 1991–2011 рр.

Наступні роки засвідчили інтенсифікацію наукових розвідок у царині галузевого документознавства. Так, у 2012 році науковій спільноті було представлено результати одразу двох наукових праць, що репрезентують окремі напрями галузевих досліджень у межах науки про документ. Одна з них належить А. Т. Матвієнку та присвячена соціально-комунікаційному аспекту документально-інформаційного забезпечення туристичної галузі в

Україні [138]. У свою чергу, для галузі культури визначною подією стала презентація наукової праці В. В. Добровольської, за мету якої науковцем було визначено розробку цілісної системи управління документацією для органів управління культурою [61]. Вважаємо за доцільне зупинитись на основних положеннях зазначених наукових розвідок, оскільки сформульовані науковцями позиції, на нашу думку, мають бути враховані при дослідженні систем документації у межах інших галузей людської діяльності, в тому числі й медичної.

У роботі А. Т. Матвієнка досліджено основні підходи туризмології та документознавства щодо питання документально-інформаційного забезпечення розвитку туристичної галузі в Україні в умовах розвитку інформаційного суспільства та формування інтегрованої інформаційної культури туризму.

Науковцем узагальнено поняття й вимоги до сучасних документальних та інформаційних ресурсів управління туристичною сферою з урахуванням вітчизняного та світового досвіду, представлено туристичний ресурс України як складову інформаційної структури українського суспільства в мережі Інтернет, створено модель веб-ресурсу «Туристична Україна», де враховані як система документації, що забезпечує галузь, так і можливості створення розвинутих інформаційних ресурсів з розширеними комунікаційними можливостями. Дослідником також обґрунтовано наступні функції веб-сайтів і порталів: інформаційно-кумулятивну (накопичення, формування та зберігання електронних документів); соціально-комунікаційну (соціально-комунікаційної взаємодії суб'єктів та об'єктів туристичної галузі), загальнокультурну (розвиток духовної складової суспільства) та економічну (розвиток економічної складової держави). Розглянуто структурні компоненти, що мають бути на сучасному туристичному сайті з урахуванням специфіки галузі та сучасних соціокомунікаційних методів, розроблено теоретичні, методичні та практичні положення щодо документознавчо-інформаційної моделі веб-сайту «Туристична Україна» як соціокомунікаційного засобу підвищення ефективності документально-інформаційного забезпечення туристичної галузі

із залученням досягнень сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та досвіду бібліотек, архівів, музеїв, науково-дослідних інститутів [138, с. 7, 12–13].

Дослідження функціонування системи управління документацією в органах управління культурою в Україні як соціально-комунікаційного процесу, здійснене В. В. Добровольською, на нашу думку, заслуговує особливої уваги в контексті перспективності використання отриманих дослідницею наукових результатів у межах нашого дослідження документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України на компаративних засадах за ознакою спорідненості досліджуваних предметів і явищ. Науковцем вперше на підставі комплексного документознавчого аналізу було розроблено цілісну систему управління документацією в органах управління культурою та визначено перспективні напрями розвитку цієї системи в сучасному комунікаційному середовищі [61, с. 6–7]. В. В. Добровольською обґрунтовано роль системи управління документацією у вирішенні як загальних проблем, так і проблем конкретної галузі на прикладі галузі культури, що має визначальне значення для духовного розвитку українського суспільства та кожної особистості [61, с. 45].

Реалізація пізнавальних можливостей комунікаційного підходу, що ґрунтується на результатах вивчення комунікаційних потреб суспільства та розробки ефективних засобів їх задоволення, визначена дослідницею важливим чинником розвитку сучасного документознавства, у тому числі й управління документацією. Серед магістральних напрямів розвитку комунікаційного підходу в дослідженні теорії і практики управління документацією В. В. Добровольська констатує розробку ефективних технологій, що ґрунтуються на можливостях мережі Інтернет та максимально широкого використання електронної документації, зокрема оцифрованої [61, с. 65].

Дослідницею було розроблено авторську системно-комунікаційну модель управління документацією як складової частини інтегрованої комунікаційної системи управління культурою в Україні. Запропонована модель передбачає

наступні взаємопов'язані елементи: «галузь», «життєвий цикл документа», «документні процеси» та «документознавець», що є рівнозначними за ознакою їх необхідності та достатності для відображення реального об'єкта – управління документацією. Серед важливих складових дослідження цієї моделі В. В. Добровольською в тому числі визначено аналіз бінарних зв'язків між зазначеними елементами [61, с. 121–122].

Окрім того, важливим напрямом розвитку системи управління документацією науковцем визначено формування довгострокової стратегії, що включає розробку ефективної політики, цілей і нових напрямів розвитку системи. З огляду на це, В. В. Добровольською в якості практичного засобу оформлення та реалізації такої стратегії було запропоновано стратегічний план, орієнтований на втілення комплексу рішень, що спрямовані на підвищення ефективності системи управління документацією як складової управління культурою в Україні. Розроблений стратегічний план представлений у вигляді дерева цілей розвитку системи із наведенням опису її ідеального стану на довготривалу перспективу та передбачає в тому числі рекомендації автора щодо його успішної реалізації на практиці [61, с. 163–164].

У свою чергу, комплексний історико-документознавчий аналіз еволюції системи керування електронною документацією у Федеративній Республіці Німеччина (далі – ФРН) як бази для розробки рекомендацій щодо використання досвіду ФРН в умовах створення системи керування електронною документацією в Україні було здійснено В. В. Рудюком [227]. До сфери наукових інтересів В. О. Кудлая належить проблема документаційного забезпечення системи управління якістю на підприємстві [104–105]. У свою чергу, авторству О. М. Загорецької поміж багатьох інших наукових розвідок належить публікація у фаховому медичному виданні під назвою «Медична практика», присвячена питанню визначення порядку реєстрації вхідних документів [73].

Серед найважливіших для галузевого документознавства подій 2016 року варто зазначити представлення науковій спільноті наукової роботи

О. В. Шевченко, присвяченої розробленню теоретико-методологічних засад формування системи документаційного забезпечення торговельної галузі України в умовах глобалізації сучасного соціокомунікаційного простору [298]. У контексті нашого дослідження документно-інформаційних ресурсів медичної галузі винятковий інтерес представляють розглянуті науковцем особливості розвитку комунікаційного середовища торговельної та комерційної діяльності, місце галузевої документації у комунікаційних процесах відповідної сфери.

У роботі О. В. Шевченко також висвітлено розвиток наукових поглядів на систему документаційного забезпечення торговельної галузі, обґрунтовано методологію та методи дослідження, визначено термінологічні основи предметної сфери. В межах проблеми впорядкування та уніфікації документів науковцем також охарактеризовано сучасне нормативно-правове забезпечення класифікації торговельної документації України та багатоаспектно проаналізовано різновиди торговельних документів. Зокрема розглядаються особливості договірно-контрактних документів, галузевих електронних документів у класифікаційних схемах торговельної документації, а також документації із комерційної логістики.

Особливої уваги, з нашої точки зору, заслуговує обґрунтування дослідницею наукових підходів щодо вирішення проблем нормативного гарантування класифікації торговельної документації. Основою систематизації торговельної документації визначено змістову ознаку та функціональну належність документів (супровідних та ідентифікуючих) з огляду на їх функціонування в межах торговельної діяльності, зі змістом якої власне пов'язане різноманіття відповідної документації. Відповідно, основну увагу науковець приділяє саме змістовій класифікаційній ознаці [298, с. 14].

Окрім того, О. В. Шевченко досліджено особливості галузевого документообігу на прикладі торговельних підприємств України та електронний документообіг як технологічну основу управління галузевого документообігу, розроблено концептуальну модель і запропоновано перспективні напрями розвитку системи документаційного забезпечення торговельної галузі України.

Серед найважливіших стратегічних напрямів вдосконалення системи дослідницею виокремлено поряд із зазначеною вище уніфікацією класифікації торговельної документації також створення єдиного інформаційного середовища галузі, що полягає у формуванні уніфікованої бази документних ресурсів торговельної діяльності на основі сталої законодавчо-нормативної бази. Дослідницею передбачається також удосконалення документаційного забезпечення зовнішнього комунікаційного середовища торговельної галузі та її складових поруч із підвищенням рівня інформаційного забезпечення торговельної діяльності шляхом впровадження електронного документообігу та електронних архівів [298, с. 21].

Незважаючи на те, що науковець наголошує на невичерпності здійсненого нею дослідження проблем удосконалення системи документаційного забезпечення торговельної галузі України [298, с. 28], дозволимо собі констатувати беззаперечну значущість визначених О. В. Шевченко теоретико-методологічних засад формування системи документаційного забезпечення не лише для торговельної галузі, але й для напряму галузевих документознавчих розвідок: як в цілому, так і в якості підґрунтя для проведення компаративних досліджень відповідних систем в межах інших галузей людської діяльності.

Ще одним яскравим прикладом галузевого дослідження є наукова праця О. О. Вдовіної, присвячена електронному діловодству як комунікаційній складовій судочинства в Україні. Дослідницею було розроблено теоретико-методичні засади розвитку електронного судового діловодства в умовах впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у судові органи державної влади України. Поруч із наданням функціональних і комунікаційних характеристик електронного діловодства та документообігу в судах О. О. Вдовіною було також визначено конкретно-прикладні завдання його поліпшення в контексті Концепції електронного урядування України [31].

З огляду на об'єкт нашого дослідження, особливий інтерес представляє праця визнаної вченої Н. О. Артамонової [10]. У своїй роботі науковець обґрунтовує теоретико-методологічні та організаційні засади вдосконалення

системи інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки України за умов розвитку сучасного соціокомунікаційного простору [10, с. 8].

Н. О. Артамоною вперше було запропоновано новий науковий напрям міждисциплінарного дослідження системи інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки як базової підсистеми соціальної комунікації, обґрунтовано генезу цієї системи: умови її виникнення, етапи еволюціонування, становлення та подальшого розвитку в сучасному соціокомунікаційному просторі. Дослідницею розкрито комунікаційну сутність і функції структурних складових системи інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки, зокрема комунікаційних служб, інформаційних ресурсів і технологій реалізації наукової медичної комунікації; обґрунтовано доцільність встановлення зв'язків і взаємодії між ними як головного джерела підвищення ефективності цієї системи.

Окрім того, науковцем було визначено місце та роль патентних ресурсів у системі інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки на новому інформаційно-технологічному рівні функціонування Інтернет-комунікацій; розроблено модель патентної комунікації у патентно-кон'юнктурних дослідженнях як складової системи інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичних інновацій.

Стратегічні напрями вдосконалення системи інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки та інноваційної діяльності, запропоновані Н. О. Артамоною, полягають у створенні єдиної цілісної системи інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення із сукупністю постійно взаємодіючих комунікаційних структур, орієнтованих на вдосконалення інформаційних продуктів і сервісу на принципах корпоративності та системності інформаційного забезпечення кожного з етапів наукових досліджень; їхня інтеграція до єдиного інформаційного простору через Інтернет-комунікації; підвищення професійного рівня інформаційних і бібліотечних працівників у опануванні інноваційних знань, що допоможе

суттєво вдосконалити систему інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення охорони здоров'я.

Дослідницею було розроблено концептуальну модель вдосконалення системи інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки України, що визначає основні засади формування та реалізації її системних складових (організаційної, інформаційної, технологічної) і передбачає перехід її розвитку на новий рівень консолідації, взаємодії, співпраці, інтеграції інформаційно-бібліотечних комунікаційних структур медичної галузі з метою вдосконалення інформаційного супроводу та моніторингу галузевих інновацій.

Н. О. Артамонова також розглядає питання подальшого розвитку систематизації наукової медичної документації, до переліку якої включено: патентну та нормативну документацію, планово-звітну наукову документацію, первинно-облікову наукову документацію, вторинну документацію до звітів про науково-дослідну роботу, галузеві бази даних, бази знань і реєстри медичних препаратів. Окрім того, науковцем запропоновано стратегічні напрями вдосконалення технологічного підходу до аналітичного опрацювання патентно-інформаційних ресурсів, що передбачає реалізацію послідовних етапів з урахуванням специфіки об'єкта дослідження [10, с. 12–13].

Питанню документаційного забезпечення медичної галузі також присвячена спільна публікація Л. Я. Філіпової і Н. О. Артамонової, які розглядають зміст і призначення головних напрямів інформаційного забезпечення медичної науки в контексті еволюції науково-інформаційної діяльності [266]. У співавторстві з Л. М. Овсянніковою Н. О. Артамонова обґрунтовує концептуальну модель розвитку системи інформаційного забезпечення наукової та інноваційної діяльності в медичній галузі, розглядаючи, головним чином, питання розроблення механізмів формування системи управління патентно-інформаційними ресурсами [153].

Н. О. Артамоновій також належать одноосібні авторські публікації, у яких висвітлюються результати інформаційного моніторингу наукової та

інноваційної діяльності медичної галузі України [8], обґрунтовується необхідність формування інформаційно-комунікаційного середовища вітчизняної медичної науки [9]. Монографію Н. О. Артамонова присвятила відтворенню загальної картини розвитку та формування системи інформаційного забезпечення медичної науки [11].

Окрім того, за ознакою галузевої спорідненості вагоме значення для нашого дисертаційного дослідження має також наукова розвідка Т. В. Кулієвої, яка присвячена системі бібліотечно-інформаційного супроводу професійної діяльності сімейних лікарів в Україні [219].

Втім доцільно зауважити, що Н. О. Артамонова в межах своєї роботи розглядає окремий складовий елемент системи медичної документації, а саме наукові документи у галузі медицини, що обумовлено метою та визначеними нею завданнями роботи. Відповідно, й Т. В. Кулієва вивчає складову частину документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, яка забезпечує здійснення спеціалізованої багатoproфільної діяльності з надання виключно первинної медико-санітарної допомоги.

У свою чергу, проблему побудови медичних інформаційних систем для автоматизованого прийняття та підтримки прийняття рішень, а також інформаційного супроводження лікувально-діагностичного процесу, розглядають Д. Х. Штофель, Л. Г. Коваль, С. М. Злепко та Л. В. Космач [139]. І. С. Тимошенко здійснює аналіз комунікативних засобів, які забезпечують передавання медичних знань у клінічну практику, та характеризує українські медичні ресурси мережі Інтернет, що містять інформацію про медичні установи [255].

Як вже було зазначено, увага дослідників значною мірою зосереджена на висвітленні перспектив розвитку складових електронного документознавства: електронного документообігу, автоматизації ділових процесів у медичних установах, електронних документних ресурсів та їхнього представлення у мережі Інтернет. Дана тенденція є цілком закономірною, адже як зазначає В. В. Добровольська, можливості підвищення ефективності використання

документів з паперовими носіями в комунікаційному процесі на сьогодні практично вичерпані [64].

З точки зору галузевого документознавства викликають інтерес також публікації О. С. Коваленко [93] і Л. В. Петравчук, Т. В. Марухно, Г. Й. Олейніної [171], присвячені аналізу поточного стану та перспективам розвитку інформатизації системи охорони здоров'я України; В. Р. Войнаровського, О. В. Кравченко, М. В. Нестерчук [187], які досліджують практику впровадження автоматизованих інформаційних систем медичного документообігу для потреб лікувально-профілактичних закладів на прикладі АІС МЕД «Талан»; О. В. Войтко, Г. П. Олійніченко, О. В. Шуригіної [40], які аналізують технічні, організаційні та правові аспекти роботи персоніфікованих баз медичних даних.

Таким чином можна констатувати, що питання комплексного дослідження системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України залишається актуальним і потребує подальшої розробки. Окрім того, поруч з характеристикою системи медичної документації важливе значення також має вивчення такої важливої складової документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, як наукові джерела інформації. У межах останньої важливу роль відіграє консолідована біобібліографічна інформація як ефективний засіб інформаційного забезпечення сфери охорони здоров'я та медицини.

Питанню української персональної бібліографії як складової частини біобібліографії присвячено значну частину наукових публікацій О. М. Яценка, авторитетного дослідника біобібліографічної діяльності, зокрема її історії, сучасного стану, проблем і перспектив інформаційного забезпечення [301; 305; 307].

Науковцем висвітлено окремі аспекти становлення та шляхи розвитку біобібліографічної інформації, її форми та змісту з найдавніших часів до наших днів; окреслено зв'язок біобібліографії з бібліографією впродовж усього часу їх існування; визначено основні напрями бібліографії; досліджено термінологічні поняття «біобібліографія» та «бібліографічна інформація», зокрема

констатовано відсутність в межах останньої системи усталених і загальноприйнятих термінів і однозначного їх визначення; розглянуто види бібліографічної інформації, у тому числі такі її сучасні варіації, як персональні Інтернет-сайти, біобібліографічні та авторитетні бази даних, організації і координованому наповненню яких, як зазначає автор, належить майбутнє української біобібліографії [301].

У контексті аналізу вітчизняної наукової періодики важливе значення також має публікація О. М. Яценка, присвячена вивченню проблеми виявлення біографічного матеріалу із загального масиву репертуару вітчизняної наукової періодики як джерела формування «Українського національного біографічного архіву», вирішення якої надасть можливість уточнювати, конкретизувати, актуалізувати біографічну інформацію та сприятиме подальшим біографічним дослідженням [302].

Таким чином, питання узагальнення теоретичних знань про значний сегмент у структурі документної інфраструктури суспільства – документно-інформаційну інфраструктуру медичної галузі в Україні, на сьогодні залишається поза увагою вітчизняних дослідників. Документації сфери охорони здоров'я присвячено публікації фрагментарного характеру, що здебільшого висвітлюють питання інформатизації системи охорони здоров'я, зокрема, автоматизованих інформаційних систем медичного документообігу [40; 93; 171; 187].

Узагальнюючи вищевикладене, можна констатувати перспективність подальших досліджень з проблематики галузевого документознавства, що вивчає медичну документацію, як виду галузевої науки про документ в межах її інформаційної концепції на основі ґрунтовного аналізу особливостей змістовної складової документів сфери охорони здоров'я України та вітчизняної медичної науки, що визначають їхню структуру, функції та специфіку їх використання в системі професійних комунікацій, у тому числі наукових.

1.2 Аналіз джерельної бази та методологічні засади дослідження

Комплексне вивчення документно-інформаційних ресурсів медичної галузі можливе за умови використання різноманітної джерельної бази, яка представлена у вигляді нормативно-правових актів України, стандартів, переліків, збірників уніфікованих форм документів, методичних рекомендацій, довідково-енциклопедичних видань, бібліографічних та біобібліографічних покажчиків, фахових періодичних і продовжуваних видань, дисертацій і авторефератів дисертацій, матеріалів науково-практичних конференцій і семінарів, наукових праць провідних вчених, баз даних та інформаційних ресурсів мережі Інтернет за проблематикою дослідження.

Першочергове значення для висвітлення проблематики документаційного забезпечення вітчизняної медицини становлять нормативно-правові акти, які мають найвищу юридичну силу. Це закони України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657–XII [206], «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74/98–ВР [209], «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 75 [207], «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 р. № 539/97–ВР [211], що регламентують інформаційну діяльність в Україні.

Відносини, пов'язані із формуванням, обліком, зберіганням і використанням документів, регулюються законами України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» від 24 грудня 1993 року № 3814–XII [208], «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851–IV [191], «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 року № 852–IV [190], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05 липня 1994 року № 80/94–ВР [202].

Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2801–XII [154], у свою чергу, визначає правові,

організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні та регулює суспільні відносини у цій сфері.

При дослідженні системи медичної документації також було проаналізовано Закон України «Про стандартизацію» від 5 червня 2014 р. № 1315–VII [214], який встановлює правові та організаційні засади стандартизації в Україні і спрямований на забезпечення формування та реалізації державної політики у відповідній сфері. Правову основу діяльності у сфері телекомунікацій встановлює Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 р. № 1280–IV [216], що визначає повноваження держави щодо управління та регулювання відповідної діяльності, а також права, обов'язки та засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у даній діяльності або користуються телекомунікаційними послугами.

У контексті гарантування права на вільний доступ до інформації і знань, їх залучення до цінностей національної та світової культури, науки та освіти, що зберігаються в бібліотеках, було також здійснено аналіз основних положень Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27 січня 1995 року № 32/95–ВР [189].

Окрім законодавчих було проаналізовано в тому числі й інші нормативно-правові акти, до складу яких входять постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади» від 30 листопада 2011 р. № 1242 [195], «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади» від 29 серпня 2002 року № 1302 [203], «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд» від 24 лютого 2003 р. № 208 [204], «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 4 січня 2002 р. № 3 [212], «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 р. № 567 [192]. Ще одну групу досліджених нормативно правових актів складають наказ Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) «Про

офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України» від 06 листопада 2012 року № 877 [210]; проект наказу МОЗ України «Про затвердження порядку створення та обліку електронних ресурсів МОЗ та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління МОЗ» [193]; наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Про порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» від 25 листопада 2002 р. [213].

Ще однією складовою джерельної бази дослідження є міждержавні та державні стандарти, що регламентують термінологію діловодства й архівної справи, основні вимоги до систем документації і до оформлення документів: ДСТУ ISO 5127:2007 «Інформація та документація. Словник термінів» [88] і його чинна редакція ISO 5127:2017 «Information and documentation – Foundation and vocabulary» [311], ДСТУ 2392–94 «Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення» [84], ДСТУ 2732:2004 «Діловодство та архівна справа. Терміни та визначення понять» [52], ДСТУ 7448:2013 «Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» [85], ДСТУ 4423:2005 «Інформація та документація. Керування документаційними процесами» [86–87], ДК 010–98 «Державний класифікатор управлінської документації» [51], ДСТУ 4163–2003 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів» [50], СОУ 92.5–22892594–001–2004 «Галузева система науково-технічної інформації з архівної справи та документознавства. Структура та основні напрями функціонування» [42], ДСТУ 3017:2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» [33], ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» [19], ГОСТ 7.82–2001 «Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления» [18].

До наступної групи джерел відносяться інструктивно-методичні документи [150, с. 34]: переліки, збірники уніфікованих форм документів та методичні рекомендації, насамперед «Перелік типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів» [170], «Збірник уніфікованих форм організаційно-розпорядчих документів» [80] та «Методичні рекомендації з розробки та застосування примірних та типових номенклатур справ» [141].

До складу джерельної бази дослідження також увійшли документи, що зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого та Національної наукової медичної бібліотеки України. Значну частину документного масиву за проблематикою дослідження (довідково-енциклопедичних видань, монографій, дисертацій і авторефератів дисертацій, наукових статей, опублікованих у періодичних і продовжуваних виданнях, та ін.) було опрацьовано за допомогою використання електронних каталогів та баз даних, що було створено та які функціонують на базі зазначених установ.

Серед використаних у процесі дослідження довідково-енциклопедичних видань варто відзначити «Українську архівну енциклопедію» [229; 258], в межах якої було представлено в тому числі й досягнення документознавчої термінології, та «Енциклопедію Сучасної України» [55; 107; 110; 159; 228; 262], що всебічно подає цілісний багатогранний образ України ХХ–ХХІ століть у особах, інституціях, поняттях, охоплюючи всі сфери буття, зокрема й сучасний стан вітчизняної науки про документ.

Як справедливо зазначив М. С. Слободяник, «Українська архівна енциклопедія» значною мірою відображає сучасний рівень українського документознавства. Статті відповідної проблематики становлять п'ятий блок енциклопедії – «Документознавство та діловодство», який склали терміни, включені до ДСТУ 2732:2004 [52]. Представлені документознавчі терміни поділяються на загальні поняття, пов'язані з характеристиками та ознаками

документів, і спеціальні терміни історичного й управлінського документознавства, що позначають окремі історичні та сучасні види документів, класи документації. Діловодна термінологія, включена до даного блоку, відображає процеси створення організаційно-розпорядчих документів і роботи зі службовими документами у сфері діловодства [258, с. 7]. Утім, «високо оцінюючи цей важливий проект, слід відзначити, що з переважної більшості дискусійних питань документознавства у ньому на енциклопедичному рівні відображена лише позиція провідних співробітників УНДІАСД» [259, с. 6]. Така характеристика повною мірою відповідає й «Енциклопедії Сучасної України», що в жодному разі не применшує її значення для нашого дослідження.

Важливою частиною джерельної бази дослідження також є тлумачний українсько-російський словник «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність» [150], у складі укладачів якого чільне місце посідає Н. О. Артамонова. У даному довідковому посібнику з термінології подано понад 550 термінів з наукової, інноваційної діяльності, інтелектуальної власності, науково-медичної інформації і наукознавства, визначених у законодавчих і нормативних актах України та стандартизованих на державному рівні з урахуванням міжнародного досвіду та перспектив розвитку українського законодавства. Репрезентовані терміни сприяють формуванню наукових знань з широкого кола питань: правової, економічної, організації наукової, інноваційної та інформаційної діяльності, документування результатів НДР та охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності [150, с. 4].

Окрему увагу в дисертаційній роботі приділено бібліографічним та біобібліографічним показникам [151; 164; 234; 259; 308; Додаток Д] як джерельній базі наукових досліджень, що знайшло висвітлення у третьому розділі дисертації.

Наступною складовою джерельної бази роботи є фахові періодичні та продовжувані видання, зокрема «Архіви України»; «Архівознавство. Археографія. Джерелознавство», «Библиотековедение», «Бібліотекознавство.

Документознавство. Інформологія», «Бібліотечний вісник», «Вестник Московского государственного университета культуры и искусств», «Вісник Книжкової палати», «Вісник НТУ «ХПІ», «Вісник Одеського національного університету. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство», «Вісник Харківської державної академії культури», «Довідник кадровика», «Здоров'я України», «Клиническая информатика и Телемедицина», «Лікарська справа», «Медик столиці», «Медична практика», «Науковий вісник Академії муніципального управління», «Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського», «Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського», «Рукописна та книжкова спадщина України», «Студії з архівної справи та документознавства», «Теорія та практика державного управління», «Українська біографістика = Biographistica Ukrainica», «Nauki Społeczno-Humanistyczne. Polsko-ukraińskie czasopismo naukowe = Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal = Соціально-гуманітарні науки. Польсько-український науковий журнал» та ін.

Вважаємо доцільним зупинитись на обґрунтуванні представлення у вищенаведеному переліку періодичних і продовжуваних видань збірника наукових праць Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського «Українська біографістика = Biographistica Ukrainica». Адже серед широкого кола проблем на шляху успішного формування вітчизняних ресурсів біографічної інформації, окреслених В. І. Попиком у результаті ґрунтовного наукового аналізу процесу становлення сучасної вітчизняної біографіки, в якості одного з першочергових завдань виокремлено збалансоване представлення окремих сфер людської діяльності [183].

Тому цілком закономірно, що на сторінках збірника наукових праць «Українська біографістика = Biographistica Ukrainica» знаходили висвітлення діяльність Музичного товариства ім. М. Леонтовича та огляд періодичного видання «Український музичний архів. Документи і матеріали з історії української музичної культури», дослідження біобібліографічних джерел для

вивчення біографій українських музикантів, архівна біографіка діячів музичної культури [25–29; 148]; характеристика літературної біобібліографії, бібліографічних і довідкових джерел української літературної біографіки [220; 263]; книгознавства та бібліотечної справи в постатях, довідкових видань про персоналії у бібліотечній справі, етапи і тенденції розвитку української бібліотечної біографіки, визначено здобутки та перспективні завдання бібліотечної біографіки [1; 75; 89; 182]; репрезентовано історіографію проблеми вивчення мемуарів як історичного та біографічного джерела й основні тенденції розвитку мемуаристики, охарактеризовано мемуари як складову електронних ресурсів бібліотек, визначено мемуарний потенціал ресурсів бібліотечного краєзнавства [125–130]; подано результати систематизації та аналізу використання біографічної інформації у виданнях для дітей України, дослідження соціокультурних стереотипів в новітній українській біографіці для дітей, автобіографії дитинства у межах біографічного дискурсу, розглянуто здобутки бібліотек України для дітей у біографічно-інформаційній діяльності [134–137]; біографічні словники художників України [44]; подано характеристику інформаційного ресурсу «Видатні педагоги України і світу» та діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського як інтегратора і поширювача педагогічного біографічного знання [17; 67]; визначено проблему епістолярної спадщини українських архітекторів і охарактеризовано розділ «Видатні особистості» на веб-сайті Державної архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Г. Заболотного як джерело біографічних знань про архітекторів, інженерів-будівельників, митців [142; 147].

У свою чергу, медична галузь на сторінках наукового збірника знайшла висвітлення у вигляді рецензії, підготовленої Н. І. Любовець на біобібліографічних словник «Медицина в Україні. Видатні лікарі: кінець XVII – перша половина XIX століть», підготовлений МОЗ України та Державною науковою медичною бібліотекою у 1997 році [140]. Як зазначає рецензент, біобібліографічне видання представляє інтерес для вивчення історії наукової

медицини в Україні як важливої галузі та сприяє усвідомленню вагомості досягнень представників української культури [140, с. 318–319].

Також важливе значення для дослідження становлять дисертації Н. О. Артамонової [10], В. В. Бездрабко [14], О. О. Вдовіної [31], М. В. Вилегжаніної [34], В. В. Добровольської [61], О. М. Збанацької [78], Ю. С. Ковтанюка [98], В. В. Рудюка [227], Л. Г. Тупчієнко-Кадирової [257], Г. М. Швецової [294] та автореферати дисертацій І. Є. Антоненко [3], А. А. Кисельової [91], В. О. Кудлая [104], Т. В. Кулієвої [219], В. А. Кучмаренко [118], А. Т. Матвієнка [138], С. В. Сельченкової [230], О. В. Шевченко [298] на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук зі спеціальностей 27.00.02 (07.00.10) – документознавство, архівознавство та 27.00.03 (07.00.08) – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство за напрямками «історичні науки» та «соціальні комунікації».

Вагомою складовою джерельної бази дослідження є матеріали міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, присвячених таким актуальним питанням, як історія, сучасність і перспективи документознавства та інформаційної діяльності; документально-інформаційні ресурси; проблеми науки, освіти та практики документознавства, бібліотекознавства, інформаційної діяльності; інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології; інформаційні технології і системи в документознавчій сфері; інноваційні стратегії розвитку культурології та соціальних комунікацій; діяльність медичних бібліотек України на шляху формування суспільства знань; проблеми сучасної охорони здоров'я України, серед яких розглядаються кадрові питання, стан організації, управління, медичні інформаційні системи та медичні інформаційні технології, тощо. Варто також окремо відзначити вагомість результатів науково-теоретичних семінарів, присвячених термінології документознавства та суміжних галузей знань.

Наприклад, на Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій пам'яті професора С. А. Томіліна «Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України. Кадри, стан організації, управління, медичні

інформаційні системи та медичні інформаційні технології», що проходить у м. Київ, традиційно розглядаються питання застосування медичних інформаційних систем і медичних інформаційних технологій з метою удосконалення управління охороною здоров'я [40; 93; 171; 187].

Серед наукових праць провідних вчених, аналізу яких було приділено особливу увагу, слід відзначити роботи Н. О. Артамонової [11], О. М. Збанацької [79], Г. І. Ковальчук [95–96], Поля Отле [156; 157; 158], Г. В. Папакіна [165–166], Є. О. Плешкевича [176; 179], В. І. Попика [39; 185], С. Г. Кулешова [108; 111], С. М. Ляшко [132], М. С. Слободяника [236; 239] та ін. Окрім того, варто відзначити вагомість навчальних видань В. В. Бездрабко [15], О. М. Збанацької [77], С. Г. Кулешова [114; 116], Н. М. Кушнарєнко [119], Ю. І. Палехи [162], А. В. Соколова [244; 246; 247] та ін.

Яскравим прикладом навчальних видань з медицини, покликаних сприяти формуванню навичок і вмінь належного ведення та подальшого аналізу основної медичної документації, є навчальний посібник до практичних занять для студентів VI курсу за напрямом підготовки 1101 «Медицина» за спеціальностями 7.110101 «Лікувальна справа» та 7.110104 «Педіатрія» під назвою «Правове забезпечення процесу оформлення лікарем основної обліково-звітної документації медичного закладу», підготовлений колективом авторів у складі викладачів Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького та Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика на чолі із Заслуженим лікарем України, доктором медичних наук, професором В. В. Рудень [186].

Тематика практичних занять, запропонованих навчальним посібником, присвячена наступним методикам:

- правильності заповнення та аналізу лікарем основної облікової документації, що регламентує демографічні процеси в системі медичного забезпечення, зокрема аналізуються законодавчі та нормативно-правові документи і

- основні облікові документи, що регламентують діяльність лікаря та медичного закладу в контексті демографічних процесів;
- правильного заповнення та аналізу лікарем первинного рівня медичного забезпечення основної облікової документації;
  - правильного заповнення та аналізу основної облікової документації лікарем стаціонару медичного закладу;
  - проведення, обліку та аналізу лікарем випадків тимчасової втрати працездатності, зокрема характеризуються законодавчі та нормативно-правові документи і обліково-звітні документи, що регламентують діяльність лікаря в контексті експертизи тимчасової втрати працездатності;
  - правильного заповнення основної облікової документації, що регламентує профілактичні та диспансерні технології у діяльності лікаря;
  - правильного заповнення та аналізу лікарем основної звітної документації медичного закладу [186].

Загалом, методичний матеріал навчального посібника характеризується об'єктивністю, науковістю, змістовністю та має чітку логічну послідовність, що сприяє формуванню практичних навичок і вмінь ведення та аналізу лікарем основної медичної документації. Позитивним також є оснащення навчального посібника зразками оформлення документів, які представлені як частина посібника та відповідають чинним в Україні стандартам, що підтверджується рекомендацією Міністерства освіти і науки України навчального посібника для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації (лист від 04 лютого 2010 року № 1/11–505).

Значна увага в дисертаційній роботі також приділена аналізу баз даних та інформаційних ресурсів мережі Інтернет за проблематикою дослідження. Передусім це офіційні веб-сайти Європейського регіонального офісу Всесвітньої організації охорони здоров'я [312; 315], Міністерства охорони здоров'я України [143], Департаменту охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) [49], Комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-

санітарної допомоги № 3 Дарницького району м. Києва», Національної електронної системи охорони здоров'я «eHealth» [310], Книжкової палати України імені Івана Федорова [35–37], Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, зокрема веб-сторінки Інституту біографічних досліджень НБУВ [83], та ін.

Характеризуючи джерельну базу дослідження варто відзначити роль науково-інформаційного проекту Інституту біографічних досліджень НБУВ «Український національний біографічний архів» [260], у тому числі бази даних «Джерела української біографістики», у формуванні медичних галузевих інформаційних ресурсів. Відповідні положення, обґрунтовані результатами порівняльного хронологічно-статистичного зіставлення репрезентованих у БД «Джерела» медичних біобібліографічних показників, знайшли висвітлення у третьому розділі роботи.

Вищезазначене дозволяє констатувати, що джерельна база дисертаційного дослідження орієнтована на комплексне вивчення медичної документації і наукової інформації як базових складових відповідної галузевої документно-інформаційної інфраструктури. Аналіз джерел з досліджуваної проблематики засвідчує, що їх вибір визначений об'єктом і предметом дисертаційної роботи та сприяє досягненню поставленої мети і реалізації завдань дослідження.

Останнє уможлиблює також визначення методологічної основи дисертаційної роботи, обраної з урахуванням специфіки його тематики, і яка ґрунтується на базових принципах і засадах досліджень у галузі соціальних комунікацій і документознавства, визначених В. В. Добровольською [63; 65], Л. А. Дубровіною [68], С. Г. Кулешовим [111, с. 84–90], Н. М. Кушнарєнко [120–121], Ю. В. Павліченко [160], Є. О. Плешкевичем [174–175], В. В. Різуном [223], Г. М. Швецової-Водкою [295], О. В. Шевченко [298].

Методологія визначається як сукупність методів, способів, прийомів і їхня певна послідовність, прийнята при розробці наукового дослідження. У свою чергу, під методом розуміється спосіб пізнання явищ, за допомогою якого може бути упорядкована діяльність дослідника, що спрямована на отримання нових

знань. У буквальному розумінні термін «методологія» означає вчення про методи пізнання; це схема, план розв'язання поставленого науково-дослідного завдання [76, с. 71].

Система методологічних і методичних принципів і прийомів, операцій і форм побудови наукового знання представляє собою методологію науки, яка поділяється на загальнонаукову та спеціальну. До загальнонаукової методології зокрема відноситься системний підхід, застосування якого потребує об'єкт будь-якого наукового дослідження. Його сутність полягає у системному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), їх вивчення як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. У межах нашої дисертації таким об'єктом є власне система документно-інформаційних ресурсів медичної галузі як сукупність медичних документів, що призначені для інформаційного забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки і є складовою відповідної документно-інформаційної інфраструктури, забезпечуючи функціонування та сталий розвиток медицини. У свою чергу, методологія спеціального пізнання застосовується у конкретних науках як сукупність методів і засобів, спрямованих на вирішення поставлених завдань [76, с. 72].

Таким чином, методологія – це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про певні процеси та явища. Серед виконуваних нею функцій виокремлюють такі:

- визначення способів здобуття наукових знань, що відображають динамічні процеси та явища. Для системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі такими процесами може бути визначено використання засобів інформатизації, а також представлення окремих видів галузевих документів у базах даних;
- забезпечення всебічності отримання інформації щодо процесу чи явища, що вивчається. У контексті даного дослідження сформувати цілісну картину дозволяє вивчення медичної документації і наукових джерел інформації як

складових системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, а також класифікаційний аналіз медичних документів;

- сприяння уточненню, збагаченню, систематизації термінів у науці, що особливо актуально для документознавчих досліджень з огляду на дискусійність визначення змісту навіть базового для науки поняття «документ». Так, у третьому параграфі першого розділу дисертаційного дослідження представлено результати визначення сутності та складових поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі»;
- створення системи наукової інформації, яка базується на об'єктивних фактах, і логіко-аналітичного інструмента наукового пізнання, у якості якого може виступати у тому числі база даних «Джерела української біографістики» УНБА;
- організація використання нових знань у практичній діяльності, сприяти чому покликані запропоновані у роботі перспективні рекомендації репрезентації персональних бібліографічних покажчиків діячів медичної галузі в БД «Джерела».

Серед використаних у дослідженні принципів методології пізнання визначено наступні: єдності теорії і практики, визначеності, конкретності, підпорядкованості, розвитку та об'єктивності.

Принцип єдності теорії і практики констатує, що вони нерозривно пов'язані, та обумовлює визначальну роль практики як критерію істинності викладених у дослідженні теоретичних положень. Адже теоретичні положення вивчення процесів формування та функціонування документно-інформаційних ресурсів медичної галузі можуть бути використані при організації управління закладами охорони здоров'я України з метою вдосконалення та підвищення ефективності їх діяльності.

Принцип визначеності передбачає повне та всебічне відображення найбільш істотних ознак і закономірностей об'єктивних процесів, конкретного історичного підходу до їх оцінки, що досягається в межах даного дослідження шляхом репрезентованих у третьому розділі роботи результатів хронологічно-

статистичного порівняння характеристик представлених у БД «Джерела» медичних біобібліографічних показників.

У свою чергу, принцип конкретності передбачає, що істинність висновків можливо довести за допомогою наведення точних кількісних показників, тому у процесі дослідження було здійснено статистичні розрахунки, результати яких представлено в тому числі у вигляді відсоткового відношення до загальної кількості визначеного масиву документів.

Принцип підпорядкованості означає врахування різноманіття відносин між окремими явищами, що обумовлюють закономірність причинно-наслідкових зв'язків між ними.

Принцип розвитку полягає в тому, що формування наукового знання відбувається при повному та всебічному відображенні процесів становлення та розвитку документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, існуючих у їхніх межах кількісних і якісних змін і трансформацій, обумовлених залученням досягнень сучасних інформаційних технологій для забезпечення їх функціонування в межах єдиного інформаційного простору України.

Принцип об'єктивності забезпечується розглядом процесів, явищ, речей без упередженості, в усьому різноманітті їх сторін, зв'язків, відносин. Його ілюстрацією слугує комплексний підхід до характеристики документів з огляду на їх загальну структуру, представлену у вигляді єдності інформаційної і матеріальної складових.

Як вже було зазначено, документознавчі дослідження здійснюються за допомогою методів, що поділяються на загальнонаукові та спеціальні.

Серед загальнонаукових методів в першу чергу необхідно зазначити науковий аналіз і синтез, які С. Г. Кулешов визнає обов'язковим атрибутом будь-якої науково-пізнавальної діяльності [111, с. 84]. Під час аналізу здійснюється розчленування об'єкта на складові з метою їх самостійного дослідження [48, с. 271]. У межах дисертаційного дослідження аналіз було застосовано зокрема під час визначення динамічного складу документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, виявлення форм взаємодії їх

складових елементів між собою. Різновидом аналізу є поділ множин об'єктів на підкласи – класифікація, результат розробки проекту класифікаційної схеми системи медичної документації в Україні представлено у другому розділі роботи. Окрім того, за допомогою аналізу здійснено логічне уточнення поняттєвого апарату дослідження, через який реалізується знання та досягається його обґрунтованість.

У свою чергу, метод синтезу полягає в об'єднанні раніше виділених частин об'єкта в єдине ціле. Результатом синтезу є абсолютно нове утворення, властивостями якого є поєднання характеристик окремих компонентів документно-інформаційних ресурсів медичної галузі, зокрема визначення їх взаємозв'язку та взаємозалежності. В якості одного з таких компонентів у межах даної роботи розглядаються персональні бібліографічні покажчики діячів медицини, які досліджуються як наукові джерела галузевої інформації у межах системи медичних документно-інформаційних ресурсів.

По-друге, це метод порівняння, що виступає у формі конкретного та спеціалізованого інструментарію аналітичної дії [111, с. 84–85]. Даний метод полягає в установленні схожості й різниці між предметами та явищами дійсності або ступенів розвитку одного й того ж об'єкта [48, с. 267]. Його було застосовано під час характеристики персональних бібліографічних посібників діячів медичної галузі, результати якої подано в третьому розділі дисертації.

По-третє, якісні та кількісні характеристики об'єкта репрезентуються за допомогою методів описання та вимірювання. Описання – це пізнавальна операція, яка полягає у фіксації результатів досвіду (спостереження або експерименту) за допомогою певних систем позначення, прийнятих у науці [48, с. 269]. Описання являє собою систему процедур збору, первинного аналізу та викладу даних і їх характеристик. У даному дисертаційному дослідженні описання є його першим етапом, що передуює поглибленій науковій розвідці. У свою чергу, вимірювання, що відноситься до емпіричних методів, є різновидом спостереження та полягає у фіксації не лише якісних, а й кількісних характеристик об'єктів і явищ [48, с. 265].

Варто зазначити, що методи аналізу та синтезу в науковому дослідженні пов'язані з індукцією та дедукцією. Під індукцією розуміється логічний метод дослідження, пов'язаний з узагальненням результатів спостережень і експериментів і рухом думки від одиничного до загального [48, с. 275]. У свою чергу, дедукція передбачає перехід у процесі пізнання від загального до одиничного, виведення одиничного із загального. Метод дедукції також забезпечує процес логічного висновку, тобто переходу за тими чи іншими правилами логіки від деяких даних пропозицій-посилань до їх наслідків (висновків). Сутність дедукції визначається використанням загальних наукових положень для дослідження конкретних явищ [48, с. 276].

Як зазначає С. Г. Кулешов, названі методи є операційними засобами для вирішення дослідницьких завдань з теорії документа та споріднених з нею напрямів дослідження процесів роботи з документами, що пов'язані з характеристиками документів, зокрема процесами їх створення та функціонування [111, с. 88].

Поруч з тим, Н. М. Кушнарєнко серед методів, спрямованих на вивчення кількісної сукупності документів, виділяє також бібліографічний і наукометричний методи [119, с. 211].

Бібліографічний метод полягає у виявленні та складанні бібліографічної характеристики документів, їх групуванні та створенні бібліографічних посібників (покажчиків, списків, оглядів тощо). Його важливість обумовлена тим, що бібліографічна інформація адекватно відображає документи та документні потоки і масиви, дає можливість дослідити їх за різними параметрами, а вивчення закономірностей створення та функціонування документів та їх сукупностей (документних потоків і масивів) є одним із завдань документознавства.

Бібліографічним методом вивчають: тематику документів (з якого питання, проблеми, напряму, галузі знань або техніки, окремої персони, приладу, технологіям тощо); авторську та організаційно-фірмову належність; час видання або написання документів; географічну належність (країна, регіон,

місто, в якому створені документи); місце видання документів; типо-видову належність документів; картину використання документів тими чи іншими групами споживачів [119, с. 211–212].

У свою чергу, наукометричний або бібліометричний метод ґрунтується на бібліографічному відображенні потоку або масиву документів, що допомагає визначити їх структуру та тенденції розвитку галузі (або досліджень з певної проблеми): інтенсивність розвитку, актуальність окремих напрямів і проблем, виникнення нових напрямів, взаємозв'язки певної галузі із суміжними, внесок окремих фахівців, колективів, країн у розвиток галузі та дослідження проблеми.

Аналіз документних потоків використовується також для вивчення цитування та визначення на цій підставі найбільш впливових праць, дослідників, їх значення для розвитку науки. Крім того, він слугує встановленню кількісних показників часового проміжку старіння документів, а також виявленню основних і додаткових джерел, у яких публікуються документи з певної теми, проблеми, галузі.

За С. Г. Кулешовим та Н. М. Кушнарєнко перелічені методи документознавчих досліджень не є особливими методами, характерними тільки для документознавства, але, враховуючи специфіку застосування того чи іншого загальнонаукового або спеціального методу в дослідженнях з документознавства, їх можливо визначити як спеціальні методи документознавства [111, с. 87–90; 119, с. 212–213].

Таким чином, аналіз і вивчення джерельної бази дослідження документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України засвідчує, що множина документів, визначених в якості джерельної бази наукової розвідки, містить суттєву інформацію з проблематики досліджуваного питання та сприяє досягненню мети та реалізації визначених завдань дисертаційної роботи.

У свою чергу, методологічною основою дослідження є принципи єдності теорії і практики, визначеності, конкретності, підпорядкованості, розвитку та об'єктивності, застосовані для встановлення реальних фактів, їх вірогідного аналізу в причинно-наслідкових зв'язках, отримання об'єктивного знання з

предмету дослідження. Для виконання поставлених завдань застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Описування, порівняння та узагальнення даних дослідження дозволяє зробити необхідні висновки щодо методики створення документів та їх використання в процесі практичної і наукової діяльності в медичній галузі України, виробити рекомендації для подальшого розвитку системи документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медицини.

1.3 Сутність та складові поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі»

З метою визначення сутності та місця вітчизняних документно-інформаційних ресурсів медичної галузі в загальній інформаційній інфраструктурі України необхідно здійснити аналіз базових понять, що складають основу дисертаційного дослідження.

Як наголошує С. Г. Кулешов, під час розгляду методологічних засад документознавства набувають особливої уваги результати комунікаційного підходу до визначення категоріальних понять науки про документ. Знаний дослідник також зауважує, що конкретизація змісту документів поруч із визначенням особливостей їх комунікаційних характеристик залежить значною мірою від дисциплін і галузей знань, об'єктом вивчення яких є документ [111, с. 72].

У першу чергу доцільно розглянути трактування, що мають нормативний характер, тобто які подано у законодавчих актах і державних стандартах, серед яких особливе місце посідає ДСТУ ISO 5127:2007 «Інформація і документація. Словник термінів» [88], що призначений сприяти передаванню даних у сфері інформації і документування шляхом стандартизації діяльності бібліотек, документаційних та інформаційних центрів служб індексування та реферування, архівів, інформаційної науки та видавництва. У стандарті подано терміни та визначення базових понять сфери інформації та документування та її складників.

Під *комунікацією* відповідно до ДСТУ ISO 5127:2007 розуміється передавання значення за допомогою сигналів [88, с. 6], що відповідає визначенню, поданому у ДСТУ 2392–94 [84, с. 8]. ДСТУ ISO 5127:2007 також визначає поняття «спілкування» як синонімічне по відношенню до «комунікації».

Як зазначає В. М. Горовий, у найбільш загальному вигляді комунікація є процесом усталених обмінів у складних системах і між однотипними системами, що забезпечує існування й розвиток даних систем [46, с. 15].

У монографічному дослідженні О. М. Збанацької при обґрунтуванні теоретико-методологічних засад наукової праці автор визначає комунікацію як обмін інформацією між індивідуумами за допомогою загальної для них знакової системи, конкретизуючи, що для людей такими системами є усне мовлення, жести, письмові повідомлення та ін. Поруч з тим, сукупність процесів представлення, передавання й отримання інформації у соціумі трактується науковцем як *соціальна комунікація*, а комунікація, опосередкована документом, називається *документною* [79, с. 13].

У свою чергу, *комунікаційна система* трактується як система для керівництва процесами комунікації, а наукова дисципліна, що займається вивченням процесів комунікації і комунікаційних систем, – як «*теорія комунікації*» [84, с. 8; 88, с. 7].

Комунікаційна система, що забезпечує збирання, пошук, оброблення та пересилання інформації, за ДСТУ 2392–94 є *інформаційною системою* [84, с. 9]. Визначення інформаційної системи, подане у ДСТУ ISO 5127:2007, є дотичним до наведеного вище, трактуючи її як комунікаційну систему, що забезпечує комунікацію та оброблення інформації у другому значенні (тобто як інформаційного повідомлення) [88, с. 7].

Поряд з тим, Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 5 липня 1994 року № 80/94–ВР визначає інформаційну (автоматизовану) систему як організаційно-технічну систему, в якій реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів [202].

У свою чергу, під «*інформацією*» відповідно до Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657–XII, що регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації, розуміються будь-які відомості та/або дані, які

можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [206], у той час як ДСТУ 2392–94 визначає інформацію як знання, що розглядаються в аспекті комунікації [84, с. 8].

Інше трактування поняття «інформація» подано у ДСТУ ISO 5127:2007, відповідно до якого цей термін має два значення. По перше, це знання, що їх передають (а саме інформація, що стосується фактів, понять, предметів, подій, ідей, процесів тощо). По друге, мається на увазі повідомлення, яке використовують для подання інформації у першому значенні в процесі комунікації для підвищення рівня знань [88, с. 7].

У «Енциклопедії Сучасної України» інформацію визначено як відомості, які передають усним, писемним та іншими шляхами за допомогою умовних сигналів і технічних засобів [180]. Автор відповідної довідко-енциклопедичної статті зазначає, що від середини ХХ століття поняття «інформація» стало одним із основних серед загальнонаукових категорій, що пов'язано з розвитком інформатики, кібернетики, теорії інформації, інформаційних ресурсів та ін., а також із розповсюдженням комп'ютерної техніки. Також наголошується, що так званий інформаційний вибух другої половини ХХ століття спричинив створення та широке розповсюдження інформаційних технологій і перехід розвинених країн до інформаційного суспільства.

Відповідно до Закону України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 року № 2657–ХІІ *джерелами інформації* є передбачені або встановлені Законом носії інформації: документи та інші носії інформації, які являють собою матеріальні об'єкти, що зберігають інформацію, а також повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи [206]. Натомість «Українська архівна енциклопедія» визначає джерело інформації як систему, що продукує повідомлення або містить інформацію, призначену для її передавання [258, с. 358].

Власне поняття «система» трактується як множина елементів та відношень між ними, що складають єдине ціле [84, с. 3]. У свою чергу, ДСТУ ISO 5127:2007 визначає систему як множину взаємопов'язаних понять чи

предметів [88, с. 3]. Відповідно до тлумачного словника «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність» система – це сукупність взаємопов'язаних елементів, що мають певну цілісність, єдність цілей та режимів функціонування [150, с. 68].

Пріоритетне значення для наукових розвідок в царині документознавства закономірно має визначення поняття «документ». За Законом України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 р. № 2657–XII документ – це матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі [206].

У свою чергу, відповідно до ДСТУ 2732:2004 «Діловодство та архівна справа. Терміни та визначення понять» документ – це інформація, зафіксована на матеріальному носії, основною функцією якого є зберігати та передавати її в часі та просторі [52, с. 2–3].

За нормами іншого державного стандарту, ДСТУ 2392–94 «Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення», документ визначається як записана інформація, що може розглядатися як одиниця у ході здійснення інформаційної діяльності. Примітка до цього пункту також зауважує, що запропоноване визначення «стосується не тільки рукописних чи друкованих матеріалів на папері чи у вигляді мікроформ (книг, журналів, діаграм, карт), але й матеріалів недрукованого походження (машинозчитуваних записів, фільмів, звукових записів), а також тривимірних об'єктів чи реалій» [84, с. 12], таким чином конкретизуючи обсяг поняття, що вкладається у визначення, запропоновані Законом України «Про інформацію» та ДСТУ 2732:2004.

Важливою відмінністю між даними трактуваннями є те, що Законом визначальною складовою визнається матеріальний носій, у той час як ДСТУ 2732:2004 та ДСТУ 2392–94 на перше місце висувають інформацію, зафіксовану на ньому. З нашої точки зору, визначення, запропоновані стандартами, є більш вдалим, з огляду на значущість і очевидну пріоритетність змістовної складової документа (тобто власне інформаційного повідомлення) над матеріальною (формою його носія). У цій частині ми

поділяємо позицію С. Г. Кулешова, який визнає інформацію домінантою в документі [111, с. 60].

В іншому стандарті, ДСТУ 7448:2013 «Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять», подається визначення поняття «документ» як матеріальної форми одержання, зберігання, використанні та поширення інформації, зафіксованої на папері, магнітній, кіно-, фотоплівці, оптичному диску або іншому носіїві [85, с. 3], що повною мірою відповідає запропонованому трактуванню в Законі України від 25 січня 1995 року № 32/95–ВР «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [189]. Як і в Законі України «Про інформацію» визначальною складовою визнається матеріальна форма, втім, заслуговує на увагу розкриття у трактуванні за ДСТУ 7448:2013 окремих видів інформаційної діяльності, на відміну від поданого у ДСТУ 2392–94 узагальненого формулювання «у ході здійснення інформаційної діяльності».

Не можна оминати увагою й ще один з найважливіших стандартів у сфері інформації і документації – ДСТУ 4423:2005 «Інформація та документація. Керування документаційними процесами», що складається з двох частин: основних положень [86] та настанов [87]. У частині першій даного стандарту поняття «*документ*» визначено як зафіксовану інформацію або об'єкт, який може трактуватися як окрема одиниця [86, с. 3].

Але серед офіційних трактувань найвдалішим, на нашу думку, є визначення документа, подане у ДСТУ ISO 5127:2007 «Інформація та документація. Словник термінів», як найбільш відповідне інформаційній концепції документознавства, до прихильників якої належить автор даного дисертаційного дослідження. Так, ДСТУ ISO 5127:2007 під документом розуміє записану інформацію чи матеріальний предмет, який можна вважати одиницею в документуванні [88, с. 9]. Наголошення на процесі «документування» наближує подане у стандарті визначення до принципового положення про об'єкт документознавства згідно з інформаційною концепцією науки про документ, автором якої є М. С. Слободяник.

Доцільно зазначити, що власне процес документування за ДСТУ ISO 5127:2007 передбачає постійне і систематичне збирання та оброблення записаної інформації задля її зберігання, класифікування, шукання, використання та передавання [88, с. 9].

Контекст і сфера застосування ДСТУ 2732:2004, у свою чергу, передбачає трактування поняття «документування управлінської інформації» як створювання службових документів, змістом яких є управлінська інформація [52, с. 6]. Узагальнюючи запропоноване стандартом визначення, під документуванням у широкому значенні можна розуміти процес безпосереднього створювання документів.

Поруч з тим, множина документів, підібраних зі спеціальною метою, визначається за ДСТУ 2392–94 як «документація» [84, с. 11].

ДСТУ 2732:2004 значно звужує обсяг цього поняття, характеризуючи документацію як сукупність службових документів, об'єднаних за ознакою належності до певної галузі, сфери, напряму діяльності, установи чи її підрозділу [52, с. 4]. На нашу думку, це визначення має дискусійний характер, обумовлений відображенням у ньому виключно позиції провідних співробітників Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, що є цілком закономірним, адже саме вони виступили в якості його розробників. Проте з огляду на те, що під службовим документом ДСТУ 2732:2004 розуміє документ, створений або отриманий установою (або іншим суб'єктом господарювання) в процесі діяльності [52, с. 3], поняття «документація» передбачає множину документів, змістом яких є виключно управлінська інформація та які функціонують в системі документообігу і з часом передаються на зберігання до архіву або знищуються. Таким чином, дане визначення повною мірою відповідає «архівно-діловодній» концепції документознавства С. Г. Кулешова – визнаного лідера відповідної наукової школи, що активно розвиває традиційні для колишнього СРСР напрями документознавчих досліджень [111; 114–116].

Ілюструє це положення й подане у тлумачному словнику «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність» визначення поняття «медична документація» як системи обліково-звітних документів, призначених для запису та аналізу даних, які характеризують стан здоров'я окремих осіб та різних груп населення, обсяг, зміст і якість медичної допомоги, що надається, а також діяльність лікувально-профілактичних закладів [150, с. 24]. Такий підхід до трактування терміна обумовлений зверненням укладачів тлумачного словника до сьомого тому видання «Большая медицинская энциклопедия», яке було опубліковано ще у 1977 році, про що свідчить зазначення посилання на джерело інформації. Відповідність наведеного визначення сучасному стану науки про документ з огляду на існування поруч з класичною «архівно-діловодною» таких концепцій документознавства, як «інформаційна» М. С. Слободяника, «ноокомунікаційна» Г. М. Швецової-Водки та «бібліотекознавча» Н. М. Кушнарєнко [259, с. 6], залишається дискусійним питанням і, на нашу думку, потребує подальшого обговорення.

Ще одним яскравим прикладом вищезазначеного слугують визначення понять, запропоновані у ДСТУ 4423–1:2005. Зокрема, стандарт трактує «*документаційну систему*» як інформаційну систему, яка містить службові документи, керує документаційними процесами та забезпечує доступ до службових документів у часі. Власне «*службові документи*», у свою чергу, визначаються як інформація, яку організація або фізична особа створила, отримала та зберігає як свідчення або інформацію згідно з правовими зобов'язаннями чи в процесі виконання основної діяльності [86, с. 3].

Так само й «Українська архівна енциклопедія» трактує поняття «система документації» як сукупності взаємопов'язаних службових документів, застосовуваних у певній сфері діяльності чи галузі [258, с. 728–729].

Втім, поняття «документація» в документознавстві має різні варіанти трактування. Наприклад, німецьким вченим Хорстом Кунце [92, с. 197] запропоновано наступні дефініції документації: діяльність, що пов'язана з підтвердженням висловлень; пред'явлення як доказ предметів або збирання цих

предметів; сукупність будь-яких предметів, що можуть бути доказом; особлива техніка роботи в цій галузі.

Тлумачення поняття «документація» було запропоновано ще у працях визнаного бельгійського вченого Поля Отле, який використовував це поняття у двох контекстах, про що зазначає Є. О. Плешкевич у своєму монографічному дослідженні, присвяченому основам загальної теорії документа [176]. Поль Отле розглядав документацію як «спосіб зведення документів таким чином, щоб легко вилучати з них інформацію» [222, с. 168–169]. При цьому, найбільшу увагу вчений приділяв обґрунтуванню широкого значення цього поняття. У своїй роботі «Керівництво для адміністрування» Поль Отле зазначає, що документація – це одночасно і сукупність дій, що мають за мету створення або підбір документів, і сукупність самих документів [158].

Утім, як засвідчує В. В. Добровольська [61, с. 11], найповнішим є трактування, подане Полем Отле в роботі «Організація розумової праці», відповідно до якого документація охоплює всі засоби передачі та розповсюдження інформації та наукових даних [156, с. 159]. Серед суттєвих переваг даного визначення В. В. Добровольська визнає введення до наукового обігу поняття «інформація», констатуючи, що дефініція документації за Полем Отле у широкому розумінні посіла чільне місце у спеціальній науковій дисципліні «документалістика», яка згодом стала важливою складовою частиною інформатики [61, с. 11–12].

В «Українській архівній енциклопедії» трактування поняття «документація» викладено у двох наведених вище значеннях. По-перше, як сукупності службових документів, об'єднаних за ознакою належності до певної галузі, сфери, напряму діяльності, установи чи її структурного підрозділу, що повною мірою відповідає визначенню документації як одного з базових термінів у діловодстві та архівній справі, запропонованому в ДСТУ 2732:2004. По-друге, в межах документаційної науки документація трактується як сукупність документів. Зокрема зазначається, що цим терміном позначається й сама документаційна наука, що розвивалася у першій половині XX століття та

яка створила певні засади розвитку у подальшому інформатики та формування деяких концепцій документознавства. С. Г. Кулешов, автор відповідної статті науково-довідкового видання, також зауважує, що у деяких країнах документація позначає як будь-яку сукупність документів (неопублікованих і видань), так і певну галузь наукових знань і сферу діяльності, пов'язану з інформаційними процесами. В якості прикладу науковець наводить визначення документації, подане у міжнародному стандарті ISO 5127:2001 «Інформація та документація. Словник», як постійної та систематичної роботи зі збирання та опрацювання зафіксованої інформації з метою її зберігання, систематизації, пошуку, використання або передавання [258, с. 379].

Проте у національному стандарті ДСТУ ISO 5127:2007 «Інформація та документація. Словник термінів», який є тотожним перекладом стандарту ISO 5127:2001, визначення безпосередньо поняття «документація» не подано. Натомість змісту наведеного С. Г. Кулешовим трактування відповідає термін «документування» [88, с. 9]. Різночитання в даному випадку обумовлені двома згадуваними вище контекстами використання поняття «документація» (що були запропоновані ще Полем Отле) як сукупності документів та як сукупності дій, спрямованих на створення або підбір документів.

У ході нашого дослідження ми схилиємося до розуміння документації в значенні, наближеному до викладеного у ДСТУ 2392–94. Таким чином, у даній кваліфікаційній роботі під документацією мається на увазі сукупність документів, об'єднаних за ознакою належності до певної галузі. У свою чергу, з огляду на об'єкт нашого дослідження, такою галуззю є медицина.

Дане трактування документації дозволяє нам розглядати в межах системи медичної документації України в тому числі й біобібліографічні покажчики, присвячені вітчизняним діячам сфери охорони здоров'я, як невід'ємну складову документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медичної галузі.

Відповідно до ДСТУ 7448:2013 під *«бібліографічним покажчиком»* розуміється бібліографічний посібник, що містить значну кількість бібліографічних записів зі складною структурою та науково-довідковим

апаратом [85, с. 22]. Ідентичне визначення подано й у тлумачному словнику «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність», однак поруч із дублюванням інформації про складну структуру посібника наводиться також невичерпний перелік можливих складових довідкового апарату: допоміжних показників, передмови, змісту, переліку скорочень та ін. [150, с. 12].

У свою чергу, за ДСТУ 7448:2013 *бібліографічний посібник* представляє собою посібник, у якому подано упорядковану множину бібліографічних записів. Згідно з тлумачним словником «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність» ця упорядкована сукупність бібліографічних записів об'єднана за якою-небудь ознакою [150, с. 12]. Поміж іншого, у ДСТУ 7448:2013 зокрема зазначається, що за особливостями об'єкта обліку розрізняють універсальні, галузеві, загальногалузеві, тематичні, персональні, ретроспективні, міжнародні та загальнодержавні бібліографічні посібники [85, с. 21].

Згадуване вище поняття «*бібліографічний запис*» трактується як розгорнута бібліографічна характеристика документа, у якій бібліографічний опис доповнено заголовком, анотацією чи рефератом, а також класифікаційними індексами, предметними рубриками, шифрами зберігання [85, с. 22]. Поруч з тим, сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складову частину чи групу документів, які подають за певними правилами для ідентифікації документа та загальної характеристики, представляють собою «*бібліографічний опис*». Тотожне визначення (із посиланням ще на ГОСТ 7.1–84 «Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления») подано й у тлумачному словнику «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність» [150, с. 11–12]. У ДСТУ 7448:2013 «Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» також наголошено, що серед основних елементів бібліографічного опису виокремлюються відомості про автора (авторів), назву твору, відомості про видання (перевидання чи переклад), місце видання, видавця, рік видання та обсяг публікації [85, с. 21]. За

ДСТУ ISO 5127:2007 бібліографічний опис визначається як опис бібліографічної одиниці згідно зі встановленими правилами, базованими на даних, трансформованих з окремого джерела в межах документа [88, с. 45].

По відношенню до наведених вище понять узагальнюючий характер мають терміни «бібліографічна інформація», «бібліографічна продукція» та «бібліографічні дані». За ДСТУ 7448:2013 *бібліографічна інформація* – це інформація про документ, необхідна для ідентифікації та використання. Поміж іншого також зазначається, що бібліографічна інформація, яка стосується електронних ресурсів, у мережі Інтернет називається *вебліографією*.

Під терміном «бібліографічна продукція» розуміється документально зафіксована бібліографічна інформація як результат практичної бібліографічної діяльності. *Бібліографічні дані*, у свою чергу, визначаються як конкретні відомості про документ (його автора, назву, місце та рік видання, кількість сторінок, зміст), які використовують під час складання бібліографічного опису документа [85, с. 21].

Власне «бібліографія» відповідно до ДСТУ 2392–94 «Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення» розуміється як засоби ідентифікації, описування та впорядковування документів [84, с. 14]. За ДСТУ ISO 5127:2007 бібліографія – це система бібліографічного пошуку, що забезпечує доступ до даних, які описують і ототожнюють документи. Зокрема зазначається, що бібліографія іноді може передбачати наведення опису змісту документів [88, с. 66]. Окрім того, у ДСТУ ISO 5127:2007 також подано визначення поняття «загальна бібліографія» – це теорія, діяльність і методика ототожнювання й описування документів [88, с. 11].

Ще однією з базових загальнонаукових категорій, на якій ґрунтується дисертаційне дослідження, також є поняття «*інфраструктура*», під якою розуміється сукупність специфічних форм, методів і процесів, а також різноманітних споруд та комунікацій, що забезпечують загальні умови і нормальне функціонування економічної, соціальної, екологічної та інших галузей життєдіяльності суспільства, його відтворення і розвиток [228]. У

відповідній довідково-енциклопедичній статті «Енциклопедії Сучасної України» також зазначається, що ці умови створюються комплексом галузей економіки, системою технічно-технологічних, організаційних, соціальних, комунікаційних взаємозв'язків усіх елементів інфраструктури.

До інфраструктури належать галузі та види діяльності, що обслуговують як виробничі, так і невиробничі сфери економіки, у тому числі й галузь охорони здоров'я, основні завдання функціонування яких досягаються завдяки ефективному використанню науково-технічних досягнень, людського та природно-ресурсного потенціалу. Поруч з тим, кінець ХХ століття характеризується поміж іншим й так званою «сервізацією» економіки – зростанням у ній ролі сфери послуг та інтелектуального капіталу [228].

Доцільно також зазначити, що тлумачний словник «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність» із посиланням на Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 року № 2657–ХІІ надає в тому числі визначення поняття «*галузь інформації*», під якою розуміється сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про відносно самостійні сфери життя і діяльності суспільства та держави [150, с. 19]. Основними галузями інформації є політична, економічна, духовна, науково-технічна, соціальна, екологічна, міжнародна.

Серед важливих складових інфраструктурної системи виокремлюється в тому числі *інформаційна інфраструктура*, що забезпечує зберігання та передавання накопиченої виробничої, наукової, соціальної, екологічної та іншої інформації. Вона передбачає комплекс програмно-технічних засобів, організаційних систем та нормативних баз, що забезпечує організацію взаємодії інформаційних потоків, функціонування та розвиток засобів інформаційної взаємодії та інформаційного простору країни (організації) [94].

Поміж іншого, у «Енциклопедії Сучасної України» наголошується, що інформаційна інфраструктура значно впливає на ефективний розвиток країни, зокрема її конкурентоспроможність. Тому важливу роль щодо розвитку

інформаційної інфраструктури відіграє конструктивна державна політика, при відсутності якої є загроза інформаційній безпеці.

Державна інформаційна політика, у свою чергу, трактується як сукупність основних напрямів і способів діяльності держави по одержанню, використанню, поширенню та зберіганню інформації. До головних напрямів державної інформаційної політики відноситься забезпечення доступу громадян до інформації; створення національних систем і мереж інформації; зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності; забезпечення ефективного використання інформації; сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів; створення загальної системи охорони інформації; сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації і гарантування інформаційного суверенітету України [206; 150, с. 20–21].

Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалена відповідним розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386–р, визначає інформаційну інфраструктуру як сукупність різноманітних інформаційних (автоматизованих) систем, інформаційних ресурсів, телекомунікаційних мереж і каналів передачі даних, засобів комунікацій і управління інформаційними потоками, а також організаційно-технічних структур, механізмів, що забезпечують їх функціонування [215].

У фундаментальному монографічному дослідженні В. М. Горового визначено, що інформаційну інфраструктуру в межах теорії соціальних інформаційних комунікацій становлять «інформаційні бази, структури інформаційного виробництва та використання інформаційних ресурсів» [46, с. 78].

Науковцем, поміж іншого, також було встановлено вплив на розвиток елементів вітчизняної інформаційної інфраструктури не лише внутрішніх закономірностей інформаційного середовища ринку, а й значною мірою механізмів розвитку суспільства в цілому, в тому числі із врахуванням наявності широкого потоку іноземної інформації і продукції [46, с. 188].

Вочевидь, цей вплив може мати як позитивний, так і негативний характер. Останнє яскраво ілюструє один з прикладів так званої «гібридної війни» Росії, коли шляхом поширення дезінформації про вакцинацію, у період між 2014 та 2017 роками у Twitter розпалювалися дискусії щодо вакцин і впливу відмови від вакцинації на рівень захворюваності населення. Як зазначає у відповідному інформаційному повідомленні виконувач обов'язків міністра охорони здоров'я України Уляна Супрун, подібні дезінформаційні кампанії підривають суспільну довіру до доказової медицини, яка визнає вакцинацію беззаперечним і безальтернативним засобом забезпечення безпеки людства [254].

На науковому рівні проблеми внутрішньоукраїнських і міжнародних інформаційних обмінів знайшли ґрунтовне висвітлення у колективній монографії, присвяченій особливостям інформаційного забезпечення національного консенсусу в сучасній Україні [155]. Зокрема, у п'ятому розділі наукової праці С. В. Горовою визначено основні тенденції російсько-українського інформаційного протистояння в національному інформаційному просторі України. Дослідницею окреслено механізми цілеспрямованого інформаційного впливу на інформаційний простір України та визначено специфіку проблем інформаційної безпеки в умовах розвитку мережевого інформування, в тому числі за допомогою соціальних мереж [155, с. 108–136].

Питання українсько-російського інформаційного протистояння в контексті подій на Південному Сході України також розглядається В. М. Горовим серед актуальних проблем інформаційної безпеки постіндустріального суспільства в межах монографічного дослідження перспектив і основних шляхів розвитку націй в умовах посилення глобалізаційних впливів на інформаційному етапі розвитку суспільства [45, с. 304–313].

Останнє відбивається й у «Енциклопедії Сучасної України», в якій поміж іншого зазначається, що наприкінці ХХ століття було запропоновано впровадження глобальної інформаційної інфраструктури – інтегрованої світової інформаційної мережі масового обслуговування населення планети, зокрема на

базі об'єднання та координації глобальних і регіональних інформаційно-комунікаційних систем [94].

У цьому контексті цілком закономірно згадати подане у розділі ДСТУ ISO 5127:2007 під назвою «1.1.4 Оброблення даних» визначення поняття «*Інтернет*» як усесвітньо пов'язаних комп'ютерних систем та комп'ютерних мереж, поєднаних міжмережевими шлюзами, які забезпечують передавання даних між ними [88, с. 9]. Інше трактування пропонує тлумачний словник, згідно з яким Інтернет – це глобальне інформаційне співтовариство, що складається з декількох десятків тисяч незалежних комп'ютерних мереж і біля десяти мільйонів комп'ютерів, доступ до якого побудований на основі ліній зв'язку великої довжини (часто на базі телефонних ліній) і дозволяє віддаленим комп'ютерам і терміналам обмінюватися інформацією [150, с. 35]. Архаїчність наведеного визначення обумовлена зверненням укладачів словника до довідкового видання «Интеллектуальная собственность. Терминологический словарь» 2001 року видавництва.

Не менш важливим вбачається визначення змісту поняття «*веб-сайт*», що відповідно до Закону України «Про авторське право та суміжні права» від 23 грудня 1993 року № 3792–ХІІ трактується як сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, інших об'єктів авторського права і (або) суміжних прав тощо, пов'язаних між собою і структурованих у межах адреси веб-сайту і (або) облікового запису власника цього веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики і (або) числової адреси за Інтернет-протоколом [188].

За ДСТУ 7448:2013 веб-сайт – це сукупність електронних ресурсів, поєднаних за змістом і за навігацією, розміщених у мережі Інтернет для надання інформаційних послуг користувачам інформації [85, с. 26]. У свою чергу, доступ до інтегрованих електронних ресурсів та інформаційних послуг здійснюється шляхом організації веб-порталів.

Поруч з тим, складова частина веб-сайту, що може містити дані, електронну (цифрову) інформацію, інші об'єкти авторського права і (або) суміжних прав тощо, називається *веб-сторінкою* [188].

На сучасному етапі розвитку людства не останню роль відіграє інформатизація, під якою розуміється процес створення високоорганізованого інформаційного суспільства в інформаційну епоху з подальшим його переходом у суспільство знання [47].

Інформатизація формує єдиний інформаційний простір, охоплюючи усі сфери життєдіяльності людини: науково-технічну, економічну, політичну, культурну та суспільну. Інформатизація створює умови, які задовольняють потреби в необхідній інформації, її основна ідея спрямована на проникнення знань у життєдіяльність кожної людини.

Пріоритетним напрямом інформатизації є створення єдиних проблемно-орієнтованих інформаційних просторів як високоорганізованих інформаційних структур, що забезпечують якісно нові технології функціонування суб'єктів і високий рівень їх інформаційного обслуговування. У довідково-енциклопедичній статті також зазначається, що саме проблемно-орієнтовані інформаційні простори є необхідною умовою дотримання принципу єдності та цілісності інформаційного середовища. Створення єдиного інформаційного простору та інтеграція інформаційного ресурсу є актуальним завданням інформатизації і побудови інформаційного суспільства в Україні [47].

В Україні стратегічні цілі та основні принципи інформатизації визначено Концепцією Національної програми інформатизації, схваленою Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 75/98–ВР [207]. Окрім того, Концепція включає характеристику сучасного стану інформатизації та очікувані наслідки її реалізації.

Таким чином, відповідно до Закону України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 75/98–ВР під *інформатизацією* розуміється сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих

процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [207].

Концепція також визначає одним з основних напрямів інформатизації формування національної інфраструктури інформатизації, яка включає міжнародні та міжміські телекомунікаційні і комп'ютерні мережі; систему інформаційно-аналітичних центрів різного рівня; інформаційні ресурси; інформаційні технології; систему науково-дослідних установ з проблем інформатизації; виробництво та обслуговування технічних засобів інформатизації; системи підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері інформатизації [207].

Відповідно до Концепції найважливішою частиною національної інфраструктури інформатизації визнається *національна система інформаційних ресурсів*, що представляє собою розподілений банк даних і знань з різних галузей виробництва, науки, культури, освіти, торгівлі тощо. Поміж іншого Концепцією також передбачається функціонування даної системи з урахуванням високих вимог до надійності, швидкості доступу та захисту даних. Окрім того, забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів держави з боку як вітчизняних, так і закордонних споживачів сприяє розвитку інформаційних послуг і становленню відповідного ринкового середовища країни [207].

У межах Концепції Національної програми інформатизації також окреслено створення національних баз даних і знань, на основі яких мають створюватися галузеві бази даних та інформаційні системи, зокрема про населення, географію України, геолого-фізичні системи, з питань архітектури, патентів та інші. Базою для створення нових сучасних інформаційних технологій і систем, автоматизованих систем керування різноманітного призначення Концепція визначає індустрію програмних засобів.

Передбачається створення інструментально-технологічних комплексів підтримки розроблення високоякісного та конкурентоспроможного програмного забезпечення, відповідної державної системи оцінки якості, сертифікації програмної продукції. Виробництво програмних продуктів відповідно до Концепції повинно стати самоокупною галуззю економіки, здатною експортувати свою продукцію.

При цьому науково-дослідні установи зобов'язуються створювати та впроваджувати інтегровані інформаційні технології побудови розподілених баз знань та експертних систем, заснованих на автоматичному формуванні знань для вирішення завдань, що важко формалізуються, з різних предметних галузей, розробляти базові засоби інтелектуалізації інформаційних технологій, системи електронного документообігу, засоби мовно-зорового діалогу, системи розуміння текстів тощо [207].

Так, наприклад, з метою підвищення ефективності функціонування окремих галузей необхідним визнається створення комплексу автоматизованих систем оброблення даних і управління різного рівня та призначення, які взаємопов'язані на принципах технологічної, організаційної, документаційної, програмної та інформаційної сумісності та які утворюють цілісну інформаційну інфраструктуру [207].

Ще одним з основних напрямів інформатизації Концепція визнає інформатизацію соціальної сфери, й у першу чергу сфери охорони здоров'я, в якій головними завданнями констатуються створення єдиної структурованої інформаційної системи обліку стану здоров'я громадян України на основі автоматизованої реєстрації пацієнтів у лікувальних установах, збору даних профілактичних обстежень з метою подальшого використання в статистичних, аналітичних та експертних системах; створення системи дистанційного консультування та діагностики на основі комп'ютерних мереж, що об'єднують великі лікувальні та наукові заклади [207].

Серед очікуваних Концепцією наслідків реалізації Національної програми інформатизації поміж іншого прогнозується й підвищення ефективності

медичного обслуговування та зниження рівня загальної захворюваності населення за рахунок створення державної інформаційної системи епідеміологічного нагляду, створення інформаційно-програмних комплексів госпітального призначення в медичних установах різного рівня, впровадження першої черги комп'ютерних банків знань з питань медицини [207].

Втіленням останнього є запровадження *«електронної медицини»* (або е-медицини), яка у згадуваній вище Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні визначається як діяльність з використанням електронних інформаційних ресурсів у сфері охорони здоров'я та забезпечення оперативного доступу медичних працівників та пацієнтів до них [215].

Доцільно також окремо зазначити про такий напрям інформатизації, як інформатизація наукової діяльності. Вона покликана сприяти підвищенню ефективності наукових досліджень, створенню потужної системи науково-технічної інформації та її використанню на всіх етапах наукової діяльності за умови активізації усіх її форм. Концепцією передбачається створення умов для широкої комп'ютеризації та математизації природничих і гуманітарних наук, входження у світову інформаційну мережу баз даних і знань, формування в майбутньому «об'єднаного» чи «колективного» інтелекту. Наголошується, що інформатизація вітчизняної науки дасть змогу підвищити її практичну віддачу, прискорити інтеграцію у світову науку. І першочерговим завданням Концепція констатує створення глобальної комп'ютерної мережі освіти та науки [207].

До числа прогнозованих результатів реалізації Концепції також входить розширення доступності національних і світових інформаційних ресурсів для широкого кола споживачів за рахунок створення першої черги бібліотечної інформаційно-телекомунікаційної мережі та Національного комп'ютерного банку з базами даних правової, науково-технічної, рекламної та іншої інформації. Передбачуваним інтегральним ефектом реалізації Національної програми інформатизації визнається досягнення узгодженості та підвищення якості, оперативності інформаційних процесів і послуг, що буде оцінюватись не тільки економічними критеріями, а й моральними, етичними та іншими

категоріями, підвищенням рівня життя суспільства в цілому [207]. Відповідний механізм формування, виконання та коригування Національної програми інформатизації в першу чергу визначається Законом України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98–ВР [209].

У відповідь на вимоги сучасності та з огляду на прогрес у сфері інформації та документації важливим також вбачається аналіз визначення поняття «*електронного документа*», основні організаційно-правові засади використання якого встановлюються Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851–IV. Даний законодавчий акт визначає електронний документ як документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов’язкові реквізити документа [191]. Ідентичне визначення поняття «електронний документ» подано й у ДСТУ 7448:2013, із відповідним посиланням на Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [85, с. 9].

Натомість за ДСТУ 2732:2004 під електронним розуміється документ, який створюють та використовують тільки в межах комп’ютерної системи [52, с. 6].

По відношенню до електронного документа узагальнюючим є поняття «*електронна (цифрова) інформація*», що включає аудіовізуальні твори, музичні твори (з текстом або без тексту), комп’ютерні програми, фонограми, відеограми, програми (передачі) організацій мовлення, що знаходяться в електронній (цифровій) формі, придатній для зчитування та відтворення комп’ютером, які можуть існувати і (або) зберігатися у вигляді одного або декількох файлів (частин файлів), записів у базі даних на зберігаючих пристроях комп’ютерів, серверів тощо у мережі Інтернет, а також програми (передачі) організацій мовлення, що ретранслюються з використанням мережі Інтернет [188].

Поняття «*електронні ресурси*» трактується за ДСТУ 7448:2013 як інформаційні ресурси, подані в електронній формі та призначені для

оперативного задоволення інформаційних потреб користувачів інформації [85, с. 9].

У свою чергу, відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації» від 04 лютого 1998 року № 74/98–ВР під *інформаційним ресурсом* розуміється сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) [209]. Поруч з тим, Стратегією розвитку інформаційного суспільства в Україні інформаційний ресурс визначається як систематизована інформація або знання, що мають цінність у певній предметній області та можуть бути використані людиною в своїй діяльності для досягнення певної мети [215].

За «Українською архівною енциклопедією» під інформаційними ресурсами розуміються окремі документи, сукупність документів в інформаційних системах. Також зазначається, що завдяки Національній програмі інформатизації відбувається створення інформаційних ресурсів в електронному вигляді, що забезпечує оптимальні умови їх використання за Інтернет-технологією [258, с. 461].

Із вищенаведеними термінами безпосередньо пов'язане поняття «*електронний запис*», який відповідно до ДСТУ ISO 5127:2007 представляє собою запис, що його зберігають у машинозчитному середовищі [88, с. 64]. У даному визначенні під власне записом мається на увазі створений або отриманий документ, що зберігається в установі, організації чи в особи з дотриманням правових зобов'язань або у зв'язку з певною діяльністю [88, с. 16]. Втім, у контексті формування бази даних «Джерела української біографістики» науково-інформаційного проекту Інституту біографічних досліджень НБУВ «Український національний біографічний архів» окремий запис розглядається як множина даних щодо однієї особи або предмета, вибраної та поданої для попередньо визначеної конкретної призначеності [88, с. 7].

Поруч з тим, у Законі України «Про авторське право та суміжні права» від 23 грудня 1993 року № 3792–ХІІ подано визначення поняття «запис

(звукозапис, відеозапис)» як фіксації за допомогою спеціальних технічних засобів (у тому числі й за допомогою числового представлення) на відповідному матеріальному носії звуків і (або) рухомих зображень, яка дозволяє здійснювати їх сприйняття, відтворення або сповіщення за допомогою відповідного пристрою [188]. Наведене трактування зосереджує увагу головним чином на дії, у результаті якої відбувається безпосереднє створення окремих структурних елементів баз даних (у даному випадку аудіо- та (або) візуальних), що наближує його розуміння до розглянутого вище терміна «документування».

У свою чергу, під *даними* відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851–IV розуміється інформація, яка подана у формі, придатній для її оброблення електронними засобами [191]. Визначення поняття «дані», подане у ДСТУ ISO 5127:2007, зосереджує увагу на їх безпосередній ролі в системі комунікацій, трактуючи дані як подання інформації у формалізованому вигляді, придатному для комунікації, тлумачення та оброблення [88, с. 8]. У ДСТУ 7448:2013 наведено більш конкретизоване визначення поняття «електронні дані» як інформації у формі цифрових символів, а також графічних символів, відео, звукових даних або їхніх комбінацій, які подано в цифровій формі [85, с. 9].

З іншого боку, під *базою даних* відповідно до ДСТУ ISO 5127:2007 розуміється множина відповідних даних, достатніх для певної призначеності або для певної системи оброблення даних [88, с. 9]. ДСТУ 7448:2013 визначає базу даних як сукупність взаємопов'язаних даних, організована відповідно до певних правил описування, зберігання та маніпулювання, подана у формі, придатній для автоматичного опрацювання, й призначена задовольняти інформаційні потреби користувачів інформації [85, с. 7].

У тлумачному словнику «Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність» із посиланням на Закон України «Про авторське право та суміжні права» від 23 грудня 1993 року № 3792–XII поміж іншого також репрезентовано визначення терміна «база даних (компіляція даних)» як

сукупності творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі – електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів [188; 150, с. 11].

Формування бази даних передбачає забезпечення цілісності даних і конфіденційності інформації в поєднанні з її доступністю для всіх авторизованих користувачів, що здійснюється за допомогою комплексу організаційно-технічних заходів, який становить зміст *інформаційної безпеки* [150, с. 11].

У свою чергу, під *захистом інформації* розуміється сукупність організаційно-технічних заходів і правових норм для запобігання заподіяння шкоди інтересам власника інформації чи автоматизованої системи та осіб, які користуються інформацією [202; 150, с. 30]. Поряд з тим, відповідно до тлумачного словника *зберігання інформації* передбачає забезпечення належного стану інформації та її матеріальних носіїв [150, с. 30].

Таким чином, наведене вище дозволяє сформулювати наступні визначення понять, що використовуються в дисертаційній роботі. *Медична інформація* трактується як дані, отримані в ході діагностичного та лікувального процесів, а також відомості за результатами наукового узагальнення набутого в процесі організації охорони здоров'я та надання медичної допомоги досвіду, адресовані фахівцю, який здійснює професійну медичну діяльність та має вищу освіту відповідного напрямку підготовки.

Медичний документ – це медична інформація, шляхом документування зафіксована на матеріальному носії у будь-якій формі подання інформації (текст, графіка, аудіо- та відеоматеріали) з метою її зберігання та передавання у часі та просторі.

Під *документно-інформаційною інфраструктурою медичної галузі* розуміється сукупність медичних галузевих документно-інформаційних ресурсів і баз даних, а також структур, що їх продукують.

У свою чергу, під *документно-інформаційними ресурсами медичної галузі* в межах дисертаційної роботи розуміється сукупність медичних документів, що призначені для інформаційного забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки і є складовою відповідної документно-інформаційної інфраструктури, забезпечуючи функціонування та сталий розвиток медицини.

Використання сучасної методології разом із поданою характеристикою поняттєвого апарату дослідження, що визначає тлумачення використаних у роботі термінів, становлять теоретико-методологічні засади даного дослідження.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Аналіз документознавчої літератури з проблематики функціонування та розвитку документно-інформаційних ресурсів медичної галузі засвідчив відсутність комплексних досліджень, присвячених відповідній складовій інформаційного простору України.

Для розкриття сутності та складових системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі та визначення їх місця в структурі науки про документ в основу дослідження було покладено фундаментальні праці провідних вітчизняних вчених Н. О. Артамонової, В. М. Горового, В. В. Добровольської, Л. А. Дубровіної, О. М. Збанацької, В. О. Ільганаєвої, Г. І. Ковальчук, С. Г. Кулешова, Т. В. Кулієвої, Н. М. Кушнарєнко, К. В. Лобузіної, С. М. Ляшко, Г. В. Папакіна, В. І. Попика, М. С. Слободяника, Л. Я. Філіпової, Г. М. Швецової-Водки, О. В. Шевченко, О. М. Яценка та ін.

Утім, науковий доробок вчених, присвячений питанням функціонування медичної документації як складової галузевої інформаційної інфраструктури, охоплює виключно інформаційно-патентні ресурси у сфері медичної науки, а саме процеси їх формування та використання на рівні наукової установи з метою інформаційного забезпечення усіх етапів інноваційної діяльності та задоволення інформаційних потреб науковців. У той час як комунікаційне середовище медичної сфери як складна система, що покликана забезпечити обмін галузевою інформацією на державному, регіональному та місцевому рівнях, і власне документаційна діяльність медичних установ залишається поза увагою дослідників.

Аналіз наукових досліджень виявив, що серед важливих напрямів сучасного українського документознавства вагоме місце посідає галузеве документознавство, обґрунтоване М. С. Слободяником. Авторитетним діячем освіти і науки, доктором історичних наук, професором було визначено перспективність розвитку галузевого документознавства, характерною

особливістю якого є ґрунтовний аналіз особливостей змісту конкретної групи документів, що визначає їхню структуру та функції і особливості їх використання в системі професійних комунікацій.

Інший знаний український науковець у галузі інформаційної діяльності та документальних комунікацій, доктор педагогічних наук, професор Л. Я. Філіпова також зауважує, що в сучасних умовах розвитку документально-комунікаційної сфери з'являється можливість ефективного розвитку відповідного галузевого (та міжгалузевого) поля наукових досліджень з різнобічними питаннями та аспектами вивчення документа та інформації.

Констатовано, що за концепцією М. С. Слободяника, галузеве документознавство аналізує документи за змістовою ознакою, у той час як спеціальне вивчає основні види документів.

Також було визначено, що найбільш активного розвитку отримали управлінське та юридичне документознавство: комплексному аналізу документознавчих проблем правознавства та управлінської діяльності присвячені численні наукові публікації у фахових періодичних виданнях і збірниках матеріалів науково-практичних конференцій та навчальні посібники.

Важливе значення для документознавчого аналізу документно-інформаційних ресурсів медичної галузі має застосування принципових положень теорії соціальних комунікацій, аналіз яких дозволив висвітлити погляди авторитетних науковців на поняття «соціальні комунікації». Визначено доцільним розглядати їх як комунікації, призначені для забезпечення суспільно значущою інформацією всіх елементів соціальної структури суспільства, налагодження загальносуспільних інформаційних обмінів у інтересах існування й розвитку суспільства.

Констатовано, що дискусійний характер трактування базових дефініцій поняттєвого апарату, що складають основу дисертаційного дослідження, актуалізує завдання розробки комплексної терміносистеми, яка сприятиме визначенню сутності, міждисциплінарного характеру та місця документно-інформаційних ресурсів медичної галузі в загальній інформаційній

інфраструктурі України. Автором зокрема запропоновано визначення поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі» як сукупності медичних документів, що призначені для інформаційного забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки і є складовою відповідної документно-інформаційної інфраструктури, забезпечуючи функціонування та сталий розвиток медицини. У свою чергу, під «документацією» в межах дисертаційного дослідження розуміється множина документів, об'єднаних за ознакою належності до певної галузі.

Результати вивчення джерельної бази дослідження системи медичної документації в Україні дозволили встановити, що до її складу входять нормативно-правові акти України, стандарти, переліки, збірники уніфікованих форм документів, методичні рекомендації, довідково-енциклопедичні видання, бібліографічні та біобібліографічні покажчики, фахові періодичні та продовжувані видання, дисертації і автореферати дисертацій, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, наукові праці провідних вчених, бази даних та інформаційні ресурси мережі Інтернет за проблематикою дослідження.

Важливе значення для здійснення дослідження мають принципи єдності теорії і практики, визначеності, конкретності, підпорядкованості, розвитку та об'єктивності, застосовані для встановлення реальних фактів, їх вірогідного аналізу в причинно-наслідкових зв'язках, отримання об'єктивного знання з предмету дослідження. Для вивчення системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України було застосовано системний (визначення її складових елементів і зв'язків між ними), діяльнісний (аналіз системних процесів), історичний (становлення і розвиток інформаційних ресурсів медицини), соціально-комунікаційний підходи (документно-інформаційні ресурси медичної галузі як складова загальної інформаційної інфраструктури суспільства).

Для реалізації мети дисертаційного дослідження констатовано необхідність застосування таких загальнонаукових і спеціальних методів

пізнання, як науковий аналіз і синтез, класифікаційний метод, термінологічний, метод порівняння, описання та вимірювання, індукції і дедукції, бібліографічний і наукометричний методи.

Вищевикладене дозволяє констатувати, що комунікаційне середовище медичної сфери як складна система, що покликана забезпечити обмін галузевою інформацією, та питання управління галузевою документацією, зокрема із залученням сучасних засобів інформатизації, на сьогодні не ставали об'єктом комплексних наукових досліджень, що свідчить про необхідність подальшого вивчення проблеми вдосконалення організації системи управління документацією медичної галузі та функціонування її документно-інформармаційних ресурсів в умовах формування інформаційного суспільства в Україні.

Основні положення розділу викладено в публікаціях автора [281; 285; 288].

РОЗДІЛ 2

МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ГАЛУЗЕВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

2.1 Характеристика структури медичної документації України

Сутність соціального призначення систем документації, функціонування документа як знакової системи та інформаційного ресурсу суспільства, його комунікаційні характеристики та властивості як засобу зв'язку розкриваються в численних працях провідних вітчизняних науковців при розв'язанні дослідницьких завдань у межах документознавства, бібліотекознавства, археографії та інших суміжних наукових дисциплін.

Як зауважує С. Г. Кулешов, вивчення документа як частки ноосфери, окремого елемента соціальної пам'яті людства відбувається в межах найбільш масштабної концепції з усього розмаїття аспектів його розгляду [111, с. 71].

Науковцем також визначається, що з точки зору аналізу комунікаційного циклу в документи закладено властивості бути джерелом оперативної і ретроспективної інформації, відповідно до чого вони поділяються на «динамічні» та «статичні», які є об'єктами вивчення різних галузей знань і відносяться до двох груп дисциплін документально-комунікаційного циклу [111, с. 79].

Загальна група динамічних документів, на думку С. Г. Кулешова, є об'єктом вивчення бібліографознавства, бібліотекознавства, книгознавства, інформатики, а також спеціального документознавства. Останнє, у свою чергу, передбачає дослідження управлінської (організаційно-розпорядчої, банківської, звітно-статистичної, планової), картографічної, науково-технічної та інших галузевих чи функціональних типів документації [111, с. 83].

З іншого боку, статистичні документи в цілому вивчає історичне джерелознавство, зокрема історія та бібліографія друкованої книги XIX–XX ст.

або історія та бібліографія стародруків (яскраво ілюструє цей напрям досліджень фундаментальна наукова праця Г. І. Ковальчук, присвячена Українському науковому інституту книгознавства періоду 1922–1936 років [97]), архівознавство та історичне документознавство, кодикологія та кодикографія, а також археографія. Втім науковцем наголошується, що дослідницький простір цих дисциплін суттєво обмежений специфікою носія інформації або ж вивченням окремих елементів документа, оформленням його матеріального носія чи способів фіксації інформації. Водночас С. Г. Кулешов зазначає, що може здійснюватись також аналіз функціонування таких «статичних» документів у динамічному стані, наприклад, для з'ясування історії їх походження [111, с. 83].

С. Г. Кулешовим окремо відзначається й наявність специфіки концептуальних підходів до визначення комунікаційних характеристик електронних документів, обумовлених відмінністю їх форм існування та способів передавання. Проблеми створення та функціонування електронних документів пов'язані із забезпеченням їх архівного зберігання, збереженості та використання інформації таких документів [111, с. 83–84].

Для розуміння загальної структури науки про документ важливим є розуміння різниці між галузевим і спеціальним документознавством: галузеве аналізує документи за змістовною ознакою, у той час як спеціальне вивчає основні види документів [259, с. 11]. Саме суттєві особливості галузевих потоків і масивів документів та структура і зміст інформаційних потреб користувачів визнаються об'єктивними передумовами формування галузевого документознавства [237, с. 6]. Відповідно до інформаційної концепції науки про документ [237] специфіка власне змістовної частини документів, документних потоків і документоутворень (мікропотоків, масивів, ресурсів, фондів), орієнтованих на задоволення універсальних і галузевих інформаційних потреб користувачів, вирізняє галузеве документознавство в загальній структурі науки про документ.

Тому цілком закономірним вбачається виокремлення в межах комплексної науки про документ галузевого документознавства, що вивчає документи сфери охорони здоров'я, як її галузевої складової, в основу якої покладено специфіку структури медичної документації України.

З огляду на те, що в межах окремих галузей предметом поглибленого вивчення стає змістовна, інформаційна складова документів, в якості *об'єкта* відповідного напрямку галузевого документознавства, на нашу думку, доцільно розглядати систему медичної документації, що передбачає вивчення галузевого документа в широкому значенні як основного змістовного елемента медичної документної інфраструктури суспільства.

Як зазначає Л. Я. Філіпова, інформаційна інфраструктура є базовою складовою галузі та трактується як сукупність інформаційних підсистем, центрів управління, апаратно-програмних засобів і технологій забезпечення збору, зберігання, обробки і передачі інформації [267, с. 39]. З точки зору організації її взаємодії з користувачами дослідниця схематично окреслює наступні головні складові інформаційної інфраструктури галузі: інформаційні потреби користувачів; інформаційний ресурс, що включає інформацію, відомості про неї, знання, інформаційні продукти та послуги; інформаційно-комунікаційна база (комп'ютерні мережі (локальні та Інтернет), технологічне, програмне та апаратне забезпечення [267, с. 40].

У свою чергу, *предметом* галузевого документознавства, що вивчає медичні документи, нами було визначено закономірності функціонування системи медичної документації, її документів і документоутворень як каналів соціальних комунікацій, що орієнтовані на задоволення потреб суспільства та користувачів у поточній і ретроспективній медичній документній інформації [237, с. 6].

Основні функції сучасного документознавства, у тому числі його галузевих напрямів, відповідно до концепції М. С. Слободяника визначаються сукупністю сутнісних функцій власне документа, що реалізуються в будь-яких його видах. Виходячи з цього, серед властивих галузевому документознавству

функцій виокремлюються меморіальна, інформаційна, когнітивна та комунікаційна. *Меморіальна функція* полягає у забезпеченні збереження медичної інформації у часі шляхом її документування. У свою чергу, документування має на меті надання можливості комплексного використання галузевої інформації у подальшій діяльності в сфері медицини, що становить *інформаційну функцію* системи медичної документації. *Когнітивна функція* забезпечує вилучення та опрацювання медичної інформації під час роботи з галузевими документами як джерелами відповідних відомостей, у результаті аналізу яких користувачі отримують нові для себе знання. Зрештою *комунікаційна функція* дозволяє передавати галузеву інформацію в просторі з огляду на роль медичного документа як засобу комунікації [242].

З точки зору інформаційної концепції М. С. Слободяника традиційним вбачається представлення *структури* галузевого документознавства, що вивчає систему медичної документації, у вигляді фундаментальної та прикладної частин. Фундаментальна розглядає теоретичну та історичну проблематику.

У колі ключових *теоретичних проблем* галузевого документознавства, об'єктом вивчення якого є медична документація, пропонуємо розглядати формування системи знань про медичний документ як джерело інформації і засіб комунікації, його специфіку та структуру, ознаки і властивості; класифікаційний аналіз системи медичної документації; визначення та характеристику основних видів медичних документів і документоутворень; вивчення структури і змісту медичних інформаційних потреб суспільства та особистості; визначення особливостей документно-інформаційної діяльності в галузі медицини; характеристику закономірностей і сутнісних особливостей медичної документної інфраструктури України; комплексний аналіз медичної галузевої системи документальних комунікацій [237, с. 6–7].

Історична частина охоплює широке коло проблем дослідження витоків і генезису системи медичної документації і галузевих документальних комунікацій на різних етапах їх розвитку. Зокрема передбачається розробка періодизації та історико-документознавча реконструкція основних етапів

розвитку медичного галузевого документного потоку; аналіз історії його вивчення, впливу соціально-політичних і організаційно-технологічних процесів на зміст і структуру документних потоків галузі; вивчення історії розвитку основних видів медичних документів, створення та функціонування галузевої системи медичної документації на різних історичних етапах [237, с. 8].

У цьому контексті доцільно зазначити згадуване вище фундаментальне дослідження Н. О. Артамонової, присвячене системі інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки України, в окремому розділі якого науковець розглядає питання її еволюції [10]. Н. О. Артамоною досліджено в тому числі генезис складових системи та визначено етапи еволюціонування інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки України [10, с. 96–128].

У свою чергу, *прикладний характер* проблематики галузевого документознавства, що вивчає систему медичної документації, обумовлений яскраво вираженою практичною спрямованістю галузевих документних потоків у сфері охорони здоров'я. Результати аналізу медичної документації зокрема сприяють визначенню ефективності медичного документа як джерела галузевої інформації і засобу комунікації; забезпеченню високої якості формування медичних галузевих баз даних [237, с. 8].

Окреме місце в концепції М. С. Слободяника посідає питання дослідження ролі електронних документів у розвитку системи соціальних комунікацій. Галузевий аспект відповідних наукових розвідок у царині напряму документознавства, об'єктом вивчення якого є система медичної документації, передбачає вирішення низки теоретичних завдань, у тому числі обґрунтування закономірностей функціонування медичних електронних документів як інформаційних ресурсів суспільства; визначення ролі медичних електронних документів у системі професійних комунікацій; характеристика сучасного стану формування медичної галузевої системи електронної документації, її класифікація та структуризація [237, с. 7].

У свою чергу, серед прикладних проблем дослідження електронних медичних документів зокрема виокремлено організацію електронного документування та обігу електронної документації у медичній галузі; управління процесами створення, збереження, розповсюдження та захисту електронних медичних документів тощо [237, с. 8].

Вищезазначене дозволяє констатувати обґрунтованість вивчення структури медичної документації як основного змістовного елемента відповідної системи галузевих документно-інформаційних ресурсів.

Характеристика структури вітчизняної медичної документації ґрунтується на визначенні сутності та складових поняття *«система медичної документації»*. Як вже було зазначено у першому розділі, узагальнюючим по відношенню до нього є термін *«інформаційна система»*, під яким за О. М. Збанацькою розуміється сукупність організаційних і технічних засобів для зберігання та опрацювання інформації з метою забезпечення інформаційних потреб споживачів. Науковець також наводить результати здійсненого нею порівняльного аналізу дефініцій поняття, поданих у ДСТУ 5034:2008 «Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» та ДСТУ 7448:2013 «Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять». Констатується, що відповідно до ДСТУ 5034:2008 «Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» під інформаційною системою розуміється комунікаційна система, що забезпечує збирання, пошук, оброблення та пересилання інформації. Утім, як зазначає О. М. Збанацька, більш вдалою є дефініція інформаційної системи, подана у ДСТУ 7448:2013 «Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять», що передбачає окрім наведених вище процесів також передавання та зберігання інформації. Науковець також наголошує на принциповому для нашого дослідження положенні про те, що інформаційна система є різновидом комунікаційної системи, яка забезпечує керування процесами зв'язку, взаємодії та обміну даними [79, с. 14].

У свою чергу, поняття «система документації» трактується в Українській архівній енциклопедії як сукупність взаємопов'язаних службових документів, що застосовуються у певній сфері діяльності чи галузі. Також зазначається, що системи документації утворюються в результаті соціальної діяльності. Поділ на системи документації безпосередньо пов'язаний із завданнями класифікування службових документів. Існує певна диференціація систем документації, у межах якої виокремлюють так звані «базові» системи документації, що утворюються в результаті функціонування базових сфер соціальної діяльності, до яких відносяться громадсько-політична діяльність, наука, виробництво, освіта, тощо, і (або) спрямовані на забезпечення такого функціонування. Іноді ці системи та їх підсистеми називають галузевими [258, с. 728].

С. Г. Кулешов, автор відповідної статті словника, наводить перелік таких систем документації, в складі якого поряд із науково-технічною, навчальною, громадсько-політичною, судовою, військово-оборонною, документацією органів внутрішніх справ країни, цивільно-реєстраційною знаній науковець серед сукупностей з найбільш усталеними формами документів також виокремлює документацію системи охорони здоров'я [258, с. 728].

Дослідник також наголошує на невирішеності проблеми розроблення класифікації систем документації, зазначаючи, що найчастіше об'єднання різних систем (підсистем) документації зумовлюється потребами практичної діяльності чи усталеністю вже розроблених класифікаційних схем [258, с. 729].

Як приклад С. Г. Кулешов наводить «Перелік типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів» (далі – Перелік) [170], в якому види номіналів документів подано за сферами соціальної діяльності та їх окремими напрямками.

Система медичної документації представлена в Переліку головним чином в пункті 7.2 «Медичне і санаторно-курортне обслуговування» глави 7 «Соціально-побутові питання» розділу I «Документи, що створюються в управлінській діяльності». Втім, як зазначає С. Г. Кулешов, Перелік

репрезентує лише невеликий фрагмент медичної галузевої документації. Безпосередньо пункт 7.2 «Медичне і санаторно-курортне обслуговування» охоплює 49 статей, що в загальному переліку ідентифіковані номерами від 706 до 751 включно та які подають такі узагальнені назви видів документів, як акти, вимоги, відомості, графіки, договори, журнали, карти, картки, книги, листки непрацездатності, листування, протоколи, рішення, списки, щоденники. Окрім того, п'ята частина цих статей у другій графі позначена терміном «документи», що відповідно до пояснень розробників Переліку обумовлено об'єднанням в одній статті різних видів документів з одного питання та з однаковим строком зберігання, при цьому назви включених до статті основних видів документів розкриваються в дужках. Повний список репрезентованих у цих статтях назв документів складають акти, вимоги, висновки, відомості, графіки, довідки, доповіді, доповідні записки, заяви, заявки, звіти, картки, листи, накладні, огляди, ордери, плани, рапорти, списки. Доцільно зауважити, що, наприклад, медичні аналізи згадуються лише в одній статті переліку (під номером 722), присвяченій витягам з історії розвитку дітей у таких дитячих закладах, як дитячі ясла та садки і будинки дитини та дитячі будинки [170, с. 96]. У той час як аналізи, що зберігаються у амбулаторних картках дитини безпосередньо в закладах охорони здоров'я, так само як і аналізи дорослого населення, у Переліку взагалі не репрезентовано.

Втім, окремі види медичних документів також наведено в межах інших пунктів Переліку (наприклад, серед документів про призначення пенсій, що не увійшли до пенсійних справ, зазначено в тому числі довідки, висновки лікарів, медико-соціальної експертної комісії, які віднесено до пункту 7.1 «Соціальне страхування та соціальний захист населення») [170, с. 94].

Цілком закономірно до складу медичної документації також входять й інші документи, які зазначені в Переліку у розділі, присвяченому документації, створюваній в управлінській діяльності. Це документи з підрозділів Переліку, присвячених як організації розпорядчої діяльності та організаційним основам управління в цілому, так і організації діловодства та архівного зберігання

документів зокрема. Заклади, що входять до сфери управління Міністерства охорони здоров'я, також мають у складі своєї документації документи з організації планування та прогнозування, фінансування, оперативного та статистичного обліку і звітності, бухгалтерського обліку та звітності, трудових відносин, роботи з кадрами, адміністративно-господарського обслуговування, тощо [170].

Однак зупинятись на їх характеристиці вбачається недоцільним з огляду на універсальний характер цих документів, адже вони не мають специфічних особливостей в межах певної галузі людської діяльності. Так, наприклад, документація з пожежної безпеки організації та цивільної оборони у закладах охорони здоров'я відповідає загальним вимогам Кодексу цивільного захисту України і Правилам пожежної безпеки в Україні, затвердженим на державному рівні наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417, що встановлюють загальні вимоги з пожежної безпеки об'єктів, які є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами господарювання, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, тощо, що знаходяться в територіальних межах України [194].

Інший приклад класифікації систем документації С. Г. Кулешов ілюструє за допомогою Державного класифікатора управлінської документації (далі – ДКУД) [51], в якому крім міжгалузевих класів (уніфікованих систем документації) управлінської документації, подано класифікаційні ряди систем, що мають належати до галузевих (документація з побутового обслуговування населення, торговельна, зовнішньоторговельна, цінова тощо). Авторитетний науковець наголошує, що об'єднання таких систем документації спричинено усталеним підходом до розгляду складових підсистем управлінської документації [258, с. 729].

ДКУД є складовою частиною державної системи класифікації і кодування техніко-економічної та соціальної інформації, він містить назви та кодові позначення уніфікованих форм документів, що входять до управлінської системи документації. Як зазначає завідувач відділу документознавства

Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (далі – УНДІАСД) В. Ф. Бойко, чинна на сьогодні редакція ДКУД, прийнята ще у 1998 році, потребує реорганізації як у частині його структури, так і змісту. Відповідна робота здійснюється зусиллями працівників відділу на підставі наказу Державної архівної служби України (Укрдержархіву) від 07 жовтня 2014 р. № 118 «Про організацію виконання наукових робіт у сфері архівної справи та діловодства у 2015 році» в межах виконання науково-дослідної роботи «Проведення наукового аналізу структури і змісту Державного класифікатора управлінської документації ДК 010–98 з метою уточнення складу класів класифікатора та їхнього вмісту з урахуванням впровадження електронного документообігу», що зокрема передбачає уточнення кодів позначення видів управлінських документів у метаданих електронних документів [20, с. 154].

Хоча серед визначених ДКУД ДК 010–98 п'ятнадцяти класів документації, кожному з яких відповідає певна уніфікована система документації, не зазначено клас медичної документації, для нашого дослідження все ж принципово важливим є подане у ДКУД визначення поняття власне «*системи документації*», що трактується як сукупність взаємопов'язаних документів, які застосовуються у певній сфері діяльності [51].

Безпосередньо в сфері охорони здоров'я формування та реалізація державної політики забезпечується Міністерством охорони здоров'я України, що є головним відомчим органом у системі центральних органів виконавчої влади. Це положення обумовлює важливість визначення ролі МОЗ України у формуванні системи галузевої документації при наданні характеристики структури медичних документно-інформаційних ресурсів як складової інформаційної інфраструктури України.

Згідно з Положенням про МОЗ України до основних завдань Міністерства належить забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням; забезпечення формування та реалізація державної

політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження); забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів, медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу; забезпечення формування державної політики у сфері санітарного та епідеміологічного благополуччя населення; координація діяльності органів виконавчої влади з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу [181].

У частині регламентації структури медичної документації МОЗ України відповідно до покладених на нього завдань у сфері охорони здоров'я зокрема забезпечує замовлення, постачання бланків листка тимчасової непрацездатності, ведення їх обліку та звітності витрачання, розподіл за регіонами згідно із заявами. Також згідно з Положенням Міністерство затверджує форми таких медичних документів, як медичний висновок про стан здоров'я дитини для зарахування її до загальноосвітнього навчального закладу; акт про дитину, покинуту в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я або яку відмовилися забирати батьки або інші родичі, про підкинуту чи знайдену дитину та інструкцію щодо заповнення такого акта; первинна облікова документація, яка використовується в закладах охорони здоров'я незалежно від рівня надання медичної допомоги і форми власності, порядок її видачі та заповнення тощо. Поміж іншого Положення регламентує затвердження МОЗ України медичної документації, яка засвідчує випадки народження та смерті, визначає критерії, за якими встановлюється факт смерті [181].

У сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально-небезпечним захворюванням Положенням окремо передбачено повноваження МОЗ України у частині затвердження форм облікової документації хворих на туберкульоз, порядок її видачі та заповнення; первинної облікової документації, а також звітності з питань ВІЛ-інфекції/СНІДу та інструкції з її заповнення.

Інший пункт Положення регламентує діяльність МОЗ України у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів, медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, у тому числі шляхом затвердження форми спеціальних бланків рецептів, порядку їх реєстрації, ведення обліку та зберігання, а також правил оформлення тощо.

У сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу МОЗ України зокрема затверджує форми спеціальних бланків рецептів на наркотичні засоби, психотропні речовини, включені до таблиць II і III переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; форми замовлення на придбання лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори. Поруч з тим, у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення МОЗ України затверджує форми ведення державного реєстру дезінфікуючих засобів та токсикологічно-гігієнічного паспорта хімічної речовини.

Необхідно також окремо відзначити діяльність МОЗ України із актуалізації та оптимізації складу медичної документації у процесі реформування галузі охорони здоров'я шляхом зміни принципів збирання даних для управлінських потреб. Яскравим прикладом такої діяльності є скорочення кількості облікових форм. Так, згідно з наказом МОЗ України від 26 січня 2018 року № 157, який набув чинності 13 березня цього ж року, було зокрема скасовано такі форми первинної облікової документації, як «Талон для реєстрації заключних (уточнених діагнозів)» (форма № 025–2/о); «Контрольна карта диспансерного нагляду» (№ 030/о); «Медична карта студента № ____» (№ 025–3/о); «Талон на прийом до лікаря» (№ 025–4/о); «Талон амбулаторного пацієнта» (№ 025–6/о); «Медична карта дитини (для дошкільного та загальноосвітнього навчальних закладів)» (№ 026/о); «Книга запису викликів лікарів додому» (№ 031/о) [145].

Ще одним яскравим прикладом активної роботи МОЗ України в частині підвищення ефективності документаційного забезпечення сфери охорони

здоров'я є утворення та затвердження складу робочої групи з питань запровадження класифікаторів та іншої документації для подальшого використання у електронній системі охорони здоров'я. Відповідні заходи регламентовано наказом МОЗ України від 29 грудня 2018 року № 2504. Вони мають на меті створення належних умов для подальшого поліпшення функціональних можливостей електронної системи охорони здоров'я, забезпечивши у тому числі опрацювання класифікаторів, номенклатур, довідників, переліків, іншої документації та інформації, яка може бути внесена до електронної медичної інформаційної системи для її подальшого використання [217].

Вважаємо доцільним зупинитись на більш детальній характеристиці первинної облікової документації, що використовується у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування, форми та інструкції щодо заповнення яких затверджено низкою наказів МОЗ України.

Зокрема, наказом МОЗ України від 14 лютого 2012 року № 110 [200] затверджено 36 форм первинної облікової документації, серед яких «Журнал обліку прийому хворих у стаціонар та відмов у госпіталізації» (форма № 001/о); «Медична карта стаціонарного хворого № ____» (№ 003/о); «Передопераційний огляд анестезіологом та протокол загального знеболення» (№ 003–3/о); «Листок реєстрації переливання трансфузійних рідин» (№ 005/о); «Журнал запису оперативних втручань у стаціонарі» (№ 008/о); «Журнал реєстрації переливання трансфузійних рідин» (№ 009/о); «Протокол патологоанатомічного дослідження» (№ 013/о); «Карта хворого, який вибув із стаціонару, № ____» (№ 066/о); «Медична карта амбулаторного хворого № ____» (№ 025/о); «Журнал запису амбулаторних операцій» (№ 069/о); «Довідка для одержання путівки на санаторно-курортне лікування» (№ 070/о, Додаток Б); «Медична довідка (лікарський консультаційний висновок)» (№ 086/о); «Виписка із медичної карти амбулаторного (стаціонарного) хворого» (№ 027/о, Додаток В); «Консультаційний висновок спеціаліста» (№ 028/о); «Журнал запису висновків лікарсько-консультативної комісії» (№ 035/о); «Журнал реєстрації листків

непрацездатності» (№ 036/о); «Направлення на МСЕК» (№ 088/о); «Інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення» (№ 003–6/о) тощо [200].

Наступна група форм первинної облікової документації, що включає до свого складу 4 форми документів, була затверджена наказом МОЗ України від 21 липня 2014 року № 511. Це такі форми, як «Журнал обліку актів закладу охорони здоров'я та органу внутрішніх справ України про дитину, покинуту в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я» (№ 103–2/о); «Журнал обліку актів органу внутрішніх справ України та закладу охорони здоров'я про підкинуту чи знайдену дитину та її доставку» (№ 103–3/о) та ін. [199].

Іншим нормативно-правовим актом, який затверджує ще 19 форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності, є наказ МОЗ України від 28 липня 2014 року № 527 [201]. Це такі форми документації, як «Реєстраційна карта хворого на злоякісне новоутворення № ____» (форма № 030–6/о); «Відомість обліку відвідувань пацієнтів» (№ 039/о); «Карта профілактичних флюорографічних досліджень» (№ 052/о); «Журнал реєстрації обстежених на спеціалізованій медичній комісії» (№ 056/о); «Довідка № ____ про тимчасове звільнення від роботи по догляду за хворою дитиною» (№ 095–2/о); «Висновок судово-психіатричного експерта № ____» (№ 100/о); «Висновок комісії лікарів-психіатрів щодо особи, до якої застосовуються примусові заходи медичного характеру № ____» (№ 104/о); «Журнал реєстрації судово-психіатричних експертиз» (№ 105/о); «Історія розвитку дитини № ____» (№ 112/о); «Медична карта огляду осіб для визначення спроможності займатися відповідним видом діяльності за станом здоров'я» (№ 140–5/о) тощо.

Наступна група форм первинної облікової документації, що була затверджена наказом МОЗ України від 15 вересня 2016 року № 970, включає до свого складу 8 категорій: «Усвідомлена згода особи на проведення

психіатричного огляду» (форма № 003–7/о); «Усвідомлена згода особи на амбулаторну психіатричну допомогу» (№ 003–8/о); «Усвідомлена згода особи на госпіталізацію до психіатричного закладу» (№ 003–9/о); «Усвідомлена згода особи на лікування у психіатричному закладі» (№ 003–10/о); «Усвідомлена згода батьків чи іншого законного представника на проведення психіатричного огляду особи віком до 14 років (малолітньої особи)» (№ 003–11/о); «Усвідомлена згода батьків чи іншого законного представника на амбулаторну психіатричну допомогу особі віком до 14 років (малолітній особі)» (№ 003–12/о) та ін. [198].

Доцільно відзначити, що певні групи форм первинної облікової документації з окремих питань також затверджені спеціальними наказами МОЗ України. Наприклад, для закладів, що надають медичну допомогу вагітним, роділлям та породіллям, форми первинної облікової документації затверджено наказом МОЗ від 13 лютого 2006 року № 67. Це «Журнал обліку приймання вагітних, роділь та породіль» (форма № 002/о); «Журнал запису пологів у стаціонарі» (№ 010/о); «Журнал обліку новонароджених у відділенні (палаті)» (№ 102/о); «Обмінна карта пологового будинку, пологового відділення лікарні» (№ 113/о); «Журнал обліку випадків перинатальної смерті» (№ 153/о); «Реєстраційна карта вагітної, яка хворіє на цукровий діабет» (№ 057/о) [196].

У свою чергу, форми первинної облікової документації з питань моніторингу лікування ВІЛ-інфікованих осіб, загальна кількість яких відповідно до наказу МОЗ України від 21 березня 2012 року № 182 дорівнює 4, представлені у вигляді «Контрольної карти диспансерного нагляду за ВІЛ-інфікованою особою» (форма № 030–5/о); «Журналу реєстрації пацієнтів, які перебувають на антиретровірусній терапії у закладі охорони здоров'я» (№ 510–3/о); «Книги складського обліку лікарських засобів, молочних сумішей у закладах охорони здоров'я, що надають медичну допомогу ВІЛ-інфікованим особам» (№ 510/о); «Журналу обліку лікарських засобів, молочних сумішей у відділеннях і кабінетах закладів охорони здоров'я, що надають медичну допомогу ВІЛ-інфікованим особам» (№ 510–1/о). Окрім того, цим же наказом

затверджено і форми відповідної звітності, які включають «Звіт про надання антиретровірусної терапії ВІЛ-інфікованим особам за ____ місяць 20__ року» (форма № 56 (місячна); «Звіт про дорослих та дітей, які розпочали антиретровірусну терапію у когорті та лікуються 6, 12, 24, 36 ... місяців, за ____ місяць 20__ року» (№ 57 (місячна); «Звіт про проведення діагностики, профілактики та лікування туберкульозу та вірусних гепатитів у ВІЛ-інфікованих пацієнтів за 20__ рік» (№ 58) [197].

Кожна з наведених вище форм первинної облікової документації супроводжується інструкцією, яка розкриває призначення цієї форми та порядок її заповнення. Зокрема, інструкція визначає заклади охорони здоров'я, відділення, кабінети, в яких ведеться та чи інша форма документації, і характеризує дані, що повинні бути відображені у кожній графі затвердженої форми. Окрім того, в інструкції зазначається термін зберігання відповідної форми документації.

Положенням про МОЗ України також передбачено затвердження Міністерством відповідно до покладених на нього завдань у сфері охорони здоров'я порядків створення та ведення низки реєстрів. Під *реєстром* відповідно до ДСТУ ISO 5127:2007 «Інформація і документація. Словник термінів» розуміється документ, зазвичай зшиток (або том), у якому дані подано формальним способом за допомогою статуту як джерела права [88]. У свою чергу, реєстр як упорядкована інформаційна система або спеціалізована медична галузева база даних представляє собою інформаційно-телекомунікаційну систему, яка є частиною електронної системи охорони здоров'я та забезпечує реєстрацію користувачів, автоматичне розміщення, отримання та передання інформації і документів щодо надання медичних послуг, користування сервісами з автоматичним обміном інформацією, доступ до якого здійснюється за допомогою мережі Інтернет через прикладний програмний інтерфейс (API) [300].

Так, відповідно до Положення МОЗ України зокрема регламентує порядок створення та ведення загальнодержавного реєстру хворих, які потребують

імплантації електрокардіостимуляторів; ведення реєстрів донорів крові та її компонентів (у тому числі Національного реєстру донорів крові та її компонентів), обміну даними між ними і порядок виключення донорів із зазначених реєстрів; ведення реєстру хворих на туберкульоз; ведення Державного реєстру лікарських засобів; ведення державного реєстру дезінфікуючих засобів [181].

Окрім того, на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 239 «Деякі питання відшкодування вартості препаратів інсуліну» МОЗ України також запровадило роботу електронного реєстру пацієнтів, що потребують інсулінотерапії, функціонування якого покликано забезпечити безперебійну поставку високоякісних препаратів інсуліну кожному пацієнту та сприяти подоланню корупційних ризиків і невиправданої витрати бюджетних коштів [261].

З позицій документознавства на окрему увагу заслуговує затверджений наказом МОЗ України від 28 вересня 2012 року № 751 реєстр медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України, що передбачає розробку мультидисциплінарними групами медико-технологічних документів на засадах доказової медицини не за медичними спеціальностями, а за окремими темами. Реєстр репрезентує чинні документи, затверджені наказами МОЗ України, які регламентують клінічні аспекти надання медичної допомоги у вигляді: стандартів медичної допомоги; клінічних протоколів (а також протоколів надання медичної допомоги); нормативів надання медичної допомоги; методичних рекомендацій та інших нормативних документів, що можуть бути використані для визначення лікування, яке має отримати хворий [221]. Зазначене засвідчує активну діяльність МОЗ України із підвищення ефективності функціонування системи медичної документації у межах галузевої інформаційної інфраструктури.

Характеристика структури медичної документації, на нашу думку, має передбачати запропоноване Полем Отле використання поняття «документація»

для відображення безпосереднього зв'язку з джерелами знань, про що автором було зазначено у попередньому розділі при визначенні теоретико-методологічних засад дослідження. Зокрема, у вузькому значенні бельгійський науковий діяч визначав документацію як засіб введення до обігу усіх письмових і графічних джерел знань. Використання цього терміну у розширеному значенні, у свою чергу, за задумом дослідника, передбачало інтелектуальну дисципліну, з якою асоціювалась низка нових технологічних процедур [156, с. 41]. Це принципове положення зокрема обумовлює розгляд у складі *медичної документації* як множини взаємопов'язаних документів, об'єднаних за ознакою належності до медичної галузі, в тому числі й галузеві біобібліографічні показники, розгорнута характеристика яких репрезентована в третьому розділі дисертаційного дослідження.

Вищезазначене дозволяє зробити наступні висновки. Характеристика та визначення структури систем документації як складової відповідних документно-інформаційних ресурсів привертала увагу провідних вітчизняних вчених наук соціально-гуманітарного циклу, зокрема, документознавців. Одним з пріоритетних напрямів досліджень останніх є вивчення галузевої складової науки про документ, в основу якої покладено специфіку систем документації окремих сфер людської діяльності.

У свою чергу, сукупність взаємопов'язаних документів, об'єднаних за ознакою належності до галузі медицини та сфери охорони здоров'я, закономірно може бути визначена об'єктом вивчення відповідного напрямку галузевого документознавства як складової в межах комплексної науки про документ. Множина документів медичної галузі закономірно відноситься до так званих «базових» систем документації з найбільш усталеними формами документів, що утворюються в результаті функціонування базових сфер соціальної діяльності та які спрямовані на забезпечення такого функціонування.

Регламентація структури медичної документації здійснюється МОЗ України як головним відомчим органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики

у сфері охорони здоров'я. Положенням про МОЗ України та його наказами визначено та затверджено основні форми медичної документації, які є невід'ємною складовою системи галузевих документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медицини. Це форми бланку листка тимчасової непрацездатності; медичних висновків; актів; первинної облікової документації; довідок про медичне обстеження; книг реєстрації; реєстраційних карток; медичної документації, яка засвідчує випадки народження і смерті; звітності; спеціальних бланків рецептів; реєстраційного посвідчення на лікарський засіб; форми ведення державних реєстрів; тощо. Результати класифікаційного аналізу документів, що формують структуру системи медичної документації України, репрезентовано у наступному параграфі дисертаційного дослідження.

2.2 Класифікація та типологія документів медичної галузі України

Як вже було зазначено, одним з основних завдань у колі ключових теоретичних проблем галузевого документознавства, що вивчає документи сфери охорони здоров'я, є класифікаційний аналіз системи медичної документації і розроблення проекту схеми її класифікації.

За результатами проведеного О. М. Збанацькою аналізу досліджень у галузі інформаційно-пошукових мов, в Україні класифікаційні основи були закладені ще у XVII ст., коли був створений перший державний архів, який за часів Б. Хмельницького містився у гетьманській резиденції в м. Чигирині. Тоді для здійснення пошуку необхідних документів з'явилися перші архівні інвентарні описи документів, а також своєрідні тематичні покажчики [78, с. 83].

Науковець також визначає найпростіші функції класифікаційних систем, які вони виконували з самого початку: облік та впорядкування фондів шляхом розкриття змісту документів за допомогою певних понять і кодів, спираючись у своїй структурі на концептуальні уявлення філософської класифікації наук. Схеми класифікацій покликані виконувати роль практичних посібників при систематизації документів. Цікавим також вбачається можливість їх реалізації як в традиційному, так і автоматизованому режимах [78, с. 80].

Питання класифікації документів знаходило висвітлення як у межах фундаментальних наукових праць, так і супутніх до них окремих наукових публікаціях дослідників теоретичних засад і прикладних аспектів науки про документ.

Так, одним з фундаторів вітчизняної науки про документ Н. М. Кушнарєнко серед найважливіших дискусійних питань теорії документознавства виокремлюється проблема співвідношення понять «класифікація» та «типологізація» (або типологія, як процес та метод наукового пізнання) документів, «вид» і «тип» документа. Науковець наголошує, що деякі автори розглядають ці поняття як синоніми, інші – як протилежні поняття, треті

переносять закони та правила класифікації на типологізацію, що викликає плутанину.

За Н. М. Кушнарєнко сутність класифікації і типологізації документів полягає у їх диференціації за певними суттєвими ознаками. Класифікація передбачає суворий поділ документів за законами логіки, в основному чотирьох: єдність підстави, співмірність членів поділу, їх взаємовиключеність, безперервність поділу. Спираючись на найважливіший з перерахованих – закон єдності підстави поділу, – авторитетна дослідниця визначає класифікацію як диференціацію документів за однією найсуттєвішою ознакою. Відповідна сукупність документів групується за певною ознакою у вид [119, с. 96].

У свою чергу, типологізацію Н. М. Кушнарєнко визначає як окремий випадок класифікації документів, пов'язаний з групуванням документів на підставі їх подібності певній узагальнюючій моделі, яка називається «тип». Подібність констатується при наявності спільних сутнісних рис певної групи документів, отже складність типологізації полягає у визначенні необхідного та достатнього набору найхарактерніших рис. Серед типологічних ознак, що найчастіше слугують основою поділу дослідниця визначає функціонально-цільове призначення, читацьку адресу документа та характер інформації, що в ньому зафіксована, іноді також застосовують жанровий критерій, тобто масштаб охоплення об'єкта відображення, особливості внутрішньої структури документа, стиль викладу матеріалу [119, с. 96–97].

Як висновок, науковець констатує, що типологічна схема та схема класифікації створюються в результаті різних логічних процесів. Відрізняється також методика їх побудови, способи групування: в основу класифікації покладено диференціацію ознак, типологізації – їх інтеграцію. При цьому зазначається, що типологічний критерій може бути використано як узагальнюючу ознаку в сукупності класифікаційних характеристик документа. Отже, при класифікації відбувається послідовний, багатократний, у порядку спадання поділ обсягу поняття в межах однієї найсуттєвішої ознаки, що є основою цього поділу. Натомість при типологізації у досліджуваному масиві

документів виокремлюється група подібних або типових рис, тобто відбувається об'єднання понять за допомогою комплексного критерія, що містить у собі декілька ознак – основ поділу.

Загальна класифікація та типологізація створюють основу для подальшої диференціації документів, що підпорядкована завданням конкретних сфер документно-комунікаційної діяльності або специфіці окремих типів і видів документів. Класифікація документів дозволяє встановити специфіку кожного виду та типу документа, допомагає зорієнтуватися у всьому різноманітті документної інформації [119, с. 97].

У межах окресленої проблематики на увагу також заслуговує науковий доробок Л. В. Климчук, зокрема її публікація, присвячена історіографічному аналізу методики побудови класифікаційних схем документів, які застосовуються українськими та зарубіжними вченими. Дослідницею порівняно розроблені ними схеми класифікації шляхом виокремлення ознак і критеріїв розкриття, закріплення та передачі інформації, що покладені в основу поділу документів на певні блоки. Л. В. Климчук відзначає, що варіативність цих ознак і критеріїв головним чином обумовлена вивченням документів у межах різних галузей знань, у яких науковці намагаються узагальнити процес створення та функціонування документа як системного утворення для його раціонального розташування, впорядкування, належного зберігання та використання [92].

На нашу думку, доцільним вбачається умовний поділ проаналізованих джерел, присвячених питанню класифікації документів, на дві узагальнюючі групи, виокремлення яких пов'язано з розглянутими у них аспектами диференціації документів. Джерела першої групи характеризують загальні схеми класифікації, у той час як друга репрезентує присвячені конкретним видам документів спеціальні документознавчі розвідки, в межах яких окреме місце традиційно посідає класифікація управлінської документації.

У згадуваному вище підручнику з навчального курсу «Документознавство» одного з лідерів вітчизняної науки про документ

Н. М. Кушнарєнко чільне місце відводиться детальному аналізу окремих видів документів – їм присвячено два з трьох розділів навчального видання. Окрім того, одна з глав підручника висвітлює питання класифікації документів, що дозволяє встановити специфіку кожного виду та типу документа, допомагає зорієнтуватись у всьому розмаїтті документної інформації [119, с. 97–99]. Як констатує науковець, найважливіші ознаки, що знаходяться в основі класифікації сучасних документів, визначаються сутністю їх інформаційних і матеріальних складових. Наголошує авторитетна дослідниця й на певному впливі зовнішнього середовища на документи, з огляду на їх функціонування в суспільстві. З урахуванням цих обставин до основи загальної класифікації документів за Н. М. Кушнарєнко покладено три блоки ознак, побудованих за різними характеристиками документа: інформаційна складова документа; фізична (матеріальна) складова документа; умови існування документа як системного об'єкта у зовнішньому середовищі [119, с. 100].

Кожен з блоків є критерієм для побудови класифікаційного ряду, всередині якого передбачено наявність якої-небудь однієї пріоритетної ознаки, на основі якої здійснюється поділ документів на підвиди та різновиди. Ці ряди утворюють багатоступеневу структуру класифікаційної схеми, що складається з підсистем. Кожна з них уособлює окрему ознаку сучасних документів, за якою вони можуть бути системно організовані, зокрема за змістом, характеристиками матеріального носія, структурою побудови тексту та ін. [119, с. 100].

З погляду теорії соціальної інформаційної комунікації класифікація документа знайшла висвітлення у працях автора ноокомунікаційної концепції документознавства Г. М. Швецової-Водки. Зокрема, в одному з підрозділів її дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук дослідницею було запропоновано багатоаспектну фасетно-блочну класифікацію документів, що дозволяє провести їх аналіз за різними ознаками. Схема передбачає чотири основні блоки: за особливостями носія інформації; за особливостями знакових засобів фіксації і передачі інформації; за обставинами існування документа у зовнішньому середовищі; за інформаційною складовою.

Вони, у свою чергу, передбачають поділ на підсистеми, кількість яких становить від двох до семи для кожного з чотирьох блоків [294, с. 142–146].

З точки зору предмету нашого дослідження особливий інтерес викликає фасет останнього блоку класифікаційної схеми, запропонованої Г. М. Швецовою-Водкою, що передбачає поділ «за сферою виникнення інформації та об'єктом відображення» [294, с. 178–180]. Серед передбачених ним десяти видів документів, виокремлених за інформаційною складовою, поруч із управлінським, політичним, художнім, релігійним, економічним та ін. видами науковцем не було окремо зазначено медичний документ. Проте, на неповноті зазначеного фасету наголошує сама автор, констатує загальний характер запропонованої нею класифікації документів, що не передбачає врахування всієї їх різноманітності. Адже дослідниця головним чином прагнула створити базу для порівняння понять «документ» і «книга», вбачаючи у цьому безпосереднє призначення створеної фасетно-блочної класифікації. Втім науковець зазначає на можливості даної схеми бути корисною й для організації роботи з документами взагалі [294, с. 181]. На думку Г. М. Швецової-Водки, практика роботи з документами передбачає важливість конкретизованої класифікації, що відбивала б особливості окремих класів документів [294, с. 180], що обґрунтовує окремі напрямки класифікації, у тому числі й медичних документів, і дозволяє констатувати актуальність даного параграфу дисертаційної роботи.

Питанню теорії і практики класифікації документів також присвячено окремий підрозділ дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук В. В. Бездрабко. Знана дослідниця історії документознавства розглядає його як одну з п'ятих найактуальніших проблематик сучасних студій, що здобули найбільшу увагу науковців наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття, поряд із вивченням термінології науки, уніфікацією документів, історико-документознавчими дослідженнями та упровадженням зарубіжного досвіду керування документальними процесами.

В. В. Бездрабко констатує особливе значення праць Н. М. Кушнарєнко та Г. М. Швецової-Водки як провідних учених у галузі документознавства [14, с. 286] та здійснює ґрунтовний аналіз класифікаційних схем, запропонованих ними. Серед суттєвих ознак, властивих обом класифікаціям документів, В. В. Бездрабко виокремлює їхню комплексність, тобто врахування багатьох ознак, що характеризують водночас матеріальний носій документа та знакову систему запису інформації [14, с. 287]. Науковець також визнає сталість у науці найзагальнішої схеми групування документів, підтверджуючи її результатами порівняння набору критеріїв поділу в класифікаціях Н. М. Кушнарєнко та Г. М. Швецової-Водки [14, с. 293].

Не залишає поза увагою В. В. Бездрабко й висвітлення загальних типологічних схем документа в навчальному посібнику Ю. І. Палєхи та Н. О. Леміш [162], визнаючи їх інтерпретаційним продовженням доробку Н. М. Кушнарєнко та Г. М. Швецової-Водки і констатуючи їхню повну відповідність призначенню навчального видання [14, с. 295]. Серед спеціальних документознавчих розвідок, проаналізованих В. В. Бездрабко, ґрунтовне висвітлення знайшов науковий доробок С. Г. Кулєшова, визнаного активного розробника класифікації управлінської документації і систем документації, зокрема подано характеристику запропонованого науковцем найзагальнішого поділу систем документації [14, с. 301].

Аналізуючи класифікації спеціальних видів документів, дослідниця надає характеристику нормативних актів, що закріплюють класифікаційні схеми документів в управлінській сфері. Зокрема, розроблення та впровадження вже згадуваного ДК 010–98 «Державного класифікатора управлінської документації» вона визнає важливим досягненням у сфері класифікації управлінської документації, незважаючи на певні наявні невідповідності [14, с. 297]. Ще одним важливим здобутком вітчизняних документознавців В. В. Бездрабко правомірно визнає «Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням

термінів зберігання документів», що пропонує групування документів, які утворюються в результаті управлінської діяльності, за дванадцятьма напрямками, в основу яких покладено функційний принцип обігу документів, що відображає основні напрями діяльності установи незалежно від її рівня в системі управління та галузевої належності. Останній, у свою чергу, ініціював розробку відомчих (галузових) переліків документів зі строками зберігання, внаслідок чого з метою методичного забезпечення цієї роботи УНДІАСД підготував «Методичні рекомендації щодо складання відомчих (галузових) переліків документів із зазначенням строків їх зберігання» [14, с. 297–298]. Доцільно зазначити, що поточна редакція Переліку, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12 квітня 2012 року № 578/5, набула чинності з 1 січня 2013 року. Відтоді при підготовці номенклатури справ керуватись слід саме цим Переліком, особливості використання якого, структура розділів, а також зміни у складі та строках зберігання документів було простежено у статті О. М. Загорецької [72].

У своєму дослідженні В. В. Бездрабко також наголошує на вагомості здобутків класифікації документів у історичній науці, що має теоретичний зиск як гносеологічний метод виявлення та вивчення зв'язків між документами, інформаційна складова яких є своєрідним віддзеркаленням об'єктивної дійсності [14, с. 314–315].

Серед спеціальних документознавчих розвідок доцільно також зазначити дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук Л. Г. Тупчієнко-Кадирової, присвячене музичним документам архівних фондів особового походження композитора Ю. С. Мейтуса. Зокрема, в одному з підрозділів дисертації дослідницею представлено створений нею інтегрований матричний формат описування та класифікації музичних документів і надано приклади багатоаспектного описування та класифікації основних видів музичних документів [257, с. 151–170].

У свою чергу, класифікаційний аналіз нормативно-правових актів знайшов висвітлення у відповідному підрозділі дисертації на здобуття наукового

ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій М. В. Вилегжаніної. Дослідниця обумовлює необхідність розробки класифікації відсутністю єдиної вичерпної класифікаційної схеми нормативно-правових актів, яка б враховувала ознаки, притаманні саме цьому виду документів і які вирізняють їх від інших юридичних документів. М. В. Вилегжаніною також обстоюється перспективність системного підходу до класифікації нормативно-правових актів, здатного забезпечити повноту дослідження та надання характеристики вичерпної сукупності ознак документів і зв'язків між ними, на основі чого в подальшому відбувається формування структурних елементів класифікаційної схеми – фасетів [34, с. 69].

Запропонована М. В. Вилегжаніною класифікаційна схема нормативно-правових актів представляє собою паралельну класифікацію, що складається з різних фасетів, кожен з яких – окрема частка схеми. Усього передбачено одинадцять фасетів: характер волевиявлення державних органів; галузі законодавства; час дії; суб'єкти нормотворення; територіальний принцип; дата початку дії; вид документа; коло осіб; юридична сила; закони; підзаконні нормативно-правові акти. У межах кожного з фасетів передбачено виокремлення від двох до восьми видів нормативно-правових актів за відповідною ознакою [34, с. 75–77]. Як зазначає М. В. Вилегжаніна, перевага запропонованої фасетної класифікації полягає в тому, що вона надає багатоаспектне уявлення про нормативно-правові акти, оскільки передбачає початковий ретельний аналіз певного масиву цих документів, на основі чого в подальшому визначено перелік характерних ознак, за якими власне й відбувається об'єднання у фасети.

Таким чином, застосування розробленої дослідницею фасетної класифікації нормативно-правових актів у якості важливого інструмента забезпечення офіційною правовою інформацією дозволяє зорієнтуватися в законодавчому просторі, пришвидшити пошук необхідних документів і сприяє формуванню єдиного інформаційно-правового простору держави як умови ефективного комунікаційного процесу [34, с. 83].

Невпинний розвиток новітніх технологій цілком закономірно призвів до актуалізації документознавчих розвідок у царині класифікації електронних документів. Зокрема, на основі узагальнення досвіду Федеративної Республіки Німеччина В. В. Рудюк у дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук запропонував власний підхід до створення гнучкої класифікаційної системи, що уможлиблює групування електронних документів незалежно від їхнього походження та забезпечує сумісність класифікації з будь-якими документними інформаційними системами.

В. В. Рудюк констатує, що розробка системи функціональної класифікації електронних документів гарантуватиме адекватну та зрозумілу передачу їхнього змісту, забезпечить їх швидкий пошук у електронних ресурсах з урахуванням різних критеріїв і пошукових технологій. При цьому така класифікація може бути легко модифікована відповідно до зміни характеристик і номенклатури електронних документів. Дослідник також наголошує на неможливості застосування в даному випадку традиційних схем класифікацій, що обумовлено особливою формою існування електронних інформаційних об'єктів і специфічними відмінностями функцій електронних систем. Окрім того, в межах класифікаційної системи неможливо заздалегідь передбачити всі форми електронних документів у зв'язку з появою нових, що не підпадають під формальні бібліотечні або архівні критерії і вимагають оцінки за змістом. Таким чином, В. В. Рудюк аргументує потребу застосування єдиних принципів класифікації електронних документів на основі поділу на подокументному рівні з метою спрощення електронних документних комунікацій [227, с. 137].

Дослідник обґрунтовує застосування фасетної класифікації, до основи якої покладено розрізнення електронних документів на підставі поширених критеріїв інформаційного пошуку в електронних системах. Розроблена В. В. Рудюком авторська класифікаційна схема передбачає її застосування як інструмента управління електронною документацією, призначеного не тільки для впорядкування електронних документів і надання доступу до них в електронних архівах і системах управління документацією, але й для

планування документаційних процесів і послуг. Використання на вітчизняних теренах запропонованого підходу до класифікації електронних документів, на думку В. В. Рудюка, сприятиме формуванню прогресивної системи управління електронною документацією, зокрема в частині розробки та поширення в Україні адаптивних веб-інструментів документаційного забезпечення [227, с. 85, 166].

Власний підхід до класифікації документів з електронними носіями інформації було також запропоновано Ю. С. Ковтанюком у одному з підрозділів свого дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Це питання розглядається дослідником у контексті визначення сутності електронного документознавства як одного з найперспективніших і тематично розгалужених напрямів науки про документ [98, с. 7, 106].

Як зазначає науковець, класифікація документів з електронними носіями повинна будуватися на конкретних ознаках саме таких документів, а не на загальних ознаках документів у широкому розумінні цього поняття, поділяючи у цій частині згадану вище позицію В. В. Рудюка.

Фасетно-блочна класифікація документів з електронними носіями інформації, розроблена Ю. С. Ковтанюком у своєму дисертаційному дослідженні, створена на основі згаданої вище класифікації документа Г. М. Швецової-Водки, класифікацій електронних та офіційних документів С. Г. Кулешова, класифікації електронних документів О. Ю. Єлісіної та класифікації технотронних документів Є. О. Плешкевича. Вона передбачає класифікування документів за конкретним типом їхнього носія, а не за принципом фіксації інформації на носії. Цікавим у запропонованій класифікації є те, що автор навмисно залишив деякі фасети незавершеними, представивши в їх межах лише найактуальніші ознаки, таким чином передбачивши необхідність подальшого розширення класифікаційної схеми за рахунок долучення нових видів документів у майбутньому [98, с. 125, 128].

Ю. С. Ковтанюк також зазначає, що разом із розробленою ним класифікацією до документів з електронними носіями можуть застосовуватись й класифікації, визначені Державним класифікатором управлінської документації (ДКУД), класифікатором видів документів, номенклатурою справ установи, що створюється за «Переліком типових документів, що утворюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів» [98, с. 128].

У межах дослідження документно-інформаційних ресурсів як складової інформаційної інфраструктури вагоме значення також мають визначені О. Г. Кириленком найсуттєвіші ознаки класифікації освітніх електронних інформаційних ресурсів. Науковець констатує, що класифікація відноситься до першочергових завдань, дозволяючи однозначно ідентифікувати ресурси та сформувати відповідну інформаційно-пошукову систему [90]. О. Г. Кириленко виокремлює наступні основні класифікаційні ознаки освітніх електронних інформаційних ресурсів, що визначають їх призначення:

1) за цільовим призначенням (офіційні, наукові, навчальні, науково-популярні, довідкові та ін.), що, у свою чергу, розподіляють інформаційні освітні ресурси за рівнем організації на три види:

- ресурси, що використовуються в навчальному процесі (створені для задоволення освітніх потреб: електронні підручники, навчально-методичні комплекси, презентації та ін.);
- ресурси, що забезпечують наукову роботу (електронні наукові журнали, монографії, матеріали конференцій, наукові доповіді та ін.);
- допоміжні ресурси, що безпосередньо зорієнтовані на інфраструктуру забезпечення освітнього процесу (різні інструментальні засоби, інформаційно-пошукові системи, бази даних і т. п.);

2) за освітнім рівнем (повне загальне середнє; середнє професійне; вище професійне; підвищення кваліфікації; додаткове);

3) за користувацьким призначенням (для викладачів, студентів, магістрів, методистів; аспірантів, дослідників; адміністративно-управлінського апарату);

4) за типом і тематичною класифікацією (для ідентифікації галузі знань пропонується використання розповсюджених систем класифікацій (наприклад, УДК), що обумовлюється змістом ресурсу, із обов'язковим поділом за дисциплінами, для яких призначений інформаційний освітній ресурс);

5) за формою навчання (відповідно до існуючих основних видів навчання: аудиторне, самостійне, дистанційне) [90].

Окрім того, О. Г. Кириленко зазначає, що вагоме значення для класифікації освітніх інформаційних ресурсів також мають їхні технічні характеристики. Зокрема, ознакою для класифікації можуть бути наступні показники програмно-технологічної побудови ресурсів: доступ до освітніх інформаційних ресурсів (локальний, мережевий, віддаленого доступу); спосіб програмної реалізації (ресурси прямого програмування; створені з використанням авторських інструментальних систем; розроблені з використанням комерційних інструментальних систем); тип програмного середовища, необхідного для використання ресурсів (операційна система; браузер); тип носія інформації (комп'ютерний носій; носій аудіоінформації; носій відеоінформації); тип освітнього інформаційного ресурсу (інформаційні продукти, програмні продукти; програмно-інформаційні продукти; програмні засоби навчання; ресурси Інтернет). Науковець обумовлює вагомість запропонованих класифікаційних ознак необхідністю визначення характеристик апаратного забезпечення, що дозволяє використовувати певні інформаційні ресурси [90, с. 73].

З точки зору відповідності галузевій спрямованості близьким до нашої теми джерелом є дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора наук із соціальних комунікацій Н. О. Артамонової, об'єктом якого є система інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки. У межах розділу, присвяченого комунікаційним засобам інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення інноваційного розвитку медичної

науки, автор характеризує електронні інформаційно-бібліотечні ресурси в Інтернет-просторі медичної науки. Найбільше значення в контексті даного параграфу роботи для нас має висвітлення Н. О. Артамоною питання класифікації електронних інформаційних ресурсів за різними ознаками. Мова тут йде як про узагальнену схему систематизації електронних інформаційних ресурсів, зокрема мережі Інтернет, так і про класифікування біомедичних електронних Інтернет-ресурсів з використанням інтегрованого підходу з урахуванням їхнього сучасного розвитку, складності структури та походження [10, с. 260–261].

За результатами здійсненого Н. О. Артамоною аналізу інформаційно-комунікаційного простору медичних ресурсів мережі Інтернет дослідниця виокремлює наступні види комунікаційних засобів:

1) електронні медичні видання (мультимедійні матеріали, комп'ютерні програми; медичні конференції, симпозіуми, виставки тощо; веб-сайти різних організацій медичних та інших видавництв);

2) сайти загально-медичних та офіційних служб, медичних асоціацій та інших громадських організацій, медичних відділень, клінік і шпиталів університетів, навчальних і науково-дослідних інститутів медико-біологічного профілю, окремих медичних напрямів, виробників медичного діагностичного устаткування та контрастних засобів тощо;

3) електронні медичні документи (повнотекстові, бібліографічні, реферативні, адресно-довідкові, фактографічні; медико-біологічні бази даних; бібліотечні електронні каталоги різних типів і бібліографічні покажчики; таблиці з розширеними функціями обробки даних і демонстрації результатів; малюнки і зображення, цифрові карти та картографічна інформація);

4) електронні колекції наукових медичних журналів, книги та ін., архіви діагностичної інформації, радіологічних ресурсів за окремими напрямками, радіологічні музеї, електронні навчальні ресурси з питань охорони здоров'я;

5) електронні бібліотеки; комп'ютерні програми (телемедичні технології; документний і програмний комплекси для забезпечення дистанційного

навчання; регіональні інформаційно-комунікаційні мережі й ін. [10, с. 275–276].

Цікаво, що майже повністю ідентичну схему систематизації основних видів інформаційно-документаційних засобів біомедичних електронних ресурсів було запропоновано І. С. Тимошенко:

1) електронні інформаційно-аналітичні матеріали (мультимедійні (поєднання різних видів ресурсів, наприклад, текст і звук; текст, зображення, звук; текст і анімація і т. ін.); медичні конференції, симпозіуми, виставки тощо);

2) веб-сайти (медичних видавництв; загальномедичних та офіційних служб (Всесвітня організація охорони здоров'я, Американська медична асоціація та ін.); медичних асоціацій та інших громадських організацій; медичних відділень, клінік та шпиталів університетів; навчальних і науково-дослідних інститутів медико-біологічного профілю; окремих медичних напрямів (кардіологія, радіологія, онкологія тощо); виробників медичного діагностичного устаткування та контрастних засобів; інформаційно-правового забезпечення медичної галузі тощо);

3) електронні інформаційні масиви (медико-біологічні бази даних; повнотекстові документи (бібліографічні, реферативні, адресно-довідкові, фактографічні та ін.); бібліотечні електронні каталоги і бібліографічні покажчики; таблиці з розширеними функціями обробки даних і демонстрації результатів; малюнки і зображення, цифрові карти і картографічна інформація; електронні наукові медичні журнали і книги з можливостями пошуку та наявністю гіперзв'язків; електронні архіви діагностичної інформації; радіологічні ресурси за окремими розділами (ультразвук, радіонуклідна діагностика, магнітний резонанс, комп'ютерні зображення в медицині); електронні радіологічні музеї; електронні навчальні ресурси медичної тематики);

4) електронні бібліотеки, зокрема інтегровані веб-платформи як інтелектуальний шлюз для доступу до високоякісної, сучасної і достовірної медико-біологічної та фармакологічної інформації;

5) комп'ютерні програми, в тому числі спеціальне програмне забезпечення передачі зображень й інших даних, наприклад, DICOM (Digital Imaging and Communications in Medicine) – уніфікований стандарт передачі медичних зображень, який дозволяє вирішити проблему сумісності, передачі та архівації даних, одержаних діагностичними системами [255, с. 74–75].

Результати хронологічного зіставлення джерел наведених відомостей (а саме захищеної у 2013 році Н. О. Артамоною дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук із соціальних комунікацій [10] зі статтею І. С. Тимошенко, що була опублікована у 2014 році [255]), дозволяють нам стверджувати, що авторство наведеної вище схеми класифікації видів комунікаційних засобів інформаційно-комунікаційного простору медичних ресурсів мережі Інтернет все ж належить Н. О. Артамоновій, тому в подальшому автор у межах даної роботи посилається саме на її науковий доробок.

Отже, визнаючи беззаперечну значущість ґрунтовного дослідження інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки Н. О. Артамоною для галузевого напрямку науки про документ, об'єктом вивчення якого є медична документація, все ж дозволимо собі констатувати відсутність у ньому комплексного аналізу документів медичної галузі.

Окрім того, класифікацію сегменту мережевих медичних ресурсів також було здійснено Н. Б. Гавриш у межах визначення тенденцій розвитку фармацевтичного сектору інформаційних ресурсів мережі Інтернет. У присвяченій відповідній проблематиці публікації розглядаються спеціалізовані ресурси, що надають користувачам об'єднану інформацію від учасників фармацевтичного ринку, поділені на три групи: рекламні сервери (надають цінову інформацію для професійних учасників ринку; забезпечують сервіс контекстного пошуку за прайс-листами і розміщення рекламних оголошень); інформаційні сервери (представляють інтегровані в бази даних асортимент і ціни учасників системи; є Інтернет-терміналами регіональних систем замовлення товарів аптечними установами або сайтами спеціалізованих

друкованих видань з кон'юнктури регіональних ринків; надають сервіси пошуку за декількома розділами бази, а також забезпечують можливість автоматичного групування та сортування даних за запитуваними користувачами параметрами); інформаційно-рекламні сервери (призначені для споживачів і які представляють собою систему пошуку, а також замовлення або бронювання фармацевтичних товарів у аптечних підприємствах, що обслуговуються фірмою регіону (або декількох регіонів) [41, с. 199].

У контексті дослідження документно-інформаційних ресурсів вітчизняної сфери охорони здоров'я важливе значення також має систематизація галузевої системи наукової медичної інформації, структура якої за визначенням Т. В. Белякової представлена трьома рівнями. На першому рівні представлено Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи (Укрмедпатентінформ) МОЗ України (концентрує фонди науково-методичної документації, зокрема методичні рекомендації, інформаційні листи; матеріали щорічних досягнень за різними напрямками медицини; бази даних нововведень; видає Український реферативний журнал та інформаційний реєстр нововведень); Науково-координаційне управління Національної академії медичних наук України (концентрує фонди звітів про наукові дослідження кожної установи; звіти про діяльність установ та ін.); Національна наукова медична бібліотека МОЗ України (фонди науково-технічної, медичної літератури та літератури з інших питань охорони здоров'я). Другий рівень, у свою чергу, репрезентує такі органи наукової медичної інформації, як бібліотеки вищих медичних закладів освіти та бібліотеки, патентні служби науково-дослідних інститутів. На третьому рівні представлено обласні наукові медичні бібліотеки, обласні структури медико-статистичної та науково-інформаційної роботи, штатні органи (відділення, сектори) науково-інформаційної роботи практичних медичних закладів (у структурі організаційно-методичних відділів тощо) [16].

Таким чином, результати здійсненого аналізу дозволяють нам запропонувати схему класифікації медичних документів за ознаками їх

диференціації. Зазначимо, що характеристика документів за фасетами, що визначають їх інформаційну та матеріальну складові, свідомо залишилися поза нашою увагою. В прагненні закцентувати увагу на галузевих особливостях, універсальні ознаки, властиві широкому загалу документів незалежно від їх фахової спрямованості, до запропонованої схеми включено не було.

Класифікаційна схема складається з шести блоків, що визначають ознаки, за якими відбувається диференціація документів за видами (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Схема класифікації медичних документів

Перший блок – Рівень (територіальна належність), – передбачає поділ на документи міжнародного; державного; регіонального; місцевого значення; підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління МОЗ України.

Другий блок визначає, що в залежності від суб'єкта документування, виокремлюють документи Всесвітньої організації охорони здоров'я; МОЗ України; Академії медичних наук України; Головного державного санітарного лікаря України; Державної інспекції з контролю якості лікарських засобів МОЗ України; Державної санітарно-епідеміологічної служби України (сьогодні – Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту

споживачів); Державної служби лікарських засобів і виробів медичного призначення України; Державної служби України з питань протидії ВІЛ-інфекції-СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань; Державного комітету України з медичної та мікробіологічної промисловості; Державного фармакологічного центру МОЗ України; Національного агентства з контролю за якістю та безпекою продуктів харчування, лікарських засобів та виробів медичного призначення; Фармацевтичної асоціації; департаментів охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) та обласних державних адміністрацій; управлінь охорони здоров'я районних адміністрацій у м. Київ та обласних державних адміністрацій; підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління МОЗ України; видавців, що не належать до медичної галузі України; видавців СРСР.

Третій блок поділяє документи за класами документації відповідно до Державного класифікатора управлінської документації на організаційно-розпорядчі документи; первинно-облікову документацію; звітно-статистичні форми; планову документацію.

Четвертий – Назва виду документа, – передбачає закони; укази; розпорядження; постанови; накази; інструкції; методичні рекомендації; листи; журнали (обліку або реєстрації); медичні карти; листки (реєстрації або непрацездатності); протоколи досліджень; щоденники обліку роботи; медичні довідки (лікарські консультаційні висновки); лікарські свідоцтва.

П'ятий блок визначає сфери нормативного регулювання, а саме: регламентування процесів надання медичної допомоги; державного санітарно-епідеміологічного нагляду; медико-соціальної експертизи; народної та нетрадиційної медицини; здійснення контролю за якістю, безпекою, виробництвом та обігом лікарських засобів і виробів медичного призначення; санаторно-курортного лікування; здійснення контролю за обігом наркотичних (психотропних) лікарських засобів; запобігання інфекційних соціально-небезпечних хвороб.

Шостий блок диференціює документацію залежно від виду медичної допомоги на: документи про надання екстреної медичної допомоги; первинної; вторинної (спеціалізованої); третинної (високоспеціалізованої); паліативної допомоги.

Запропонована схема класифікації медичних документів не є вичерпною, особливо в частині зазначення усіх існуючих назв видів документів, – головним чином з огляду на їх чисельність. Наприклад, до складу класу організаційно-розпорядчих документів також відноситься статут, однак типова форма цього документа не передбачає його специфічних особливостей для закладів охорони здоров'я, тому його не було включено до переліку видів документів відповідного блоку класифікаційної схеми.

Вищезазначене дозволяє зробити наступні висновки. Традиційно для галузевих відгалужень науки про документ серед ключових теоретичних проблем галузевого документознавства, що вивчає медичні документи, вагоме місце посідає класифікаційний аналіз системи медичної документації.

Запропоновані вітчизняними вченими класифікаційні схеми переважно мають фасетно-блочну структуру побудови класифікації документів, з огляду на їх багатоаспектність і здатність сприяти належному впорядкуванню масиву документів у межах відповідного галузевого інформаційного простору. Окрім того, більшість з класифікацій науковців базується на визначенні специфічних ознак досліджуваних ними видів документів.

Отже, класифікація медичних документів покликана виконувати завдання обліку та впорядкування складової системи документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медицини, виконуючи роль інструмента забезпечення галузевою інформацією та дозволяючи спростити і підвищити ефективність організації інформаційно-аналітичної діяльності у сфері охорони здоров'я України.

2.3 Використання засобів інформатизації системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі в Україні

Одним з трьох загальнодержавних проєктів інформатизації, поряд зі створенням національної інформаційно-телекомунікаційної системи та інформатизацією стратегічних напрямів розвитку економіки держави, її безпеки, оборони і соціальної сфери, є розвиток системи національних інформаційних ресурсів.

Державні інформаційні ресурси, невід'ємною частиною яких є електронні ресурси в системі охорони здоров'я, виступають у ролі інтегральної складової стратегічних ресурсів країни і національної інформаційної інфраструктури.

Відповідно до законодавства України під *інформатизацією* розуміється сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян і суспільства на основі створення, розвитку та використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної і комунікаційної техніки [207].

У свою чергу, *засоби інформатизації* передбачають електронні обчислювальні машини, програмне, математичне, лінгвістичне та інше забезпечення, інформаційні системи або їх окремі елементи, інформаційні мережі та мережі зв'язку, що використовуються для реалізації інформаційних технологій.

Закон України «Про Національну програму інформатизації» визначає *інформаційний ресурс* як сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) [209]. Поруч з тим, міждержавний стандарт ГОСТ 7.82–2001 «Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления» трактує *електронні ресурси* як електронні дані (інформація у вигляді чисел,

літер, символів або їх комбінацій), електронні програми (набори операторів або підпрограм, що забезпечують виконання певних задач, у тому числі обробку даних) або комбінація цих видів у одному ресурсі [18, с. 1].

Протягом тривалого часу забезпечення взаємообміну між МОЗ України та підприємствами, установами і організаціями, що належать до сфери його управління, оперативною інформацією через її неструктурованість та неузгодженість форматів залишалась досить складною проблемою, адже інформація здебільшого надходила у неформалізованому вигляді, в різних фізичних формах (від електронних зведень до друкованих видань).

Проте залучення досягнень новітніх інформаційних технік і технологій до сфери охорони здоров'я України стало одним з важливих чинників, що суттєво вплинули на сучасний стан організації медичної документації як складової галузевих документно-інформаційних ресурсів. Поява та розвиток нових носіїв інформації і, відповідно, нових форм документів, призвели до усвідомлення потреби розробки основних концептуальних засад обміну медичною інформацією, принципів її захисту та використання в умовах формування єдиного галузевого інформаційного простору, внаслідок чого 13 березня 2013 року Протоколом п'ятого засідання Координаційної ради МОЗ України з питань інформатизації сфери охорони здоров'я було ухвалено Концепцію інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки (далі – Концепція), розроблену з метою виконання Закону України «Про Національну програму інформатизації», Порядку формування та виконання галузевої програми та проекту інформатизації, затвердженого Постановою кабінету Міністрів України від 18 грудня 2001 року № 1702 [53].

Концепція покликана визначити основні принципи взаємодії об'єктів і суб'єктів при обробці медичної інформації та шляхи рішення першочергових завдань на шляху до формування єдиного галузевого інформаційного простору відповідно до вимог сучасного законодавства України.

Структура Концепції інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки складається з 9 (дев'яти) основних розділів: «Загальні

положення»; «Аналіз стану інформатизації та пріоритетних напрямів розвитку сфери охорони здоров'я»; «Мета Концепції»; «Завдання та пріоритетні напрями інформатизації сфери охорони здоров'я»; «Принципи формування та виконання програми інформатизації сфери охорони здоров'я»; «Заходи організаційного забезпечення виконання програми»; «Очікувані результати інформатизації у сфері охорони здоров'я»; «Розвиток міжнародного співробітництва з проблем інформатизації» та «Оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми».

У першому розділі надано загальну характеристику Концепції та наведено визначення основних термінів і понять. Зокрема, визначено об'єкт інформатизації сфери охорони здоров'я, що розглядається як складова галузевої частини інформаційної інфраструктури держави та сукупність різноманітних структур і форм їх взаємодії щодо збору, обробки, збереження, захисту, розповсюдження та використання різних видів інформації для підтримки прийняття ґрунтовних управлінських рішень і задоволення інформаційних потреб громадян.

У другому розділі Концепції визначено основні результати побудови інформаційного простору сфери охорони здоров'я України, досягнуті за останні роки, та зазначено основні проблеми, вирішення яких є необхідним для успішної реалізації заходів з інформатизації медичної галузі, серед яких виокремлено у тому числі проблеми нормативного регулювання інформатизації сфери охорони здоров'я; проблеми існуючих інформаційних ресурсів та засобів інформатизації, що значним чином обмежують можливості обміну інформацією в інформаційному просторі сфери охорони здоров'я; проблеми існуючих вузлів зберігання інформації (сервери, дата-центри), що знаходять своє відображення у застарілості технічного оснащення та ін.

У третьому розділі викладено головну мету Концепції, яка полягає у визначенні принципів використання сучасних інформаційних технологій, інформаційних ресурсів і засобів інформатизації для забезпечення населення України якісною, своєчасною та доступною медичною допомогою, задоволення

професійних інформаційних потреб медичних, фармацевтичних працівників, а також – більш ефективного управління галуззю за допомогою організації розвинутого та ефективного інформаційного простору сфери охорони здоров'я України із подальшою інтеграцією його до національних і світових інформаційних систем.

Четвертий розділ Концепції присвячений визначенню завдань і напрямів інформатизації сфери охорони здоров'я, серед яких одним з пріоритетних визнано забезпечення інформаційної взаємодії між закладами, установами та організаціями сфери охорони здоров'я, зокрема в частині забезпечення сумісності засобів інформатизації та інформаційних технологій сфери охорони здоров'я, а також інформаційна підтримка адміністративно-господарської діяльності закладів охорони здоров'я.

У п'ятому розділі Концепції визначено основні принципи формування та виконання програми інформатизації сфери охорони здоров'я: інформатизація здійснюється за єдиною державної технічною та організаційною політикою; право власності на інформацію в інформаційних ресурсах галузі охорони здоров'я України належить державі; розпорядником інформації інформаційних ресурсів галузі охорони здоров'я України є МОЗ України та ін. [53].

Шостий розділ Концепції, у свою чергу, передбачає наступні заходи організаційного забезпечення виконання програми інформатизації вітчизняної сфери охорони здоров'я: розробка нормативно-правової бази з питань організації і врегулювання відносин у сфері охорони здоров'я; удосконалення інформаційної медичної інфраструктури (створення інформаційно-телекомунікаційної мережі охорони здоров'я; запровадження електронного реєстру пацієнтів як технологічної основи для досягнення основних цілей інформатизації охорони здоров'я, впровадження електронних медичних карт пацієнтів (медичних смарт-карт), електронного документообігу та електронного цифрового підпису; формування багаторівневих інформаційно-аналітичних систем; концентрації науково-технічного потенціалу на створенні сучасних високоінтелектуальних інформаційних технологій, медичних програмних і

апаратних засобів; створення системи медичних електронних ресурсів і надання до них доступу для медичних працівників і громадян; реорганізація системи підготовки та перепідготовки медичних працівників на основі сучасних тенденцій розвитку інформаційних технологій і технологій навчання); ефективне міжнародне співробітництво [53].

Зокрема, формування інформаційної медичної інфраструктури передбачає створення та розвиток автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, структурованих щодо ресурсного забезпечення закладів охорони здоров'я, ринку лікарських засобів, медичних виробів із подальшим об'єднанням їх в єдину систему на основі електронного реєстру пацієнтів; розвиток інформаційно-аналітичних систем для аналізу якості надання медичної допомоги населенню на окремих територіях (госпітальних округах) і за певними нозологічними напрямками, оцінку ефективності діяльності закладів охорони здоров'я та оцінку ефективності управління на різних рівнях системи, прогнозування ризиків; подальший розвиток інформаційно-аналітичних систем для введення єдиної методології обліку медичних кадрів закладів охорони здоров'я на всіх рівнях, раціонального використання наявного кадрового потенціалу, достовірного планування потреби у медичних кадрах, сприяння подальшому розвитку інформаційного простору сфери охорони здоров'я України; інформаційну підтримку заходів із впровадження профілактичної моделі медичного обслуговування населення.

З метою забезпечення розвитку інформаційного простору сфери охорони здоров'я України шостим розділом Концепції передбачається також створення та впровадження управлінських інформаційних систем; госпітальних інформаційних систем, систем диспетчеризації екстреної медичної допомоги тощо; інформаційних технологій, спрямованих на профілактику захворювань, діагностику та реабілітацію, вибір оптимального метода лікування; інтелектуальних систем для диференційної діагностики і лікування; інформаційно-аналітичних систем епідеміологічного нагляду; пошуково-довідкових систем за нозологічним принципом; навчальних комп'ютерних

програм; освітніх автоматизованих систем тестового контролю; інтелектуальних систем асистування для медичного персоналу; систем дистанційного навчання; геоінформаційних технологій; телемедичних технологій; персональних систем моніторингу стану здоров'я на основі мікропроцесорних технологій тощо.

Поміж іншого, з метою забезпечення ефективного управління, аналізу та обробки інформаційних потоків як на регіональному, так і на державному рівнях, Концепція інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки передбачає наступні заходи формування єдиного галузевого інформаційного простору: матеріально-технічне забезпечення інформатизації сфери охорони здоров'я України; реалізацію заходів щодо захисту інформації відповідно до діючого законодавства України; організацію освіти медичного персоналу роботі із засобами інформатизації, для чого необхідно провести реорганізацію системи професійної підготовки і перепідготовки працівників сфери охорони здоров'я, розробити та впровадити нові навчальні програми з медичної інформатики згідно з рекомендаціями міжнародних організацій, передового світового досвіду з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інформаційних технологій, засобів інформатизації і технологій навчання; удосконалення кадрового забезпечення (у тому числі, організація системи підготовки висококваліфікованого персоналу), необхідного для виконання завдань інформатизації у сфері охорони здоров'я [53].

Сьомий розділ Концепції прогнозує очікувані результати реалізації програми інформатизації у сфері охорони здоров'я. Восьмий, у свою чергу, визначає загальні засади розвитку міжнародного співробітництва з проблем інформатизації медичної галузі.

У дев'ятому розділі Концепції визначено методику розрахунку обсягів фінансування, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми інформатизації сфери охорони здоров'я.

Таким чином, Концепція інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки є результатом розробки теоретичних засад вирішення

питання формалізованого документно-інформаційного забезпечення суб'єктів медичної галузі на основі комплексного підходу, що передбачає удосконалення правового, методичного, науково-технічного та організаційного забезпечення інформаційної діяльності МОЗ України, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління.

Окрім того, з метою забезпечення раціонального використання матеріально-технічних і фінансових ресурсів для створення сучасної інформаційної інфраструктури системи охорони здоров'я в інтересах вирішення комплексу поточних та перспективних завдань розвитку галузі 04 лютого 2013 року МОЗ України було повідомлено про проведення публічного громадського обговорення проекту наказу МОЗ України «Про затвердження порядку створення та обліку електронних ресурсів МОЗ та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління МОЗ» [193], розміщеного на офіційному веб-сайті МОЗ України (http://moz.gov.ua/ua/portal/mtpc_publicdiscussion/) та урядовому веб-сайті «Громадянське суспільство і влада» (<http://civic.kmu.gov.ua>) у рубриці «Консультації з громадськістю».

Метою запропонованого проекту Порядку створення та обліку електронних ресурсів МОЗ України, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, (далі – Порядок) був моніторинг стану оброблення інформації, яка є власністю держави, у тому числі персональних даних, із застосуванням комплексної системи захисту інформації, а також здійснення запобігання дублюванню функцій, удосконалення та оптимізація процесів планування, створення інформаційних ресурсів МОЗ України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління. Зокрема планувалось створення та введення в експлуатацію інформаційно-аналітичної системи «Електронні ресурси МОЗ України», адміністрування якої передбачалось покласти на Державне підприємство «Український інформаційно-обчислювальний центр МОЗ України».

Структура проекту Порядку складалась з п'яти розділів: «Визначення термінів», «Загальні положення», «Планування та створення електронних ресурсів», «Облік електронних ресурсів» та «Адміністрування ІАС» (інформаційно-аналітичної системи).

У першому розділі викладено значення термінів, що вживаються у Порядку. Зокрема, запропоновано наступне визначення поняття *«електронний ресурс»* – це інформаційна, телекомунікаційна або інформаційно-телекомунікаційна система, яка створюється для використання у діяльності МОЗ України, його окремих підрозділів та/або підприємств, установ, організацій, які знаходяться у сфері його управління, призначена для обробки інформації у електронному вигляді.

У свою чергу, під *інформаційно-аналітичною системою «Електронні ресурси МОЗ України»* мається на увазі організаційно-технічна система, в якій реалізується технологія обробки інформації щодо електронних ресурсів, обсяг якої визначено даним Порядком.

Другий розділ проекту Порядку містить загальні положення, зокрема мету його створення, обґрунтування порядку закупівлі робіт, пов'язаних з процесами планування та створення електронних ресурсів, та порядок використання електронних ресурсів, планування або створення яких відбувається з порушенням вимог Порядку.

Третій розділ визначає підстави та умови доцільності планування та створення електронних ресурсів. У четвертому розділі визначено методику обліку електронних ресурсів, підстави формування даних інформаційно-аналітичної системи та порядок подання повідомлення про виникнення або зміну інформації про електронний ресурс. П'ятий розділ Порядку містить відомості про адміністрування інформаційно-аналітичної системи, зокрема завдання її адміністратора.

Отже, Порядок створення та обліку електронних ресурсів МОЗ України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, передбачав запровадження прозорого механізму контролю за процесами

планування та створення електронних ресурсів, здатного забезпечити раціональність планування електронних ресурсів і створити чіткий та зрозумілий механізм моніторингу стану захищеності інформації у системі охорони здоров'я України, що обробляється засобами електронних ресурсів. До того ж, реалізація проекту наказу не передбачала додаткових витрат коштів і часу суб'єктами господарювання та/або фізичними особами.

Зазначене вище дозволяє констатувати, що розробка та подальше запровадження короткострокових та довгострокових заходів реалізації Концепції інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки передбачали вдосконалення організації медичної документації як у паперовому вигляді, так і в електронній формі, поруч із підвищенням рівня інформаційного та аналітичного забезпечення діяльності МОЗ України, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, дозволивши узгодити діяльність закладів охорони здоров'я щодо формування та використання галузевих документно-інформаційних ресурсів.

Станом на середину 2018 року можна підвести певні підсумки запровадження заходів, передбачених Концепцією інформатизації сфери охорони здоров'я України. Серед найвагоміших результатів її реалізації доцільно відзначити впровадження на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління МОЗ України, системи електронного документообігу АСКОД (автоматизованої системи контролю та організації діловодства) та створення і впровадження електронної системи охорони здоров'я eHealth.

Організація медичної документації підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління МОЗ України, сьогодні здійснюється за допомогою ліцензійного програмного забезпечення системи електронного документообігу АСКОД (<http://infoplus.com.ua:54542/infoplus/Login.aspx>) ПАТ «Центр комп'ютерних технологій «ІнфоПлюс», українського розробника програмного забезпечення, основними напрямками діяльності якого є розробка та впровадження програмних рішень у сфері автоматизації ділових,

управлінських та інших процесів, а також надання консалтингових послуг у сфері інформаційних технологій (<https://infoplus.ua/uk/page/about>).

Серед досягнень Компанії ІнфоПлюс нараховується 350 успішних впроваджень десяти основних програмних продуктів у Адміністрації Президента України (функціонал діловодства), Міністерстві інформаційної політики України, Міністерстві оборони України, Генеральному штабі Збройних Сил України, Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України, Національному банку України, Національному антикорупційному бюро України, Фонді гарантування вкладів фізичних осіб, Єдиному державному порталі адміністративних послуг, обласних державних адміністраціях, районних і міських радах, державних підприємствах і приватних акціонерних товариствах, тощо (<https://infoplus.ua/uk/page/clientandpartners>). Таким чином, за допомогою системи АСКОД галузь охорони здоров'я було долучено до інформаційної інфраструктури України на державному, регіональному та місцевому рівнях.

На останньому із зазначених вище рівнів, – місцевому, – яскравим прикладом є створення, впровадження, супроводження та технічна підтримка інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний інформаційний простір територіальної громади міста Києва» (далі – ІТС ЄІПК), що охоплює Київську міську державну адміністрацію, Київську міську раду, районні в місті Києві державні адміністрації, головні управління та департаменти, комунальні підприємства, у тому числі центри надання медичної допомоги. Відповідні заходи здійснювались Компанією ІнфоПлюс, починаючи з 2012 року, на підставі договорів, укладених з Апаратом виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

ІТС ЄІПК було створено на основі ліцензійного програмного забезпечення системи електронного документообігу АСКОД та системи керування базами ORACLE. Система АСКОД дозволила автоматизувати процеси службового документообігу та процеси опрацювання звернень громадян для апарату КМДА, департаментів й інших структурних підрозділів КМДА, Київської

міської ради та її секретаріату, районних у місті Києві державних адміністрацій, закладів охорони здоров'я, комунальних підприємств й інших установ, що належать до комунальної власності територіальної громади міста Києва, на засадах централізованої бази даних ORACLE, що суттєво підвищує оперативність прийняття необхідних рішень і сприяє ефективному контролю за їх виконанням. Система АСКОД підтримує повноцінну технологію електронного документообігу із застосуванням електронних цифрових підписів (далі – ЕЦП), завдяки чому скорочуються витрати часу на підготовку документів, їх погодження, затвердження та виконання, а також досягається суттєва економія коштів завдяки зменшенню обсягів придбання матеріалів для паперових документів. Окрім того, Компанія ІнфоПлюс як розробник ІТС ЄПМК, надає послуги супроводження та технічної підтримки, що дозволяє отримувати оновлення програмного забезпечення системи АСКОД та застосовувати нові функціональні можливості цієї системи [253].

Керівництво Апарату виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) констатує надійне та стабільне функціонування програмного забезпечення системи електронного документообігу АСКОД та системи керування базами ORACLE у складі ІТС ЄПМК під час застосування декількома тисячами користувачів та абонентів, про що свідчить відповідний лист-відгук від 19.04.2017 № 010–29 (Додаток Г).

Функціональні можливості системи електронного документообігу АСКОД передбачають автоматизацію: уніфікованих технологічних процедур діловодства та службового документообігу (облік, проходження, передача на виконання та опрацювання документів у електронній формі будь якого формату та звичайних паперових документів); процесів опрацювання вхідних, вихідних, внутрішніх, організаційно-розпорядчих, нормативних й інших видів документів; процесів опрацювання звернень громадян; процесів опрацювання запитів на публічну інформацію; процесів опрацювання заявок на надання послуг; процесів надання адміністративних послуг [253, с. 2].

Засоби АСКОД також дозволяють забезпечувати: інформування користувачів системи та інших осіб щодо стану документів, доручень і завдань, а також про інші події, які можуть контролюватися системою; розмежування прав доступу на рівні функціональних модулів, функцій, групи операцій, окремих операцій, атрибутів реєстраційної картки, групи документів, окремих документів; ідентифікацію користувачів як за логіном і паролем, так і за допомогою електронного цифрового підпису; забезпечення можливості інтеграції та інформаційної взаємодії з іншими автоматизованими системами й системами електронного документообігу та ін. [253, с. 2–3]. Окрім того, система АСКОД підтримує обмін даними і документами з системою електронної взаємодії центральних органів виконавчої влади.

З метою забезпечення відкритості діяльності підприємств, установ і організацій системою АСКОД також передбачено можливість формування переліку публічної інформації (даних і електронних копій документів) для публікації на веб-сайтах.

Система електронного документообігу АСКОД, поміж іншого, підтримує технології Workflow, що надає засоби автоматизації документообігу різноманітних ділових процесів, включаючи: розробку маршрутів (схем бізнес-процесів); контроль виконання; розсилання повідомлень засобами самої системи, електронної пошти, SMS-повідомлень, тощо; можливість виконання автоматичних операцій системою електронного документообігу та/або іншими системами при досягненні певного кроку (етапу) маршруту або стану документу. АСКОД також дозволяє впровадити технологію централізованого документообігу для підприємств, установ і організацій з територіально-розподіленою організаційною структурою та забезпечує повноцінну роботу територіально-віддалених користувачів системи через веб-доступ. Веб-інтерфейс системи дозволяє територіально віддаленим і мобільним користувачам отримати доступ до центральної бази даних для виконання всіх необхідних у процесах документообігу дій, у тому числі ведення власного локального документообігу, відповідно до наданих прав і повноважень.

Робота користувачів системи АСКОД через веб-доступ може здійснюватися шляхом застосовування браузерів: Mozilla FireFox 3.5+, Google Chrome 5+, Internet Explorer 8+, Safari 5+, Opera 12.0. Система АСКОД має програмний інтерфейс (API) для інтеграції з іншими програмними додатками, а також підтримує можливість експорту (імпорту) даних в інші формати (наприклад, XML, MS Office) [253, с. 3].

Отже, широкий функціонал АСКОД дозволяє значно підвищити ефективність документаційного забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я за допомогою оптимізації усіх ділових процесів.

У свою чергу, згадуваним вище Порядком створення та обліку електронних ресурсів МОЗ України передбачалось створення та введення в експлуатацію інформаційно-аналітичної системи «Електронні ресурси МОЗ України», адміністрування якої планувалось покласти на Державне підприємство «Український інформаційно-обчислювальний центр МОЗ України». Втім, у ході виконання передбачених проектом заходів відбулись кардинальні зміни стратегії його реалізації. Зокрема, 25 листопада 2016 року в МОЗ України відбулось підписання Меморандуму щодо намірів співпраці у побудові в Україні прозорої та ефективної електронної системи охорони здоров'я [146]. Меморандумом наголошувалось, що з огляду на складність і дороговартісність поставленої задачі, її вирішення державою вбачалось можливим лише за умови співпраці з публічною ініціативою, яка складається із представників медичного та ІТ-бізнесу, громадських організацій, профільних експертів, науковців і державних органів.

Міністерством було задекларовано, що роль держави на ринку «електронного здоров'я» полягає в розробці стандартів, політик і протоколів обміну даними, регулюванні та гарантуванні безпечності зберігання медичних даних пацієнтів. У той час як створення зручних інтерфейсів для роботи лікарів, медпрацівників, керівників медичних закладів може бути ефективно вирішено компаніями приватного ІТ-сектора, водночас принципово важливим залишалось унеможливлення монополізації цього ринку.

Тому на шляху до створення та впровадження комплексної електронної системи для забезпечення зручної взаємодії між пацієнтами, закладами охорони здоров'я та лікарями, а також для прозорого та ефективного розподілу й використання державних коштів, згідно з відкритим до підписання Меморандумом об'єднались зусилля МОЗ України, представників громадянського суспільства, експертів, представників бізнесу та інших суб'єктів, які долучились до його підписання.

Серед основних проблем, що існують у сфері охорони здоров'я, Меморандумом було зокрема визначено: 1) складний, довготривалий, забюрократизований і непрозорий процес звернення за наданням медичних послуг у заклади охорони здоров'я, що створює бар'єри для вчасного та якісного медичного обслуговування населення; 2) непрозоре та неефективне використання фінансових ресурсів галузі, що, у свою чергу, створює фінансові бар'єри для доступу населення до медичних послуг; 3) використання застарілих методів ведення обліку громадян, які звертаються за отриманням медичних послуг у заклади охорони здоров'я, та їх історій хвороб; 4) низький рівень сервісу надання медичних послуг населенню, зокрема відсутність зручної системи взаємодії між пацієнтами, закладами охорони здоров'я різних форм власності та фізичними особами-підприємцями, які здійснюють господарську діяльність із медичної практики; 5) низький рівень обізнаності громадян щодо процесів і запланованої зміни принципів у системі охорони здоров'я, недостатність ресурсів держави для здійснення ефективних комунікацій; 6) відсутність достовірної статистичної інформації про стан здоров'я населення та показників, які б відображали сутність, кількість та якість наданих послуг, що, у свою чергу, не дозволяє адекватно оцінити розвиток сфери охорони здоров'я та рівень охоплення населення медичними послугами; 7) відсутність стандартів і класифікаторів, необхідних для впровадження електронної системи для забезпечення функціонування сфери охорони здоров'я, зокрема, але не виключно, таких стандартів як «Заклади охорони здоров'я», «Медичний персонал», «Пацієнти», «Лікарські засоби», «Діагнози», «Обмін даними»

(наприклад, Стандарти взаємодії (тобто передачі даних) для інформаційних систем електронної охорони здоров'я), «Електронний медичний документ», «Електронний медичний запис у медичних установах», базовий стандарт архітектури електронної системи для забезпечення функціонування сфери охорони здоров'я, а також необхідність оновлення класифікатора медичних процедур (послуг) та хірургічних операцій, затвердженого наказом МОЗ України від 14.02.2007 № 67 [146].

До основи розробки нової системи було покладено наступні принципи: безпека, пріоритет захисту медичної інформації; зручність; сучасність; надійність; прозорість управління; конкурентність і недискримінаційність доступу для суб'єктів ринку інформаційних технологій; інтероперабельність і використання найкращих світових практик; відкритий код програмного забезпечення; можливість подальшого розширення функціоналу.

Результатом Меморандуму стало затвердження 23 грудня 2016 року «дорожньої карти» впровадження електронної системи eHealth в Україні та принципів її першого компоненту, створення єдиних, прозорих і недискримінаційних правил доступу до системи, а також базового програмного забезпечення, необхідного для запуску реформи.

Відповідно до затвердженої дорожньої карти передбачалось, що електронізація охорони здоров'я відбуватиметься у чотири основні етапи створення та запровадження електронної системи охорони здоров'я в Україні у 2017–2018 роках. Перший етап передбачає створення MVP (мінімального життєздатного продукту) для підтримки реформи фінансування первинної ланки системи охорони здоров'я. На другому етапі заплановано запровадження додаткових електронних інструментів для забезпечення процесу відшкодування вартості лікарських засобів (реімбурсації) та направлення пацієнта на діагностику. Третій етап характеризується розвитком eHealth шляхом створення нових інструментів для підтримки інших напрямків реформування системи охорони здоров'я. У свою чергу, четвертий етап має забезпечити розширення

функціоналу, запровадження додаткових сервісів, які міститимуть медичну інформацію про пацієнта [144].

Зрештою, 5 лютого 2018 року в.о. міністра охорони здоров'я Уляною Супрун було підписано документи про безоплатну передачу майнових прав інтелектуальної власності на систему eHealth від громадськості до МОЗ України [218]. Розробку MVP Національної системи охорони здоров'я координував Проектний офіс, створений громадськими організаціями Transparency International Ukraine (Українське представництво міжнародної антикорупційної організації Transparency International) та Всеукраїнською мережею ЛЖВ (людей, що живуть з ВІЛ/СНІД). Фінансування здійснювалось коштом міжнародних донорів – урядів США та Канади, Глобального Фонду та ін. З моменту передачі майнових прав інтелектуальної власності на систему подальшою розробкою та впровадженням eHealth опікується МОЗ України, для чого в грудні 2017 року було створено ДП «Електронне здоров'я».

Система eHealth працює в тестовому режимі з вересня 2017 року, коли стало технічно можливо зареєструвати у системі медичний заклад, лікарів, а також ввести дані декларацій пацієнтів. Також передбачається, що прийнятий 19 жовтня 2017 року Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» та створення Національної служби здоров'я, забезпечить оплату лікарям за кожного пацієнта, а пацієнти отримуватимуть гарантовані державою безкоштовні медичні послуги. Відтак, eHealth допоможе реалізувати принцип «гроші ходять за пацієнтом». Крім того, в системі eHealth на центральному компоненті також було розроблено функціонал для підтримки програми «Доступні ліки».

Сьогодні електронна система охорони здоров'я «eHealth» – це система, яка допомагає пацієнтам отримувати, а лікарям – надавати якісні медичні послуги. Вона також дозволяє контролювати, наскільки ефективно витрачаються виділені на охорону здоров'я державні кошти і запобігати зловживанням. «Електронне здоров'я» – складна система, поступове впровадження якої буде здійснюватись протягом кількох років. Поточний етап передбачає охоплення

первинної ланки медицини – сімейних лікарів, терапевтів і педіатрів. Пацієнти мають змогу укласти декларації із обраними лікарями, а лікарі, у свою чергу, реєструвати ці декларації у системі. Таким чином, держава може забезпечувати оплату лікарю за кожного пацієнта, а пацієнту – гарантовані державою безкоштовні медичні послуги.

У майбутньому система eHealth дасть можливість кожному швидко отримати свою медичну інформацію, а лікарям – правильно ставити діагноз з урахуванням цілісної картини здоров'я пацієнта. Передбачається зникнення потреби в паперових медичних картах і друкованих довідках, а лікарі зможуть виписувати електронні рецепти, що фактично унеможливить їх втрату та підробку. Система міститиме всю медичну історію пацієнта, що буде доступна як пацієнту, так і його лікарям. У свою чергу, державні органи зможуть встановлювати, куди слід витрачати державні кошти, щоб це приносило максимум користі, адже система накопичуватиме велику кількість статистичних відомостей про захворювання та лікування. В результаті, українці будуть отримувати за державний кошт більше якісних медичних послуг.

В Україні система складається з центрального компонента (ЦБД), що відповідає за централізоване зберігання та обробку інформації, і медичних інформаційних систем (МІС), які заклади надання медичної допомоги можуть самостійно обирати на ринку. Контроль над центральним компонентом здійснюється державою. Як вже зазначалось, адміністратором системи eHealth є створене з цією метою державне підприємство «Електронне здоров'я». Підприємство вимагає від розробників МІС суворого дотримання вимог до надійності, безпеки та конфіденційності даних, якими їхні системи мають обмінюватись з центральним компонентом. Також передбачається обов'язкове проходження системою сертифікації у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України. Медичні заклади можуть обирати будь-яку медичну інформаційну систему з-поміж тих, які пройдуть перевірку та підключаться до центрального компонента системи «Електронне здоров'я». При цьому комерційні МІС гарантовано мають надавати базовий пакет

електронних сервісів. Повний перелік МІС, які вже долучилися до eHealth, можна знайти на офіційному веб-сайті системи [310] у розділі під назвою «Обрати медичну інформаційну систему» (<https://portal.ehealth-ukraine.org/providers.html>), в якому станом на середину 2018 року представлено 13 можливих рішень медичних інформаційних систем.

Ще одним вагомим елементом інформатизації системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі є веб-представництва МОЗ України, установ, підприємств і організацій, що належать до сфери його управління, у мережі Інтернет. Адже веб-сайти відіграють важливу роль у розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет, забезпеченні широкого доступу громадян до цієї мережі, ефективного використання її можливостей для належного інформаційного та документаційного забезпечення здійснення підприємствами, установами і організаціями своїх повноважень, повнішого задоволення потреб суспільства в об'єктивній, комплексній інформації у сфері охорони здоров'я України.

Офіційним інформаційним ресурсом, який призначений для висвітлення діяльності головного відомства в системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я, є веб-сайт МОЗ України [143]. Положення про офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України, затверджене наказом МОЗ України від 06 листопада 2012 року № 877 «Про офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України», визначає, що він є офіційним джерелом інформації, покликаним забезпечити висвітлення: діяльності МОЗ України; центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України; підприємств, установ, закладів, організацій, що належать до сфери управління МОЗ; реалізації державних програм у сфері охорони здоров'я; надання інформаційних послуг громадськості [210].

Веб-сайт складається з основних та допоміжних структурних частин. До основних відносяться наступні розділи веб-сайту МОЗ України:

«Міністерство»; «Галузь»; «Діяльність»; «Публічна інформація»; «Оперативна інформація»; «Послуги та рекомендації» та «Зв'язки з громадськістю». Серед допоміжних структурних частин веб-сайту МОЗ України виокремлюються «Головне меню», «Державні закупівлі», «Інформація», «Держслужби», «Організації», «Громадянам», «Фахівцям», «Підприємцям» та «Фармсектор».

Доцільно відзначити, що починаючи від 11 грудня 2017 року Міністерством забезпечено підтримку функціонування оновленої версії офіційного веб-сайту, який поки що працює в тестовому режимі. Не змінюючи адреси, було трансформовано підхід до формування сучасного ресурсу зі зручним функціоналом і корисним контентом. Фінансову підтримку розробки нового веб-сайту надав проект «Консультування з ВІЛ/СНІД та підтримка інституцій», який впроваджується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) в Україні. Експертну підтримку реалізації сайту було надано громадською організацією «Центр підтримки медичної реформи».

Оновлена версія веб-сайту має сучасний дизайн, зручний функціонал, що дозволяє переглядати його зміст як на екрані персонального комп'ютера, так і на дисплеї планшета чи смартфона. Окрім того, для людей з вадами зору на сайті МОЗ України було розроблено адаптовану версію, що передбачає можливість збільшити шрифт, змінити фон на синій чи перевести сайт у чорно-білу палітру кольорів. Також було запроваджено інтерактивну карту медичних закладів України, із залученням функціоналу сервісу Google-мапи та можливістю переглядати карту в двох традиційних для сервісу режимах «Карта» та «Супутник». Інструменти навігації карти медичних закладів передбачають пошук за областями та населеними пунктами, обравши в межах яких конкретний лікувальний заклад можна переглянути його контактні дані та локацію на фізичній мапі (<http://moz.gov.ua/kontakti>).

Таким чином, веб-сайт МОЗ України є важливим засобом забезпечення відкритості роботи МОЗ України, інформування громадян про його діяльність і врахування громадської думки при прийнятті рішень.

У свою чергу, одним з прикладів виконання відповідних функцій на місцевому рівні є веб-сайт Департаменту охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації; далі – ДОЗ КМДА), що знаходиться за адресою: <http://health.kievcity.gov.ua/>. Інформація на сайті структурована за п'ятьма основними рубриками: «Департамент», «Фахівцям», «Реформування», «Громадянам», «Звернення громадян» і «Новини». Кожна з рубрик, у свою чергу, поділяється на змістовні розділи [49].

У контексті реалізації концепції інформатизації сфери охорони здоров'я важливо відзначити розміщення на головній сторінці веб-сайту ДОЗ КМДА у тому числі інформації про освітньо-інформаційну онлайн-платформу «Аксемедін» (Accelerator of Medical Information, українською – Акселератор Медичної Інформації), яку було створено виключно для професіоналів сфери охорони здоров'я та яка розташована за адресою <https://accemedin.com/about/>. За мету цієї платформи визначено створення нового професійного медичного інформаційного та навчального простору із залученням традиційних та інноваційних, хмарних, дистанційних технологій для забезпечення економії часу та зусиль понад ста тисячам лікарів України в отриманні якісного, етичного, безперервного професійного розвитку. Освітньо-інформаційна платформа «Аксемедін» передбачає залучення всіх можливих інформаційних ресурсів: вітчизняних і міжнародних, освітніх та інформаційно-довідкових, онлайн та офлайн.

Серед запропонованих освітньо-інформаційною платформою форматів безперервного професійного розвитку представлено навчальні та екзаменаційні тести; міні-відеолекції у межах навчальних програм; протоколи лікування з інтерактивними елементами; чат і власні нотатки; рекомендації клінічного фармаколога. Універсальний вітчизняний відео-контент навчальних курсів, розміщених на accemedin.com, формується за участі визнаних у медичному товаристві, авторитетних, ретельно підібраних лікарів-лекторів. Отже, accemedin.com допомагає лікареві у безперервному професійному розвитку, надаючи можливість щоденно отримувати та вдосконалювати необхідні знання,

які одразу можна застосовувати на практиці. У підсумку – підвищується компетентність лікаря та покращується якість лікарської медичної допомоги.

Резюмуючи наведене вище, веб-сайт Департаменту охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) інформує про засади діяльності Департаменту, актуальні події у сфері охорони здоров'я в місті Києві, виконуючи функцію джерела галузевої інформації і засобу комунікації між медичною фаховою спільнотою та громадськістю.

У свою чергу, на рівні підприємства, установи або організації, що належать до сфери управління МОЗ України, в якості прикладу представництва в мережі Інтернет окремого лікувального закладу можна навести веб-сайт комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 3 Дарницького району м. Києва», що знаходиться за адресою <http://cpmsd3.kiev.ua/>. Структура веб-представництва Центру представлена у вигляді наступних основних розділів: «Розклад роботи», «Невідкладна допомога», «Загальна інформація», «Амбулаторії Центру», «Дирекція Центру», «Сімейна медицина», «Зворотній зв'язок», «Контакти», «Вакансії», що дозволяють населенню, закріпленому за територією обслуговування закладу охорони здоров'я, одержати оперативну та конкретизовану інформацію з найактуальніших питань отримання медичної допомоги на локальному рівні.

Вищезазначене дозволяє констатувати, що сьогодні серед сучасних інформаційно-комунікаційних ресурсів медичної галузі України на державному, місцевому та локальному рівнях значну роль відіграють офіційні веб-сайти МОЗ України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління. Відповідні сайти представляють собою сучасні ресурси зі зручним функціоналом і корисним контентом, покликаним задовольнити інформаційні потреби як фахівців медичної галузі, так і широких верств громадськості з питань надання та отримання медичної допомоги в Україні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Висвітлено об'єктивні передумови формування галузевого документознавства, серед яких визначено суттєві особливості галузевих систем документацій. Обґрунтовано виокремлення в межах комплексної науки про документ у якості її галузевої складової галузевого документознавства, об'єктом вивчення якого є система медичної документації. Окрім того, аргументовано вивчення документів сфери охорони здоров'я як основного змістовного елемента відповідної галузевої системи документно-інформаційних ресурсів у складі інформаційної інфраструктури, що трактується як сукупність інформаційних підсистем, центрів управління, апаратно-програмних засобів і технологій забезпечення збору, зберігання, обробки та передачі інформації.

Окреслено межі галузевого документознавства, що вивчає систему медичної документації, запропоновано визначення його об'єкта, предмета, структури, функцій і кола перспективних документологічних досліджень, в основу визначення яких було покладено інформаційну концепцію науки про документ М. С. Слободяника. Останнє також обумовлює визнання принциповим положення про особливу роль проблематики медичних галузевих електронних документів у соціальній інформаційній інфраструктурі України.

Характеризуючи поняттєвий апарат дослідження, визначено сутність і складові поняття «система медичної документації», під яким розуміється множина взаємопов'язаних документів, об'єднаних за ознакою належності до сфери охорони здоров'я.

З огляду на виокремлення в якості однієї з ключових теоретичних проблем галузевого документознавства, об'єктом вивчення якого є медичні документи, класифікаційного аналізу системи медичної документації репрезентовано результати розроблення схеми її класифікації, що покликана допомогти зорієнтуватись у багаточисельному масиві документів і сприяти їх належному впорядкуванню в межах єдиного інформаційного простору держави. За основу

було обрано фасетно-блочну структуру побудови класифікації медичних документів, яка передбачає їх багатоаспектний аналіз за специфічними, а не загальними для всіх документів ознаками. Констатовано, що класифікація медичних документів покликана виконувати завдання обліку та впорядкування відповідного масиву документації, виконуючи роль інструмента забезпечення галузевою інформацією та дозволяючи спростити і підвищити ефективність організації інформаційно-аналітичної діяльності у медичній сфері.

Окрім того, охарактеризовано сучасний стан інформатизації галузі охорони здоров'я України, визначено нормативно-правову базу реалізації відповідних заходів і роль електронних ресурсів вітчизняної системи охорони здоров'я у контексті формування галузевої системи документно-інформаційних ресурсів.

Зокрема, проаналізовано основні положення Концепції інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки та Порядку створення та обліку електронних ресурсів Міністерства охорони здоров'я України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління. Даними регуляторними актами передбачено реалізацію низки короткострокових і довгострокових заходів, що покликані сприяти узгодженню діяльності закладів охорони здоров'я стосовно формування та використання галузевих інформаційних ресурсів, у тому числі електронних, і формуванню єдиного інформаційного середовища галузі, забезпечивши високий рівень інформаційного та аналітичного забезпечення сфери охорони здоров'я в інтересах вирішення комплексу поточних та перспективних завдань її розвитку.

Серед найвагоміших підсумків запровадження заходів, передбачених Концепцією та Порядком, визнано впровадження на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України, системи електронного документообігу АСКОД і створення та впровадження електронної системи охорони здоров'я eHealth.

Функціональні можливості системи АСКОД передбачають автоматизацію процесів організації, створення та обліку проектів документів, реєстрації та

опрацювання вхідної, вихідної і внутрішньої службової кореспонденції, організаційно-розпорядчих документів і нормативно-правових актів, звернень громадян, запитів на інформацію, заявок, договорів та інших комерційних документів, прийняття рішень і формування резолюцій, доручень, завдань, використання запитів на узгодження або візування, забезпечуючи при цьому контроль виконавчої дисципліни, скорочення термінів проходження документів та підвищення ефективності роботи персоналу. Системою у тому числі забезпечено автоматизацію процесів обміну та маршрутизації проходження документів, формуючи при цьому гнучке та масштабоване комунікаційне середовище і дозволяючи швидко та прозоро організувати електронний документообіг будь-якої установи або підприємства як в умовах зосередженої, так і територіально-розподіленої організаційної структури.

Поміж іншого, наголошено на здатності АСКОД за допомогою лінійки популярних Інтернет-браузерів (Google Chrome, Mozilla Firefox, Microsoft IE/Edge, Opera, Safari) забезпечувати сучасний тип доступу до функціоналу АСКОД-платформи (веб-клієнт). Тому робочі місця користувачів системи функціонують в локальній (LAN), корпоративній (Intranet) та глобальній (Internet) мережі, охоплюючи як діловодний, так і управлінський контур організаційної структури закладу, втілюючи при цьому специфіку веб-орієнтованих додатків і надаючи користувачам відповідні переваги. Серед останніх – простота розгортання та підтримки спільної роботи співробітників в умовах територіально-розподіленої оргструктури, мультиплатформність, варіативність образів графічного інтерфейсу користувача, тощо.

У свою чергу, електронна система охорони здоров'я eHealth, яка почала своє функціонування в тестовому режимі з вересня 2017 року, допомагає пацієнтам отримувати, а лікарям – надавати якісні медичні послуги, дозволяючи при цьому контролювати ефективність витрат виділених на охорону здоров'я державних коштів.

Під час дослідження також виявлено, що серед сучасних інформаційно-комунікаційних ресурсів медичної галузі України на державному, місцевому і

локальному рівнях значну роль відіграють офіційні веб-сайти Міністерства охорони здоров'я України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління. Забезпечуючи конституційні права людини і громадянина на вільне збирання, зберігання, використання та поширення інформації, веб-сайти висвітлюють основні напрямки діяльності медичних закладів, інформують про загальні засади та нормативно-правову базу їх функціонування й оперативно повідомляють про актуальні події у сфері охорони здоров'я України. Контент веб-сайтів орієнтований на дві ключові аудиторії: пацієнтів і медичних фахівців, які працюють у сфері охорони здоров'я. Принципово важливим з точки зору аналізу сайтів як складової системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі є наявність варіативного інструментарію, що забезпечує зручний пошук необхідної інформації за словом, фразою чи тегами. Окрім того, якісний та інформативний контент веб-сайтів доповнюється сучасним дизайном і зручним функціоналом, що дозволяють зарахувати веб-представництва Міністерства охорони здоров'я України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, до числа надійних джерел інформації для громадян і корисних для медичних працівників.

Основні положення розділу викладено в публікаціях автора [272; 274; 276–277; 279–280; 283; 286].

РОЗДІЛ 3

НАУКОВІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ У СИСТЕМІ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

3.1 Наукова бібліографічна інформація в системі інформаційних ресурсів України

Як було визначено у першому розділі дослідження, до складу документно-інформаційних ресурсів медичної галузі входить сукупність медичних документів, що призначені для інформаційного забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки і є складовою відповідної документно-інформаційної інфраструктури, забезпечуючи функціонування та сталий розвиток медицини. Суттєве значення при цьому має той факт, що документно-інформаційні ресурси охоплюють увесь спектр документів, незалежно від їхнього змісту, форми та матеріального носія.

Саме за рахунок формування, використання та аналізу галузевих документно-інформаційних ресурсів забезпечується функціонування сфери охорони здоров'я та розвиток медичної науки. Адже діяльність закладів охорони здоров'я з медичного обслуговування населення супроводжується створенням значної кількості документів, що забезпечують фіксування результатів цієї діяльності та водночас слугують засобом її подальшого розвитку. Власне професійна діяльність медичних фахівців вимагає відповідної інформаційної підтримки, що здійснюється опосередковано за допомогою продукування та надання доступу до документно-інформаційних ресурсів з метою їх подальшого використання для раціоналізації і підвищення ефективності роботи з медичного обслуговування населення.

Важливо також відзначити, що одним з основних принципів охорони здоров'я законодавством України визначено наукову обґрунтованість, що покладається в основу доказової медицини та передбачає використання в

медичній практиці медичних технологій і лікарських практик, ефективність яких доведена фармакоепідеміологічними дослідженнями. Адже відповідно до науково-доказової медицини отримані висновки мають базуватись на результатах аналізу всіх доступних джерел інформації, оцінюючи надійність обробки викладеної у них клінічної інформації, та на узагальненні виключно достовірних даних.

Невід'ємний зв'язок між наукою та практикою є необхідною передумовою розвитку вітчизняної медицини та підвищення рівня її конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Цей зв'язок забезпечується в межах комунікаційного середовища сфери охорони здоров'я та медичної науки та опосередкований галузевими документно-інформаційними ресурсами. У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства останні мають безпосередній вплив на якість формування та функціонування комунікаційного середовища. Адже використання інформації є основою здійснення будь-якої діяльності, у тому числі практичної діяльності у сфері охорони здоров'я. Отримання та опрацювання інформації, зокрема, дозволяє лікарю поставити діагноз та призначити лікування, а узагальнення та документування відомостей про результати останнього слугують базою для формування наукового знання, накопичення та логічна обробка якого, в свою чергу, сприяють розвитку медичної науки.

Усвідомлення взаємозалежності науки і практики обумовлює необхідність комплексного аналізу поруч із документами, що утворюються в процесі діяльності Міністерства охорони здоров'я України та підприємств, установ і організацій, що знаходяться у його підпорядкуванні, й джерел наукової медичної інформації. Створення та функціонування першої групи документів дозволяє сфері охорони здоров'я функціонувати як галузі, у той час як документи другої відбивають досвід і досягнення вітчизняної медицини.

Наукове обґрунтування та узагальнення є однією з передумов розвитку медичної галузі, що підтверджують як захищені дисертації за спеціальністю 14.00.00 – медичні науки та підготовка науково-педагогічних кадрів за

спеціальністю 222 – медицина (починаючи з 2016 року), так і медична практика вчених у закладах охорони здоров'я. Відповідним чином здійснюється документно-інформаційне забезпечення вітчизняної медичної галузі документами сфери охорони здоров'я та її наповнення науковою інформацією, тобто відбувається формування галузевих інформаційних ресурсів як складової документно-інформаційної інфраструктури у вигляді первинної документації, баз даних, контенту веб-сайтів, бібліографічних видань тощо.

Важливо відзначити, що у межах другої групи документів особливе значення набувають наукові джерела біографічної інформації, що репрезентують відомості про життєвий і творчий шлях представників вітчизняної медицини, розкриваючи їх професійну унікальність. Останнє зумовлене важливістю для вивчення документно-інформаційних ресурсів знання про людський потенціал української медичної галузі, як практичного її сегменту, так і наукового, узагальнення якого сприяє подальшому розвитку медицини з огляду не те, що саме особа є носієм ідей, теорій і концепцій у науці [131].

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що документно-інформаційні ресурси медичної галузі являють собою багатогранну систему, що складається з документів сфери охорони здоров'я та джерел наукової медичної інформації, зокрема біобібліографічних відомостей. Їх долучення до джерельної бази дослідження було здійснено за ознакою відповідності зазначеній соціально-професійній групі суспільства. Це обумовлює міждисциплінарний характер проблематики дисертаційного дослідження: наукові підходи документознавства в роботі свідомо доповнюються здобутками та методами біографістики та біобібліографії, що засвідчує наукову новизну одержаних результатів, пропонуючи новий погляд на структуру документознавчих досліджень, у основу якого покладено залучення широкого кола джерел галузевої інформації.

Виокремлення в якості однієї з суттєвих складових джерельної бази дисертаційної роботи документів, у яких висвітлюється особистий внесок окремих представників вітчизняної сфери охорони здоров'я у розвиток

медицини, сприяють формуванню комплексного уявлення про документно-інформаційні ресурси медичної галузі, забезпечуючи послідовність викладення матеріалу дослідження.

Те, що серед документно-інформаційних ресурсів медицини чільне місце належить науковим джерелам інформації, засвідчують і результати теоретичних і практичних узагальнень процесів трансформації підсистеми наукових комунікацій інформаційного забезпечення медичної науки та інноваційної діяльності у новому соціально-комунікаційному середовищі, які репрезентовані Н. О. Артамоною у монографічному дослідженні, присвяченому системі інформаційного забезпечення медичної науки в Україні [11].

Знана дослідниця соціокомунікаційної діяльності в галузі медицини розглядає інформаційне забезпечення як важливу підсистему наукових комунікацій у вигляді комплексу таких взаємопов'язаних компонентів, як інформаційні ресурси, організаційно-функціональні складові, засоби наукової комунікації та ін., що спрямовані на розповсюдження біомедичних знань, інновацій та інтелектуальної власності через розгляд і вдосконалення терміносистеми, сучасного стану та шляхів розвитку наукових комунікаційних засобів, діяльності інформаційних підрозділів. Н. О. Артамоною було визначено основні тенденції розвитку світової системи інформаційного забезпечення медичної науки та інноваційної діяльності, а також основні напрями розвитку вітчизняної системи інформаційного забезпечення [11].

Формулюючи теоретико-методологічні засади дослідження системи інформаційного забезпечення медичної науки, Н. О. Артамонова зокрема визначає сутність, властивості та особливості функціонування медичної інформації. У якості основи функціонування наукової комунікації вчена надає характеристику особливостям інформаційних потреб медичних працівників [11, с. 13–61].

У свою чергу, розглядаючи питання генезису системи інформаційного забезпечення медичної науки, Н. О. Артамонова визначає передумови

формування каналів передачі наукової медичної інформації і становлення системи інформаційного забезпечення медичної науки в Україні [11, с. 62–110].

Окремий розділ монографії дослідниці присвячено засобам інформаційного забезпечення інноваційного розвитку медичної галузі як складовій системи медичних ресурсів, зокрема розкриваються особливості їх формування, використання та сучасний стан. Серед галузевих наукових комунікаційних засобів Н. О. Артамоною особливу увагу приділено патентній документації і систематичним оглядам медичної літератури [11, с. 111–156].

Поміж іншого науковець визначає організаційну структуру системи інформаційного забезпечення медичної науки в Україні, зокрема роль медичних бібліотек, служб наукової медичної інформації та підрозділів з інтелектуальної власності [11, с. 157–201]. Дослідницею також охарактеризовано особливості та тенденції розвитку світової системи інформаційного забезпечення медичної науки, значення сучасних інформаційно-комунікаційних засобів Інтернету та міжнародної віртуальної співдружності у створенні консолідованих інформаційних ресурсів [11, с. 202–277].

Зрештою, Н. О. Артамоною запропоновано концептуальну модель оптимізації системи інформаційного забезпечення медичної науки в Україні, визначено перспективи її розвитку та стратегічні напрями вдосконалення [11, с. 278–303].

У своєму монографічному дослідженні вчена надає характеристику, визначає особливості формування та використання головних комунікаційних засобів наукової комунікації, що сприяють впровадженню наукових досягнень, до яких відносяться видання Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України: реферативний журнал, інформаційні листи, методичні рекомендації, реєстри галузевих нововведень і наукових медичних форумів та ін. Досліджуючи рівні наукової комунікації, Н. О. Артамонова в структурі формальних наукових комунікацій згадує в тому числі й бібліографію. Втім, науковець зазначає, що її значення у

системі інформаційного забезпечення інноваційних процесів ще не визначено, так само як і низки інших засобів наукової комунікації [11, с. 115].

Тому цілком обґрунтованим вбачається характеристика місця наукової бібліографічної інформації у складі системи документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медицини та її дослідження в межах галузевої інформаційної інфраструктури.

Це положення повною мірою відповідає сутності інформаційної концепції документознавства, що передбачає дослідження документа у широкому значенні (видань, неопублікованих документів, що прирівнюються до публікацій, організаційно-розпорядчої та іншої управлінської документації) як основного змістовного елемента документно-інформаційних ресурсів суспільства. Інакше кажучи, документознавство вивчає максимально широке коло документів на різних носіях, потреби суспільства та особистості в інформації і системи, методи та прогресивні технології задоволення інформаційних потреб користувачів [238, с. 6].

Окреслений документознавчий підхід дає змогу виокремити у складі медичної галузевої системи інформаційних ресурсів у тому числі здобутки української наукової бібліографії, важливе місце серед яких у межах певної сфери діяльності належить галузевим біобібліографічним посібникам як невід'ємній складовій системного поняття «документно-інформаційні ресурси».

Біобібліографічні посібники покликані допомогти зорієнтуватись у різноманітті ретроспективних і нових документів. Їх спрямованість на задоволення інформаційних потреб не лише представників вузькоспеціалізованого кола фахівців, а й широких верств населення, які цікавляться історією та сучасним станом розвитку певного напрямку людської діяльності, обґрунтовує їх виокремлення в якості самостійного об'єкта дослідження в межах окремого розділу дисертаційної роботи.

Висвітлення значення медичних персональних бібліографічних показників як важливої частини галузевих інформаційних ресурсів можливе шляхом трактування змісту основних понять медичної галузевої біобібліографічної

діяльності та визначення ролі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Національної наукової медичної бібліотеки України у розвитку біобібліографії і формуванні медичних галузевих документно-інформаційних ресурсів.

Як констатує О. М. Яценко, вітчизняні персональні бібліографічні покажчики складають найбільшу групу бібліографічних видань, популяризуючи діяльність і досягнення українських фахівців у різних галузях науки, літератури, освіти, виробництва, культури, громадської діяльності [305, с. 461–462]. Науковець також акцентує увагу на стрімкому зростанні випуску персональних бібліографічних покажчиків упродовж останніх десятиліть в Україні [305, с. 461].

Це засвідчують й дослідження фахівців галузевої української біобібліографії. Наприклад, Н. А. Стельмах у своїй публікації, присвяченій інформаційно-бібліографічному забезпеченню розвитку педагогічної науки, серед особливостей біобібліографічної діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки (ДНПБ) України імені В. О. Сухомлинського як головного науково-дослідного центру з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства констатує першочергову увагу до розвитку біобібліографії вчених Національної академії педагогічних наук України [252, с. 618].

У іншій статті, автором якої є Н. В. Лисиця, також було обґрунтовано необхідність вивчення бібліографічної продукції ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як складової частини інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу для задоволення інформаційних потреб науковців і практиків освітянської галузі України [123, с. 120].

Історіографія проблематики дослідження біобібліографічних видань значною мірою представлена науковими працями О. М. Яценка, присвяченими теорії, історії і основним тенденціям розвитку біобібліографії [301; 304–309]. Особливої уваги серед них заслуговує укладений разом з Н. І. Любовець анотований покажчик українських персональних бібліографічних

посібників [308], у якому вперше систематизовано інформацію про видання, присвячені історичним діячам, науковцям, винахідникам, письменникам, митцям, політичним діячам та іншим особам, які своїм життям або діяльністю були пов'язані з Україною, й видані на її території за період 1856–2013 рр.

У покажчику відображено результати дослідження процесів виникнення, становлення, розвитку та сучасного стану українських персональних бібліографічних покажчиків; представлено періодизацію поступу цього виду бібліографії в Україні та окреслено її хронологічні межі. Встановлено, які форми персональної бібліографії активізувалися в той чи інший період та який внесок здійснили окремі організації і фахівці у її розвиток. Також подано класифікацію персональних бібліографічних покажчиків, визначено причини стрімких темпів розвитку процесів їх підготовки та видання в сучасній Україні, здійснено аналіз термінологічних проблем у ділянці біобібліографії [308; 309].

Доцільно зауважити, що однією з ключових проблем бібліографії О. М. Яценком визначається необхідність подолання термінологічних розбіжностей у галузі біобібліографічної діяльності [304]. Адже наукові поняття відіграють важливу роль у практичному застосуванні наукових теорій і результатів наукового пізнання. Вони є не лише формою відображення об'єктивної дійсності, що розкриває сутність речей, визначальні властивості предметів, їх внутрішню суперечливу природу, а й становлять логічну основу наукових систем і теорій. Поняття є єдністю загального та одиничного, конкретного та абстрактного, своєрідним підсумком, результатом розвитку відповідної галузі науки [71, с. 380].

Як зазначав Поль Отле, бібліографія в цілому має на меті інформувати про існуючі праці та їх цінність [156, с. 68]. Він визначав її як інвентар, опис виданих творів, незалежно від того, в яких зібраннях або бібліотеках вони знаходяться, що слугує джерелом довідок про існуючі документи і основою всієї документації. Бельгійський науковий діяч також констатував роль бібліографії у комунікаційному процесі як посередника між документами та користувачами, виділяючи наступні її види: бібліографії національні

(ретроспективні та періодичні; бібліографії спеціальні (ретроспективні або поточні, національні або міжнародні); загальна бібліографія; аналітичні та критичні бібліографії; вибіркові бібліографії; бібліографії, породжені різними видами книжкової торгівлі (видавничі каталоги, каталоги великих книжкових магазинів, каталоги книжкових аукціонів і антикварних книг) [156, с. 68–69].

Науковець також зазначав, що дві останні категорії мають значення для вибору тих книг, видання яких розпродано, або таких видань, екземпляри яких бажано придбати у найкращому вигляді, що стосується їх зовнішнього стану, цінності та специфіки видання [156, с. 69].

На основі низки праць з теорії і методики радянської та вітчизняної бібліографії О. М. Яценком було здійснено термінологічний аналіз понять «персональна бібліографія», «біобібліографія», «персональний бібліографічний покажчик», «біобібліографічних покажчик» та «біобібліографічних словник» з метою правильного розуміння їх значення, визначення меж використання та можливостей вжитку в якості синонімів [304, с. 24].

За результатами проведеного моніторингу фахових публікацій із даної проблематики науковець констатує можливість використання терміну «біобібліографія» як узагальнюючого поняття для всіх жанрів бібліографічних видань про діячів нарівні зі словосполученням «персональна бібліографія» з огляду на властиві їм спільні ознаки. Спираючись головним чином на визначення, надане Г. М. Швецовою-Водкою, науковець пропонує розглядати *біобібліографію* як вид бібліографії, у якому відображаються біографічні відомості про певну особу (осіб), бібліографічна інформація про її (їхні) твори та літературу про неї (них) або будь-яка частина з вказаної бібліографічної інформації. У свою чергу, *персональна бібліографія* розглядається дослідником як різновид біобібліографії, у якій репрезентовано біографічні та бібліографічні відомості про одну особу [304, с. 27].

Не менш важливим є визначення поняття «*біобібліографічна інформація*», під яким розуміється вид бібліографічної інформації, котра включає інтелектуальний і творчий спадок особи (осіб), зафіксований бібліографічними

засобами. При цьому наголошується на тлумаченні біобібліографічної інформації за об'єктом відображення, а не за принципом переліку елементів, які входять до змісту поняття [304, с. 27–28].

Дослідник також зауважує, що внаслідок приєднання до біобібліографії об'єднаних єдиною метою створення сучасних електронних ресурсів (повнотекстової, графічної інформації, мультимедійних матеріалів (аудіо- та відеоданих), утворюються *біобібліографічні ресурси* [304, с. 27–28]. Тож поняття «ресурси біографічної інформації» має узагальнюючий характер, відображаючи змістову частину, способи і форми збирання, внутрішньої організації, суспільного використання різнорідних за своїм характером інформаційних комплексів. Перетворення масиву біографічних матеріалів на ресурс було обумовлено систематизацією документів, зафіксованих на паперових чи інших носіях інформації, включенням їх до певної інформаційної системи, що призвело до створення надійних можливостей пошуку й оперування даними [185, с. 38].

З огляду на це, *інформаційний ресурс* у загальному розумінні трактується як організовані з метою ефективного одержання достовірної інформації дані у вигляді певної інформаційної системи [185, с. 42].

Поміж іншого, О. М. Яценко також зазначає, що персональні бібліографічні покажчики (списки, огляди), біобібліографічні словники (довідники) та інші джерела інформації про життя та діяльність особи є формами представлення біобібліографічної інформації. Таким чином, жанр бібліографічного видання визначається залежно від кількості осіб, представлених у ньому: *персональні бібліографічні покажчики* містять відомості про одну особу, *біобібліографічні словники* – про багатьох осіб [304, с. 28].

Ще одна публікація О. М. Яценка присвячена визначенню тенденцій розвитку біобібліографії [307]. У результаті аналізу сучасного стану біобібліографічної діяльності в умовах становлення інформаційного суспільства дослідник визначає перспективи біобібліографії в Україні.

У статті також зазначається, що Інститутом біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з 1993 року на основі комп'ютерних баз даних здійснюється робота над Українським біографічним словником [307, с. 309] (сьогодні – фундаментальний електронний інформаційний ресурс «Український національний біографічний архів» (далі – УНБА; <http://biography.nbuv.gov.ua/index.php/biografistika-j-in/biografika>), що формується в тому числі на основі бібліографічної бази даних «Джерела української біографістики» [306, с. 251], у якій станом на середину 2018 року зокрема нараховується 3404 записи, що відносяться до персональної бібліографії).

Серед основних можливостей бази даних О. М. Яценко визначає забезпечення не лише збирання біобібліографічних матеріалів і представлення їх широкому загалу, а й постійне поповнення існуючих відомостей та оновлення експозиції в мережі Інтернет. Науковець також прогнозує подальше зростання ролі біобібліографічних ресурсів, які домінуватимуть в інформаційному середовищі, що призведе до інтеграції відповідного виду інформації до цифрової системи інформаційних комунікацій [307, с. 310].

У іншій статті О. М. Яценка, що характеризує персональні бібліографічні показники як важливий складник у відтворенні життя та творчості українських діячів, розглядається питання становлення та шляхи розвитку української персональної бібліографії як складової біобібліографії [305]. Науковцем було проаналізовано найважливіші видання: від перших, датованих другою половиною XVI ст., до сучасних серій персональних бібліографічних показників. Автор публікації наголошує, що використання персональних бібліографічних показників дозволяє отримати, окрім основних біографічних відомостей, додаткову ґрунтовну інформацію для розширення та поглиблення знань про осіб, причетних до історії і культури України. У статті також визначаються особливості структури біобібліографічних показників та акцентується увага на ролі Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського у підготовці та виданні персональної бібліографічної продукції.

Дослідник у тому числі зазначає, що питання пошуку, збирання та упорядкування інформації про персональні бібліографічні покажчики посідає особливе місце у роботі Інституту біографічних досліджень НБУВ у межах реалізації стратегічного завдання з формування біобібліографічних інформаційних ресурсів, що виконується фахівцями відповідного відділу [305, с. 473]. Співробітниками Інституту також здійснюється розробка теоретичних і методичних проблем біографістики та біобібліографії як спеціальних історичних дисциплін; вивчення основних тенденцій розвитку вітчизняної біографіки у різні історичні періоди; координація досліджень з біографістики в Україні; формування співтовариства вчених з багатьох академічних установ, університетів, бібліотек, архівів і музеїв України [83; 205].

Відзначає роль Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського у розвитку біобібліографії в Україні й Л. Є. Корнілова [102]. Вона наголошує, що НБУВ як науково-методичний центр з організації бібліографічної продукції для бібліотек та установ системи Національної академії наук України у тому числі здійснює підготовку методичних рекомендацій, які регламентують структуру, редакційно-технічне оформлення та поліграфічне виконання випусків серії «Біобібліографія учених України», розглядають особливості бібліографічного опису в списках літератури про життя та діяльність учених, а також у покажчиках їхніх праць [102, с. 131].

Зокрема згадується у публікації Л. Є. Корнілової й про відновлення у 90-х роках ХХ століття біографічних досліджень на базі НБУВ, у якій зосереджено найбільші в Україні масиви біографічної інформації [102, с. 131–132].

Розглядаючи проблематику медичних галузевих інформаційних ресурсів, не можна не згадати про роль Національної наукової медичної бібліотеки України (далі – ННМБУ) у їх формуванні. В якості підтвердження можна навести розгорнутий нарис І. М. Трахтенберга, в якому узагальнено відомості про праці як самих учених-медиків, так і про присвячені найвидатнішим представникам медичної науки видання, що побачили світ на зламі двох століть [256]. Автор у тому числі відмічає велике значення в популяризації видань, які

зробили неоціненний внесок до літопису життя та діяльності українських лікарів і вчених-медиків, ННМБУ, яку І. М. Трахтенберг називає не інакше, як «будинок медичної книги» або «унікальний храм медичної літератури – спадщини минулого, надбання сучасності» [256, с. 11].

Цілком закономірно, що ННМБУ відіграє важливу роль у тому числі й у розвитку *медичної бібліографії*, під якою, відповідно до «Енциклопедії Сучасної України», розуміється галузь бібліографічної діяльності, завданням якої є виявлення, відбір, опис, реєстрація та наукова систематизація інформації про праці з медицини [159]. Спираючись на подане у цьому ж енциклопедичному виданні визначення поняття «біобібліографія» [55], *медичну біобібліографію* можна розглядати як довідкові видання, в яких поєднуються біографічні та бібліографічні відомості про певних діячів медицини і галузі охорони здоров'я.

Окремої уваги в межах досліджуваної проблематики заслуговує діяльність відділу наукової бібліографії ННМБУ, одним з видів роботи якого є видання бібліографічних покажчиків. Доцільно зазначити, що Л. Є. Корнілова, незмінний завідувач відділу з 1987 року, серед іншого констатує, що важливою складовою національного галузевого бібліографічного репертуару є бібліографія медичної бібліографії (або бібліографія другого ступеня), підготовка матеріалів до видання якої також здійснюється працівниками очолюваного нею відділу [100, с. 76–77]. Як орієнтовна й підсумовуюча бібліографія вона є обов'язковою базою для досліджень у галузі історії, теорії і методики бібліографії [103, с. 18].

Як зауважує Г. М. Швецова-Водка, сьогодні синонімічні поняття «бібліографія бібліографії» та «бібліографія другого ступеня» все частіше замінюються терміном «метабібліографія», підбиттю підсумків розвитку якої в Україні та характеристиці її сучасного стану присвячено окрему публікацію видатної дослідниці [297]. У статті визнаного науковою спільнотою документознавця, бібліографознавця та книгознавця йдеться головним чином про універсальні метабібліографічні посібники, які репрезентують

бібліографічні посібники з усіх або багатьох галузей знань. Як зазначає сама автор, детальний аналіз галузевої метабібліографії не ставився нею за мету, втім науковець не залишила поза своєю увагою найважливіші її здобутки останнього часу [297, с. 183]. Та все ж найцікавішим, на нашу думку, є обґрунтування Г. М. Швецовою-Водкою перспективної метабібліографії, а також розвитку інформування про бібліографічні бази даних, як опубліковані, так і неопубліковані [297, с. 185].

Ще декілька слів варто сказати про розвиток на базі ННМБУ медичної біографістики. Цьому питанню було присвячено окрему доповідь Л. Є. Корнілової і Д. Л. Супрун, проголошену в межах організованої Національною історичною бібліотекою України науково-практичної конференції, що проходила в листопаді 2011 року [101]. Доповідачами зокрема було зазначено, що основною метою підготовки біобібліографічних посібників є популяризація досягнень регіональної та галузевої науки, створення інформаційної бази для вивчення історії окремих наукових дисциплін та збереження образів видатних вчених, які входять до світової та національної еліти [101, с. 90]. Л. Є. Корнілова і Д. Л. Супрун також констатують, що серед біобібліографічних видань найчастіше публікуються персональні покажчики або посібники. Окрім того, відповідно до потреб і вимог часу, бібліотека проводить свою роботу не лише у традиційних формах, а й створює комп'ютерні бази даних, у яких представлено бібліографічні відомості про видатні постаті вітчизняної медицини [101, с. 92].

На нашу думку, не меншої уваги заслуговує досвід ННМБУ з підготовки біобібліографічних видань з історії медицини в Україні. Так, видані бібліотекою в серії «Медична біографістика» випуски біобібліографічного словника «Медицина в Україні» знайшли відгук серед фахівців медичної галузі у вигляді схвальних рецензій. Наприклад, Ю. К. Дупленко вважає його найбільш значущим словником-довідником сучасного періоду розвитку біобібліографічної роботи з історії медицини в Україні [70]. Серед важливих елементів видання він відзначає супроводження кожної біографічної статті

бібліографією основних праць і посиланнями на джерела в списку використаної літератури, в яких згадується особа або її праці; іменний покажчик; анотований перелік медичних діячів, що розкриває їх внесок у розвиток вітчизняної і світової медицини; перелік рукописів наукових праць українських лікарів починаючи з XVIII століття, структурований за основними медичними спеціальностями та ін. [70, с. 163–164].

Інша ґрунтовна рецензія на бібліографічний словник належить Л. А. Пирогу, який вважає його внеском не лише до історії медицини України, а й до загальної історії країни [172]. Рецензент наголошує на вичерпності поданих у виданні характеристик професійної, наукової і громадської діяльності медичних діячів. Окремо відзначається також вдалий підхід укладачів до визначення критеріїв відбору осіб, із врахуванням внеску в українську медицину представників багатьох національностей, а також значення медичних фахівців, які, здобувши освіту на теренах України, свій професійний шлях продовжили вже поза її межами. Рецензент наголошує й на представленні у словнику осіб без медичної освіти, причетних до медичної науки, практичної медицини, охорони здоров'я.

Як висновок Л. А. Пиріг констатує відображеність у словнику стану медичної науки, медичної допомоги в Україні з їх кадровим забезпеченням, стану науки та соціальної атмосфери на території України в цілому. Рецензент вбачає у виданні стимул для істориків і краєзнавців до подальших пошуків і уточнення біобібліографічних відомостей про осіб, які мають відношення до медицини та охорони здоров'я, перспективність відповідних наукових розвідок на регіональному рівні [172].

Ще одна рецензія, підготовлена Ю. Г. Віленським, визнає діяльність ННМБУ зі створення біобібліографічного словника найбільш змістовним втіленням терміну «медична біографістика» [38]. Окремої уваги на думку рецензента заслуговує репрезентована у виданні портретна колекція багатьох представників медичної науки і практики, значну частину якої складають рідкісні фотографії [38].

Серед вагомих досягнень видання також відзначається професійність опрацювання наведених бібліографічних даних, у чому рецензент правомірно вбачає заслугу кваліфікованого персоналу відповідних відділів ННМБУ [38]. Так само, як і Л. А. Пиріг у згаданій вище рецензії, він також відзначає розділ словника, присвячений малодослідженим постатям медицини. Ю. Г. Віленський висловлює сподівання, що результати ретельних пошуків авторського колективу у вигляді поданих у виданні життєписів, зібраних з великої кількості джерел, сприятимуть їх переходу з категорії «незнаних» у «відомі» [38].

Зрештою Ю. Г. Віленський визнає рецензовану ним працю як «плід наполегливої невтомної пошукової роботи, в якій натхнення поєднується з абсолютною точністю наведених даних, що є непорушним законом біобібліографічного жанру і смолоскипом Бібліотеки (тут і далі йдеться про ННМБУ. – *Н. Ф.*), ...який демонструє досягнення та професіоналізм співробітників Бібліотеки по вул. Л. Толстого» [38].

Вищезазначене свідчить про те, що діяльність ННМБУ з підготовки біобібліографічного словника «Медицина в Україні» отримала високу позитивну оцінку від авторитетних представників медичної науки: академіків Національної академії медичних наук України, членів-кореспондентів НАН України, докторів і кандидатів медичних наук, професорів, літераторів та істориків медицини. Цей факт констатує увагу до результатів наукової роботи працівників бібліотеки не лише серед колег – фахівців бібліотечної і бібліографічної справи, а й серед діячів медицини та галузі охорони здоров'я.

Проте, як правомірно відзначає О. М. Яценко, яким би великим за обсягом не було довідкове видання, воно не в змозі вичерпно охопити всі знання, що можуть знадобитися читачеві. Реалізація науково-інформаційного проекту Інституту біографічних досліджень – УНБА, – покликана безпосередньо сприяти вирішенню цієї проблеми, надаючи можливість, на відміну від довідкового видання, сконцентрувати в одному місці інформацію про твори особи та літературу про неї без обмежень, до того ж із можливістю її уточнення

та постійного поповнення новими фактографічними відомостями. Останнє залишається недосяжним для будь-якого традиційного друкованого видання, у тому числі й для біобібліографічних покажчиків. Науковець також наголошує, що бібліографія, яка наводиться в УНБА, передбачає надання можливості досліднику життя та діяльності певної особи не лише розширити та поглибити знання про неї. Вона розкриває творчу спадщину, містить біографічні та автобіографічні матеріали, включаючи джерелознавчі видання, архівні, рукописні джерела, згадки у пресі, спогади сучасників та інші джерела інформації, що становлять документальні засади біографії. Адже бібліографія повинна вміщувати найбільш важливу й повну наукову та пізнавальну інформацію про особу, новітню літературу про неї [306, с. 256].

Поділяючи думку О. М. Яценка, дозволимо собі зауважити, що на відміну від біобібліографічних словників, мета створення яких не передбачає домінування біографічних нарисів або статей про окремі постаті над життєписами інших осіб, персональні бібліографічні покажчики втілюють результати більш ґрунтовного аналізу джерел і літератури про життя та діяльність певної особи.

До того ж серед матеріалів, поданих у біобібліографічних покажчиках, представлено документи, що накопичилися безпосередньо впродовж життя, наукової, творчої, службової, громадської та іншої діяльності особи. Особливість роботи з ними пов'язана з їх специфікою – інформативною насиченістю, яка обумовлена фіксацією творчого процесу та фактів з усіх сфер життєдіяльності конкретної особи. У контексті вищезазначеного, не менш цікавим вважаємо виділення усіх наявних біобібліографічних покажчиків на персональній сторінці УНБА в окрему підрубрику «Персональні бібліографічні покажчики», що при їх кількості більше одного розміщуються за хронологією. З точки зору ефективності одержання біографічних і бібліографічних відомостей окремої уваги заслуговує також той факт, що вже сьогодні до багатьох із них також прикріплені повні тексти [306, с. 258].

Таким чином можна констатувати, що невід'ємною складовою системного поняття «документно-інформаційна інфраструктура» є галузеві біобібліографічні посібники як найбільша група видань у репертуарі української національної бібліографії.

Авторитетними дослідниками серед ключових завдань вітчизняної біобібліографічної діяльності особливе місце відводиться проблемі усунення складностей при визначенні термінологічних розбіжностей. Найбільш результативними та обґрунтованими закономірно можна визнати результати відповідних наукових пошуків О. М. Яценка, який на основі наукового аналізу низки праць з теорії і методики бібліографії запропонував авторські визначення понять «персональна бібліографія», «біобібліографія», «персональний бібліографічний покажчик», «біобібліографічний покажчик» та «біобібліографічний словник».

Окрім того, розвиток вітчизняної біобібліографії дослідники пов'язують головним чином із діяльністю НБУВ як науково-методичного центру з організації бібліографічної продукції для бібліотек та установ системи Національної академії наук України. У свою чергу, у формуванні медичних галузевих інформаційних ресурсів визначну роль правомірно відіграє ННМБУ, на базі якої відбувається розвиток у тому числі й медичної біографістики та здійснюється підготовка біобібліографічних видань з історії медицини України.

Також було визначено, що вивчення персональних бібліографічних покажчиків як складової частини галузевих інформаційних ресурсів значною мірою покликане сприяти задоволенню інформаційних потреб не лише істориків медицини, а й широкого кола інших представників вітчизняної і світової медичної науки та практики. Здійснена характеристика ресурсного потенціалу медичних біобібліографічних покажчиків обґрунтовує їх представлення у бібліографічній базі даних «Джерела української біографістики», функціонування якої покликане забезпечити доступ до широкого масиву документованих відомостей, у тому числі галузевого характеру.

З огляду на те, що документація за теорією Поля Отле визначається не лише як комплекс професійних завдань, заснованих на інструментах і методиках, що були винайдені вченим та його колегами, а й передбачає введення раціоналізації з метою забезпечення ефективності систем інформаційного зберігання та пошуку в широкому контексті сучасних комунікацій і наукової практики. Останнє знайшло висвітлення у визнаній праці Поля Отле «Трактат про документацію», що відображає розуміння науковцем документації та принципів її організації як об'єкта вивчення та дослідження [157].

Таким чином, системне вивчення документно-інформаційної інфраструктури сфери охорони здоров'я та медицини передбачає характеристику наукових джерел інформації і дозволяє виокремити в якості її складової галузеві біобібліографічні показники, у контексті дослідження яких беззаперечним є інформаційний потенціал бази даних «Джерела української біографістики» у формуванні консолідованої біобібліографічної інформації про діячів медицини у вигляді бібліографічного опису, анотації, шифру зберігання та допоміжних пошукових термінів.

3.2 Консолідована біобібліографічна інформація в інформаційному забезпеченні медичної галузі

Так само, як і будь-яка складна система, що складається з пов'язаних між собою структурних елементів, так і інтегрований національний інформаційний біографічний ресурс бази даних «Джерела української біографістики» формується завдяки методичному наповненню відомостями про окремі джерела біографічної інформації, представлені різними видами документів. Одне з вагомих місць серед них належить персональним бібліографічним покажчикам.

Джерельній базі біографічних досліджень присвячено як публікації у фахових періодичних і продовжуваних виданнях, так і фундаментальні наукові праці. Серед них чільне місце належить монографії В. І. Попика, де знайшли висвітлення генеза, історичні трансформації, сучасні проблеми та перспективи розвитку ресурсів довідкової біографічної інформації як систематизованої і впорядкованої сукупності документів у інформаційних системах [185]. У своєму фундаментальному монографічному дослідженні В. І. Попик констатує, що якісні трансформації у біографічній справі сприяють подоланню певних обмеженостей, обумовлених розкриттям лише деяких важливих аспектів життя минулих поколінь на прикладах біографій лише окремих знаних представників, і сприяють формуванню та застосуванню масштабних ресурсів біографічної інформації, створюючи принципово нові можливості [185, с. 410].

У свою чергу, у монографічному дослідженні С. М. Ляшко на прикладі біографічних довідкових видань XIX–XX ст., що розглядаються в контексті біографістики і книгознавства, висвітлено історичні аспекти та теоретико-методичні засади розвитку української біографічної довідкової справи [132]. Провідний науковий співробітник Інституту біографічних досліджень також зверталась до проблеми визначення загального й особливого у формуванні джерельної бази біографічних досліджень: у результаті аналізу методів і сучасних тенденцій у розвитку джерелознавства та біографістики нею зокрема

було виокремлено класифікаційні ознаки усієї сукупності історичних джерел, що можуть виступати в якості джерел біографістики, та запропоновано їх систематизацію [131].

Ресурсам бібліотечного краєзнавства, а саме їх мемуарному потенціалу, присвячено публікацію Н. І. Любовець, у якій обґрунтовано необхідність створення унікальних контентних ресурсів на платформах бібліотек із залученням матеріалів особового походження до їх наповнення [127]. Натомість, у статті С. В. Муріної розкривається значення в сучасних умовах енциклопедичних видань як інформаційного ресурсу, з обстоюванням доцільності переходу до електронного мультимедійного формату відповідно до вимог часу [149].

У контексті формування консолідованої біобібліографічної інформації та інформаційного забезпечення окремих сфер людської діяльності, у тому числі й медичної галузі, важливо відзначити інформаційний потенціал порталу «Наука України: доступ до знань» (www.irbis-nbuv.gov.ua/Sci_Lib_UA), що є комплексним проектом НБУВ. У межах його інформаційного блоку «Науковці України» представлено відомості про понад 16,5 тис. діячів медичної науки, в основу яких покладено інтегровану через персональний пошуковий профіль інформацію з електронного каталогу НБУВ, електронної бібліотеки «Наукової періодики України» та загальнонаціональної реферативної бази даних «Україніка наукова».

Як вже було зазначено у попередньому розділі, залучення та опрацювання документальних масивів біографічної інформації до наукового інформаційно-комунікаційного середовища є одним з основним завдань діяльності відділу формування біобібліографічних інформаційних ресурсів Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

Окрім того, українські персональні бібліографічні покажчики стали об'єктом вже згадуваного спільного ґрунтовного наукового дослідження О. М. Яценка та Н. І. Любовець, які у своїй праці розкрили особливості цього виду бібліографії, її форми, зміст, структуру; висвітлили питання історії

української персональної бібліографії та вперше в Україні зібрали та систематизували інформацію про окремі персональні бібліографічні покажчики, видані на території України та поза її межами в діаспорі у період 1856–2013 рр., що містять бібліографічні матеріали про пов'язаних із Україною діячів із різних сфер життя та діяльності, у тому числі й медичної [308]. Сьогодні за задумом авторів видання відбувається поповнення комп'ютерної бази даних Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського «Джерела української біографістики» (далі – БД «Джерела»), складової частини фундаментального електронного ресурсу «Український національний біографічний архів» [260], зокрема й інформацією про українські персональні бібліографічні покажчики [308, с. 9].

Метою започаткування Інститутом БД «Джерела» було визначено вирішення проблеми джерел біографічної та біобібліографічної інформації, що посідає особливе місце у біобібліографічній діяльності ІБД [39, с. 164]. Функціонування бази даних забезпечує пошук, збирання та упорядкування бібліографічної інформації про словники, енциклопедії, персональні бібліографічні покажчики, іконографічні видання, фахові джерела із загальної історії, історії науки і техніки та інших джерел [39, с. 164–165].

На сьогодні БД «Джерела» охоплює понад 7 тисяч записів про джерела біографічної інформації. Орієнтуватись у такій кількості записів дозволяє пошуковий апарат, представлений у вигляді наступних полів: «Рівень джерела», «Первинна інтелектуальна власність (основна частина)», «Основна назва», «Паралельна назва», «Відомості щодо назви», «Повнота обробки», «Дата видання», «Службова інформація», «Вторинна інтелектуальна власність (основна частина)», «Альтернативна інтелектуальна власність (основна частина)», «Ключові слова», «Географічна рубрика», «Хронологічна рубрика», «Тип видання», «Місце видання», «Позначення матеріалу».

Зазначені пошукові поля можуть бути умовно поділені на поля закритого та відкритого типу. Перші дозволяють здійснювати пошук у межах заздалегідь

визначених базою даних категорій документів, у той час як друга група передбачає можливість вільного формулювання пошукового запиту.

Наприклад, до полів закритого типу відноситься «Рівень джерела», відповідно до якого усі джерела поділяються на 3 види: аналітика (записи, що описують частину документа), архів (неопубліковані джерела) або монографія (опубліковані видання). У свою чергу, поле «Первинна інтелектуальна власність (основна частина)» дозволяє визначити пошукову умову відкритого типу, зазначивши ім'я особи та (або) організації, відповідальних за створення документа, що є об'єктом пошуку, та які зробили найбільший внесок у його зміст. Серед переваг, властивих усім полям відкритого типу, варто зазначити універсальність написання великих і малих літер, що уможливорює пошук незалежно від їх регістру у пошуковому запиті, особливо у випадку пошуку за ім'ям юридичної особи, правильне написання якого користувачу достеменно невідомо.

Поля «Основна назва» (має бути зазначено в тому ж вигляді, в якому воно подано безпосередньо у джерелі), «Паралельна назва» (еквівалент основної назви іншою мовою), «Відомості щодо назви» (містять інформацію, що розкриває та пояснює основну назву, наприклад, іншу назву, відомості про вид, жанр, призначення документа, тощо), «Дата видання», «Службова інформація», «Вторинна інтелектуальна власність (основна частина)» та «Альтернативна інтелектуальна власність (основна частина)» (містять інформацію про осіб та організації, які також приймали участь у підготовці документа), «Місце видання» так само відносяться до відкритого типу.

До полів закритого типу, у свою чергу, відносяться усі інші пошукові умови. Так, поле «Повнота обробки» передбачає наступні категорії: «Не опрацьований»; «Невідомо»; «Оброблений на А, Б»; «Оброблений на А–Г»; «Оброблений на А–Д»; «Оброблений на А–Є»; «Оброблений на А–Ж»; «Оброблений на А–І»; «Оброблений на А–К»; «Оброблений на А–С»; «Оброблений окремий том»; «Оброблений повністю».

Пошуковим полем закритого типу з найбільшою кількістю визначених умов пошуку закономірно є «Ключові слова». БД «Джерела» передбачає 222 варіанти, серед яких, зокрема, тематичні слова та словосполучення, що визначають професійну приналежність особи (наприклад, диригенти, книгознавці, лікарі), національність (греки, італійці, монголи), тощо.

Пошукова умова «Географічна рубрика» передбачає окремі міста (наприклад, Львів, Одеса), місцевості (Західна Україна, Львівщина, Одещина) та країни (Україна, Франція, Чехія). Серед запропонованих у полі «Хронологічна рубрика» варіантів, що можуть бути визначені умовами пошуку, виокремлено століття, починаючи з IX до XX. Відповідно до програмних вимог БД «Джерела», кожне століття позначається арабськими цифрами, наприклад, «19 ст.». «Тип видання» передбачає наступні види документів: автобіографічні твори; автореферат; біобібліографічні словники (довідники); енциклопедично-довідкове; зібрання творів, вибрані твори; мемуари; монографія; некролог; особистий епістолярій; персональна бібліографія; повне зібрання творів. Таким чином, дана пошукова умова охоплює основні види джерел біографічних досліджень.

Пошукова умова «Позначення матеріалу» поділяє джерела документованих біографічних і бібліографічних відомостей на категорії «Text», «Відеозапись», «Відеозапис», «Електронний ресурс», «Звукозапис», «Изоматериал», «Образотворчий матеріал», «Рукопис», «Текст», «Электронный ресурс». Доцільно зазначити, що категорії «Text» і «Текст», «Відеозапись» і «Відеозапис», «Електронний ресурс» і «Электронный ресурс», «Изоматериал» і «Образотворчий матеріал» є тотожними, їх виокремлення обумовлено мовою первинного джерела, якою вносяться відомості про документ до запису БД «Джерела» (за аналогією до процесу бібліографічного описування, що також здійснюється мовою документа).

Вищевикладене свідчить про варіативність і функціональність розробленого пошукового апарату бази даних «Джерела біографічної інформації» інтегрованого електронного біографічного ресурсу «Український

національний біографічний архів», що дозволяє зорієнтуватись у багаточисельному масиві документів – джерел біографічних і бібліографічних відомостей, які формують базу наукових досліджень у межах будь-яких галузей знань.

З огляду на вищевикреслену необхідність дотримання повноти й проблемно-тематичної збалансованості відображення реалій історичного минулого [183, с. 458], прагнучи запобігти втраті важливої частини досвіду, набутого представниками медичної галузі впродовж наукової і практичної діяльності, пропонуємо результати статистичного аналізу вибірки персональних бібліографічних показників діячів вітчизняної медицини, представлені у базі даних «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву», проведеного з метою визначення їх місця в репертуарі української біобібліографії та інформативного потенціалу в складі документно-інформаційної інфраструктури медичної галузі України як джерел акумульованих біографічних і бібліографічних відомостей про представників вітчизняної медицини.

З огляду на те, що відповідно до Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року № 2657–ХІІ статистична інформація визначається як документована інформація, що дає кількісну характеристику масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя суспільства [206], застосування методу статистичного аналізу дозволяє надати різнобічну характеристику певних соціально значущих процесів за допомогою кількісних показників, що відбивають стан цих процесів на певному історичному етапі та дозволяють спрогнозувати їх розвиток у майбутньому.

Порівнювалися медичні біобібліографічні видання, що побачили світ у період 1885–1989 рр., з матеріалами 1990–2013 рр. Нижня хронологічна межа обумовлена роком видання найбільш раннього медичного галузевого персонального бібліографічного показника, представленого у БД «Джерела»; відповідно, верхня – датою публікації найсучаснішого з долучених до бази

даних біобібліографічних видань, присвячених представникам медицини. У свою чергу, проміжний поділ на два хронологічні періоди в межах кінця 80-х – початку 90-х рр. XX ст. пов’язаний з історичними подіями, що передували становленню України як незалежної держави.

Аналіз має на меті узагальнити та систематизувати відомості про кількісно-якісні показники медичного галузевого документного масиву кінця XIX – початку XXI ст., присвяченого біографіям медичних діячів і репрезентованого у базі даних, з метою визначення документів, що є невід’ємним елементом джерельної бази досліджень досягнень вітчизняної медицини.

Станом на середину 2018 року за визначений хронологічний період з представлених у базі даних «Джерела» 7 470 записів 3 403 класифікуються за типом видання як персональна бібліографія, що становить 45,6 %. З них представникам медичної сфери присвячено 197 покажчика (5,8 % від загальної кількості записів персональної бібліографії; Додаток Д). У свою чергу, 46 записів відносяться до 1885–1989 рр. (23,35 % від загальної кількості бібліографічних покажчиків діячів медичної галузі), інші 150 – до 1990–2013 рр. (76,14 %). Дата видання ще одного документа не зазначена: це публікація, присвячена лікарю-терапевту, неврологу, кліністу, професору, академіку ВУАН Теофілу Гавриловичу Яновському [151] і структурована за двома змістовими розділами, хронологічні межі яких охоплюють 1886–1930 рр., що дозволяє умовно віднести запис до першого хронологічного періоду. Однак, у зв’язку з неповнотою вихідних відомостей про видання та з метою дотримання максимально можливої точності при проведенні статистичних розрахунків, його не було включено до загальної вибірки документів. Відповідно, кількісно-якісні характеристики публікації, доля якої становить 0,51 % у визначеному документному масиві, не знайшли відображення у показниках, за якими здійснювалась класифікація персональних бібліографічних покажчиків представників медичної науки та сфери охорони здоров’я.

Оскільки при дослідженні змісту поняття «документ» було визначено, що його змістовна складова має пріоритетне значення при вивченні документа як засобу соціальної комунікації, у першу чергу персональні бібліографічні видання як джерела документованих відомостей про життя, професійну та наукову діяльність діячів медичної галузі було проаналізовано відповідно до змістового наповнення документів. З огляду на це біобібліографічні показники умовно можна поділити на наступні категорії: за галуззю наукових медичних знань, за спеціалізацією професійної практичної діяльності, за науковим ступенем і за почесним званням видатних представників сфери охорони здоров'я. Доцільно зазначити, що одне видання може відноситись до кількох предметно-тематичних рубрик.

Зокрема, в межах першої категорії – галузей наукових медичних знань, – серед видань 1885–2013 рр. десята частина показників присвячена вченим у галузі фармації та органічної хімії – 10,15 % (20 джерел), вченим у галузі фізіології – 8,12 % (16 джерел), вченим-гігієністам – 2,54 % (5 джерел), на долю вчених у галузі профілактичної медицини та вчених у галузі фармакогнозії припадає однакова кількість показників – по 1,02 % (по 2 джерела, усього 4). Найменша частина видань присвячена вченим у галузі бальнеоімунології та бальнеомікробіології; біохімії та імунології; неврології; патології, фізіології, авіаційної і космічної медицини; патологічної фізіології дихальної системи; патологічної фізіології та експериментальної онкології; технології ліків; у галузі управління та економіки фармації – по 0,51 % (по 1 джерелу, усього 8).

У свою чергу, за період 1885–1989 рр. найбільша кількість показників присвячена вченим у галузі фізіології – 15,22 % (7 джерел з проаналізованих 46), у той час як доля видань, що висвітлюють професійні здобутки вчених-гігієністів; вчених у галузі патології, фізіології, авіаційної і космічної медицини; вчених у галузі патологічної фізіології та експериментальної онкології, становить по 2,17 % (3 джерела).

Серед видань 1990–2013 рр. значна частина присвячена вченим у галузі фармації та органічної хімії – 13,33 % (20 джерел), другу позицію займають

показчики вчених у галузі фізіології (6 %, 9 джерел), на третьому місці – показчики вчених-гігієністів (2,67 %, 4 джерела), на четвертому – показчики вчених у галузі профілактичної медицини та вчених у галузі фармакогнозії (по 1,33 %, тобто по 2 джерела, усього 4). Найменша кількість видань 1990–2013 рр. присвячена здобуткам вчених у галузі бальнеоімунології та бальнеомікробіології; біохімії та імунології; неврології; патологічної фізіології дихальної системи; технології ліків; у галузі управління та економіки фармації – по 0,67 % (по 1 джерелу, усього 6) (табл. 3.1), що значною мірою відповідає загальним показникам 1885–2013 рр.

	Кількість показників 1885–1989 рр.			Кількість показників 1990–2013 рр.		
	у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Вчені у галузі фармації та органічної хімії	—	—	—	10,15 %	13,33 %	20
Вчені у галузі профілактичної медицини	—	—	—	1,02 %	1,33 %	2
Вчені у галузі фармакогнозії	—	—	—	1,02 %	1,33 %	2
Вчені у галузі фізіології	3,55 %	15,2 %	7	4,57 %	6 %	9
Вчені-гігієністи	0,51 %	2,2 %	1	2,03 %	2,67 %	4
Галузі, до яких відноситься по одному виданню	1,02 %	4,35 %	2	3,05 %	4 %	6

Табл. 3.1. *Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. за галузями наукових медичних знань*

Передумовою активізації біобібліографічних розвідок у галузі фармації та органічної хімії наприкінці ХХ ст. стало започаткування у 1995 р. Українською фармацевтичною академією (нині – Національний фармацевтичний університет) галузевої наукової серії «Вчені-фармації» з виданням персонального бібліографічного показника, присвяченого ректору вищого

навчального закладу, доктору фармацевтичних наук (1977), доктору хімічних наук (1990), професору, члену-кореспонденту НАН України (1997) Валентину Петровичу Черних.

Другу категорію, що визначає напрямки професійної практичної діяльності діячів медичної галузі, представляють наступні тематичні рубрики: хірурги – 13,71 % (27 джерел); фармацевти – 13,2 % (26 джерел); фізіологи – 6,09 % (12 джерел); терапевти – 4,06 % (8 джерел); анатоми, гігієністи, урологи – по 3,55 % (по 7 джерел, усього 21); фармакологи – 3,05 % (6 джерел); офтальмологи та патофізіологи – по 2,54 % (по 5 джерел, усього 10); акушери-гінекологи, кардіологи, онкологи, ортопеди та стоматологи – по 2,03 % (по 4 джерела, усього 20); імунологи, отоларингологи та патологоанатоми – по 1,52 % (по 3 джерела, усього 9); бактеріологи, бальнеологи, інфекціоністи, неврологи, нейрохірурги, нефрологи, психіатри та фтизіатри – по 1,02 % (по 2 джерела, усього 16); андрологи, венерологи, гастроентерологи, кріобіологи, кріомедики, нейрофізіологи, паразитологи, педіатри, пульмонологи та фітотерапевти – по 0,51 % (по 1 джерелу, усього 10). У межах другої категорії також виокремлено дві узагальнюючі тематичні рубрики: лікарі – 23,86 % (47 джерел) та медики – 8,63 % (17 джерел).

Видання 1885–1989 рр., у свою чергу, представлені тематичними рубриками: хірурги – 13,04 % (6 джерел); фізіологи, терапевти, анатоми, офтальмологи, патофізіологи – по 8,7 % (по 4 джерела, усього 20); кардіологи – 4,35 % (2 джерела); гігієністи, акушери-гінекологи, онкологи, імунологи, отоларингологи, патологоанатоми, психіатри та нейрофізіологи – по 2,17 % (по 1 джерелу, усього 8). На долю узагальнюючих рубрик припадає ще майже третина проаналізованих видань: лікарі – 19,57 % (9 джерел) та медики – 8,7 % (4 джерела).

За період 1990–2013 рр. персональні бібліографічні показники поділяються на рубрики: фармацевти – 17,33 % (26 джерел); хірурги – 14 % (21 джерело); фізіологи – 5,33 % (8 джерел); урологи – 4,67 % (7 джерел); гігієністи та фармакологи – по 4 % (по 6 джерел, усього 12); ортопеди та

стоматологи – по 2,67 % (по 4 джерела, усього 8); терапевти, анатоми, акушери-гінекологи та онкологи – по 2 % (по 3 джерела, усього 12); кардіологи, імунологи, отоларингологи, патологоанатоми, бактеріологи, бальнеологи, інфекціоністи, нейрохірурги, нефрологи та фтизіатри – по 1,33 % (по 2 джерела, усього 20); офтальмологи, патофізіологи, неврологи, психіатри, андрологи, венерологи, гастроентерологи, кріобіологи, кріомедики, паразитологи, педіатри, пульмонологи та фітотерапевти – 0,67 % (по 1 джерелу, усього 13). Серед узагальнюючих тематичних рубрик: 24,67 % (37 джерел) присвячені лікарям, 8,67 % (13 джерел) – медикам (табл. 3.2).

Напрямки практичної діяльності	Кількість показників 1885–1989 рр.			Кількість показників 1990–2013 рр.		
	у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Хірурги	3,05 %	13,04 %	6	10,66 %	14 %	21
Фармакологи	—	—	—	3,05 %	4 %	6
Фармацевти	—	—	—	13,2 %	17,33 %	26
Фізіологи	2,03 %	8,7 %	4	4,06 %	5,33 %	8
Спеціалізації, репрезентовані сімома показниками	4,57 %	19,6 %	9	9,64 %	12,67 %	19
Спеціалізації, репрезентовані п'ятьма показниками	4,06 %	17,4 %	8	1,02 %	1,33 %	2
Спеціалізації, репрезентовані чотирма показниками	2,03 %	8,7 %	4	8,12 %	10,67 %	16
Спеціалізації, репрезентовані трьома показниками	1,52 %	6,52 %	3	3,05 %	4 %	6
Спеціалізації, репрезентовані двома показниками	0,51 %	2,17 %	1	6,6 %	8,67 %	13
Спеціалізації, репрезентовані одним показником	0,51 %	2,17 %	1	5,08 %	6,67 %	10

Табл. 3.2. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. за напрямками практичної діяльності

Як вже було зазначено, починаючи з 90-х років ХХ ст. спостерігається інтенсифікація галузевих бібліографічних досліджень, що висвітлюють

здобутки та досягнення вітчизняних фармацевтів і фармакологів. У той же час традиційно зберігається інтерес до життя та діяльності провідних лікарів-хірургів, імена яких широко відомі не лише в Україні, а й поза її межами, оскільки вони зробили значний внесок у розвиток і становлення світової хірургії і одержали визнання міжнародної медичної спільноти. Найяскравіше це ілюструють персональні бібліографічні видання, присвячені видатному хірургу, медику-патологу, педагогу, просвітителю-демократу, громадському діячу, основоположнику воєнно-польової хірургії та хірургічної анатомії, професору і керівнику Інституту практичної анатомії Петербурзької медико-хірургічної академії, діячу народної освіти в Російській імперії, у тому числі й на українських землях, одному з реформаторів системи освіти Миколі Івановичу Пирогову.

У межах третьої категорії персональні показники класифікуються відповідно до наукового ступеня діяча: переважна більшість видань присвячена докторам медичних наук – 50,25 % (99 джерел), у той час як докторам медицини – 11,68 % (23 джерела), докторам фармацевтичних наук – 8,63 % (17 джерел) і докторам біологічних наук – лише 5,08 % (10 джерел).

Науковий ступінь	Кількість показників 1885–1989 рр.			Кількість показників 1990–2013 рр.		
	у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Доктори біологічних наук	3,05 %	13,04 %	6	2,03 %	2,67 %	4
Доктори медицини	8,63 %	36,96 %	17	3,05 %	4 %	6
Доктори медичних наук	6,09 %	26,09 %	12	44,16 %	58 %	87
Доктори фармацевтичних наук	—	—	—	8,63 %	11,33 %	17

Табл. 3.3. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. залежно від наукового ступеня діяча галузі медицини

Показники 1885–1989 рр., у свою чергу, відображають головним чином досягнення докторів медицини – 36,96 % (17 джерел), докторів медичних наук – 26,09 % (12 джерел) і докторів біологічних наук – 13,04 % (6 джерел).

Персональні видання 1990–2013 рр. висвітлюють здебільшого діяльність докторів медичних наук – 58 % (87 джерел), докторів фармацевтичних наук – 11,33 % (17 джерел), докторів медицини – 4 % (6 джерел) та докторів біологічних наук – 2,67 % (4 джерела) (табл. 3.3).

Виходячи з вищезазначеного, у період 1990–2013 рр. спостерігається зростання кількості біобібліографічних досліджень, присвячених докторам медичних наук, по відношенню до досліджень життя та діяльності докторів медицини. Головним чином це обумовлено запровадженням у 1934 р. у СРСР, зокрема й в УСРР, вченого (з 1992 р. – наукового) ступеня доктора наук, що присуджується особам, які мають вищу освіту, глибокі фахові знання, значні досягнення в певній галузі науки і захистили відповідну дисертацію [262], та відповідною зміною формулювання вищого вченого ступеня у галузі медичних наук «доктор медицини» на «доктор медичних наук» з фактичним збереженням його змістового наповнення. Зокрема, пункт 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, визначає, що науковий ступінь доктора медичних наук може бути присуджений здобувачу, який має науковий ступінь кандидата наук у медичній галузі, докторська дисертація якого містить наукові положення на науково обґрунтовані результати у відповідній галузі науки, що розв’язують важливу наукову або науково-прикладну проблему і щодо яких здобувач є суб’єктом авторського права [192].

Четверта категорія проаналізованих документів виокремлює показники відповідно до почесного звання видатного представника медичної науки та галузі охорони здоров’я, результати діяльності якого репрезентовано: майже десята частина висвітлює здобутки академіків АМН (НАМН) УРСР (України) – 9,64 % (19 джерел), у той час як академіків АМН СРСР – 7,11 % (14 джерел), членів-кореспондентів НАМН України – 5,08 % (10 джерел), заслужених

лікарів України та членів-кореспондентів АМН СРСР – по 1,02 % (по 2 джерела, усього 4), члену-кореспонденту РАМН – 0,51 % (1 джерело).

Зокрема, видання 1885–1989 рр. присвячені здебільшого академікам АМН СРСР – 28,26 % (13 джерел), у той час як на долю академіків АМН УРСР припадає лише 8,7 % (4 джерела).

Серед персональних бібліографічних показників 1990–2013 рр. здобутки академіків АМН (НАМН) УРСР (України) репрезентують 10 % (15 джерел), членів-кореспондентів НАМН України – 6,67 % (10 джерел), заслужених лікарів і членів-кореспондентів АМН СРСР – по 1,33 % (по 2 джерела, усього 4), академіків АМН СРСР та членів-кореспондентів РАМН – по 0,67 % (по 1 джерелу, усього 2) (табл. 3.4).

<i>Почесне звання</i>	<i>Кількість показників 1885–1989 рр.</i>			<i>Кількість показників 1990–2013 рр.</i>		
	<i>у відсотках</i>		<i>одиниць</i>	<i>у відсотках</i>		<i>одиниць</i>
	<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.</i>	<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.</i>		<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.</i>	<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.</i>	
Академіки АМН (НАМН) УРСР (України)	2,03 %	8,7 %	4	7,61 %	10 %	15
Академіки АМН СРСР	6,6 %	28,26 %	13	0,51 %	0,67 %	1
Заслужені лікарі України	—	—	—	1,02 %	1,33 %	2
Члени-кореспонденти АМН СРСР	—	—	—	1,02 %	1,33 %	2
Члени-кореспонденти НАМН України	—	—	—	5,08 %	6,67 %	10
Члени-кореспонденти РАМН	—	—	—	0,51 %	0,67 %	1

Табл. 3.4. *Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. залежно від почесного звання представника медичної сфери діяльності*

Цілковитим закономірним є те, що наприкінці ХХ ст., зі становленням і розвитком незалежної України, активізувалися біобібліографічні дослідження про академіків та членів-кореспондентів АМН УРСР, а пізніше і НАМН України.

Інтерес до представників медичної академічної спільноти обумовлений неординарністю цих осіб, здатних збагатити медичну науку новими досягненнями та відкриттями шляхом здійснення наукових досліджень і сприяння подальшому практичному впровадженню їх результатів, а також проведенням роботи, спрямованої на підготовку та підвищення кваліфікації наукових кадрів, і які особистим прикладом сприяють підвищенню авторитету НАМН України та престижу наукової діяльності в цілому. Адже відповідно до 5 пункту Статуту НАМН України, затвердженого Загальними зборами НАМН України 05 квітня 2016 р. та зареєстрованого наказом Міністерства юстиції України від 27 липня 2016 р. № 2333/5, дійсними членами (академіками) НАМН України обираються члени-кореспонденти НАМН та НАН України, які створили визнані вітчизняною та світовою науковою спільнотою наукові школи, запропонували підхід до розв'язання наукових проблем, що мають велике теоретичне чи практичне значення, проводять активну науково-громадську діяльність. У свою чергу, членами-кореспондентами НАМН України обираються доктори наук, які мають визнаний вітчизняною та світовою науковою спільнотою науковий доробок, розв'язали наукову проблему, що має вагомe теоретичне чи практичне значення, проводять активну наукову та громадську діяльність [250].

Проаналізовані видання за період 1885–2013 рр. присвячені професійним здобуткам і науковим досягненням 156-ти видатних представників медичної сфери діяльності. Зокрема, 5 джерел присвячено М. І. Пирогову. Менша частка видань присвячена вченому-патофізіологу, громадському та державному діячу, професору, доктору медицини (1909), академіку ВУАН (1929), АН СРСР (1932), АМН СРСР (1944) і президенту АН УРСР (1930–1946), віце-президенту АН СРСР (1942) Олександр Олександровичу Богомольцю та біохіміку, доктору біологічних наук, президенту АН УРСР, професору, академіку ВУАН (1929), АН СРСР (1942), АМН СРСР (1944) Олександр Володимировичу Палладіну – по 4 джерела.

По 3 показника присвячено епідеміологу, мікробіологу, доктору медицини (1908), професору, академіку ВУАН (1922), президенту ВУАН (1928–1929), академіку АН СРСР (1929) Данилу Кириловичу Заболотному; вченому у галузі медичної інформатики, доктору медичних наук (1973), професору, заслуженому діячу науки і техніки України Озару Петровичу Мінцеру; доктору фармацевтичних наук (1984), професору, заслуженому винахіднику СРСР, заслуженому діячу науки і техніки України Олександрові Івановичу Тихонову; вченому-офтальмологу, доктору медицини (1908), професору, академіку АН УРСР (1939), АМН СРСР (1944) Володимир Петровичу Філатову та вже згадуваному вище вченому в галузі фармації та органічної хімії Валентину Петровичу Черних.

Зазначені бібліографічні розвідки були підготовлені переважно в межах започаткованих у другій половині ХХ ст. біобібліографічних серій, присвячених діяльності провідних вітчизняних учених. Зокрема, відповідно до постанови Президії АН УРСР від 1956 р. про видання серії «Вчені Української РСР» і завдяки старанням фахівців ДПБ УРСР (нині НБУВ) світ побачили персональні бібліографічні показники О. О. Богомольця, О. В. Палладіна, Д. К. Заболотного. В межах заснованої у 1968 р. видавництвом «Наукова думка» іншої загальнонаукової серії «Біобібліографія вчених Української РСР» (від 1992 р. – «Біобібліографія вчених України»), однієї з найдавніших і найчисленніших загальнонаукових книжкових серій, що висвітлює внесок учених НАН України у розвиток вітчизняної і світової науки [309, с. 20–21], було опубліковано біобібліографічні матеріали про О. О. Богомольця.

Серед проаналізованих видань 21 джерело (21,32 %) репрезентують здобутки осіб, яким присвячено по 2 показника в межах визначеного хронологічного періоду. Решта 127 джерел (64,47 %) становлять видання, що висвітлюють досягнення осіб, яким присвячено по 1 персональному бібліографічному показнику.

У свою чергу, в межах 1885–1989 рр. доля персональних бібліографічних показників осіб, яким присвячено по 4 видання, становить 17,39 % (8 джерел);

по 3 та 2 видання – по 13,04 % (по 2 та 3 джерела, відповідно, усього 12). Переважна більшість показників висвітлюють наукові досягнення діячів медичної галузі, яким присвячено по 1 виданню – 56,52 % (26 джерел).

За період 1990–2013 рр. частка видань про осіб, професійні здобутки яких знайшли відображення у 3-х показниках, становить лише 8 % (12 джерел) від загальної кількості проаналізованих джерел у визначених хронологічних межах; у той час як доля видань, що репрезентують досягнення осіб, яким присвячено по 2 показника, зросла до 18,67 % (28 джерел).

Таким чином, незважаючи на якісні зміни в складі документів здійсненої вибірки, результати хронологічно-статистичного зіставлення констатують збереження кількісних показників видань, присвячених особам, результати професійної діяльності яких є об'єктом кількох окремих наукових бібліографічних досліджень, у межах четвертої частини від загальної кількості проаналізованих документів. У той же час кількість джерел, що репрезентують здобутки осіб, яким присвячено по 1-му показнику, на кінець XX – початок XXI ст. зросла до 73,33 % (110 джерел).

Резюмуючи вищевикладене, слід зазначити, що розгалужений пошуковий інструментарій БД «Джерела» забезпечує релевантний пошук у чисельній кількості записів бази даних. За його допомогою було здійснено аналіз репрезентованих у БД «Джерела» медичних галузевих біобібліографічних посібників, результати якого дозволили встановити, що станом на середину 2018 року хронологічні межі представлених у базі медичних персональних бібліографічних показників охоплюють період 1885–2013 років.

Найбільша кількість з них присвячена висвітленню досягнень вітчизняної медицини у галузях фармації, органічної хімії та фізіології. Серед представлених напрямків професійної практичної діяльності фармацевти та фізіологи також займають одні з провідних позицій, проте з незначною перевагою лідером у цій категорії є хірурги, адже імена їх найвидатніших представників широко відомі не лише вітчизняній медичній спільноті, а й одержали міжнародне визнання.

Окрім того, переважна більшість з розглянутих видань присвячена докторам медичних наук. У той же час, майже десята частина біобібліографічних покажчиків висвітлює здобутки академіків НАМН України.

Проаналізовані персональні бібліографічні покажчики 1885–2013 рр., представлені в базі даних «Джерела української біографістики» науково-інформаційного проекту «Український національний біографічний архів», висвітлюють професійні здобутки і наукові досягнення понад півтори сотні знаних представників вітчизняної медицини, документовані відомості про яких можуть стати основою для подальших досліджень у царині історії медичної науки. Ці відомості складають змістовну частину відповідної складової системи наукових джерел інформації у документно-інформаційній інфраструктурі медичної галузі України.

3.3 Стратегія розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України

Відповідно до запропонованої Н. О. Артамоною концепції створення єдиної системи науково-медичної інформації як цілісної підсистеми охорони здоров'я України передбачено реалізацію комплексу заходів, що мають на меті забезпечення функціонування єдиного інформаційного простору медичної галузі завдяки використанню прогресивних інформаційних технологій, формуванню регіональної розвиненої інформаційної інфраструктури, що дозволить кардинально підвищити результативність науково-дослідної і практичної діяльності в галузі медичної науки і охорони здоров'я.

Як зазначає дослідниця, упровадження передбачених концепцією заходів дасть можливість значно поліпшити якість надання медичної допомоги населенню, підвищити рівень наукових досліджень, створити передумови для подальшого реформування системи охорони здоров'я та сприятиме інтеграції нашої держави до світового медичного інформаційного простору [11, с. 285].

Реалізацію стратегії інноваційного розвитку медичної галузі Н. О. Артамонова вбачає можливою зусиллями інформаційних служб медичних установ, до яких науковець відносить бібліотеки, інформаційні та патентні підрозділи, зі службами інших медичних установ та інформаційними центрами.

Одним з головних таких вітчизняних інформаційних центрів є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, відповідно до Статуту якої серед основних наукових напрямів діяльності НБУВ виокремлюються теоретичні, методичні та інформаційно-технологічні проблеми управління знаннями у бібліотеках і формування фондів та бібліотечних баз знань, інтеграція та використання інформаційних ресурсів; розвиток національного науково-інформаційного простору [251].

З огляду на реалізацію НБУВ завдань з комплектування, наукового опрацювання та зберігання загальнодержавного універсального бібліотечного

фонду і фонду документальної спадщини України та світу; формування, розвитку та використання науково-інформаційних ресурсів; організації доступу до фонду та забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів [251], у тому числі в галузевій медичній інформації, вважаємо доцільним запропонувати доповнення розробленої Н. О. Артамоною концепції створення єдиної системи науково-медичної інформації як цілісної підсистеми охорони здоров'я України, що покликана забезпечити реалізацію інноваційного розвитку медичної галузі, практичними рекомендаціями для формування стратегії розвитку документно-інформаційної інфраструктури медичної галузі, в основу якої покладено результати аналізу наукових публікацій з проблематики дослідження та значного масиву виданих в Україні за період 1885–2013 років медичних персональних бібліографічних показників, що представлені у БД «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву», що дозволяють сформулювати пропозиції щодо подальшого наповнення бази даних «Джерела української біографістики».

Здійснена у попередньому параграфі роботи характеристика змістового наповнення персональних бібліографічних показників діячів медичної галузі, репрезентованих у БД «Джерела» «Українського національного біографічного архіву», дозволяє визнати їх важливим джерелом біографічних відомостей про представників вітчизняної медицини. Утім, персональні бібліографічні показники, об'єднані проблемно-тематичною спрямованістю, все ж істотно відрізняються між собою за обсягами, формою подання матеріалів, тобто за зовнішніми ознаками, що визначають їхню фізичну характеристику.

Згідно із ДСТУ 2732:2004 під *зовнішніми ознаками документа* розуміються характеристики носія документної інформації (конструкція, формат, складові матеріали, стан збереженості, наявність додаткових об'єктів і оздоб), елементів художнього оформлення та захисту, стану збереженості матеріалів запису інформації [52, с. 3]. Поруч з тим, тлумачний словник, посилаючись на попередню редакцію зазначеного стандарту (датовану

1994 роком), визначає зовнішні ознаки документа як сукупність ознак, яка містить спосіб фіксування інформації, носій, фізико-хімічний стан, форму та розмір документа, елементи його правового, діловодного, художнього оформлення та нанесення знаків письма [150, с. 31].

Лише комплексний підхід до вивчення обох аспектів характеристик видань, обумовлених загальною структурою документа (що представлена у вигляді єдності його інформаційної і матеріальної складових, тобто інформаційного повідомлення та матеріального носія, на якому воно зафіксоване з метою передачі у часі та просторі [52]), дозволить сформулювати всебічне уявлення про розвиток медичної біобібліографії у розрізі запропонованого раніше поділу на два хронологічні періоди: 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр.

Серед важливих для дослідження галузевої біобібліографії аспектів виокремлено наступні зовнішні ознаки медичних персональних бібліографічних показників: місце видання, ім'я видавця, дата видання, фізична характеристика та додаткові відомості про фізичну характеристику. Вибір бібліографічних характеристик здійснено головним чином відповідно до визначених у ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» [19] зон і елементів бібліографічного опису, а саме зони вихідних даних та зони фізичної характеристики. Поруч з документознавчою характеристикою матеріальної складової означеного масиву документів, порівняльний аналіз формальних ознак також дозволить простежити основні тенденції і визначити перспективи розвитку біобібліографічної діяльності у медичній галузі, що може становити інтерес для відповідного кола фахівців.

Серед бібліографічних показників 1885–2013 рр. найбільшу кількість видань – 36,55 % було опубліковано у Києві, 17,77 % – у Харкові, 11,17 % – у Одесі, 6,09 % – у Львові, 5,58 % – у Вінниці, 4,06 % – у Дніпропетровську, 3,05 % – у Хмельницькому. Однакову кількість бібліографічних матеріалів (по 2,03 %) було видано у Чернігові та Чернівцях, у м. Суми – 1,52 %, Донецьку та

Луганську – по 1,02 %. Найменша кількість видань вийшла у друк у Житомирі, Кіровограді, Рівному, Тернополі та Херсоні – лише по 0,51 %. Така ж кількість публікацій побачила світ завдяки співпраці Києва–Вінниці, Києва–Івано-Франківська та Києва–Одеси. На решті 4,06 % документів місце видавництва не зазначено (рис. 3.1).

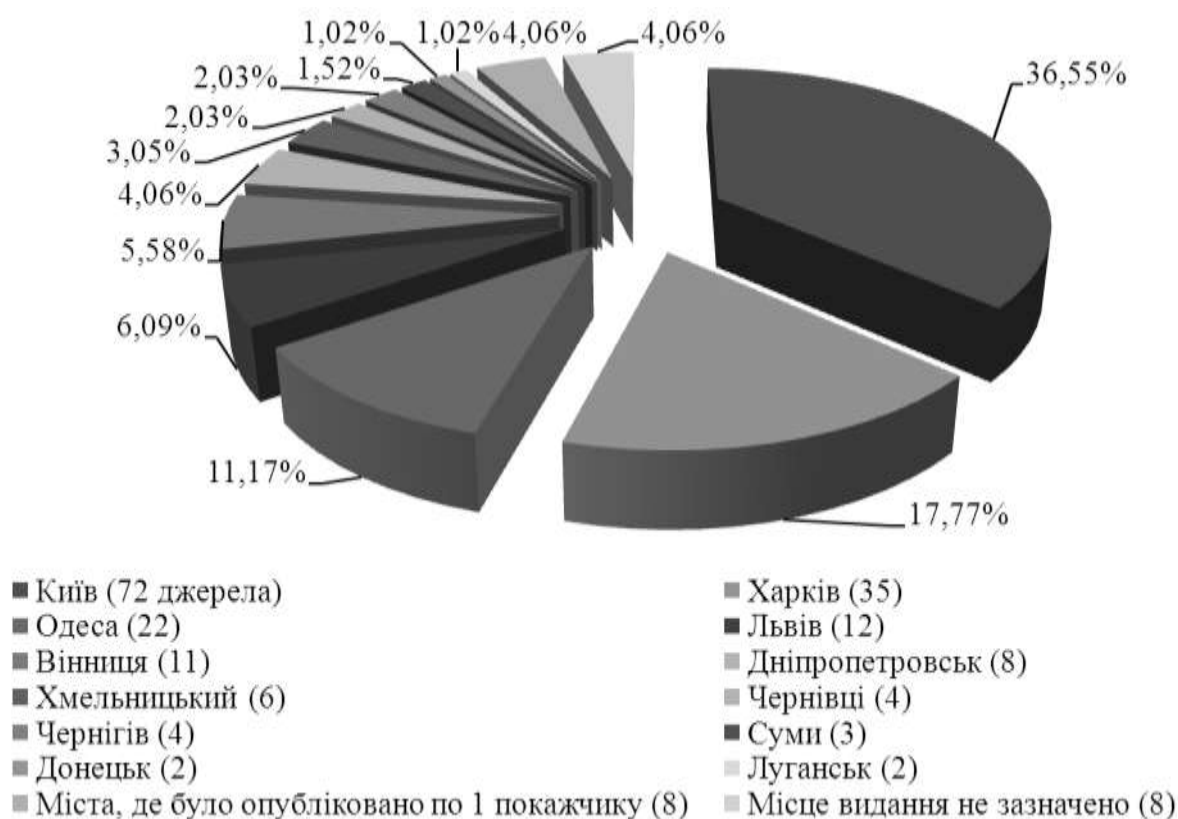

Рис. 3.2. Класифікація бібліографічних показників 1885–2013 рр. за місцем видання

У 1885–1989 рр. найбільшу кількість показників діячів медичної галузі було видано у Києві (63 %) та Одесі (21,7 %), у Харкові опубліковано 8,7 %, у Дніпропетровську – 4,4 %, найменша кількість видань вийшла у друк у Львові – лише 2,2 %.

Публікації 1990–2013 рр. засвідчили збереження позиції лідера серед видавників персональних бібліографічних показників видатних представників медичної галузі за Києвом – йому належить 29,33 % серед загальної кількості проаналізованих видань. Друге місце посідає Харків (20,67 %), третє – Одеса (8 %), четверту сходинку рейтингу поділяють Вінниця та Львів (по 7,33 %). У

Дніпропетровську та Хмельницькому було опубліковано однакову кількість показників – по 4 %, у Чернігові та Чернівцях – по 2,67 %, у Сумах – 2 %, у Донецьку та Луганську – по 1,33 %. У Житомирі, Кіровограді, Рівному, Тернополі, Херсоні, спільних видавництвах Києва–Вінниці та Києва–Івано-Франківська було видано по 0,67 % показників із загальної кількості публікацій за визначений хронологічний період. На 4,67 % бібліографічних матеріалів місце видання не зазначено (рис. 3.2).

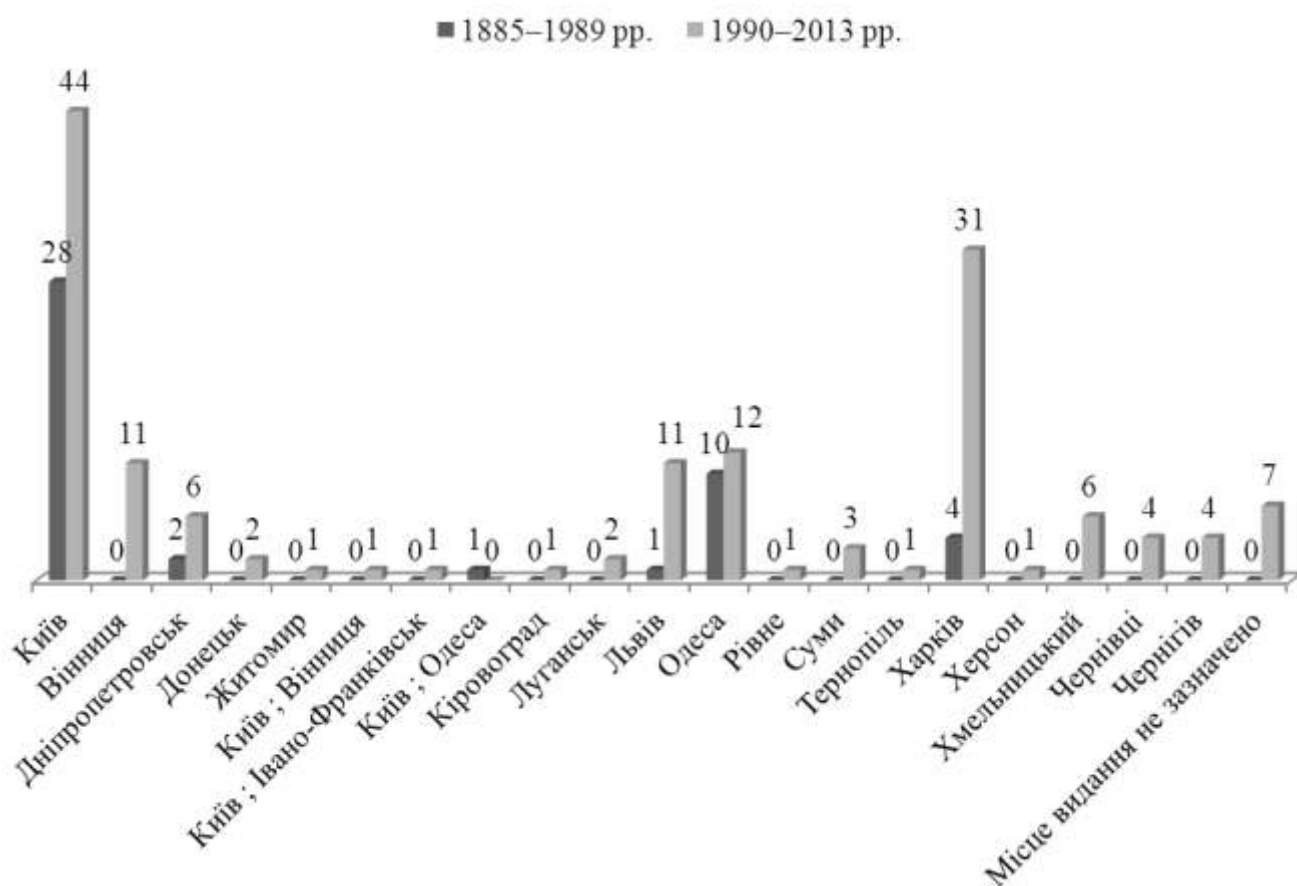

Рис. 3.3. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 pp. та 1990–2013 pp. за місцем видання

Результати статистичного зіставлення медичних галузевих видань за регіональною ознакою в межах двох хронологічних періодів слугують черговим доказом висновку завідувача відділу статистичного моніторингу та аналізу друку Державної наукової установи «Книжкова палата України імені Івана Федорова» С. В. Буряк про традиційне збереження непорушної позиції Києва як

загальнонаціонального книговидавничого центру. Настільки ж стабільною є тенденція до закріплення другого місця за Харковом [30].

Найбільшу кількість показчиків за весь період опублікувало видавництво «Наукова думка» – 9,14 %; Національного фармацевтичного університету (НФаУ) – 5,58 %; АН УРСР – 3,05 %; Одеської національної наукової бібліотеки (ОННБ) – 2,54 %; «Золотые страницы» та Національної наукової медичної бібліотеки України (ННМБ) – по 2,03 %; видавництва «Академперіодика», «Облполиграфиздат» та «Основа» – по 1,52 %. Значною частиною видавців було опубліковано по 1,02 % видань, що становить 12,18 % від загальної кількості проаналізованого масиву документів. Це видавництва «Авіцена», «АстроПринт», Буковинського державного медичного університету (БДМА), Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», «Вища школа», «Кварт», «Ліра», Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького (ЛНМУ), «Оригінал», «УкрФА», «Харьков» та Харківського національного медичного університету (ХНМУ).

Переважну більшість показчиків – 20,81 %, було видано видавцями, що опублікували по 0,51 % видань: «АРТ-Прес», «Атлас», «Вид-во СПД Комеда О. П.», «Геопринт», «Глобус», «Госмедиздат», «Госмедиздат УССР», «ДІА», видавництво Дніпропетровської медичної академії МОЗ України, «Донеччина», «Дух і літера», «Здоров'я», «Зелена Буковина», «КІМ», «КМОМД», «Кн.-журн.-газет. изд-во», «КП ОГТ», «Лівак Д. М.», Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника (ЛННБ), «МАГВА», «Маяк», «Медакадемія», «О-во «Знание» УССР», «Педагогічна Думка», «ПОЛІМЕД-Сервіс», «Пороги», «Реферат», «РІО Днепропетр. гортип.», «Республиканской научной медицинской библиотеки им. Д. И. Ульянова», Тип. «Чорномор. комуна», Тип. В. Кирхнера, Тип. И. Крыжановского и В. Авдюшенка, Типогр. газ. «Курская правда», «Укрмедкнига», «ФОР Корзун Д. Ю.», Харківської наукової медичної бібліотеки, «ХГУ им. А. М. Горького» (нині – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), Харківської державної наукової бібліотеки

ім. В. Г. Короленка (ХДНБ), Хмельницької обласної наукової медичної бібліотеки, Чернігівської обласної наукової медичної бібліотеки, «Ярославів вал». На інших 37,56 % показників ім'я видавця або розповсюджувача не зазначено (рис. 3.3).

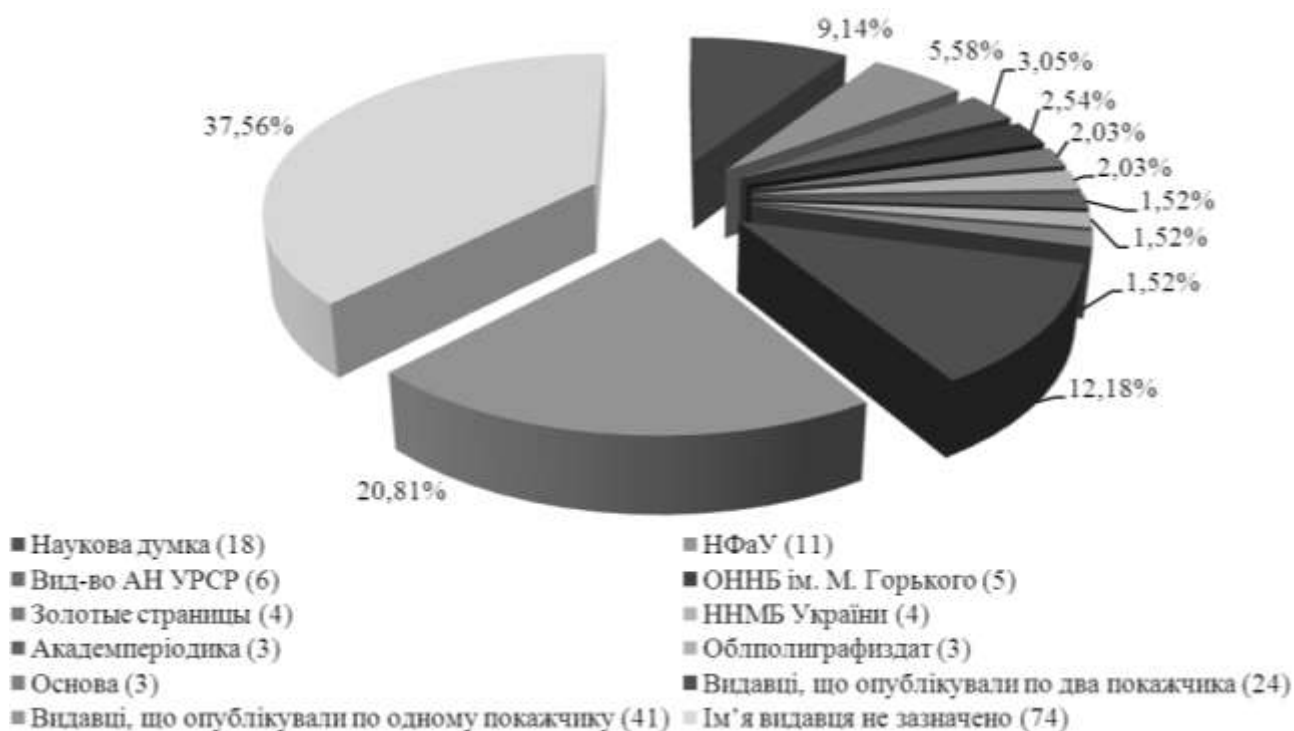

Рис. 3.4. Класифікація бібліографічних показників медичних діячів 1885–2013 рр. за іменами видавців

Зокрема, аналізуючи документи 1885–1989 рр. було визначено, що видавцем 28,26 % показників виступила «Наукова думка»; 13,04 % – видавництво АН УРСР; 6,52 % – «Облполиграфиздат»; 4,35 % – Одеської національної наукової бібліотеки; по 2,17 % – «Вища школа», «Госмедиздат», «Госмедиздат УССР», «Книжно-журнально-газетное издательство», «Маяк», «Республиканская научная медицинская библиотека им. Д. И. Ульянова», видавництва В. Кирхнера, І. Крижанівського та В. Авдюшенка, Харківського державного університета ім. О. М. Горького, Харківської державної наукової медичної бібліотеки Міністерства охорони здоров'я УРСР, типографія газети «Курская правда», «Чорноморська комуна»; на 21,74 % показниках ім'я видавця не було зазначено.

Відповідно, за другий хронологічний період, що охоплює 1990–2013 рр., видавництво НФаУ опублікувало 7,33 % показників, «Наукова Думка» – 3,33 %, «Золотые страницы» та ННМБ України – по 2,67 %, Академперіодика, Основа та Одеська національна наукова бібліотека – по 2 %. Більше десятої частини видань (14,67 %) припадає на долю видавництв, що опублікували по два персональні бібліографічні показники, п'ята частина (20,67 %) – видавництв, що видали по одному показнику. Частка видань, ім'я видавця або розповсюджувача на яких не зазначено, становить 42,67 % (рис. 3.4).

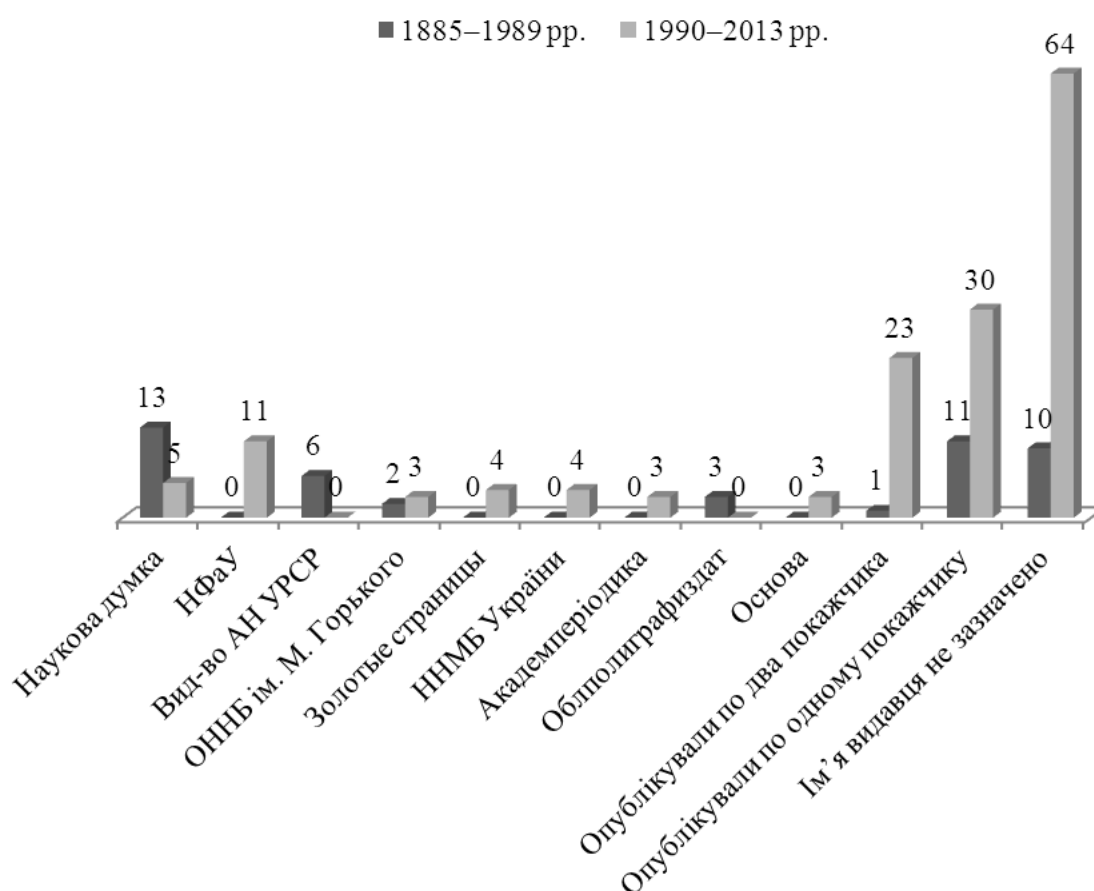

Рис. 3.5. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. за ім'ям видавця

Наведені відомості засвідчують досягнення окремих видавництв у забезпеченні джерельної бази медичних наукових досліджень шляхом створення біобібліографічної продукції. Провідна позиція видавництва «Наукова думка» (сьогодні офіційна назва – Видавництво Національної академії наук України «Наукова думка») пов'язана із його плідною 95-річною

діяльністю. Академічне видавництво, серед трьох видавничих проектів якого перше місце традиційно посідає випуск фундаментальних узагальнюючих наукових монографій українських вчених, неодноразово визнавалось фахівцями галузі кращим у країні: за результатами Всеукраїнського читацько-експертного опитування «Книжки незалежного 15-річчя, які вплинули на український світ» видавництво визнано одним із десяти найпопулярніших в Україні [2].

У свою чергу, видавничий центр Національного фармацевтичного університету – одне з небагатьох видавництв при вищих навчальних закладах, що здійснює видавництво літератури фармацевтичного напрямку, що відповідають робочим навчальним програмам, рекомендовані МОН або МОЗ України і охоплюють усі питання фармацевтичної галузі [32]. Це обумовлює його високі показники у тому числі й у випуску біобібліографічних покажчиків діячів медичної науки.

Серед проаналізованих бібліографічних матеріалів, що висвітлюють життя та професійну діяльність визначних представників медичної галузі, найбільша частина була опублікована у 2008 р. – 10,15 %; 2004 р. – 8,12 %; 2010 р. – 6,6 %; 2011 р. – 5,08 %; 2000 та 2002 рр. – по 4,57 %; 2013 р. – 4,06 %; 1999, 2003 та 2009 рр. – по 3,55 %; 1988 та 2005 – по 3,05 %; 2007 р. – 2,54 %; 1989, 1995, 1998, 2001 та 2012 рр. – по 2,03 %; 1996 та 2006 рр. – по 1,52 %. Найменшу кількість покажчиків було видано 1957, 1961, 1975–1976, 1979, 1981, 1985–1986, 1990–1991 рр. – по 1,02 % та 1885, 1899, 1926, 1938, 1945, 1948, 1950–1952, 1955–1956, 1958–1959, 1966–1967, 1973, 1982–1984, 1987 рр. – лише по 0,51 % (рис. 3.5). Решта публікацій (4,06 %) відомостей про дату видання не містять.

Наведені характеристики головним чином обумовлені загальним станом книговидавничої справи в Україні. Проілюстровані показники знаходять підтвердження у офіційних даних статистичного обліку книжкових видань сучасного періоду, опублікованих Книжковою палатою України [35]. Зокрема, за даними найпліднішого з точки зору медичної біобібліографії 2008 року серед загальної кількості у 24 040 друкованих одиниць за цільовим призначенням до

бібліографічних відноситься 159 видань, у той же час за узагальненими тематичними розділами до «Охорони здоров'я. Медичної літератури» їх кількість становить 845 одиниць [37]. Серед проаналізованих медичних біобібліографічних показників за 2008 рік було видано 20, що відповідно становить 12,58 % від загальної кількості бібліографічних видань та 2,37 % від кількості медичної літератури за зазначений рік.

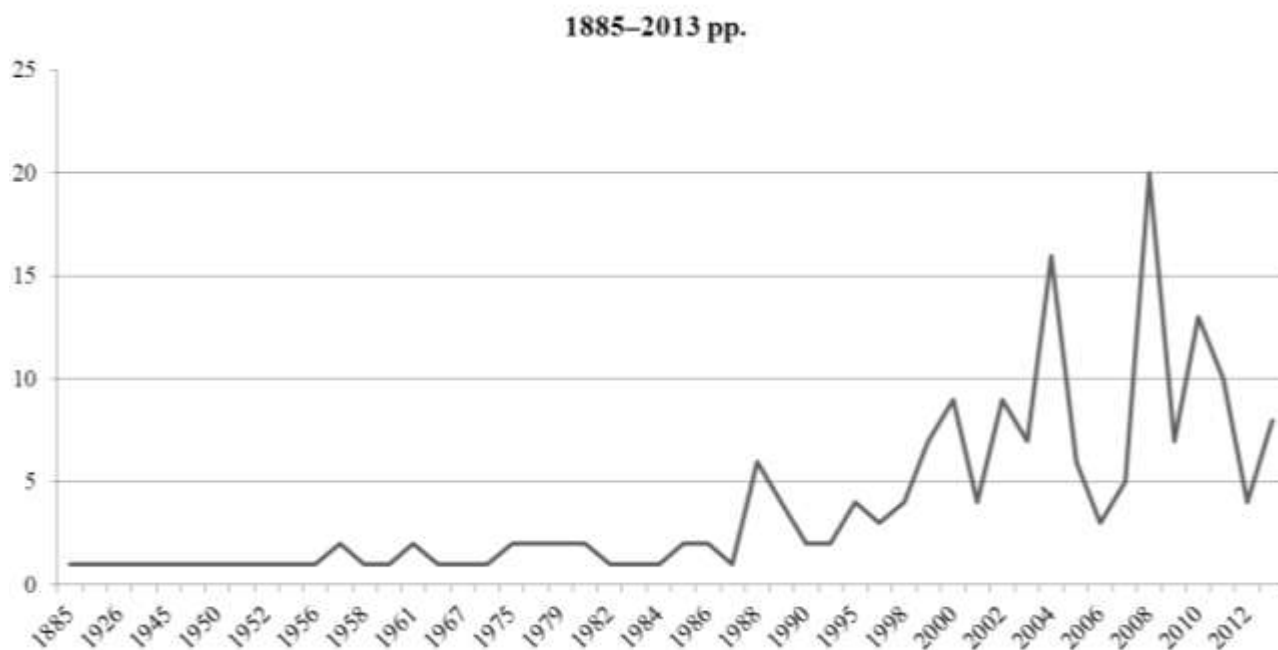

Рис. 3.5. Характеристика персональних медичних бібліографічних показників за датою видання

У той же час, за відповідними показниками 2006 року, коли було опубліковано найменшу кількість медичних біобібліографічних показників за другий хронологічний період, серед 15 867 друкованих одиниць кількість бібліографічних видань становить 199. У свою чергу, до тематичного розділу «Охорона здоров'я. Медична література» відноситься 677 видань [36]. Медичних персональних бібліографічних показників 2006 року в результаті аналізу було виявлено лише 3 одиниці, що відповідає 1,51 % від усієї сукупності бібліографічних видань за визначений період і 0,44 % від загальної кількості одиниць медичної літератури.

Як зазначає Т. В. Добко, бібліографічні посібники як ефективний засіб соціально-культурної комунікації у частині довідково- та науково-інформаційного обслуговування є важливим джерелом інформації і невід'ємною частиною довідково-бібліографічних фондів бібліотечно-інформаційних ресурсів. Вони забезпечують раціональний пошук інформації з конкретної теми, представляючи її комплексно, узагальнено, систематизовано та ретроспективно. Бібліографічні покажчики покликані сприяти пошуку необхідних документів, інформувати про існування документів певних видів за змістовними ознаками, оцінювати документи за критерієм якості з точки зору науково-інформаційного забезпечення галузі, з урахуванням потенційних потреб користувачів [54]. На нашу думку, з точки зору характеристики випуску видавничої продукції в Україні за датою видання особливий інтерес представляють результати здійсненого дослідницею аналізу статистики видань бібліографічних показників за період 2005–2015 років за відомостями, наданими Книжковою палатою України. Т. В. Добко також відзначає відповідність отриманих нею результатів показникам, опублікованим у щорічному метабібліографічному посібнику, що укладається фахівцями Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого на основі надходжень до фондів НБУ ім. Ярослава Мудрого та Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського бібліографічних посібників, виданих в Україні починаючи з 2007 року [54, с. 507–508].

Вищезазначене дозволяє констатувати збільшення обсягів біобібліографічних досліджень наприкінці XX ст. – на початку XXI ст. і засвідчує тенденцію до актуалізації та інтенсифікації біографічних розвідок, присвячених видатним діячам медичної науки і сфери охорони здоров'я в цілому.

Поміж зовнішніх ознак документа вагоме значення також має визначення його фізичного обсягу, що, зокрема, засвідчує ґрунтовність проведеного біобібліографічного дослідження та змістовність отриманих результатів. Відповідно до ДСТУ 3017:2015 «Видання. Основні види. Терміни та

визначення понять» [33] проаналізовані друковані матеріали 1885–2013 рр. за обсягом поділяються на дві основні групи: брошури (книжкові видання обсягом понад 4 сторінки, але не більше 48 сторінок – 66 джерел, що становить 33,5 %) та книги (книжкові видання обсягом понад 48 сторінок – 118 джерел, що дорівнює 59,9 %). Остання група, в свою чергу, умовно може бути поділена на чотири підгрупи: книжкові видання обсягом від 48 до 100 сторінок (55 джерел, що становить 27,92 %); обсягом від 101 до 200 сторінок (51 джерело або 25,89 %); обсягом понад 200 сторінок (11 джерел або 5,58 %) та багатотомне видання (1 джерело, тобто 0,51 %) (рис. 3.6).

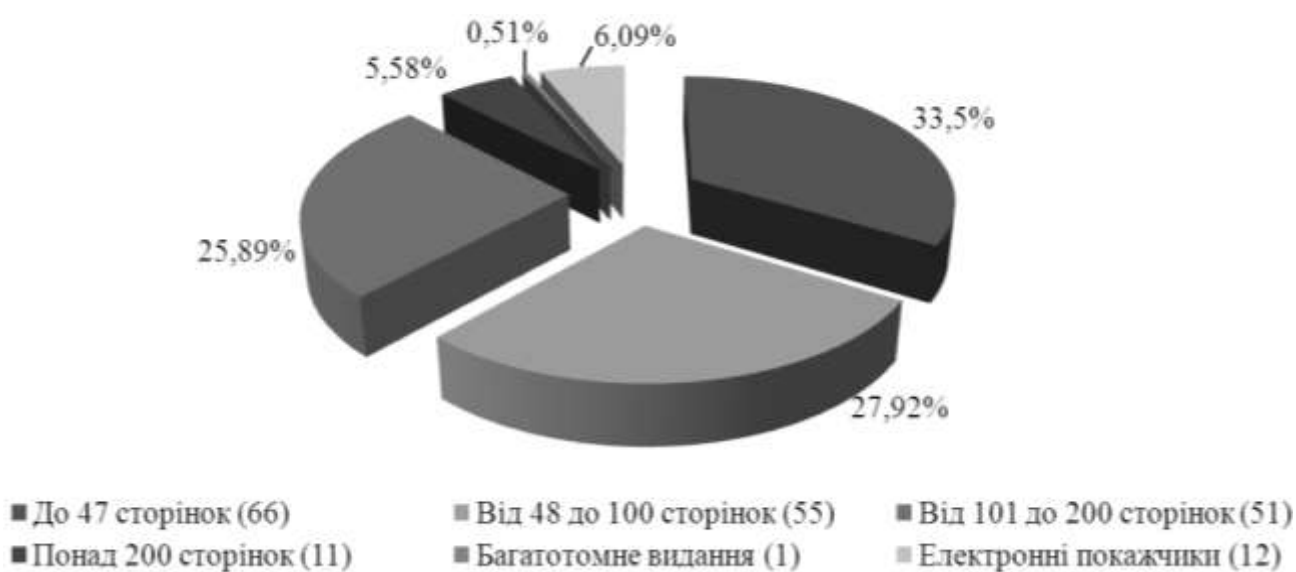

Рис. 3.6. Класифікація бібліографічних покажчиків представників медичної галузі 1885–2013 рр. залежно від фізичного обсягу документа

Решта 12 джерел (або 6,09 %) – це електронні персональні бібліографічні покажчики, до яких не можуть бути застосовані традиційні класифікаційні ознаки визначення фізичного обсягу документа.

Серед бібліографічних матеріалів 1885–1898 рр. 47,83 % (22 джерела) відносяться до брошур, решта 52,17 % (24 покажчика), відповідно, представлені у вигляді книг. Останні поділяються на книжкові видання обсягом від 48 до 100 сторінок – 41,3% (19 джерел), та обсягом понад 100 сторінок – 10,87 % (5 джерел).

Видання другого хронологічного періоду, що охоплює 1990–2013 рр., також представлені у вигляді брошур (44 джерела або 29,33 %) і книг (94 видання або 62,67 %). Серед книг 24 % (36 джерел) становлять видання обсягом від 48 до 100 сторінок, 30,67 % (46 показчиків) обсягом від 101 до 200 сторінок та 7,33 % (11 джерел) обсягом понад 200 сторінок. Окрім того, до цього періоду цілком закономірно відносяться електронні персональні бібліографічні показники (8 % або 12 джерел) та багатотомне видання (0,67 % або 1 джерело) (табл. 3.5).

Вид видання	Кількість сторінок	Кількість показчиків 1885–1989 рр.			Кількість показчиків 1990–2013 рр.		
		у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Брошури	до 48	11,17 %	47,83 %	22	22,34 %	29,33 %	44
Книги	від 48 до 100	9,64 %	41,3 %	19	18,27 %	24 %	36
	від 101 до 199	2,54 %	10,87 %	5	23,35 %	30,67 %	46
	понад 200	—	—	—	5,58 %	7,33 %	11
	Багатотомне видання	—	—	—	0,51 %	0,67 %	1
Електронні персональні бібліографічні показники		—	—	—	6,09 %	8 %	12
Усього:		23,35 %	100 %	46	76,14 %	100 %	150

Табл. 3.5. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. за видами видань

Додаткові відомості про фізичну характеристику серед проаналізованих видань 1885–2013 рр. мають 47,21 % показчиків (93 джерела). Решта 52,28 % джерел (103 документа) не містять ілюстрацій, фотографій, портретів, таблиць, тощо (рис. 3.7).

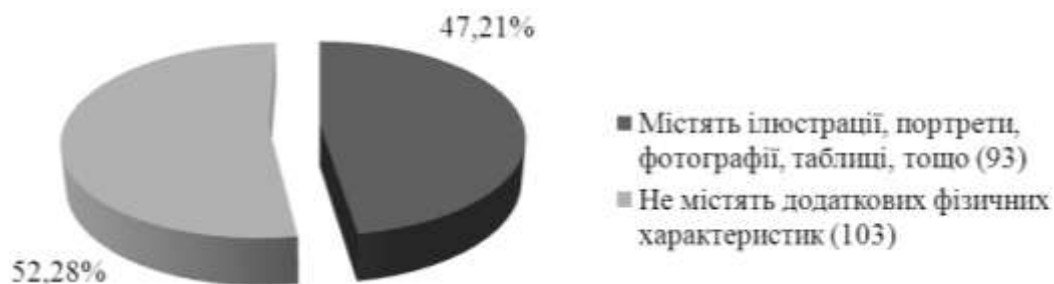

Рис. 3.7. Класифікація персональних бібліографічних показників 1885–2013 рр. за наявністю додаткових фізичних характеристик

У першому хронологічному періоді пропорційне співвідношення отриманих результатів майже в точності відтворює загальні показники, становлячи 47,83 % (22 видання) та 52,17 % (24 джерела), відповідно. 1990–2013 рр. засвідчили подальше збереження тенденції: 47,33 % проілюстрованих показників (71 видання) проти 52,67 % видань (79 джерел) без додаткових відомостей про фізичну характеристику документа (табл. 3.6).

Наявність додаткових фізичних характеристик документа	Кількість показників 1885–1989 рр.			Кількість показників 1990–2013 рр.		
	у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Документи, що містять ілюстрації, портрети, фотографії, таблиці, тощо	11,17 %	47,83 %	22	36,04 %	47,33 %	71
Документи, що не містять додаткових фізичних характеристик	12,18 %	52,17 %	24	40,10 %	52,67 %	79
Усього:	23,35 %	100 %	46	76,14 %	100 %	150

Табл. 3.6. Співвідношення кількості бібліографічних показників з додатковими відомостями про фізичну характеристику документів 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр.

Отримані внаслідок хронологічно-статистичного зіставлення результати аналізу показників за видами видань та на наявність додаткових фізичних характеристик документа демонструють поряд зі зростанням кількості

біобібліографічних досліджень і підвищення рівня їх ґрунтовності та вичерпності.

Окрім вищевизначених ознак, вважаємо доцільним зупинитись також на характеристиках видань відповідно до належності до певної серії, які вже згадувались вище. Не вдаючись у деталі, варто відзначити, що більша частина біобібліографічних медичних показників 1885–2013 років побачила світ в межах окремої серії видань, а саме 51,78 % (102 показника), у той час як решта – 47,72 % (94 видання), – не відносяться до жодної серії (табл. 3.7).

Назва серії	Кількість показників 1885–1989 рр.			Кількість показників 1990– 2013 рр.		
	у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Вчені-фармації	—	—	—	10,15 %	13,33 %	20
Біобібліографія вчених УРСР	5,08 %	21,74 %	10	—	—	—
Біобібліографія вчених України	—	—	—	4,57 %	6 %	9
Вчені нашого університету	—	—	—	4,57 %	6 %	9
Вчені Одеси	1,52 %	6,52 %	3	3,05 %	4 %	6
Вчені УРСР	2,03 %	8,70 %	4	—	—	—
Славні імена української медичної книги: медичні бібліотеки України в особах, документах, бібліографії	—	—	—	2,03 %	2,67 %	4
Вчені Буковини	—	—	—	1,52 %	2 %	3
Серії, до яких відносяться по два показника	0,51 %	2,17 %	1	9,64 %	12,67 %	19
Серії, до яких відносяться по одному показнику	—	—	—	7,11 %	9,33 %	14
Видання, що не відносяться до жодної серії	14,21 %	60,87 %	28	33,50 %	44 %	66
Усього:	23,35 %	100 %	46	76,14 %	100 %	150

Табл. 3.7. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. за належністю до певної серії видань

Ще одним принциповим моментом є зазначення у БД «Джерела» відомостей про місце зберігання біобібліографічних видань. Закономірно, що найбільша кількість з репрезентованих посібників зберігається у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського – 68,53 % (135 джерел); друге місце, з огляду на галузеву належність показників, правомірно посідає Національна наукова медична бібліотека України – 6,09 % (12 документів); ще у 2,03 % (4 видання) записів зазначено шифр зберігання у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого. Місце зберігання решти 22,84 % (45 джерел) у базі даних не зазначено (табл. 3.8).

Місце зберігання	Кількість показників 1885–1989 рр.			Кількість показників 1990– 2013 рр.		
	у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського	21,32 %	91,3 %	42	47,21 %	62 %	93
Національна наукова медична бібліотека України	—	—	—	6,09 %	8 %	12
Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого	—	—	—	2,03 %	2,67 %	4
Місце і шифр зберігання не зазначено	2,03 %	8,7 %	4	20,81 %	27,33 %	41
Усього:	23,35 %	100 %	46	76,14 %	100 %	150

Табл. 3.8. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр.
та 1990–2013 рр. за місцем зберігання

Аналіз мови медичних галузевих посібників 1885–2013 років свідчить, що переважну більшість з них було опубліковано українською мовою – 61,42 % (121 показник), решту 38,07 % (75 джерел) – російською (рис. 3.8).

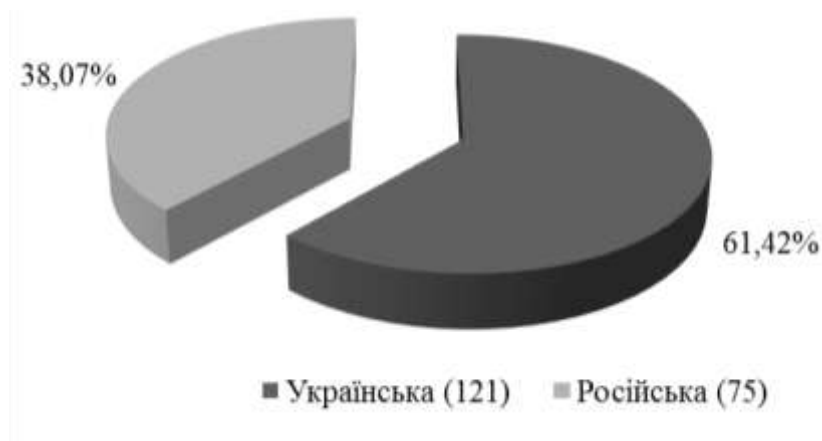

Рис. 3.8. Класифікація персональних бібліографічних показників 1885–2013 рр. залежно від мови видання

Передбачувано, що серед біобібліографічних матеріалів 1990–2013 років лише третину становлять опубліковані російською мовою – 25,33 % (38 джерел), у той час як переважну більшість представлених у базі даних за визначений хронологічний період посібників було видано державною мовою – 74,67 % (112 документів). Цілком очікуваними виявилися й результати аналізу показників 1885–1989 років: лише п'ята частина видань цього часу були опубліковані українською мовою – 19,6 % (9 джерел), переважна ж більшість – 80,43 % (37 показників), – російською, що обумовлено історичними обставинами, в яких перебувала Україна у зазначений період (табл. 3.9).

Мова документа	Кількість показників 1885–1989 рр.			Кількість показників 1990–2013 рр.		
	у відсотках		одиниць	у відсотках		одиниць
	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.		по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.	по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.	
Українська	4,57 %	19,6 %	9	56,85 %	74,67 %	112
Російська	18,78 %	80,43 %	37	19,29 %	25,33 %	38
Усього:	23,35 %	100 %	46	76,14 %	100 %	150

Табл. 3.9. Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. за мовою видання

Зрештою, відповідно до матеріального носія усі проаналізовані видання поділяються на дві категорії. До першої відносяться джерела, видані на традиційних паперових носіях, їх кількість становить переважну більшість – 93,4 % (184 документа). Друга категорія представлена електронними персональними бібліографічними посібниками, доля яких складає лише 6,09 % (12 документів) по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр., усі без виключення з яких було публіковано в другий хронологічний період з огляду на початок активного залучення сучасних інформаційних технологій у всі сфери людської діяльності наприкінці ХХ століття (табл. 3.10).

<i>Матеріальний носій документа</i>	<i>Кількість показників 1885–1989 рр.</i>			<i>Кількість показників 1990–2013 рр.</i>		
	<i>у відсотках</i>		<i>одиниць</i>	<i>у відсотках</i>		<i>одиниць</i>
	<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.</i>	<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1885–1989 рр.</i>		<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1885–2013 рр.</i>	<i>по відношенню до загальної кількості видань за 1990–2013 рр.</i>	
Паперові персональні бібліографічні показники	23,35 %	100 %	46	70,05 %	92 %	138
Електронні персональні бібліографічні показники	—	—	—	6,09 %	8 %	12
Усього:	23,35 %	100 %	46	76,14 %	100 %	150

Табл. 3.10. *Співвідношення кількості бібліографічних показників 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. залежно від матеріального носія документа*

Таким чином, відповідно до загальних тенденцій у видавничій справі починаючи з кінця ХХ століття у репертуарі української біобібліографії поряд із систематичним зростанням кількості персональних бібліографічних досліджень, присвячених життю та діяльності окремих представників медичної галузі, спостерігається також підвищення рівня їх ґрунтовності, що, у свою чергу, знаходить втілення у змістовності отриманих фахівцями бібліографічної справи результатів своєї роботи. Аналіз фізичних характеристик документів засвідчує їх беззаперечний інформаційний потенціал як джерел майбутніх наукових досліджень у царині медичної біографістики.

На нашу думку, це обумовлює необхідність подальшого вивчення присвяченої діячам медицини біобібліографічної продукції як важливої частини документно-інформаційних ресурсів відповідної галузі суспільної діяльності.

Результати аналізу наукових публікацій з проблематики дослідження та значного масиву виданих в Україні за період 1885–2013 років медичних персональних бібліографічних покажчиків, що представлені у БД «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву», дозволяють запропонувати проект практичних рекомендацій для формування стратегії розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України, в основу якого покладено пропозиції щодо подальшого наповнення бази даних «Джерела української біографістики» шляхом внесення до неї записів окремих документальних джерел біографічної інформації про діячів вітчизняної медицини, що, у свою чергу, сприятиме долученню останньої до наукового інформаційно-комунікаційного середовища.

1. Забезпечити долучення до бази даних відомостей про видання, що висвітлюють досягнення не лише знаних представників медичної наукової думки, а й про ті, які присвячені життєписам молододосліджених постатей медицини, чиї імена та біографії поки що залишаються маловідомими широкому загалу. Мається на увазі всебічна репрезентація різних галузей медичних наукових знань і напрямів практичної діяльності, незалежно від наявних наукових ступенів, вчених або почесних звань. Окреслене обумовлено вимогою дотримання повноти та проблемно-тематичної збалансованості відображення потенціальної джерельної бази перспективних досліджень з історії медицини.

2. Вносити до бази даних записи видань, які охоплюють різноманітні географічні зрізи в територіальних межах, що у різні хронологічні періоди були безпосередньо пов'язані з історією України. Дана позиція тісно пов'язана з першою рекомендацією та передбачає представлення біобібліографічних видань не лише державного значення, а й на регіональному та локальному рівнях. Останні, на нашу думку, є найбільш затребуваними з точки зору їх

поширеності лише серед вузького кола фахової спільноти, залишаючись невідомими для решти потенційних дослідників з огляду на складність отримання до них доступу.

3. Забезпечити постійне залучення до БД «Джерела» видань, які побачили світ у різні роки. Це положення передбачає фундаментальну наукову роботу з пошуку відомостей у перспективі про всі існуючі біобібліографічні видання про вітчизняних діячів медицини, опубліковані як в Україні, так і поза її межами, незалежно від їх фізичного обсягу. Орієнтиром можуть слугувати вже зазначені серії відповідних галузевих персональних бібліографічних посібників, у межах яких могли бути опубліковані покажчики, які поки що не було включено до бази даних. З огляду на те, що останнє із залучених видань датується 2013 роком, очевидним вбачається той факт, що видані у період починаючи з 2014 року до сьогодні джерела біобібліографічних відомостей потребують створення відповідних нових записів у базі даних.

4. Доповнити існуючі у БД «Джерела» записи, присвячені бібліографічним покажчикам діячів медичної галузі, відомостями про їх місце зберігання із зазначенням відповідних шифрів. З огляду на те, що УНБА є проектом Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, закономірно першочергове зазначення шифру зберігання видань саме у фондах НБУВ. Просте станом на сьогодні, до бази даних залучено чималу кількість посібників, які у фондах бібліотеки не зберігаються, що порушує принципове положення про комплектування фондів НБУВ обов'язковим примірником видань України. Утім, навіть для тих документів, шифри зберігання в НБУВ яких наведено, вважаємо доцільним доповнювати записи БД відомостями про місце зберігання й у інших бібліотечних або наукових установах з огляду на те, що примірники деяких документів можуть опрацьовуватись як власне фахівцями бібліотеки, так і користувачами її послуг. Це автоматично позбавляє інших дослідників можливості роботи з відповідними документами, що може відбиватись на іміджі бібліотеки в очах потенційних користувачів. Водночас, зазначення шифру зберігання сприяє

пришвидженню пошуку необхідних видань у фондах бібліотеки, що дозволяє значно заощадити час та зусилля, спрямовані на одержання необхідних досліднику джерел інформації.

5. Долучити до бази даних відомості про біобібліографічні видання, присвячені вітчизняним діячам медицини і сфери охорони здоров'я, опубліковані не лише українською та російською, а й іншими мовами. Дане положення має на меті сприяти забезпеченню повноти представлених у базі даних джерел біографічних і бібліографічних відомостей. Вочевидь, воно передбачає необхідність залучення до роботи з БД «Джерела» фахівців, які володіють відповідними мовами.

6. Активізувати роботу з представлення у базі даних як видань на традиційних паперових носіях, так і електронних персональних бібліографічних покажчиків. Об'єктивно неможливим вбачається забезпечення відстеження абсолютно усіх існуючих біобібліографічних видань у мережі Інтернет, навіть якщо звузити коло пошуку лише до ознаки належності до певної галузі. Проте вважаємо необхідним прагнути долучити до БД «Джерела» максимально вичерпного числа посібників, задля чого слід здійснювати постійний моніторинг інформаційних ресурсів, представлених у глобальній мережі, з метою виявлення найбільш інформативних для їх подальшого залучення до бази даних.

7. Окреслені вище рекомендації закономірно підводять до питання кадрового забезпечення виконання відповідних видів робіт. Доцільно наголосити, що визначені завдання потребуватимуть передусім участі наукових співробітників, адже їх вирішення безпосередньо пов'язано зі здійсненням дослідницької діяльності, яка передбачає відповідний рівень фахової підготовки.

8. Реалізація визначеного комплексу завдань вбачається неможливою без розробки оновленої версії відповідної інструкції або методичних рекомендацій, які мають визначати принципові засади роботи з базою даних «Джерела

української біографістики» як в частині її наповнення, так і ефективного використання.

Таким чином, реалізація запропонованих практичних рекомендацій подальшого формування БД «Джерела» покращить ефективність роботи по наповненню баз даних записами про джерела біографічних та біобібліографічних відомостей; дозволить регламентувати процес створення та редагування записів БД; визначить коло біобібліографічних видань, які можуть бути долучені до бази даних; у перспективі сприятимуть підвищенню ефективності опрацювання потенційних джерел наукових досліджень, присвячених історії медичної наукової думки на теренах України, і які є важливою складовою системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України.

Запропонований проект не є вичерпним і носить рекомендаційний характер, що передбачає можливість уточнення та доповнення окремих його положень.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Обґрунтовано дослідження наукової бібліографічної інформації у системі інформаційних ресурсів медицини і сфери охорони здоров'я України на прикладі персональних бібліографічних показників як найбільшої групи бібліографічних видань у межах вивчення вітчизняної документно-інформаційної інфраструктури медичної галузі.

Розглянуто межі використання базових понять біобібліографії. Визначено роль Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Національної наукової медичної бібліотеки України у формуванні галузевих інформаційних ресурсів як складової документно-інформаційної інфраструктури сфери охорони здоров'я України, розвитку медичної біографістики та підготовці біобібліографічних видань з історії вітчизняної медицини.

Визначено інформаційний потенціал комплексного проекту НБУВ «Наука України: доступ до знань» і бібліографічної бази даних «Джерела української біографістики» фундаментального електронного інформаційного ресурсу «Український національний біографічний архів» у формуванні консолідованої біобібліографічної інформації та інформаційному забезпеченні окремих галузей людської діяльності, у тому числі медичної.

Охарактеризовано пошукові можливості БД «Джерела», яка станом на середину 2018 року охоплює понад 7 тисяч записів про джерела біографічної інформації, орієнтуватись у яких дозволяє пошуковий апарат, представлений у вигляді полів: «Рівень джерела», «Первинна інтелектуальна власність (основна частина)», «Основна назва», «Паралельна назва», «Відомості щодо назви», «Повнота обробки», «Дата видання», «Службова інформація», «Вторинна інтелектуальна власність (основна частина)», «Альтернативна інтелектуальна власність (основна частина)», «Ключові слова», «Географічна рубрика», «Хронологічна рубрика», «Тип видання», «Місце видання», «Позначення матеріалу».

Розгалужений пошуковий інструментарій, що забезпечує релевантний пошук у чисельній кількості записів бази даних, дозволив здійснити порівняльно-статистичний аналіз репрезентованих у БД «Джерела» медичних галузевих біобібліографічних посібників.

Визначено місце бібліографічних показників діячів вітчизняної медицини, представлених у базі даних «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву», в репертуарі української біобібліографії та їх інформативний потенціал у складі галузевої системи документно-інформаційних ресурсів України як джерел акумульованих біографічних і бібліографічних відомостей про представників вітчизняної медицини.

До основи комплексного підходу до вивчення характеристик видань було покладено загальну структуру документа у вигляді єдності його інформаційної і матеріальної складових.

Досліджено розвиток медичної біобібліографії у розрізі поділу на два хронологічні періоди: 1885–1989 рр. та 1990–2013 рр. Нижня та верхня хронологічні межі відповідають датам видання найбільш раннього [164] та найсучаснішого [234] з медичних галузевих біобібліографічних показників, відомості про які долучено до БД «Джерела». Умовний поділ загальної хронології у межах 1989–1990 рр. визначений початком нового етапу історичного розвитку України як самостійної держави, що мало цілком закономірний вплив на загальний розвиток соціогуманітарних наук у руслі утвердження сучасного розуміння історії країни всупереч усталеній в радянські часи догматичній системі представлення знань і обставинам реалій українського життя у Російській імперії і СРСР в цілому та сприяло активізації досліджень, присвячених розкриттю потенціалу діячів національного руху та культури [183, с. 455–456; 185, с. 410].

Зазначено, що станом на середину 2018 року серед 7 470 записів БД «Джерела» 3 403 відносяться до персональної бібліографії (що становить 45,6 % від загальної кількості). З них 197 (5,8 % від загальної кількості записів

персональної бібліографії) висвітлюють досягнення діячів медичної галузі. У контексті вищезазначеного поділу на хронологічні періоди, 46 записів зі 197 містять відомості про видання 1885–1989 рр. (23,35 % від загальної кількості бібліографічних покажчиків діячів медичної галузі), ще 150 – про покажчики, що побачили світ у 1990–2013 рр. (76,14 %). Наголошено, що подані результати статистичних підрахунків містять похибку у 0,51 %, обумовлену неповнотою вихідних відомостей публікації про наукові роботи лікаря-терапевта, невролога, клініста, професора, академіка ВУАН Теофіла Гавриловича Яновського [151], зокрема невизначеністю дати видання, у зв'язку з чим характеристики даного документа у відповідних категоріях відображено не було.

З огляду на пріоритетність змістовної складової поняття «документ» при його вивченні як засобу соціальної комунікації, персональні бібліографічні видання як джерела документованих відомостей про життя, професійну та наукову діяльність діячів медичної галузі у першу чергу було проаналізовано відповідно до змістового наповнення документів. Відповідно, біобібліографічні покажчики умовно були поділені на наступні категорії: за галуззю наукових медичних знань, за спеціалізацією професійної практичної діяльності, за науковим ступенем та за почесним званням видатних представників сфери охорони здоров'я. Також було наголошено, що одне видання може відноситись до кількох предметно-тематичних рубрик.

Визначено, що найбільша кількість біобібліографічних покажчиків діячів медичної галузі серед представлених у БД «Джерела» присвячена висвітленню досягнень вітчизняної медицини у галузях фармації, органічної хімії та фізіології, що головним чином пов'язано із започаткуванням у 90-х роках ХХ ст. відповідної вузькоспеціалізованої галузевої наукової серії. Серед представлених напрямків професійної практичної діяльності фармацевти та фізіологи також займають одні з провідних позицій, проте з незначною перевагою лідером у цій категорії є хірурги, адже імена їх найвидатніших представників широко відомі не лише вітчизняній медичній спільноті, а й одержали міжнародне визнання.

Окрім того, переважна більшість з розглянутих видань присвячена докторам медичних наук, які досягнули науково обґрунтованих результатів і сприяли розв'язанню важливих наукових або науково-прикладних проблем медицини. Майже десята частина біобібліографічних покажчиків висвітлює здобутки академіків НАМН України, які зробили вагомий внесок у розвиток медичної науки, у тому числі в частині підготовки наукових кадрів відповідної кваліфікації.

Встановлено, що проаналізовані персональні бібліографічні покажчики 1885–2013 рр., представлені в базі даних «Джерела української біографістики» науково-інформаційного проекту «Український національний біографічний архів», висвітлюють професійні здобутки і наукові досягнення понад півтори сотні знаних представників вітчизняної медицини, документовані відомості про яких можуть стати основою для подальших досліджень у царині історії медичної науки.

У свою чергу, в якості важливих для дослідження галузевої біобібліографії аспектів було виокремлено наступні зовнішні ознаки медичних персональних бібліографічних покажчиків: місце видання, ім'я видавця, дата видання, фізична характеристика та додаткові відомості про фізичну характеристику. Вибір бібліографічних характеристик було здійснено відповідно до визначених у ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» [19] зон та елементів бібліографічного опису, а саме зони вихідних даних і зони фізичної характеристики. Поруч з документознавчою характеристикою матеріальної складової означеної вибірки документів, порівняльний аналіз їх формальних ознак також дозволив простежити основні напрями і визначити перспективи розвитку біобібліографічної діяльності у медичній галузі.

Відповідно до загальних тенденцій у видавничій справі починаючи з кінця ХХ століття у репертуарі української біобібліографії поряд із систематичним зростанням кількості персональних бібліографічних досліджень, присвячених життю та діяльності окремих представників медичної галузі, спостерігається

також підвищення рівня їх ґрунтовності, що, у свою чергу, знаходить втілення у змістовності отриманих фахівцями бібліографічної справи результатів своєї роботи. Аналіз фізичних характеристик документів засвідчує їх беззаперечний інформаційний потенціал як джерел майбутніх наукових досліджень у царині медичної біографістики, що обумовлює необхідність подальшого аналізу біобібліографічної продукції, присвяченої діячам медицини як важливої галузі науки та сфери суспільної діяльності.

Окрім вищевказаних ознак, також подано характеристики біобібліографічних видань відповідно до належності до певної серії, місця зберігання, мови медичних галузевих посібників, матеріального носія інформації.

На результатах аналізу наукових публікацій з проблематики дослідження та значного масиву виданих в Україні за період 1885–2013 років медичних персональних бібліографічних покажчиків, що представлені у БД «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву», ґрунтується запропонований автором проект практичних рекомендацій для формування стратегії розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України, в основу якого покладено пропозиції щодо подальшого наповнення бази даних шляхом внесення до неї записів окремих документальних джерел біографічної та бібліографічної інформації про діячів вітчизняної медицини, що у свою чергу сприятиме долученню останньої до наукового інформаційно-комунікаційного середовища.

1. Забезпечити долучення до бази даних відомостей про видання, що висвітлюють досягнення не лише знаних представників медичної наукової думки, а й про ті, які присвячені життєписам молодосліджених постатей медицини.

2. Вносити до бази даних записи видань, які охоплюють різноманітні географічні зрізи в територіальних межах, що у різні хронологічні періоди були безпосередньо пов'язані з історією України.

3. Забезпечити постійне залучення до БД «Джерела» біобібліографічних матеріалів, які було видано у різні роки, зокрема наголошується на необхідності доповнення записами персональних бібліографічних покажчиків, опублікованих після 2013 року.

4. Доповнити існуючі у БД «Джерела» записи, присвячені бібліографічним покажчикам діячів медичної галузі, відомостями про місце зберігання останніх із зазначенням відповідних шифрів.

5. Долучити до бази даних відомості про біобібліографічні видання, присвячені вітчизняним діячам медицини і сфери охорони здоров'я, опубліковані іноземними мовами.

6. Активізувати роботу з представлення у базі даних видань як на традиційних паперових носіях, так і електронних персональних бібліографічних покажчиків.

7. Вирішити питання кадрового забезпечення виконання відповідних завдань.

8. Розробити оновлену інструкцію або методичні рекомендації, які мають визначати принципові засади роботи з базою даних «Джерела української біографістики» як в частині її наповнення, так і ефективного використання.

Передбачається, що реалізація запропонованих практичних рекомендацій щодо подальшого формування БД «Джерела» сприятиме покращенню ефективності роботи по наповненню баз даних записами про джерела біографічних та біобібліографічних відомостей; дозволить регламентувати процес створення та редагування записів БД; визначить коло біобібліографічних видань, які можуть бути долучені до бази даних; підвищить ефективність опрацювання потенційних джерел наукових досліджень, присвячених історії медичної наукової думки на теренах України, забезпечивши таким чином розвиток системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України.

Наголошено, що запропонований проект рекомендацій не є вичерпним і носить рекомендаційний характер, що передбачає можливість його уточнення та доповнення.

Основні положення третього розділу дисертаційного дослідження викладено в публікаціях автора [270; 275; 278; 281–282].

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження досягнуто мету, вирішено поставлені завдання, що дало підстави для основних наукових висновків.

1. Теоретичним підґрунтям для розкриття сутності та складових системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі та визначення її місця в структурі науки про документ було визначено фундаментальні праці провідних вітчизняних вчених. Проте дослідження науковців не передбачали комплексного вивчення комунікаційного середовища медичної сфери як складної системи, що покликана забезпечити обмін галузевою інформацією на державному, регіональному та місцевому рівнях. Власне документаційна діяльність медичних установ також залишалась поза увагою дослідників.

За результатами вивчення джерельної бази дослідження документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України було встановлено, що до її складу входять нормативно-правові акти України, стандарти, переліки, збірники уніфікованих форм документів, методичні рекомендації, довідково-енциклопедичні видання, бібліографічні та біобібліографічні покажчики, фахові періодичні та продовжувані видання, дисертації і автореферати дисертацій, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, наукові праці провідних вчених, бази даних та інформаційні ресурси мережі Інтернет за проблематикою дослідження.

Визначено сутність і складові поняття «документно-інформаційні ресурси медичної галузі» та запропоновано його трактування як сукупності медичних документів, що призначені для інформаційного забезпечення організації охорони здоров'я та медичної науки і є складовою відповідної документно-інформаційної інфраструктури, забезпечуючи функціонування та сталий розвиток медицини.

2. Подано характеристику структури медичної документації, регламентація якої здійснюється МОЗ України як головним відомчим органом у системі

центральных органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я. Положенням про МОЗ України та його наказами визначено та затверджено такі основні форми медичної документації, що є невід'ємною складовою системи галузевих документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медицини: бланки листка тимчасової непрацездатності; медичних висновків; актів; первинної облікової документації; довідок про медичне обстеження; книг реєстрації; реєстраційних карток; медичної документації, яка засвідчує випадки народження і смерті; звітності; спеціальних бланків рецептів; реєстраційного посвідчення на лікарський засіб; форми ведення державних реєстрів тощо.

На основі визначення специфіки складових документів системи медичної документації обґрунтовано виокремлення в межах галузевого напрямку досліджень комплексної науки про документ галузевого документознавства, що вивчає документацію сфери охорони здоров'я. Керуючись положеннями інформаційної концепції науки про документ, визначено об'єктивні передумови формування галузевого документознавства, що вивчає медичну документацію, його об'єкт, предмет, структуру, функції і коло перспективних документологічних досліджень, серед яких особливе місце відводиться проблематиці медичних галузевих електронних документів у документно-інформаційній інфраструктурі України.

Розроблено схему класифікації документів сфери охорони здоров'я України, в основу якої було покладено результати класифікаційного аналізу системи медичної документації. Класифікаційна схема має на меті забезпечення обліку та впорядкування документів, що входять до складу галузевої системи документації. Побудована за фасетно-блочним принципом класифікація медичних документів передбачає їх багатоаспектний аналіз за специфічними, а не загальними для всіх документів ознаками. Серед ключових ознак було виокремлено наступні: за рівнем (територіальною належністю); за суб'єктом документування; за класами документації (відповідно до Державного

класифікатора управлінської документації); за назвою виду документа; за сферою нормативного регулювання; за видом медичної допомоги.

3. Охарактеризовано сучасний стан інформатизації медичної галузі України, нормативно-правову базу реалізації відповідних заходів і роль електронних інформаційних ресурсів вітчизняної системи охорони здоров'я, яку вони відіграють у формуванні галузевої інформаційної інфраструктури. Встановлено, що формування та використання медичних інформаційних ресурсів і функціонування єдиного інформаційного середовища галузі регламентовано основними положеннями «Концепції інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки» та «Порядком створення та обліку електронних ресурсів Міністерства охорони здоров'я України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління».

Найголовнішими досягненнями інформатизації галузі станом на середину 2018 року визначено впровадження в закладах сфери охорони здоров'я України системи електронного документообігу АСКОД і створення та забезпечення функціонування електронної системи охорони здоров'я eHealth. Окрім того, важливими джерелами медичної галузевої інформації також було визнано офіційні веб-сайти МОЗ України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління.

4. Визначено, що системне вивчення документно-інформаційної інфраструктури сфери охорони здоров'я та медицини передбачає характеристику наукових джерел інформації і дозволяє виокремити в якості її складової галузеві біобібліографічні показники, провідну роль у формуванні яких відіграють Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського як науково-методичний центр з організації бібліографічної продукції для бібліотек і установ системи Національної академії наук України та Національна наукова медична бібліотека України.

Виявлено, що важливою частиною джерел біобібліографічних відомостей є консолідовані інформаційні ресурси, у тому числі матеріали порталу «Наука України: доступ до знань». З'ясовано, що в межах його інформаційного блоку

«Науковці України» представлено відомості про понад 16,5 тис. діячів медичної науки, в основу яких покладено інтегровану через персональний пошуковий профіль інформацію з електронного каталогу НБУВ, електронної бібліотеки «Наукової періодики України» та загальнонаціональної реферативної бази даних «Україніка наукова».

За допомогою БД «Джерела української біографістики» фундаментального електронного інформаційного ресурсу «УНБА» було здійснено порівняльно-статистичний аналіз 197 медичних галузевих біобібліографічних посібників, представлених у базі даних. Результати аналізу дозволили визначити пріоритетні напрями розвитку документно-інформаційної інфраструктури медичної галузі в Україні на основі розкриття тенденцій галузевої біобібліографічної діяльності.

Встановлено, що відповідно до загальних тенденцій у видавничій справі, починаючи з кінця ХХ століття у репертуарі української біобібліографії, поряд із систематичним зростанням кількості персональних бібліографічних досліджень, присвячених життю та діяльності окремих представників медичної галузі, спостерігається також підвищення рівня їх ґрунтовності, що, у свою чергу, знаходить втілення у змістовності отриманих фахівцями бібліографічної справи результатів своєї роботи. Аналіз характеристик документів засвідчив їх беззаперечний інформаційний потенціал як джерел майбутніх наукових досліджень.

5. Запропоновано практичні рекомендації для розробки стратегії розвитку системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України за рахунок відображення у її складі відомостей про окремі документальні джерела біографічної інформації про діячів вітчизняної медицини, що зокрема висвітлюють досягнення не лише знаних представників медичної наукової думки, а й малодосліджених постатей медицини; охоплюють різноманітні географічні зрізи в територіальних межах, які у різні хронологічні періоди були безпосередньо пов'язані з історією України, та опубліковані іноземними

мовами, що сприятиме долученню відповідних документів до наукового інформаційно-комунікаційного середовища.

Отже, дослідження системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України з позицій галузевого документознавства, що вирізняється в загальній структурі науки про документ, дозволило виокремити в якості її структурних елементів медичну документацію та наукові джерела галузевої інформації. З огляду на те, що серед наук соціально-комунікаційного циклу саме документознавство комплексно вивчає характеристики документів, у тому числі за змістовною ознакою, процеси формування та функціонування систем документації, застосування в дисертаційному дослідженні документознавчих підходів дозволило представити результати аналізу документів сфери охорони здоров'я та медичної науки у складі системи документно-інформаційних ресурсів вітчизняної медичної галузі, у основу якого покладено залучення широкого кола джерел галузевої інформації. Поруч з тим, доповнення наукових підходів документознавства здобутками та методами біографістики та біобібліографії уможливило отримання нового наукового знання та засвідчило міждисциплінарний характер проблематики дисертаційної роботи.

Проведене дослідження дозволило надати узагальнену характеристику системи документно-інформаційних ресурсів медичної галузі України. Серед перспективних напрямів подальших досліджень у межах окресленої проблематики вважаємо розроблення галузевого переліку типових документів, що створюються під час діяльності МОЗ України та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери його управління, із зазначенням строків зберігання документів; вивчення зарубіжного досвіду організації функціонування систем медичної документації; інформаційне моделювання репозитарію джерел наукової медичної інформації, що має важливе наукове і соціально-культурне значення, створюючи цілісну картину відповідного сегменту системи вітчизняних документно-інформаційних ресурсів та забезпечуючи їх інтеграцію до світового інформаційного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акилина М. И., Ратникова М. И. Справочные издания о персоналиях в библиотечном деле. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2009. Вип. 5. С. 244–252.
2. Алексеев І. Про видавництво. *Наукова думка: офіц. веб-сайт видавництва «Наукова думка»*. URL: <http://www.ndumka.kiev.ua/about/> (дата звернення: 11.10.2017).
3. Антоненко І. Є. Керування документацією за кордоном: історія, законодавство, теоретичні основи та технології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.10. Київ, 2005. 20 с.
4. Антоненко І. Є. Методика розроблення та впровадження документаційних систем у керуванні документацією: міжнародний досвід. *Студії з архів. справи та документознавства*. 2004. Т. 12. С. 137–148.
5. Антоненко І. Є. Міжнародний досвід методики розроблення та впровадження документаційних систем. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2004. Т. 12. С. 137–148.
6. Антоненко І. Є. Стандартизація процесів управління документацією: досвід Австралії. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25–26 трав. 2004 р.* Київ, 2004. С. 60–62.
7. Антоненко І. Є. Сучасні нормативно-правові акти з керування документаційними процесами (зарубіжний досвід). *Студії з архів. справи та документознавства*. 2006. Т. 14. С. 48–58.
8. Артамонова Н. О. Інформаційний моніторинг наукової та інноваційної діяльності медичної галузі України. *Бібліотечний вісник*. 2007. № 2. С. 10–13.

9. Артамонова Н. О. Створення нових консолідованих електронних інформаційних ресурсів як розвиток засобів наукової комунікації (з досвіду медичної галузі). *Бібліотечний вісник*. 2010. № 1. С. 10–13.
10. Артамонова Н. О. Система інформаційно-бібліотечного та патентного забезпечення медичної науки України: генезис, структура, стратегії розвитку: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03. Харків, 2013. 485 с.
11. Артамонова Н. О. Система інформаційного забезпечення медичної науки в Україні. Харків, 2010. 371 с.
12. Асєєв Г. Концептуальні підходи до проблем управління документацією. *Вісн. Книжк. палати*. 2006. № 11. С. 25–28; 2008. № 5. С. 25–27.
13. Асєєв Г. Управління сучасним документообігом: теорія, структура, методи. *Вісн. Книжк. палати*. 2004. № 4–5. С. 26–29; 32–36.
14. Бездрабко В. В. Становлення і розвиток документознавства в Україні (друга половина XX – початок XXI ст.): дис. на здобуття наук. ступеня д-ра іст. наук: спец. 27.00.02. Київ, 2009. 556 с.
15. Бездрабко В. В. Управлінське документознавство: навч. посіб. Вид. 2-ге, зі змінами і допов. Київ, 2006. 208 с.
16. Белякова Т. В. Галузева система наукової медичної інформації. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 17–19 травня 2011 р.* Київ, 2011. С. 94–95.
17. Березівська Л. Д. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач педагогічного біографічного знання. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2015. Вип. 12. С. 283–295.
18. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления: ГОСТ 7.82–2001. Минск, 2001. 31 с.

19. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Київ, 2007. 47 с.
20. Бойко В. Ф. Розроблення нової редакції Класифікатора управлінської документації. *Архіви України*. 2016. Вип. 5–6 (304–305). С. 153–158.
21. Болдовський В. Ю. Дефініція та класифікація онлайнного документа. *Вісн. Книжк. палати*. 2003. № 6. С. 30–32.
22. Болдовський В. Ю. Життєвий цикл онлайнного документа. *Вісн. Книжк. палати*. 2005. № 8. С. 30–33; *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2005. № 2. С. 7–12.
23. Боряк Г. В. Інформаційна інфраструктура суспільства й ретроспективні документальні ресурси (інтеграційний підходи та археографічна діяльність). *Бібліотечний вісник*. 1996. № 4. С. 3–8.
24. Боряк Г. В. Проблеми подальшого реформування документної інформаційної сфери. *Архіви України*. 2005. № 1–3 (256). С. 9–31.
25. Бугаєва О. В. «Український музичний архів» як біографічне джерело. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2005. Вип. 3. С. 318–322.
26. Бугаєва О. В. Архівна біографіка діячів музичної культури в особових фондах Інституту рукопису НБУВ. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2012. Вип. 9. С. 239–274.
27. Бугаєва О. В. Імена, які надихають до життя... (по сторінках «Українського музичного архіву»). *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2008. Вип. 4. С. 502–513.
28. Бугаєва О. В. Київська філія музичного товариства імені М. Д. Леонтовича як об'єкт біографічного дослідження. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2008. Вип. 4. С. 204–216.
29. Бугаєва О. В. Маловідомі сторінки діяльності Музичного товариства імені М. Леонтовича. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2005. Вип. 3. С. 276–286.

30. Буряк С. В. Поточна статистика книговидання: перше півріччя 2017 року. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 7. С. 3–10.
31. Вдовіна О. О. Електронне діловодство як комунікаційна складова судочинства в Україні: дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02. Харків; Київ, 2018. 206 с.
32. Видавничий центр НФаУ. Національний фармацевтичний університет: офіц. веб-сайт ВНЗ. URL: <http://www.nuph.edu.ua/vidavnichijj-centr-nfau/> (дата звернення: 13.10.2017).
33. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять: ДСТУ 3017:2015. Київ, 2016. IV, 38 с.
34. Вилегжаніна М. В. Нормативно-правові акти в комунікаційному середовищі сучасної України: дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із соц. комунікацій: спец. 27.00.02. Київ, 2011. 192 с.
35. Випуск видавничої продукції в Україні / Книжкова палата України. Київ, 2017. URL: ukrbook.net/statistika_html (дата звернення: 17.10.2017).
36. Випуск видавничої продукції в Україні в 2006 році / Книжкова палата України. Київ, 2017. URL: ukrbook.net/statistika/statistika_2006.html (дата звернення: 17.10.2017).
37. Випуск видавничої продукції в Україні в 2008 році / Книжкова палата України. URL: ukrbook.net/statistika/statistika_2008.html (дата звернення: 17.10.2017).
38. Віленський Ю. Г. Видавничі проекти та звершення. Лицарі лікарювання в дзеркалі медичної біографістики. *Здоров'я України*. 2013. № 20 (321). 74 с.
39. Вітчизняні ресурси біографічної та біобібліографічної інформації: проблеми формування й використання / В. І. Попик та ін. Київ, 2016. 269, [2] с.
40. Войтко О. В., Олійніченко Г. П., Шуригіна О. В. Персоніфіковані бази медичних даних: технічні, організаційні та правові аспекти роботи. *Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України. Кадри, стан організації, управління, медичні інформаційні системи та медичні інформаційні технології: матеріали Всеукраїнської науково-практичної*

конференції, присвяченої пам'яті професора С. А. Томіліна, Київ, 2007. Київ, 2007. С. 139–141.

41. Гавриш Н. Б. Тенденції розвитку фармацевтичного сектору інформаційних ресурсів Інтернету України. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 17–19 травня 2011 р.* Київ, 2011. С. 199–201.
42. Галузева система науково-технічної інформації з архівної справи та документознавства. Структура та основні напрями функціонування: СОУ 92.5–22892594–001–2004 / Державний комітет архівів України; Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства; керівник розробки: С. Г. Кулешов; співрозробники: Л. Одинока, А. Батрак, Р. Романовський. Київ, 2005. 20 с.
43. Герої Крут: Трагічні події 29 січня 1918 року та вшанування пам'яті (до 91-річчя подій). Документи, фотодокументи та публікації преси / упоряд., авт. перед. Г. В. Папакін. Київ, 2009. 278 с. URL: history.org.ua/LiberUA/HerKrut_2009/HerKrut_2009.pdf (дата звернення: 07.08.2018).
44. Гончаренко М. І. Біографічні словники художників України: досягнення та можливості. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2010. Вип. 7. С. 358–366.
45. Горовий В. М. Національні інформаційні процеси в умовах глобалізації / відп. ред. О. С. Онищенко; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. 332 с.
46. Горовий В. М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс / наук. ред. Л. А. Дубровіна; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2010. 360 с.
47. Гриценко В. І., Котова А. Б., Вовк М. І. Інформатизація. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ, 2011. Т. 11. С. 465–466.

48. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків, 2017. 448 с.
49. Департамент охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації): офіц. веб-сайт / розробник: ТОВ «Комп'ютерні Інформаційні Технології». URL: <http://www.health.kievcity.gov.ua/> (дата звернення: 07.04.2016).
50. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів: ДСТУ 4163–2003 / розробники: С. Кулешов (кер. розробки), Л. Кузнєцова, Н. Гончарова та ін. Київ, 2003. III, 22 с.
51. Державний класифікатор управлінської документації: ДК 010–98 / С. М. Бугай (розроб.). Київ, 1999. 53 с.
52. Діловодство та архівна справа. Терміни та визначення понять: ДСТУ 2732:2004 / Державний комітет архівів України ; Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства ; керівник розробки: С. Г. Кулешов ; співрозробники: О. Загорецька, Л. Драгомірова, Л. Кузнєцова та ін. Київ, 2005. 32 с.
53. До ухвалені Концепції інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки. *Клиническая информатика и Телемедицина*. 2013. Т. 9. Вып. 10. С. 148–154.
54. Добко Т. В. Бібліографічний показник у системі довідково-бібліографічної діяльності: історія та сучасність. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 44. С. 499–513.
55. Добко Т. В. Біобібліографія. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ, 2003. Т. 2. С. 863–864.
56. Добровольська В. В. Вітчизняний стандарт як база формування розвитку системи керування документацією в Україні. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2010. № 1. С. 18–24.
57. Добровольська В. В. Діяльність органів управління культурою як об'єкт керування документацією. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 4. С. 18–20.

58. Добровольська В. В. Дослідження процесу керування документацією в органах управління культурою. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 3. С. 28–29.
59. Добровольська В. В. Загальносистемні властивості управління документацією. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 9–11 вересня 2010 р.* Одеса, 2010. С. 62–64.
60. Добровольська В. В. Керування документацією в органах управління культурою України: соціально-комунікаційний аспект: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02. Київ, 2012. 16 с.
61. Добровольська В. В. Керування документацією в органах управління культурою України: соціально-комунікаційний аспект: дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02. Київ, 2012. 196 с.
62. Добровольська В. В. Керування електронною документацією: соціально-комунікаційний аспект. *Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Донецьк, 3–5 квітня 2012 р.* Донецьк, 2012. С. 24–25.
63. Добровольська В. В. Методика дослідження керування документацією в органах управління культурою. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 13–15 вересня 2012 р.* Одеса, 2012. С. 80–82.
64. Добровольська В. В. Перспективні напрями розвитку керування документацією в органах управління культурою. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2013. № 1. С. 39–44.
65. Добровольська В. В. Теоретико-методичні засади стратегічного управління системою керування документацією. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2012. № 1. С. 22–26.
66. Добровольська В. В. Формування комунікаційної корпоративної системи керування документацією: постановка проблеми, шляхи реалізації. *Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері: матеріали*

міжнар. наук.-практ. конф., Донецьк, 30 березня – 1 квітня 2011 р.
Донецьк, 2011. С. 22–23.

67. Доркену А. М. Інформаційний ресурс «Видатні педагоги України і світу» Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського в контексті розвитку суспільства знань. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2012. Вип. 9. С. 364–378.
68. Дубровіна Л. А. Методологічні засади історичних досліджень в бібліотекознавстві та документознавстві: базові принципи і поняття. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2005. № 1. С. 22–29.
69. Дубровіна Л. А., Ковальчук Г. І. Розвиток електронних інформаційних ресурсів рукописної та книжкової спадщини в Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського. *Бібліотечний вісник*. 2016. № 1. С. 3–11.
70. Дупленко Ю. Опыт подготовки биобиблиографических изданий по истории медицины в Украине. *Філософські пошуки*. Львів; Одеса, 2003. Вип. 14/15. С. 163–165. Рец. на кн.: Медицина в Україні. Видатні лікарі: біобібліографічний словник. Вип. 1: Кінець XVII – перша половина XIX століть. Київ, 1997. 239 с.
71. Еволюція педагогічної освіти в Україні на етапі націєтворення / А. В. Сущенко, Т. І. Сущенко, О. О. Фунтікова та ін.; за заг. ред. О. О. Фунтікової. Запоріжжя, 2008. 392 с.
72. Загорецька О. М. Новий перелік типових документів зі строками їх зберігання. *Довідник кадровика*. 2012. № 7. С. 54–61.
73. Загорецька О. М. Порядок реєстрації вхідних документів. *Медична практика*. 2012. № 2. С. 61–64.
74. Загорецька О. М. Теорія діловодства як галузь наукових знань. *Студії з архів. справи та документознавства*. 2002. Т. 8. С. 139–141.
75. Заморіна Т. М. Книгознавство та бібліотечна справа в постатях. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2008. Вип. 4. С. 495–501.

76. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин, 2017. 236 с.
77. Збанацька О. М. Аналітико-синтетична переробка інформації. Макроаналітичне згортання інформації: бібліографічний опис документів, анотування документів: навч. посіб. Київ, 2014. 268 с.
78. Збанацька О. М. Архівні інформаційно-пошукові системи: розширення пошукових можливостей (1991–2008 рр.): дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 27.00.02. Київ, 2010. 239 с.
79. Збанацька О. М. Розвиток інформаційно-пошукових мов у пошукових системах бібліотек і архівів. Київ, 2017. 354 с.
80. Збірник уніфікованих форм організаційно-розпорядчих документів / Укрдержаврхів, УНДІАСД; уклад.: О. М. Загорецька. Київ, 2015. 100 с.
81. Зручний функціонал та корисний контент: МОЗ запустив новий сайт / Міністерство охорони здоров'я України. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/zruchnij-funkcional-ta-korisnij-kontent-moz-zapustiv-novij-sajt/> (дата звернення: 15.07.2018).
82. Іванова Т. В. Документаційне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2010. Вип. 2. С. 387–393.
83. Інститут біографічних досліджень / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/578> (дата звернення: 19.02.2018).
84. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення: ДСТУ 2392–94. Київ, 1994. 53 с.
85. Інформація та документація. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять: ДСТУ 7448:2013. Київ, 2014. 46 с.
86. Інформація та документація. Керування документаційними процесами. Ч. 1: Основні положення (ISO 15489–1:2001, MOD): ДСТУ 4423–1:2005. Київ, 2007. 28 с.

87. Інформація та документація. Керування документаційними процесами. Ч. 2: Настанови (ISO/TR 15489–2:2001, MOD): ДСТУ 4423–2:2005. Київ, 2007. 44 с.
88. Інформація та документація. Словник термінів: ДСТУ ISO 5127:2007. Київ, 2010. 240 с.
89. Ківшар Т. І. Українська бібліотечна біографіка XX – поч. XXI ст.: етапи й тенденції розвитку. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2011. Вип. 8. С. 98–148.
90. Кириленко О. Г. До проблеми визначення основних класифікаційних ознак освітніх електронних інформаційних ресурсів. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 17–19 травня 2011 р.* Київ, 2011. С. 71–73.
91. Кисельова А. А. Архівні ресурси України в глобальній інформаційній мережі: види, доступ, перспективи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.10. Київ, 2005. 19 с.
92. Климчук Л. В. Класифікація документів: досвід, історіографічний аналіз. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2013. № 3. С. 44–47; 2014. № 2. С. 35–38.
93. Коваленко О. С. Інформатизація системи охорони здоров'я України – що далі. Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України. Кадри, стан організації, управління, медичні інформаційні системи та медичні інформаційні технології: *матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора С. А. Томіліна, Київ, 2007.* Київ, 2007. С. 123–126.
94. Ковалів І. Р. Інфраструктура інформаційна. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ, 2011. Т. 11. С. 482.
95. Ковальчук Г. І. Документальні пам'ятки та дисципліни, що їх вивчають. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології*

- XXI століття: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 10–12 вересня 2009 р. Одеса, 2009. С. 45–47.*
96. Ковальчук Г. І. Документознавча діяльність українського наукового інституту книгознавства (УНІК). *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25–27 травня 2010 р. Київ, 2010. С. 83–86.*
  97. Ковальчук Г. І. Український науковий інститут книгознавства (1922–1936). Київ, 2015. 687 с.
  98. Ковтанюк Ю. С. Електронне документознавство в Україні: сутність наукового напрямку, історія формування, перспективи розвитку: дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 27.00.02. Київ, 2012. 252 с.
  99. Ковтун М. В. «Студії з архівної справи та документознавства» – фахове вітчизняне видання з архівознавства. *Архіви України*. 2013. № 4. С. 54–69.
  100. Корнілова Л. Є. Історія відділу наукової та рекомендаційної бібліографії. *Державна наукова медична бібліотека: до 70-річчя заснування: історичний нарис*. Київ, 2002. С. 75–80.
  101. Корнілова Л. Є., Супрун Д. Л. Розвиток медичної біографістики в Національній науковій медичній бібліотеці України. *Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 22 листопада 2011 р. Київ, 2011. С. 90–93.*
  102. Корнілова Л. Є., Корнілова Є. О. Сучасні тенденції створення та розвитку національної біобібліографії. *Медичні бібліотеки України на шляху до суспільства знань: матеріали науково-практичної конференції, Львів, 15–17 травня 2007 р. Київ, 2007. С. 123–133.*
  103. Круц С. О. Медична бібліографія як складова національного репертуару української книги. *Бібліотечний вісник*. 1996. № 6. С. 18–19.

104. Кудлай В. О. Документаційне забезпечення системи управління якістю на промисловому підприємстві: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02. Київ, 2012. 20 с.
105. Кудлай В. О. Стан наукового розроблення проблем документаційного забезпечення системи управління якістю на підприємстві. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 5. С. 22–26.
106. Кулешов С. Г. Архів, бібліотека, музей: спроба інтеграції на засадах комунікаційного підходу? *Студії з архів. справи та документознавства*. 2009. Т. 17. С. 29–32.
107. Кулешов С. Г. Докумет. *Енциклопедія Сучасної України*. 2008. Т. 8. С. 204–205.
108. Кулешов С. Г. Документальні джерела наукової інформації: поняття, типологія, історія типологічної схеми. Київ, 1995. 190 с.
109. Кулешов С. Г. Документаційні ресурси інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у місцевому органі державної влади. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2005. Вип. 10. С. 302–310.
110. Кулешов С. Г. Документознавство. *Енциклопедія Сучасної України*. 2008. Т. 8. С. 205–206.
111. Кулешов С. Г. Документознавство. Історія. Теоретичні основи. Київ, 2000. 161 с.
112. Кулешов С. Г. Документознавчі аспекти трактування понять сфери електронного документування та документообігу. *Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвід. зб. наук. пр.* Київ, 2002. Вип. 5: Архіви – складова інформаційних ресурсів суспільства. С. 37–41.
113. Кулешов С. Г. Електронний документ у системі сучасного діловодства. *Архіви України*. 2004. № 4/6. С. 50–53.
114. Кулешов С. Г. Загальне документознавство: навч. посіб. Київ, 2012. 123 с.
115. Кулешов С. Г. Перспективні напрямки наукових досліджень у спеціальному документознавстві. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2004. Т. 12. С. 115–120.

116. Кулешов С. Г. Управлінське документознавство: навч. посіб. Київ, 2003. 57 с.
117. Кунце Х. Избранное / пер. с нем. С. Д. Дежурова; сост. Т. С. Ступникова. Москва, 1983. 312 с.
118. Кучмаренко В. А. Документальні фонди Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як джерело з історії академічної науки (1918–1934 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.08. Київ, 1999. 19 с.
119. Кушнарєнко Н. Н. Документоведение. 7-е изд., стер. Киев, 2006. 459 с.
120. Кушнарєнко Н. М. Загальнонаукові методи документологічних досліджень. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2006. № 3. С. 72–80.
121. Кушнарєнко Н. М. Методологічні засади книгознавчих, бібліотекознавчих і бібліографознавчих досліджень. *Вісник ХДАК*. 2004. Вип. 15. С. 84–94.
122. Кушнарєнко Н. М. Новий етап інституалізації науки про документ. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2004. Т. 12. С. 126–130.
123. Лисиця Н. В., Стельмах Н. А. Бібліографічна продукція ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як складова інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу. *Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського*. 2014. Вип. 4. С. 120–128.
124. Лобузіна К. В. Технології організації знаннєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності. Київ, 2012. 249, [1] с.
125. Любовець Н. І. Вивчення мемуарів як історичного та біографічного джерела: до історіографії проблеми. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2010. Вип. 7. С. 66–104.
126. Любовець Н. І. Мемуари як складова електронних ресурсів бібліотек: світовий досвід та перспективи створення вітчизняного електронного ресурсу «Українська мемуаристика». *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2013. Вип. 10. С. 417–430.

127. Любовець Н. І. Мемуарний потенціал ресурсів бібліотечного краєзнавства. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. Київ, 2015. Вип. 12. С. 359–376.
128. Любовець Н. І. Новітня історіографія вітчизняної мемуаристики: до проблеми термінології та класифікації. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2016. Вип. 13. С. 28–50.
129. Любовець Н. І. Основні тенденції розвитку мемуаристики Буковини (кінець XIX ст. – 30-ті роки XX ст.). *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2012. Вип. 9. С. 65–89.
130. Любовець Н. І. Українська мемуаристика XII–XVIII ст.: біографічна складова. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2011. Вип. 8. С. 51–97.
131. Ляшко С. М. Джерельна база біографічних досліджень: загальне і особливе. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2011. Вип. 8. С. 27–50.
132. Ляшко С. М. Українські біографічні довідкові видання XIX–XX століття: історичні та теоретико-методичні засади. Запоріжжя, 2010. 288 с.
133. Максимова Н. С. Решение актуальных вопросов управления документами в международных стандартах ISO серии 30300. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17–19 трав. 2011 р.* Київ, 2011. С. 18–22.
134. Марченко Н. П. Автобіографія дитинства у межах біографічного дискурсу. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2012. Вип. 9. С. 90–109.
135. Марченко Н. П. Біографічна інформація у виданнях для дітей у контексті сучасних завдань біографістики. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2010. Вип. 7. С. 105–144.
136. Марченко Н. П. Продукування та адаптація до потреб користувача та пропагування біографічного знання бібліотеками України для дітей.

- Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2015. Вип. 12. С. 296–311.
137. Марченко Н. П. Соціокультурні стереотипи в новітній українській біографії для дітей. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2011. Вип. 8. С. 149–174.
  138. Матвієнко А. Т. Документально-інформаційне забезпечення туристичної галузі в Україні: соціально-комунікаційний аспект: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02. Київ, 2012. 15 с.
  139. Медична система прийняття та підтримки прийняття рішень / Д. Х. Штофель, Л. Г. Коваль, С. М. Злепко, Л. В. Космач. *Вестник НТУ «ХПИ»*. Серія: *Информатика и моделирование*. 2013. № 19 (992). С. 167–172.
  140. Мельник [Любовець] Н. І. Рецензія. Булах С. М. Медицина в Україні. Видатні лікарі: Кінець XVII – перша половина XIX століть: Біобібліографічних словник. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 1999. Вип. 2. С. 317–319.
  141. Методичні рекомендації з розробки та застосування примірних та типових номенклатур справ / Голов. архів. упр. при Кабінеті Міністрів України, УДНДІАСД; упоряд.: Г. В. Портнов, В. П. Ляхоцький. Київ, 1997. 14, [3] с.
  142. Мироненко Д. О. Розділ «Видатні особистості» на веб-сайті Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного як джерело біографічних знань про архітекторів, інженерів-будівельників, митців. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2016. Вип. 13. С. 277–285.
  143. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс]: офіц. веб-сайт. URL: <http://www.moz.gov.ua/> (дата звернення: 15.01.2015).
  144. Міністерство охорони здоров'я затвердило дорожню карту і принципи першого компоненту системи Е-Health в Україні. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/ministerstvo-ohoroni-zdorov%E2%80%99ja-zatv>

erdilo-dorozhnju-kartu-i-principi-pershogo-komponentu-sistemi-e-health-v-ukraini/ (дата звернення: 26.06.2018).

145. МОЗ скасувало морально застарілі форми первинної облікової документації. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/moz-skasuvalo-moralno-zastarili-formi-pervinnoi-oblikovoi-documentacii/> (дата звернення: 12.06.2018).
146. МОЗ України та представники громадської ініціативи підписали меморандум щодо співпраці в розробці e-health. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/moz-ukraini-ta-predstavniki-gromadskoi-iniciativi-pidpisali-memorandum-schodo-spivpraci-v-rozrobci-e-health/> (дата звернення: 24.06.2018).
147. Мокроусова О. Г. Роль епістолярію архітекторів у дослідженні об'єктів культурної спадщини Києва. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2015. Вип. 12. С. 326–344.
148. Москалець О. В. Біобібліографічні джерела для вивчення біографій українських музикантів. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2008. Вип. 4. С. 252–259.
149. Муріна С. В. Енциклопедичні видання як джерело формування Українського національного біографічного архіву (на прикладі Радянської енциклопедії історії України та Енциклопедії історії України). *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2015. Вип. 12. С. 392–405.
150. Наукова та інноваційна діяльність, інтелектуальна власність : тлумачний українсько-російський словник / уклад.: Н. О. Артамонова та ін.; за заг. ред. Л. Г. Розенфельда. Харків, 2007. 172 с.
151. Наукові роботи Т. Г. Яновського. [Б. м. і р.]. С. IX–XIV. Вирізка.
152. Нестерович Ю. В. Корреляция базисных понятий документоведения, коррелятивных понятию системы. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2012. № 1. С. 8–18.

153. Овсяннікова Л. М., Артамонова Н. О. Концептуальна модель розвитку системи інформаційного забезпечення медичної науки в Україні. *Вісник Книжкової палати*. 2010. № 6. С. 24–30.
154. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801–ХІІ. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page> (дата звернення: 12.04.2018).
155. Особливості інформаційного забезпечення національного консенсусу в сучасній Україні / В. І. Попик, О. С. Онищенко, В. М. Горовий та ін.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 220 с.
156. Отле П. Библиотека, библиография, документация: избранные труды пионера информатики / пер. с англ. и фр. Р. С. Гиляревского [и др.]; предисл., сост., коммент. Р. С. Гиляревского. Москва, 2004. 349 с.
157. Отле П. Трактат о Документации. *Библиотека, библиография, документация: избранные труды пионера информатики / пер. с англ. и фр. Р. С. Гиляревского и др.; предисл., сост., коммент. Р. С. Гиляревского*. Москва, 2004. С. 187–308.
158. Отле П. Труды по библиотековедению. Руководство для общественных библиотек. Организация умственного труда. Руководство к администрированию: практическое пособие. Москва, 2002. 232 с.
159. Павленко Р. І. Бібліографія медична. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ, 2003. Т. 2. С. 627–628.
160. Павліченко Ю. В. Аналіз наукометричних методів дослідження інформаційно-документних потоків (на прикладі медицини). *Бібліотечний вісник*. 2008. № 4. С. 8–11.
161. Пакула О. Е. Електронна документація в медичній установі. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики: зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25–27 трав. 2010 р.* Київ, 2010. С. 95–96.
162. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Загальне документознавство: навч. посіб. 2-е вид., допов. і перероб. Київ, 2009. 432 с.

163. Палеха Ю. І. Класифікування обліково-бухгалтерської документації. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2008. Т. 16. С. 102–110.
164. Памяти Николая Михайловича Дитерихса. Одесса, 1885. 24 с.
165. Папакін Г. В. Приватні архіви української родової еліти в національній історії другої половини XVII – XX ст. (на прикладі архівної спадщини роду Скоропадських): автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.10. Київ, 2005. 36 с.
166. Папакін Г. В. Українські визвольні змагання 1939–1956 років: джерельний контент. Вип. 1. Проблеми класифікації й змісту джерел повстанського та радянського походження / відп. ред. Г. В. Боряк. Київ, 2012. 356 с.
167. Пасічник Л. П. Класифікація нормативних документів із стандартизації. *Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, Рівне, 20–22 квіт. 2004 р.* Рівне, 2004. С. 31–34.
168. Пасічник Л. П. Класифікація патентів на об'єкти інтелектуальної власності. *Документально-інформаційні ресурси: матеріали звіт. наук. конф. викладачів, аспірантів, співробітників і студ., Рівне, 14–16 квіт. 2003 р.* Рівне, 2003. С. 89–92.
169. Пасічник Л. П. Нормативні документи: типологічна характеристика. *Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів факультету документальних комунікацій та менеджменту, Рівне, 18–20 квіт. 2001 р.* Рівне, 2001. С. 7–8.
170. Перелік типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів : затв. наказом М-ва юстиції України від 12 квіт. 2012 р. № 578/5: зареєстр. в М-ві юстиції України 17 квіт. 2012 р. за № 571/20884 / Держ. арх. служба України, УНДІАСД. Київ, 2012. 288 с.
171. Петравчук Л. В., Марухно Т. В., Олейнікова Г. Й. Стан інформатизації в охороні здоров'я м. Києва та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України. Кадри, стан організації, управління, медичні інформаційні системи та медичні інформаційні технології :*

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора С. А. Томіліна, Київ, 2007. Київ, 2007. С. 129–130.

172. Пиріг Л. А. Вагомий внесок в історію медицини України. *Лікарська справа*. 2013. № 6. С. 130–131. Рец. на кн.: Медицина в Україні: біобібліографічний словник. Вип. 2 : Друга половина ХІХ – початок ХХ століття. Літери Л–С. Київ, 2012. 520 с.
173. Плешкевич Е. А. Бездокументарный документ: начало нового этапа в развитии коммуникаций. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2007. № 1. С. 46–49.
174. Плешкевич Е. А. Документная парадигма – новый методологический подход в дисциплинах информационно-документационного комплекса. *Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств*. 2005. № 2. С. 136–142.
175. Плешкевич Е. А. История документирования и делопроизводства: методологический аспект. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 19–21 трав. 2009 р.* Київ, 2009. С. 15–20.
176. Плешкевич Е. А. Основы общей теории документа. Саратов, 2005. 242 с.
177. Плешкевич Е. А. Протодокументные формы коммуникаций: тенденции развития. *Библиотечноеведение*. 2007. № 6. С. 46–52.
178. Плешкевич Е. А. Становление и развитие протодокументных коммуникаций. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2006. № 2. С. 65–71.
179. Плешкевич Е. А. Эволюция теоретических представлений о документе. Москва, 2011. 96 с.
180. Погорілко В. Ф. Інформація. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ, 2011. Т. 11. С. 479–480.
181. Положення про Міністерство охорони здоров'я України. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267.

URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-п#n25/> (дата звернення: 05.11.2017).

182. Попик В. І. Здобутки та перспективні завдання бібліотечної біографіки. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2015. Вип. 12. С. 9–41.
183. Попик В. І. Концептуальні засади формування вітчизняних електронних ресурсів історико-біографічної інформації. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2010. Вип. 28. С. 453–466.
184. Попик В. І. Проблеми формування електронного українського біографічного архіву. *Студії з архівної справи та документознавства*. 2004. Т. 12. С. 103–107.
185. Попик В. І. Ресурси довідкової біографічної інформації: історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Київ, 2013. 520 с.
186. Правове забезпечення процесу оформлення лікарем основної обліково-звітної документації медичного закладу: навч. посіб. до практичних занять / за ред. В. В. Рудень. Львів, 2010. 629 с.
187. Практика впровадження автоматизованих інформаційних систем медичного документообігу для потреб лікувально-профілактичних закладів (АІС МЕД «Талан») / В. Р. Войнаровський, О. В. Кравченко, М. В. Нестерчук та ін. *Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України. Кадри, стан організації, управління, медичні інформаційні системи та медичні інформаційні технології: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора С. А. Томіліна, Київ, 2007*. Київ, 2007. С. 131–136.
188. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
189. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995 року № 32/95–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 7. Ст. 45.

190. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 року № 852–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 276.
191. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.
192. Про затвердження Порядку присудження наукових: постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567. *Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-п/card6#Public> (дата звернення: 06.09.2016).
193. Про затвердження порядку створення та обліку електронних ресурсів МОЗ та підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління МОЗ: проект наказу М-ва охорони здоров'я України. URL: http://moz.gov.ua/ua/portal/mtpc_publicdiscussion/ (дата звернення: 03.09.2014).
194. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 року № 1417. *Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15> (дата звернення: 06.09.2018).
195. Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів від 30 листопада 2011 р. № 1242. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1242-2011-п> (дата звернення: 01.03.2015).
196. Про затвердження форм первинної облікової документації в закладах, що надають медичну допомогу вагітним, роділлям та породіллям, та інструкцій щодо їх заповнення: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13 лютого 2006 року № 67; зареєстр. М-вом юстиції України 02 березня 2006 р. за № 221/12095. *Законодавство України: веб-сайт*

Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0221-06> (дата звернення: 20.09.2018).

197. Про затвердження форм первинної облікової документації і звітності з питань моніторингу лікування ВІЛ-інфікованих осіб та інструкцій щодо їх заповнення: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21 березня 2012 року № 182; зареєстр. М-вом юстиції України 18 травня 2012 р. за № 794/21107. *Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0794-12> (дата звернення: 20.09.2018).
198. Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 15 вересня 2016 року № 970; зареєстр. М-вом юстиції України 06 жовтня 2016 р. за № 1325/29455. *Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1325-16> (дата звернення: 19.09.2018).
199. Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21 липня 2014 року № 511; зареєстр. М-вом юстиції України 05 серпня 2014 р. за № 922/25699. *Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-14> (дата звернення: 19.09.2018).
200. Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14 лютого 2012 року № 110; зареєстр. М-вом юстиції України 28 квітня 2012 р. за № 661/20974. *Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0661-12> (дата звернення: 12.09.2018).
201. Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я,

які надають амбулаторно-поліклінічну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28 липня 2014 року № 527; зареєстр. М-вом юстиції України 13 серпня 2014 р. за № 959/25736. *Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-14> (дата звернення: 13.09.2018).

202. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05 липня 1994 р. № 80/94–ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 21.04.2016).
203. Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 року № 1302. *Офіц. вісн. України*. 2002. № 3. С. 62–64.
204. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд»: постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208. *Офіц. вісн. України*. 2003. № 9. С. 378.
205. Про Інститут біографічних досліджень. *Український національний біографічний архів: науково-інформаційний проект Інституту біографічних досліджень НБУВ*. URL: <http://biography.nbuv.gov.ua/index.php/institut> (дата звернення: 08.09.2016).
206. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657–ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
207. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. № 75. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27–28. Ст. 182.
208. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 року № 3814–ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 15. Ст. 86.

209. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27. Ст. 181.
210. Про офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України: наказ МОЗ України від 06 листопада 2012 року № 877. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20121106_877.html (дата звернення: 15.01.2015).
211. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 р. № 539/97–ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.01.2015).
212. Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3. *Офіц. вісн. України*. 2002. № 2. С. 5.
213. Про порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: наказ Держ. ком. інформ. політики, телебачення та радіомовлення України, Держ. ком. зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 р. № 327/225. *Офіц. вісн. України*. 2003. № 2. С. 49.
214. Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 р. № 1315–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 31. Ст. 1058.
215. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386–р. *Офіц. вісн. України*. 2013. № 44. С. 79. Ст. 1581.
216. Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280–IV. *Відомості Верховної Ради*. 2004. № 12. Ст. 155.
217. Про утворення та затвердження складу робочої групи з питань запровадження класифікаторів та іншої документації для подальшого використання у електронній системі охорони здоров'я: наказ МОЗ України від 29.12.2018 № 2504. *Реєстр медико-технологічних документів*. URL:

- http://mtd.dec.gov.ua/images/mrg/2018_2504_nakaz_RG_klass.pdf/ (дата звернення: 08.02.2019).
218. Проектний офіс передав МОЗ систему eHealth. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/proektnij-ofis-peredav-moz-sistemu-ehealth/> (дата звернення: 18.06.2018).
219. Проценко (Кулієва) Т. В. Система бібліотечно-інформаційного супроводу професійної діяльності сімейних лікарів в Україні: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03. Харків, 2010. 21 с.
220. Рева Л. Г. Бібліографічні та довідкові джерела української літературної біографіки кінця XX – початку XXI століття. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2010. Вип. 7. С. 334–345.
221. Реєстр медико-технологічних документів: офіц. веб-сайт. URL: <http://mtd.dec.gov.ua/index.php/uk/> (дата звернення: 08.02.2019).
222. Рейнворд У. Б. Универсум информации: жизнь и деятельность Поля Отле / пер. с англ., под ред. и с предисл. Р. С. Гиляревского. Москва, 1976. 402 с.
223. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. *Інститут журналістики*. Київ, 2011. URL: http://journalib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf (дата звернення: 03.06.2018).
224. Рудюк В. В. Класифікація електронних документів ФРН. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2005. № 3. С. 26–33.
225. Рудюк В. В. Критерії класифікування електронних ділових документів: сучасні тенденції та перспективні схеми. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2006. № 3. С. 54–60.
226. Рудюк В. В. Організація керування електронною документацією: новий виклик документознавчій теорії, практиці, освіті. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 20–22 травня 2008 р.* Київ, 2008. С. 102–105.

227. Рудюк В. В. Система керування електронною документацією у Федеративній Республіці Німеччина (1990–2006 рр.): дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 27.00.02. Київ, 2008. 217 с.
228. Савченко О. В. Інфраструктура. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ, 2011. Т. 11. С. 481.
229. Сельченкова С. В. Переліки документів зі строками зберігання. *Українська архівна енциклопедія*. Київ, 2008. С. 648.
230. Сельченкова С. В. Переліки документів у діловодстві: історія, класифікація, концептуальні та методичні засади підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.10. Київ, 2005. 20 с.
231. Сельченкова С. В. Організаційні та методичні проблеми створення вітчизняної системи переліків документів із строками зберігання. *Архіви України*. 2003. № 4/6. С. 114–121.
232. Сельченкова С. В. Особливості укладання відомчих переліків документів зі строками зберігання. *Студії з арх. справи та документознавства*. Київ, 2003. Т. 9. С. 50–51.
233. Сельченкова С. В. Переліки документів: сучасний стан, проблеми, перспективи. *Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвід. зб. наук. пр.* Київ, 2003. Вип. 6. С. 83–90.
234. Сергій Васильович Комісаренко / уклад. бібліогр. покажч.: В. М. Данилова, Р. П. Виноградова, О. І. Войцехівська; НАН України, Ін-т біохімії ім. О. В. Палладіна. Київ, 2013. 141, [44] с.
235. Слизький А. Ю. До проблеми розроблення переліку соціальнозначущих документів в Україні. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17–19 травня 2011 р.* Київ, 2011. С. 62–64.
236. Слободяник М. С. Бібліотека. Документ. Комунікації: вибрані праці. Київ, 2010. 308 с.

237. Слободяник М. С. Галузеве документознавство: перспективні напрями досліджень. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 17–18 травня 2005 р.* Київ, 2005. Ч. 1. С. 5–8.
238. Слободяник М. С. Документологія: зміст, перспективи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2004. № 4. С. 4–9.
239. Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій. Київ, 1995. 268 с.
240. Слободяник М. С. Основні напрями розвитку документознавства в сучасній Україні. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2012. № 2. С. 4–11.
241. Слободяник М. С. Структура сучасного документознавства. *Вісн. Книжк. палати.* 2004. № 3. С. 18–21.
242. Слободяник М. С. Сутнісні функції документа. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 10–12 вересня 2015 р.* Одеса, 2015. С. 42–43.
243. Слободяник М. С. Формування загальної теорії документа: історія, сучасність, перспективи. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21–23 трав. 2007 р.* Київ, 2007. С. 3–4.
244. Соколов А. В. Введение в теорию социальной коммуникации: учеб. пособие. Санкт-Петербург, 1996. 320 с.
245. Соколов А. В. Информационный подход к документальной коммуникации. Ленинград, 1988. 85 с.
246. Соколов А. В. Коммуникационные потребности: учеб. пособие. Краснодар. 1996. 163 с.
247. Соколов А. В. Социальные коммуникации: учеб.-метод. пособие. Москва, 2001. 220 с.

248. Социальная коммуникация в современном мире / Н. Н. Азаров, И. С. Бусыгин, А. Н. Дегтярев и др.; под. общ. ред. А. А. Деркача. Москва, 2004. 603 с.
249. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): словарь-справочник / авт.-сост. В. А. Ильганаева. Харьков, 2009. 392 с.
250. Статут Національної академії медичних наук України. Затв. Загальн. зборами Нац. акад. мед. наук України 05 квіт. 2016 р.; зареєстр. М-вом юстиції України 27 лип. 2016 р., наказ № 2333/5. URL: <http://www.amnu.gov.ua/content/11/statutn/documenti/1/1/> (дата звернення: 26.11.2017).
251. Статут Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Затв. розпорядженням Президії НАН України від 14 червня 2017 року № 383. URL: http://www.nbu.gov.ua/sites/default/files/STATUT_NBUV_2017.pdf/ (дата звернення: 14.03.2018).
252. Стельмах Н. А. Біобібліографічна серія «Академіки НАПН України» як важливе джерело інформаційно-бібліографічного забезпечення розвитку педагогічної науки. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 31. С. 616–625.
253. Стислий опис системи електронного документообігу АСКОД / Центр комп'ютерних технологій «ІнфоПлюс». Київ, 2013. 9 с.
254. Супрун У. Російські боти поширюють брехню про вакцинацію. URL: <https://facebook.com/ulanasuprun/posts/2175871166030772> (дата звернення: 27.08.2018).
255. Тимошенко І. С. Сучасні інноваційні засоби інтернету в документальному забезпеченні медичних закладів. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. № 1. С. 73–76.
256. Трахтенберг И. М. Страницы жизни и деятельности в книгах медиков и о медиках. *Медик столиці*. 2010. № 3 (84). С. 10–12.
257. Тупчієнко-Кадирова Л. Г. Музичний документ: визначення поняття, класифікація та методика описування (на прикладі творчої спадщини

- композитора Ю. С. Мейтуса (1903–1997): дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.10. Київ, 2005. 266 с.
258. Українська архівна енциклопедія / Державний комітет архівів України, УНДІАСД; редкол.: І. Б. Матяш (голова), І. Н. Войцехівська, Л. А. Дубровіна та ін. Київ, 2008. 881 с.
259. Українське документознавство (1991–2011): наук.-допом. бібліогр. покажч. / М-во культури України, Нац. парламента. б-ка України; уклад.: М. С. Слободяник, О. А. Політова; наук. ред. та авт. вступ. ст. М. С. Слободяник. Київ, 2012. 176 с.
260. Український національний біографічний архів: науково-інформаційний проект Інституту біографічних досліджень НБУВ / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://biography.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 01.11.2016).
261. Уряд запроваджує електронний реєстр пацієнтів, що потребують інсулінотерапії / МОЗ України. URL: <http://moz.gov.ua/article/news/urjad-zaprovadzhue-elektronnij-reestr-pacientiv-scho-potrebujuut-insulinoterapii/> (дата звернення: 30.08.2017).
262. Усенко І. Б. Доктор наук. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ, 2008. Т. 8. С. 202.
263. Устиновський Д. В. Літературна біобібліографія як джерело збереження і передачі персонологічної інформації. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2005. Вип. 3. С. 287–301.
264. Філіпова Л. Я. Документально-електронні комунікації в умовах інформатизації освіти. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI ст.: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*. Одеса, 2009. С. 18–20.
265. Філіпова Л. Я. Інтеракційні та технократичні підходи комунікативістики у дослідженнях Інтернет-документних комунікацій. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матеріали*

міжнародної наукової конференції, Харків, 8–9 грудня 2011 р. Харків, 2011. С. 230–232.

266. Філіпова Л. Я., Артамонова Н. О. Інформаційне забезпечення наукових досліджень: тенденції розвитку (на прикладі медичної науки). *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 11. С. 24–31.
267. Філіпова Л. Я. Інформаційна інфраструктура як базова складова галузі: термінологічно-змістовий аналіз. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 10–12 вересня 2015 р.* Одеса, 2015. С. 38–41.
268. Філіпова Л. Я. Інформаційно-комунікативні прояви ресурсного потенціалу Інтернету. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2010. № 2. С. 44–48.
269. Філіпова Л. Я. Наукові дослідження з документознавчої спеціальності в Україні. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: зб. матеріалів VII Міжнародної наук.-практ. конф, Одеса, 11–13 вересня 2014 р.* Одеса, 2014 . С. 14–19.
270. Філіппова Н. П. Medical biobibliographical indexes as a component of branch information resources = Медичні біобібліографічні показники як складова галузевих інформаційних ресурсів. *Nauki Społeczno-Humanistyczne. Polsko-ukraińskie czasopismo naukowe = Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal = Соціально-гуманітарні науки. Польсько-український науковий журнал*. 2018. № 02(18). URL: https://sp-sciences.io.ua/s2631964/filippova_natalia_2018_.medical_biobibliographical_indexes_as_a_component_of_branch_information_resources._social_and_human_sciences._polish-ukrainian_scientific_journal_02_18_ (дата звернення: 05.05.2018).
271. Філіппова Н. П. Біобібліографічні показники діячів медичної галузі 1885–1989 років у структурі бази даних «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву». *Інформаційна освіта*

та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 8–9 вересня 2016 р. Одеса, 2016. С. 140–143.

272. Філіппова Н. П. Веб-сайт Департаменту охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) як джерело інформації. *Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи: матеріали II науково-практичної конференції аспірантів та студентів, Київ, 27 квітня 2016 р. Київ, 2016. С. 17–21.*
273. Філіппова Н. П. До питання визначення об'єкта, предмета, функцій та структури медичного документознавства. *Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, Київ, 30–31 травня 2018 р. Київ, 2018. С. 105–107.*
274. Філіппова Н. П. До питання класифікації медичних документів. *Інформація, комунікація, суспільство – 2017 (ICS–2017): матеріали VI Міжнародної наукової конференції, Славське, 18–20 травня 2017 р. Львів, 2017. С. 228–229.*
275. Філіппова Н. П. До питання розробки практичних рекомендацій щодо подальшого наповнення бази даних «Джерела української біографістики». *Бібліотека. Наука. Комунікація: 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: матеріали Міжнародної наукової конференції, Київ, 6–8 листопада 2018 р. Київ, 2018. С. 518–522.*
276. Філіппова Н. П. Документні ресурси медичної галузі в структурі веб-сайту Міністерства охорони здоров'я України. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 10–12 вересня 2015 р. Одеса, 2015. С. 232–238.*

277. Філіппова Н. П. Електронні ресурси системи охорони здоров'я України у контексті формування сучасної галузевої інформаційної інфраструктури. *Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Донецьк, 02–04 квітня 2014 р.* Донецьк, 2014. С. 20–22.
278. Філіппова Н. П. Значення персональних бібліографічних показників діячів медичної галузі у висвітленні досягнень вітчизняної медицини. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2016. Вип. 14. С. 325–344.
279. Філіппова Н. П. Класифікаційний аналіз документів медичної галузі України. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2017. Вип. 47. С. 218–230.
280. Філіппова Н. П. Концепція інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки у контексті вдосконалення організації медичної документації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. № 3. С. 57–62.
281. Філіппова Н. П. Місце персональних бібліографічних показників діячів медичної галузі в репертуарі української біобібліографії. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2018. Вип. 16. С. 265–285.
282. Філіппова Н. П. Пошукові можливості бази даних «Джерела біографічної інформації» «Українського національного біографічного архіву». *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 14–15 вересня 2017 р.* Одеса, 2017. С. 104–108.
283. Філіппова Н. П. Проект класифікації документів медичної галузі України. *Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 25–26 квітня 2017 р.* Київ, 2017. С. 89–91.
284. Філіппова Н. П. Роль Національної наукової медичної бібліотеки України у формуванні медичних галузевих інформаційних ресурсів. *Інформація, комунікація, суспільство – 2018 (ICS–2018): матеріали VII Міжнародної*

- наукової конференції, Чинадієво, 16–19 травня 2018 р. Львів, 2018. С. 107–108.
285. Філіппова Н. П. Система медичної документації України в структурі галузевого документознавства М. С. Слободяника. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 1. С. 26–34.
286. Філіппова Н. П. Система медичної документації в Україні у контексті галузевого документознавства. *Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, Одеса, 24–25 березня 2016 р.* Одеса, 2016. С. 470–475.
287. Філіппова Н. П. Система медичної документації в Україні: основні напрями дослідження. *Документознавство та інформаційна діяльність: історія, сучасність, перспективи: матеріали науково-практичної конференції студентів і аспірантів, Київ, 23–24 квітня 2015 р.* Київ, 2015. С. 28–29.
288. Філіппова Н. П. Управління документацією медичної галузі України. *Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, Одеса, 19–20 березня 2015 р.* Одеса, 2015. С. 41–44.
289. Холод О. М. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Львів, 2011. 288 с.
290. Шарков Ф. И. Основы теории коммуникации. Москва, 2003. 248 с.
291. Шатрова М. Б. Аналіз документного потоку авторефератів дисертацій з образотворчого мистецтва, виданих в Україні в 1996–2008 рр. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 7. С. 13–16.
292. Шатрова М. Б. Види довідкових видань з образотворчого мистецтва в документному потоці України 1996–2005 рр. *Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: зб. наук. пр.* Київ, 2010. Вип. 4. С. 82–89.

293. Швед Е. Ю. Види процесуальних актів-документів в адміністративному судочинстві. *Теорія та практика держ. упр. / Харк. регіон. ін-т державного упр.* Харків, 2007. Вип. 4 (19). С. 303–308.
294. Швецова Г. М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра іст. наук: 07.00.08. Рівне, 2001. 490 с.
295. Швецова-Водка Г. М. Загальна теорія документології – методологічна основа дисциплін документально-комунікаційного циклу. *Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 17–18 травня 2005 р.* Київ, 2005. Ч. 1. С. 9–10.
296. Швецова-Водка Г. М. Структура документознавства і його місце серед суміжних наукових дисциплін. *Студії з архівної справи та документознавства.* 2004. Т. 12. С. 120–125.
297. Швецова-Водка Г. М. Українська метабібліографія. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство.* 2017. Т. 22, вип. 1. С. 175–188.
298. Шевченко О. В. Система документаційного забезпечення торговельної галузі України: теоретико-методологічні засади: автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.02. Харків, 2016. 39 с.
299. Шелестова А. М. Навчальна документація сучасного університету: особливості класифікації. *Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. пр.* Харків, 2009. Вип. 28. С. 77–86.
300. Що таке МІС? «eHealth» – Національна електронна система охорони здоров'я: офіц. веб-сайт / МОЗ України. URL: <https://portal.ehealth.gov.ua/clarifications/2017-09-15-mis> (дата звернення: 18.02.2018).
301. Яценко О. М. Біобібліографія в минулому і її сучасний стан. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.* 2010. Вип. 28. С. 478–492.

302. Яценко О. М. Вітчизняна наукова періодика як джерело формування «Українського біографічного архіву». *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2016. Вип. 14. С. 233–249.
303. Яценко О. М. Інформаційні технології в діяльності Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського із формування електронних біобібліографічних ресурсів. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2006. Вип. 16. С. 437–448.
304. Яценко О. М. Персональна бібліографія, біобібліографія: термінологічний аналіз. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 5. С. 24–29.
305. Яценко О. М. Персональні бібліографічні покажчики – важливий складник у відтворенні життя і творчості українських діячів. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 31. С. 461–475.
306. Яценко О. М. Представлення біобібліографічного матеріалу на персональних сторінках «Українського національного біографічного архіву»: принципи будови розділів, особливості організації, джерела наповнення. *Українська біографістика = Biographistica Ukrainica*. 2016. Вип. 13. С. 250–268.
307. Яценко О. М. Сучасні тенденції розвитку біобібліографії. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2008. Вип. 22. С. 306–311.
308. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856–2013) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; редкол. В. І. Попик (голова) [та ін.]. Київ, 2015. 469 с.
309. Яценко О. М. Українські персональні бібліографічні покажчики: особливості, розвиток та сучасний стан. *Українські персональні бібліографічні покажчики (1856–2013)*. Київ, 2015. С. 12–33.

310. «eHealth» – Національна електронна система охорони здоров'я: офіц. веб-сайт / МОЗ України. URL: <https://portal.ehealth.gov.ua> (дата звернення: 18.02.2018).
311. Information and documentation – Foundation and vocabulary: ISO 5127:2017. URL: <https://www.iso.org/standard/59743.html> (last accessed: 05.07.2018).
312. Partnership for health in the WHO European Region. September 13–16, 2010. URL: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/119537/RC60_edoc12.pdf (last accessed: 14.09.2015).
313. Vasilevskis Edgars & Dubyak Iryna & Basyuk Taras & Pasichnyk Volodymyr & Rzhеuskyi Antonii Mobile Application for Preliminary Diagnosis of Diseases. *Proceedins of the 1st International Workshop on Informatics & Data-Driven Medicine (IDDM 2018), November 28–30, 2018, Lviv*. Lviv, 2018. Pp. 275–286.
314. Vyklyuk Yaroslav & Kunanets Nataliia & Kalahurka Tetyana & Voronovsky Mykhailo Information Technology Platform «Dental laboratory». *Proceedins of the 1st International Workshop on Informatics & Data-Driven Medicine (IDDM 2018), November 28–30, 2018, Lviv*. Lviv, 2018. Pp. 287–300.
315. World Health Organization: Regional Office for Europe. URL: <http://www.euro.who.int/en/home> (last accessed: 14.09.2015).

ДОДАТКИ

Додаток А

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію основних положень дисертаційної роботи

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Статті, опубліковані у наукових фахових виданнях України:

1. Філіппова Н. П. Концепція інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки у контексті вдосконалення організації медичної документації / Н. П. Філіппова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2014. – № 3. – С. 57–62.

2. Філіппова Н. П. Значення персональних бібліографічних показників діячів медичної галузі у висвітленні досягнень вітчизняної медицини / Н. П. Філіппова // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica. – 2016. – Вип. 14. – С. 325–344.

3. Філіппова Н. П. Класифікаційний аналіз документів медичної галузі України / Н. П. Філіппова // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – 2017. – Вип. 47. – С. 218–230.

4. Філіппова Н. П. Місце персональних бібліографічних показників діячів медичної галузі в репертуарі української біобібліографії / Н. П. Філіппова. // Українська біографістика = Biographistica Ukrainica. – 2018. – Вип. 16. – С. 265–285.

5. Філіппова Н. П. Система медичної документації України в структурі галузевого документознавства М. С. Слободяника / Н. П. Філіппова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2018. – № 1. – С. 26–34.

Статті у виданнях іноземних держав:

6. Філіппова Н. П. Medical biobibliographical indexes as a component of branch information resources = Медичні біобібліографічні показники як складова галузевих інформаційних ресурсів / Н. П. Філіппова // Nauki Społeczno-Humanistyczne. Polsko-ukraińskie czasopismo naukowe = Social and Human

Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal = Соціально-гуманітарні науки. Польсько-український науковий журнал. – Електрон. дані. – 2018. – № 02(18). – Available at: https://sp-sciences.io.ua/s2631964/filippova_natalia_2018._medical_biobibliographical_indexes_as_a_component_of_branch_information_resources_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_02_18_. – Назва з екрана.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Філіппова Н. П. Електронні ресурси системи охорони здоров'я України у контексті формування сучасної галузевої інформаційної інфраструктури / Н. П. Філіппова // Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, Донецьк, 02–04 квітня 2014 р. – Донецьк, 2014. – С. 20–22.

8. Філіппова Н. П. Управління документацією медичної галузі України / Н. П. Філіппова // Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, Одеса, 19–20 березня 2015 р. – Одеса, 2015. – С. 41–44.

9. Філіппова Н. П. Система медичної документації в Україні: основні напрями дослідження / Н. П. Філіппова // Документознавство та інформаційна діяльність: історія, сучасність, перспективи : матеріали науково-практичної конференції студентів і аспірантів, Київ, 23–24 квітня 2015 р. – Київ, 2015. – С. 28–29.

10. Філіппова Н. П. Документні ресурси медичної галузі в структурі веб-сайту Міністерства охорони здоров'я України / Н. П. Філіппова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 10–12 вересня 2015 р. – Одеса, 2015. – С. 232–238.

11. Філіппова Н. П. Система медичної документації в Україні у контексті галузевого документознавства / Н. П. Філіппова // Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації : матеріали

II Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, Одеса, 24–25 березня 2016 р. – Одеса, 2016. – С. 470–475.

12. Філіппова Н. П. Веб-сайт Департаменту охорони здоров'я виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) як джерело інформації / Н. П. Філіппова // Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи : матеріали II науково-практичної конференції аспірантів та студентів, Київ, 27 квітня 2016 року. – Київ, 2016. – С. 17–21.

13. Філіппова Н. П. Біобібліографічні показники діячів медичної галузі 1885–1989 років у структурі бази даних «Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву» / Н. Філіппова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 8–9 вересня 2016 року. – Одеса, 2016. – С. 140–143.

14. Філіппова Н. П. Проект класифікації документів медичної галузі України / Н. П. Філіппова // Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 25–26 квітня 2017 р. – Київ, 2017. – С. 89–91.

15. Філіппова Н. П. До питання класифікації медичних документів / Н. П. Філіппова // Інформація, комунікація, суспільство – 2017 (ICS–2017) : матеріали VI Міжнародної наукової конференції, Славське, 18–20 травня 2017 р. – Львів, 2017. – С. 228–229.

16. Філіппова Н. П. Пошукові можливості бази даних «Джерела біографічної інформації» «Українського національного біографічного архіву» / Н. П. Філіппова // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 14–15 вересня 2017 р. – Одеса, 2017. – С. 104–108.

17. Філіппова Н. П. Роль Національної наукової медичної бібліотеки України у формуванні медичних галузевих інформаційних ресурсів /

Н. П. Філіппова // Інформація, комунікація, суспільство – 2018 (ICS–2018) : матеріали VII Міжнародної наукової конференції, Чинадієво, 16–19 травня 2018 р. – Львів, 2018. – С. 107–108.

18. Філіппова Н. П. До питання визначення об'єкта, предмета, функцій та структури медичного документознавства / Н. П. Філіппова // Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, Київ, 30–31 травня 2018 р. – Київ, 2018. – С. 105–107.

19. Філіппова Н. П. До питання розробки практичних рекомендацій щодо подальшого наповнення бази даних «Джерела української біографістики» / Н. П. Філіппова // Бібліотека. Наука. Комунікація: 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали Міжнародної наукової конференції, Київ, 6–8 листопада 2018 р. – Київ, 2018. – С. 518–522.

Відомості про апробацію основних положень дисертаційної роботи

– Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (Донецьк, 02–04 квітня 2014 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації» (Одеса, 19–20 березня 2015 р., форма участі – публікація тез);

– Науково-практична конференція студентів і аспірантів «Документознавство та інформаційна діяльність: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 23–24 квітня 2015 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» (Одеса, 10–12 вересня 2015 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Актуальні питання документознавства та інформаційної

діяльності: теорії та інновації» (Одеса, 24–25 березня 2016 р., форма участі – публікація тез);

– Науково-практична конференція аспірантів та студентів «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 27 квітня 2016 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» (Одеса, 8–9 вересня 2016 р., форма участі – публікація тез);

– Всеукраїнська науково-практична конференція «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 25–26 квітня 2017 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна наукова конференція «Інформація, комунікація, суспільство – 2017 (ICS–2017)» (Славське, 18–20 травня 2017 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття» (Одеса, 14–15 вересня 2017 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна наукова конференція «Інформація, комунікація, суспільство – 2018 (ICS–2018)» (Чинадієво, 16–19 травня 2018 р., форма участі – публікація тез);

– Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Інформаційна діяльність, документознавство, бібліотекознавство: історія, сучасність, перспективи» (Київ, 30–31 травня 2018 р., форма участі – публікація тез);

– Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація: 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (Київ, 6–8 листопада 2018 р., форма участі – публікація тез).

Зразки медичних документів. Довідка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства охорони здоров'я України
14 лютого 2012 року № 110

Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я		МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	
Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма		Форма первинної облікової документації № 070/о	
Код за ЄДРПОУ		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ МОЗ України №	
ДОВІДКА №			
для одержання путівки на санаторно-курортне лікування			
Ця довідка не замінює санаторно-курортну карту і не дає пацієнту права на санаторно-курортне або амбулаторно-курортне лікування			
1. Видана			
(прізвище, ім'я, по батькові)			
2. Стать: 2.1. Чоловіча 2.2. Жіноча (підкреслити)			
3. Дата народження			
(число, місяць, рік)			
4. Місце проживання хворого			
5. Діагноз			
5.1. Захворювання, з приводу якого хворий(а) направляється в санаторій		Код за МКХ-10	
5.2. Основне захворювання або захворювання, яке є причиною інвалідності			
5.3. Супутні захворювання			
6. Загальні протипоказання для направлення на санаторно-курортне лікування відсутні		Лікуючий лікар	
7. Рекомендовано:		(підпис)	
7.1. Санаторно-курортне лікування в санаторії (санаторії-профілакторії)			
		(вказати профіль)	
7.2. Амбулаторно-курортне лікування			
7.3. Оздоровлення в санаторії-профілакторії			
8. Рекомендоване місце лікування: місцевий санаторій (поза курортом)			
курорт (и)			
(вказати рекомендовані курорти)			
9. Рекомендована пора року: взимку, весною, влітку, восени (підкреслити)			
10. Лікуючий лікар			
(прізвище, ім'я, по батькові)		(підпис)	
11. Завідувач відділення			
(прізвище, ім'я, по батькові)		(підпис)	
12. Голова ЛКК			
(прізвище, ім'я, по батькові)		(підпис)	
Довідка дійсна протягом 12 місяців з часу видачі.			
Довідка подається для одержання путівки на санаторно-курортне лікування. Після одержання путівки необхідно звернутися за санаторно-курортною картою в заклад охорони здоров'я, який видав довідку.			
Дата видачі		М.П.	
(число, місяць, рік)			

Зразки медичних документів. Виписка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства охорони здоров'я України

14 лютого 2012 року

№ 110

Найменування міністерства, іншого органу виконавчої влади, підприємства, установи, організації, до сфери управління якого належить заклад охорони здоров'я _____ Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) закладу охорони здоров'я, де заповнюється форма _____ Код за ЄДРПОУ	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Форма первинної облікової документації № 027/о</td> </tr> <tr> <td colspan="2">ЗАТВЕРДЖЕНО</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Наказ МОЗ України № </td> </tr> </table>	МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ		Форма первинної облікової документації № 027/о		ЗАТВЕРДЖЕНО		Наказ МОЗ України №	
МЕДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ									
Форма первинної облікової документації № 027/о									
ЗАТВЕРДЖЕНО									
Наказ МОЗ України №									
ВИПИСКА із медичної карти амбулаторного (стаціонарного) хворого									
У _____ (найменування і місцезнаходження закладу охорони здоров'я, куди направляється виписка)									
1. Прізвище, ім'я, по батькові хворого _____									
2. Дата народження (число, місяць, рік)									
3. Місце проживання хворого: область _____, район _____, місто(село) _____, вулиця _____, будинок _____, кв. _____									
4. Місце роботи (посада) _____									
<table border="0"> <tr> <td>5. Дати: а) в амбулаторно-поліклінічному закладі: захворювання _____</td> <td> (число, місяць, рік)</td> </tr> <tr> <td>направлення в стаціонар _____</td> <td> (число, місяць, рік)</td> </tr> <tr> <td>б) у стаціонарі: надходження _____</td> <td> (число, місяць, рік)</td> </tr> <tr> <td>виписки або смерті (підкреслити) _____</td> <td> (число, місяць, рік)</td> </tr> </table>		5. Дати: а) в амбулаторно-поліклінічному закладі: захворювання _____	 (число, місяць, рік)	направлення в стаціонар _____	 (число, місяць, рік)	б) у стаціонарі: надходження _____	 (число, місяць, рік)	виписки або смерті (підкреслити) _____	 (число, місяць, рік)
5. Дати: а) в амбулаторно-поліклінічному закладі: захворювання _____	 (число, місяць, рік)								
направлення в стаціонар _____	 (число, місяць, рік)								
б) у стаціонарі: надходження _____	 (число, місяць, рік)								
виписки або смерті (підкреслити) _____	 (число, місяць, рік)								
6. Повний діагноз (основне захворювання, супутні захворювання та ускладнення): _____ _____									

7. Короткий анамнез, діагностичні дослідження, перебіг хвороби, проведене лікування, стан при направленні, при виписці

8. Лікувальні і трудові рекомендації

“ ____ ” _____ 20 ____ року

Лікуючий лікар

(прізвище, підпис)

Лист-відгук стосовно функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи «ЄІПК»

АПАРАТ

ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)

вул. Хрещатик, 36, м. Київ, 01044; приймальня (044) 202 77 76; 202 75 06; факс 202 76 41

E-mail: kmda@kma.gov.ua Код ЄДРПОУ 37853361

E-mail для електронних звернень громадян: zvernen@kma.gov.ua

19.04.2014 № 010-29

на № _____ від _____

Генеральному директору
АТ "ІнфоПлюс"
Кахуті В.Ф.

ЛИСТ-ВІДГУК

щодо створення, впровадження, супроводження і технічної підтримки
інформаційно-телекомунікаційної системи
«Єдиний інформаційний простір територіальної громади міста Києва»

Протягом 2012-2016 років Приватним акціонерним товариством "Центр комп'ютерних технологій "ІнфоПлюс" (далі - АТ "ІнфоПлюс") на підставі договорів № 14/А-2012 від 10.07.2012, № 31/2013 від 28.10.2013, № 34/2013-А від 29.11.2013, № 11/2014-А від 31.07.2014, № 72/2015 від 22.10.2015, № 59/2016 від 23.06.2016, № 105/2016 від 17.11.2016 та № 106/2016 від 17.11.2016, укладених з Апаратом виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (далі - КМДА), надавались послуги зі створення і впровадження, модернізації і розвитку, супроводження і технічної підтримки інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний інформаційний простір територіальної громади міста Києва» (далі - ІТС ЄІПК).

ІТС ЄІПК створено на основі ліцензійного програмного забезпечення системи електронного документообігу АСКОД та системи керування базами ORACLE.

Система АСКОД дозволила автоматизувати процеси службового документообігу та процеси опрацювання звернень громадян для апарату КМДА, департаментів та інших структурних підрозділів КМДА, Київської міської ради та її секретаріату, районних в місті Києві державних адміністрацій, закладів охорони здоров'я, комунальних підприємств та інших установ, що належать до комунальної власності територіальної громади міста Києва, на засадах централізованої бази даних ORACLE, що суттєво підвищує оперативність прийняття необхідних рішень та сприяє ефективному контролю за їх виконанням. Система АСКОД підтримує повноцінну технологію електронного документообігу із застосуванням ЕЦП, завдяки чому скорочуються витрати часу на підготовку документів, їх погодження, затвердження та виконання, а також досягається суттєва економія коштів завдяки зменшенню обсягів придбання матеріалів для паперових документів.

Також АТ "ІнфоПлюс", як розробник ІТС ЄІПК, надає щорічні послуги супроводження і технічної підтримки, що дозволяє отримувати оновлення програмного забезпечення системи АСКОД та застосовувати нові функціональні можливості цієї системи.

Програмне забезпечення системи електронного документообігу АСКОД та системи керування базами ORACLE у складі ІТС ЄІПК характеризується надійним і стабільним функціонуванням під час застосування декількома тисячами користувачів та абонентів.

З повагою

Перший заступник
керівника апарату

А.О. Почтарьов

013462

**Перелік персональних бібліографічних показників діячів вітчизняної медицини, представлених у базі даних
«Джерела української біографістики» «Українського національного біографічного архіву»**

№ з/п	Зона назви та відомостей про відповідальність		Зона вихідних даних			Зона фізичної характеристики	Зона серії	Зона умов доступності	
	Основна назва	Відомості про відповідальність	Місце видання	Ім'я видавця або розповсюджувача	Дата видання			Місце зберігання	Шифр
1.	Памяти Николая Михайловича Дитерихса		Одесса	Тип. В. Кирхнера	1885	24 с.		НБУВ	В222290
2.	Список ученых трудов проф. Г. Е. Рейна. 1876–1898 и врачебного персонала Киевской Акушерско-Гинекологической Клиники. 1883–1898		Киев	Тип. И. Крыжановского и В. Авдюшенка	1899	15 с.		НБУВ	ВДБО
3.	Леонид Филиппович Дмитренко (д-р медицины) : список печ. тр.	М. Т.	Одесса	[б. и.]	[1926]	4 с.		НБУВ	ВДБО

4.	Лурье Г. С. Научные труды профессора Одесского медицинского института, доктора клинической медицины Горация Сауловича Лурье	Г. С. Лурье	Одесса	Тип. «Чорномор. комуна»	[1938]	12 с.		НБУВ	ВО676662
5.	Великий русский ученый И. И. Мечников: (к столетию со дня рождения). 1845–1945 : [биогр. библиогр. памятка]	Гос. науч. б-ка им. Короленка ; отв. за вып. И. Я. Коганов	Харків	Кн.-журн.-газет. изд-во	1945	16 с. : портр.		НБУВ	ВДБО
6.	Збірник присвячений пам'яті Олександра Васильовича Леонтовича. 1869–1943	біогр. ст.: Н. Бодрова, Б. Краюхін ; бібліогр. Н. В. Бодрова ; редкол.: Д. К. Третьяков (відп. ред.) [та ін.] ; АН УРСР	Київ	Вид-во АН УРСР	1948	23 с. : портр.		НБУВ	ВДБО
7.	Список научных работ академика В. П. Филатова. 1898–1949 гг.	Укр. эксперимент. ин-т глазн. болезней им. акад. В. П. Филатова	Одесса	[б. и.]	1950	64 с.		НБУВ	ВО440746
8.	Сиротинін М. М. Олександр Олександрович Богомолець	М. М. Сиротинін ; АН УРСР, Рада наук.-техн. пропаганди ; відп. ред. Р. Є. Кавецький	Київ	Вид-во АН УРСР	1951	51 с. : іл., 3 л. портр.		НБУВ	ВО440076

9.	Михнев А. Л. Н. Д. Стражеско – выдающийся представитель советской медицинской науки: к 75- летию со дня рождения	А. Л. Михнев, К. Ф. Дупленко	Киев	Госмедиздат	1952	84 с. : ил., 1 л. портр.		НБУВ	АО125088
10.	Академик Владимир Петрович Филатов: к 80- летию со дня рождения. 1875–28/II-1955	сост.: М. Н. Мамаева, Л. В. Ляликова, при уч. Е. Г. Ершкович ; науч. ред. Н. А. Пучков- ская ; М-во культуры УССР, Одес. гос. науч. б- ка им. А. М. Горь- кого	Одесса	[б. и.]	1955	28 с. : портр., ил.		НБУВ	BO625663
11.	Утевский А. М. Александр Владимирович Палладин	А М. Утевский ; отв. ред. Д. Л. Фердман	Киев	Изд-во АН УССР	1956	66 с. : ил., 1 л. портр.	(Ученые УССР / АН УССР)	НБУВ	BO647849, BA31925
12.	Сиротинин Н. Н. Академик Александр Александрович Богомолец : к семидесятипятилетию со дня рождения (1881– 1956)	Н. Н. Сиротинин	Киев	Госмедиздат УССР	1957	109 с. : ил., 1 л. портр.		НБУВ	АО140239

13.	Чепурная Т. Д. Владимир Петрович Воробьев (1876–1937) : библиогр. указ.: к 80-летию со дня рождения	Т. Д. Чепурная ; М-во здравоохранения УССР, Харьк. гос. науч.-мед. б-ка	Харьков	[Типогр. газ. «Курская правда»]	1957	21 с.		НБУВ	ВО666737
14.	Дроботько В. Г. Данило Кирилович Заболотний	В. Г. Дроботько ; відп. ред. П. Є. Візир	Київ	Вид-во АН УРСР	1958	31 с. : портр.	(Сер. «Вчені УРСР» / АН УРСР)	НБУВ	ВО719588, Попов 1217
15.	Сиротинін М. М. Олександр Олександрович Богомолець	М. М. Сиротинін ; відп. ред. Р. Є. Кавецький	Київ	Вид-во АН УРСР	1959	76 с.	(Сер. «Вчені УРСР» / АН УРСР)	НБУВ	ВО827191, Сиротинін М. М. № 185
16.	Н. И. Пирогов на Украине : библиогр. указ.	сост.: Ф. С. Аронова, З. М. Бережницкая, С. В. Головковская, Т. П. Кретьова ; М-во здравоохранения УССР, РНМБ	Киев	[б. и.]	1961	81 с.		НБУВ	ВО799919
17.	Утевский А. М. Александр Владимирович Палладин	А. М. Утевский	Київ	Изд-во АН УССР	1961	75 с. : 1 л. портр.	(Ученые УССР / АН УССР)	НБУВ	ВО799197

18.	Даниил Кириллович Заболотный (1866–1966) : (библиогр. указ., посвященный 100-летию со дня рождения)	сост.: Р. С. Залманова, А. А. Премыслер, Ф. Ш. Писаревская ; [ред. А. К. Постоловский ; предисл. Т. А. Лобова] ; Винниц. обл. отд. здравоохранения, Винниц. обл. науч. мед. б-ка	Одесса	Маяк	1966	59 с.		НБУВ	BA6272
19.	Николай Федотович Мельников-Разведенков: к столетию со дня рождения	библиогр. сост. Л. П. Мешакова ; вступ. ст. Е. И. Пальчевский, М. К. Даль ; М-во здравоохранения УССР, Харьков. гос. науч.-мед. б-ка	Харьков	[ХГНМБ]	1967	59 с.	(Материалы к биобиблиогр. ученых УССР)	НБУВ	BA13451
20.	Воробйов Володимир Петрович	вступ. ст., склад. бібліогр.: А. Н. Новоміський, В. М. Попов	Київ	Наук. Думка	1973	35 с. : портр	(Біобібліогр. вчених УРСР / АН УРСР)	НБУВ	P3594

21.	Скородинская-Филатова В. В. Владимир Петрович Филатов (1875–1956) : библиогр. указ.	В. В. Скородинская-Филатова, А. Л. Драголи ; М-во культуры СССР, ОГНБ им. А. М. Горького, М-во здравоохранения СССР, Одес. НИИ глазных болезней и тканевой терапии им. акад. В. П. Филатова	Киев ; Одесса	Вища шк.	1975	119 с. : портр.		НБУВ	ВА267908
22.	Утевський А. М. Олександр Володимирович Палладін	А. М. Утевський	Київ	Наук. Думка	1975	135 с. : іл.		НБУВ	ВА2646 80
23.	Микола Миколайович Сиротинін	авт. вступ. ст.: В. Т. Антоненко, В. І. Данилейко ; покажч. друк. пр. склала М. В. Філатова ; редкол.: Г. С. Писаренко (гол.) [та ін.]	Київ	Наук. Думка	1976	47 с.	(Біобібліогр. вчених УРСР / АН УРСР)	НБУВ	Р18230, Сиротинін М. М. № 55

24.	Николай Дмитриевич Стражеско : библиогр. указ. лит.: к 100-летию со дня рождения	сост.: М. Г. Каневская, Д. И. Костенко, В. И. Хорошко, Р. И. Павленко ; ред. К. Ф. Дупленко ; М-во здравоохранения УССР, Киев. НИИ клинической медицины им. Н. Д. Стражеско ; Республ. науч. мед. б-ка	Киев	[Облполиграфиздат]	1976	38 с. : портр.		НБУВ	P17156
25.	Библиографический указатель научных работ Константина Георгиевича Васильева	сост. Т. А. Занчевская ; Одес. науч. ист.-мед. о-во	Одесса	[б. и.]	1979	44 с.			
26.	Білай В. І. Данило Кирилович Заболотний	В. І. Білай	Київ	Наук. Думка	1979	87 с. : іл.		НБУВ	BA328811
27.	Александр Александрович Богомолец	вступ. ст., общ. ред. О. А. Богомолец ; указ. лит. сост. Л. В. Сиренко	Киев	Наук. Думка	1981	115 с. : 1 л. портр.	(Биобиблиогр. ученых УССР / АН УССР)	НБУВ	AO227422

28.	Николай Иванович Пирогов : науч.-вспом. указ. отеч. лит. 1966 – I пол. 1981 г.	сост. М. В. Апанова ; отв. за вып. Р. И. Павленко ; М-во здравоохранения УССР, Респуб. науч. мед. б-ка им. Д. И. Ульянова	Киев	[б. и.]	1981	16 с.		НБУВ	Р36401
29.	Владимир Николаевич Никитин	сост. М. Г. Швалб ; вступ. ст. В. И. Махинько	Киев	Наук. думка	1982	77 с. : 1 л. портр.	(Биобиблиогр. ученых УССР / АН УССР)	НБУВ	АО231067
30.	Юрій Дрогобич: до 500-річчя виходу першої друкованої книги вітчизняного автора : бібліогр. покажч.	уклад.: М. Г. Вавричин, Я. Д. Ісаєвич ; АН УРСР, Ін-т сусп. наук, ЛНБ ім. В. Стефаника	Львів	[б. в.]	1983	64 с. : іл.		НБУВ	ВА400433
31.	Волкович Николай Маркианович : науч.-вспом. указ. отеч. и заруб. лит. (1885–1983)	сост.: М. М. Дуля, Г. Ф. Середенко, М. В. Апанова ; М-во здравоохранения УССР, РНМБ им. Д. И. Ульянова, Чернигов. обл. науч. мед. б-ка	Киев	[РНМБ им. Д. И. Ульянова]	1984	17 с.		НБУВ	Р43388

32.	Евгений Александрович Шевалев, 1878–1946 : биобиблиогр. указ.	сост.: Л. И. Шекера, А. М. Пасечни- ченко ; ред. М. Л. Десенко ; М-во культуры УССР, ОГНБ им. А. М. Горького	Одесса	[РИО ОГНБ им. А. М. Горького]	1985	27 с.	(Ученые Одессы ; вып. 13)	НБУВ	P46720
33.	Утевский А. М. Александр Владимирович Палладин	А. М. Утевский ; АН УССР, Ин-т биохимии им. А. В. Палладина	Киев	Наук. думка	1985	126 с. : ил.		НБУВ	BA432164
34.	Надежда Александровна Пучковская	сост.: Т. А. Марышева, Т. И. Олейникова, С. М. Пикаревич ; М-во здравоохра- нения УССР, Одес. НИИ глазных болезней и тканевой терапии им. В. П. Филатова, М-во культуры УССР, ОНБ им. А. М. Горького	Одесса	[б. и.]	1986	91 с.	(Ученые Одессы ; вып. 15)	НБУВ	BA461718
35.	Платон Григорьевич Костюк	указ. лит. сост. Л. А. Вихрева ; вступ. ст. З. А. Сорокина ; редкол. К. М. Сытник (пред.) и др.	Киев	Наук. думка	1986	78, [2] с. : [1] л. портр.	(Биобиблиогр. ученых УССР / АН УССР)	НБУВ	AO241703

36.	Бец Владимир Алексеевич : науч.-вспом. указ. отеч. и ин. лит., (1834–1986 гг.)	сост.: М. М. Дуля, Г. Ф. Середенко ; ред. Д. И. Костен- ко ; М-во здравоохранения УССР, РНМБ им. Д. И. Ульянова, Черниг. обл. науч. мед. б-ка	Киев	[б. и.]	1987	14 с.		НБУВ	P53587
37.	Виктор Николаевич Дзяк : библиогр. указ. лит.	сост.: Р. Н. Годлевская, Ф. А. Файнман ; вступ. ст. Л. В. Новицкая- Усенко ; под. ред. А. В. Люлько ; Днепропетр. мед. ин-т	Днепро- петровск	Облполиграфиздат	1988	23, [1] с.			
38.	Инна Илларионовна Крыжановская : библиогр. указ. лит.	сост.: Р. Н. Годлевская, Ф. А. Файнман ; вступ. ст. Л. В. Новицкой- Усенко ; под. ред. А. В. Люлько ; отв. за вып. Р. Н. Годлевская ; Днепропетр. мед. ин-т.	Днепро- петровск	Облполиграфиздат	1988	20, [2] с.			

39.	Коломийченко Алексей Иисидорович : науч.-вспом. указ. отеч. и заруб. лит. (1831–1980 гг.): к 90-летию со дня рождения	сост.: М. А. Перебатова, В. Г. Крыжанова, Е. И. Юрченко ; отв. за вып. Р. И. Павленко ; М-во здравоохранения СССР, Киев. НИИ отоларингологии им. А. И. Коломийченко, РНМБ им. Д. И. Ульянова	Киев	[б. и.]	1988	57 с.		НБУВ	BA476305
40.	Константин Сергеевич Терновой	сост.: Т. Н. Ульянова, В. И. Федорова, Л. В. Попова ; авт. вступ. ст.: П. Г. Костюк, А. А. Шалимов ; отв. ред. В. К. Лишко	Киев	Наук. думка	1988	63, [1] с. : 1 л. портр.	(Биобиблиогр. ученых СССР / АН СССР)	НБУВ	AO247342
41.	Ростислав Евгеньевич Кавецкий	сост. П. М. Шкатула ; вступ. ст., отв. ред. В. Г. Пинчук	Киев	Наук. думка	1988	85, [2] с. : 1 л. портр.	(Биобиблиогр. ученых СССР / АН СССР)	НБУВ	AO246933
42.	Филипп Николаевич Серков	сост.: М. Я. Волошин, В. А. Радионов ; вступ. ст. М. Я. Волошин ; отв. ред. В. И. Скок	Киев	Наук. думка	1988	46, [2] с. : портр.	(Биобиблиогр. ученых СССР / АН СССР)	НБУВ	P59738

43.	Александр Алексеевич Шалимов	сост. Е. А. Хильченко ; авт. вступ. ст., отв. ред. В. П. Хохоля	Киев	Наук. думка	1989	93, [3] с. : [1] л. портр.	(Биобиблиогр. ученых УССР / АН УССР)	НБУВ	АО249322
44.	Александр Васильевич Нагорный : библиогр. указ.	сост.: А. Ф. Коченков, М. Г. Швалб ; Гос. ком. СССР по нар. образованию, ХГУ им. А. М. Горького, ЦНБ, НИИ биологии, ЦНБ	Харьков	ХГУ	1989	51 с.		НБУВ	ВА512708, ВА501195
45.	Михаил Александрович Ясиновский	сост. Л. И. Шекера ; М-во культуры УССР, ОГНБ им. А. М. Горького	Одесса	[РИО ОГНБ им. А. М. Горького]	1989	47 с.	(Ученые Одессы ; вып. 18)		
46.	Юрий Ильич Кундиев	сост.: Т. Г. Верещак, Л. А. Янковский ; авт. вступ. ст.: А. О. Навакати-кян, В. И. Матюшина ; отв. ред. Н. Ф. Измеров	Киев	Наук. Думка	1989	46 с. : портр.	(Биобиблиогр. ученых УССР / АН УССР)	НБУВ	Р65374

47.	Озар Петрович Минцер	библиогр. сост. И. И. Яковлева ; вступ. ст.: В. С. Михалевич, Ю. И. Кундиев ; О-во «Знание» УССР, Респ. дом эконом. и науч.- техн. пропаганды	Киев	[О-во «Знание» УССР]	1990	73 с.	(Материалы к биобиблиогр. ученых СССР)		
48.	Шидловська Т. В. Олексій Сидорович Коломійченко	Т. В. Шидловська, Л. Г. Розенфельд, М. О. Переба- това ; ред. Л. І. Білецька	Київ	Наук. думка	1990	112 с. : іл.		НБУВ	ІБД
49.	Галина Федоровна Емельянова : библиогр. указ. лит.	сост.: Н. И. Заярский, Р. Н. Годлевская ; вступ. ст. Л. В. Новицкая- Усенко ; Днепропетр. мед. ин-т	Днепро- петровск	[РИО Днепропетр. гортип.]	1991	[23] с.			
50.	Леонид Григорьевич Лекарев : биобиблиогр. указ.	сост.: Н. С. Петрова, А. М. Аншукова ; Винн. обл. отд. здравоохранения, Винн. обл. науч. мед. б-ка	Винница	[б. и.]	1991	[24] с.			

51.	В. П. Черных: 30 лет науч.-пед. и обществ. деятельности : библиогр.	сост.: П. И. Грибова, И. В. Савельева, Т. А. Хохлова ; М-во здравоохранения Украины, Укр. фармацевт. акад.	Харьков	МАГВА	1995	128 с.	(Ученые-фармации)	НБУВ	563927
52.	Головацький І. Іван Горбачовський. 1854–1942 : життєписно-бібліогр. нарис	І. Головацький ; відп. ред. О. Романів ; НТШ у Львові	Львів	[б. в.]	1995	127 с.	(Визначні діячі НТШ ; 1)	НБУВ	587598
53.	Наукові праці професора Георгія Семеновича Чучмая	уклад.: Л. Цвих, О. Пасько ; Львів. держ. мед. ін-т, Каф. терапевтич. стоматології	Львів	[б. в.]	1995	26 с.			
54.	Олексій Володимирович Люлько : бібліогр. покажч. літ.: (до 60-річчя з дня народж.)	складач Р. М. Годлевська ; вступ. ст. і ред. Л. В. Новицька-Усенко ; відп. за вип. Л. К. Локтіонова ; Дніпропетр. держ. мед. акад.	Дніпропетровськ	[Дніпропетр. держ. мед. акад.]	1995	64 с.			

55.	А. И. Березнякова: 35 лет науч.-пед. и общественной деятельности : библиогр.	сост. П. И. Грибова и др. ; авт. вступ. ст.: В. М. Кузнецова, С. Б. Попов ; отв. за вып. В. М. Кузнецова ; М-во здравоохранения Украины, Укр. фармацевт. акад.	Харьков	Харьков	1996	79 с. : ил.	(Ученые-фармации)	НБУВ	569108
56.	А. И. Тихонов: 35 лет науч.-пед. и обществ. деятельности : библиогр.	сост.: В. В. Хивренко, Т. Г. Янгаева, Л. Н. Губская ; М-во здравоохранения, Укр. фармацевт. акад.	Харьков	Основа	1996	120 с.	(Ученые-фармации)	НБУВ	569963
57.	С. М. Дроговоз: 25 лет научно-педагогической и общественной деятельности : библиогр.	сост.: Н. Л. Кузнецова, И. М. Рыженко, В. А. Косточка ; ред. О. Д. Васильковская ; отв. за вып. И. А. Зупанец ; М-во здравоохранения Украины, Укр. фармацевт. акад.	Харьков	Основа	1996	94 с.	(Ученые-фармации)	НБУВ	570257
58.	А. И. Тихонов: к 60-летию со дня рождения и 40-летию науч.-пед. и общ. деятельности : библиогр.	сост.: В. В. Хивренко, Т. Г. Янгаева, Л. Н. Губская, Т. А. Хохлова, Т. Г. Ярных	Харьков	Основа	1998	144 с.			

59.	Бібліографічний показчик навчально-методичних і наукових праць члена-кореспондента АМН України [1994], заслуженого працівника вищої школи України, доктора медичних наук [1968], професора Сміяна І. С.	голов. ред. О. С. Лайко	Тернопіль	Укрмедкнига	1998	44 с.		НБУВ	84686
60.	В. И. Грищенко: 70 лет со дня рождения : библиогр.	сост.: И. Ю. Кузьмина, В. В. Кислица ; ред. Н. М. Кузьменко ; отв. за вып. А. Я. Циганенко ; М-во здравоохранения Украины, Харьк. гос. мед. ун-т, Ин-т проблем криобиологии и криомедицины НАН Украины, Центр. метод. каб. по высш. мед. образованию	Харьков	ХГМУ	1998	115 с.	(Ученые-медики)	НБУВ	586768

61.	Л. Т. Малая: 60 лет научно-педагогической, лечебной и общественной деятельности : библиогр.	сост.: Л. Г. Коханенко, Э. С. Роханская ; М-во здравоохранения Украины, Харьк. гос. мед. ун-т	Харьков	Оригинал	1998	143 с.	(Ученые-медики)	НБУВ	587830
62.	Библиографический указатель научных работ профессора Васильева Константина Георгиевича	Одес. науч. историко.-мед. о-во	Одесса	[б. и.]	1999	42 с.			
63.	В. И. Лупальцов: 35 лет научной, педагогической, практической и общественной деятельности : библиогр.	сост. А. В. Лях ; Харьк. гос. мед. ун-т	Харьков	Харьков	1999	70 с.	(Ученые-хирурги)	НБУВ	591684
64.	В. М. Толочко: до 50-річчя з дня народж. і 25-річчя наук.-пед. та суспіл. діяльності : бібліогр.	авт. вступ. ст. В. П. Черних ; МОЗ України, Укр. фармац. акад.	Харків	Вид-во УкрФА	1999	68 с.	(Вчені-фармації)	НБУВ	597085
65.	И. М. Перцев: к 70-летию со дня рождения и 45-летию науч.-пед. деятельности : библиогр.	сост. Л. П. Шевченко ; авт. вступ. ст. В. П. Черных ; М-во здравоохранения Украины, Укр. фармацевт. акад.	Харьков	[б. и.]	1999	71 с. : ил.	(Ученые-фармации)	НБУВ	591604

66.	Михайло Петрович Павловський : біобібліогр.	упоряд. і відп. ред. М. О. Оборін ; АМН України, Львів. держ. мед. ун-т ім. Данила Галицького, Наук. б-ка	Львів	Атлас	1999	263 с. : портр.	(Вчені медицини)	НБУВ	598346
67.	П. А. Безуглый: к 60-летию со дня рождения и 30-летию науч.-пед. деятельности : библиогр.	сост.: И. В. Украинец, С. Г. Таран, О. В. Горохова ; отв. за вып. В. П. Черных ; М-во здравоохранения Украины, Укр. фармацевт. акад.	Харьков	Изд-во УкрФА	1999	74 с.	(Ученые-фармации)	НБУВ	597086

68.	Ярослав Ганіткевич : бібліогр. покажч.	уклад.: В. Дяків, Н. Курнат ; авт. вступ. ст.: З. Служинська, В. Дяків ; відп. за вип. Р. Рудий ; ред. М. Понома- ренко ; ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України, Наук. б-ка Львів. держ. мед. ун-ту ім. Данила Галицького, Секція природо- знавства і медицини НТШ, Лікарська коміс.	Львів	[ЛНБ ім. В. Стефаника]	1999	63 с. : [портр.]		НБУВ	591492
69.	В. П. Черных: 35 лет научной, педагогической и общественной деятельности : библиогр.	сост.: И. С. Гри- ценко, Т. А. Хох- лова, И. А. Жура- вель ; Нац. фармацевтич. акад. Украины	Харьков	НФАУ	2000	240 с. : ил.	(Ученые- фармации)	НБУВ	595668
70.	Володимир Полтавець : зб. на пошану пам'яті	упоряд. І. М. Грига ; уклад. бібліогр. покажч. Н. В. Казакова ; Нац. ун-т «Києво- Могил. акад.»	Київ	Вид. дім «КМ Академія»	2000	78 с.	(Сер. «Вчені НаУКМА»)	НБУВ	603689

71.	Герасимова Л. В. Володимир Валеріанович Підвисоцький – організатор медичного факультету Новоросійського університету : біобібліогр.: (до 100- річчя ун-ту)	Л. В. Герасимова, Н. Б. Павлова, І. С. Воробйова ; Б-ка Одес. держ. мед. ун-ту, Каф. заг. та клін. патолог. фізіології	Одеса	[б. в.]	2000	35 с.			
72.	С. Ю. Масловский: к 60- летию со дня рождения и 35-летию науч.-пед. и обществ. деятельности : библиогр.	сост.: И. Ш. Ива- нова, И. В. Кири- чок, В. Д. Кара- мышев, А. Ю. Степа- ненко ; авт. вступ. ст. А. Я. Цыга- ненко ; МЗО Украины, Харьк. гос. мед. ун-т	Харьков	[ХГМУ]	2000	40 с. : ил., портр.	(Ученые- морфологи)	НБУВ	88657
73.	Степан Данилович Ніс : (реком. показч.)	склали: Г. Середенко, П. Грищенко ; ред. Л. Студьо- нова ; відп. за вип. П. Грищенко	Чернігів	[б. в.]	2000	7 с.			
74.	Товстуха Євген Степанович : біобібліогр. показч.	уклад.: М. П. Зніщенко, С. М. Наталушко ; Київ. обл. управління культури, Київ. обл. б-ка для дітей	Київ	[б. в.]	2000	37 с.	(Видатні люди Київщини)	НБУВ	90899

75.	Шумада Иван Владимирович : библиогр. указ.	сост.: О. Н. Щербань, Л. Н. Негрей, Л. А. Половинка ; авт. вступ. ст. Е. Т. Складенко ; Укр. НИИ травматологии и ортопедии	Київ	[б. и.]	2000	56 с. : портр.			
76.	Юрій Єненко – талант людяності : бібліогр. покажч.: (до 60-річчя від дня народж.)	уклад. В. М. Зарічанська ; відп. за вип. І. П. Рибянцева ; Луган. ОУНБ ім. М. Горького	Луганськ	[б. в.]	2000	22 с.			
77.	Янчук О. Б. Бібліографія Юрія Липи : бібліогр. покажч.	О. Б. Янчук ; авт. передм. А. І. Мищенко ; Б-ка ім. Івана та Юрія Липів (філія № 8 ЦБС для дітей м. Одеси), Укр. Чорномор. ін-т ім. Юрія Липи	Одеса	АстроПринт	2000	80 с. : портр.		НБУВ	599710
78.	Константин Константинович Васильев : биобиблиогр. указ. лит.	сост. О. Г. Кушнир ; ред. И. С. Шелестович ; М-во культуры и искусств Украины, ОГНБ им. М. Горького	Одесса	[б. и.]	2001	48 с.	(Ученые Одессы ; вып. 29)	НБУВ	89916

79.	Пиріг Любомир Антонович : біобібліогр.	переднє сл. С. Комісаренко ; ред. В. М. Карпе- люк ; Держ. наук. мед. б-ка України	Київ	Здоров'я	2001	125 с. : іл.		НПБУ	617664
80.	Пішак В. П. Круцяк Володимир Миколайович: життя і творчість	В. П. Пішак, Ю. Т. Ахтемій- чук ; МОЗ України, Буковин. держ. мед. Академія	Чернівці	БДМА	2001	141 с. : іл.	(Вчені Буковини)	НБУВ	614171
81.	Ю. Г. Борисюк. До 100- річчя від дня народж. : бібліогр.	уклад.: Н. М. Со- лодовніченко, В. М. Ковальов	Харків	НФАУ	2001	28 с.			
82.	Анатолій Лук'янович Косаковський		Київ	[б. в.]	2002	88 с. : портр.	(Бібліогр. вчених України)	ННМБУ	81465
83.	Видатний хірург Микола Миколайович Милостанов : (біобібліогр. покажч. літ.)	[уклад.] С. Г. Челом- бітько ; ред. І. В. Чернобров ; відп. за вип. О. І. Понома- ренко ; Упр. охорони здоров'я Сум. обл. держ. адмін., Сум. обл. наук. мед. б-ка	Суми	[б. в.]	2002	11 с.		ННМБУ	19:617/В-42

84.	Владимир Вениаминович Фролькис. Ученый и Человек: глазами друзей и коллег. Хроника жизни и творчества. Библиография. Публицистика. Афоризмы	редкол.: Б. Е. Патон [и др.] ; НАН Украины, АМН Украины	Киев	Изд. дом «Авіцена»	2002	167 с. : илл., портр.		НБУВ	633197, Табачник Д. В. / ВА793
85.	Калина Георгій Платонович : бібліогр.	уклад. І. Й. Сидорчук ; МОЗ України, Буковин. держ. мед. Академія	Чернівці	БДМА	2002	60 с. : портр.	(Вчені Буковини)	НБУВ	624026
86.	Мороз Василь Максимович : бібліогр. покажч.: до 60-річчя з дня народж.	уклад. Л. І. Шпукал ; авт. вступ. ст.: О. Г. Процек, О. В. Власенко ; ред.: М. В. Йолтуховський, О. В. Власенко ; Вінн. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова, Б-ка	Вінниця	[б. в.]	2002	42 с. : іл.	(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)		
87.	Рафаїл Осипович Файтельберг : бібліогр. покажч. літ.: к 100-річчю з дня народж.	упоряд. Т. В. Тющенко ; авт. ст. М. В. Уляницька ; наук. ред. В. Р. Файтельберг-Бланк	Одесса	КМОМД	2002	73 с.	(Видатні вчені Одеси ; вип. 12)	НБУВ	654694

88.	Серкова Валентина Костянтинівна : персон. показч.	упоряд.: Л. В. Сухарєва, Н. М. Струтинсь- ка ; авт. передм. О. Г. Процек ; Вінн. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пи- рогова	Вінниця	[б. в.]	2002	31 с.	(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)	ННМБУ	19:616.1/9 / С-327
89.	Таран В'ячеслав Михайлович : бібліогр. показч. наук. пр.	уклад. Л. Л. Сак- сонік ; Хмельниц. обл. наук. мед. б- ка	Хмель- ницький	[б. в.]	2002	13 с.		ННМБУ	19:61/Т19
90.	Томілін Сергій Аркадійович : анот. показч., скорочені варіанти ст. та ін. матеріали: до 125-річчя з дня народж.	уклад.: М. І. Гулівець, О. В. Висоцька, Л. А. Петрова [та ін.] ; Київ. міськ. наук. інформ.- аналіт. центр мед. статистики, Держ. наук. мед. б-ка, Ін-т економіки НАН України	Київ	[б. в.]	2002	212 с.		НБУВ	759330
91.	Віктор Іларіонович Дзюба : біобібліогр. показч.	упоряд. О. Г. Нуньєс ; відп. ред. Г. Д. Зленко ; ред. М. Л. Десенко ; ОДНБ б-ка ім. М. Горького	Одеса	Астропринт	2003	128 с.	(Письменники Одеси ; вип. 20)	НБУВ	644559

92.	Віталій Павлович Замостьян : біобібліогр. покажч.	уклад. Т. В. Рава ; Нац. ун-т «Києво- Моги́л. акад.», Наук. б-ка	Київ	Вид. дім «КМ Академія»	2003	41 с. : портр.	(Вчені НаУКМА)	НБУВ	100285
93.	Зоя Андріївна Бутенко : біобібліогр. до 75-річчя	уклад. П. М. Шка- тура ; авт. вступ. ст. І. А. Смирно- ва ; відп. ред. В. Ф. Чехун	Київ	Наук. Думка	2003	83 с. : портр.	(Біобібліогр. вчених України / НАН України)	НБУВ	263616
94.	Ігор Степанович Флюнт. Півжиття на службі у «Нафтусі»: до 60-річчя з дня народж. та 30-річчя наук. роботи на курорті Трускавець	НАН України, Ін- т фізіології ім. О. О. Богомольця, Група клініч. бальнеології та фітотерапії, Асоц. учених м. Трус- кавця	Київ	[б. в.]	2003	14 с.			
95.	Польський педагог- гуманіст Януш Корчак (1878–1942): до 125-річчя з дня народж. : біобібліогр. покажч.	уклад.: В. В. Вер- бова, Н. А Гор- бенко, С. В. Іщук, С. В. Петровська ; наук. ред.: П. І. Рогова, Т. Ф. Букшина ; АПН України, ДНПБУ ім. В. О. Сухо- млинського	Київ	Дух і літера	2003	132 с.	(Сер. «Видатні педагоги світу» ; вип. 2)	НБУВ	652481

96.	Файтельберг Рафаїл Осипович : бібліогр. покажч. літ.	упоряд. Т. В. Тющенко ; М-во культури та мистецтв України, ОДНБ ім. М. Горького	Одеса	[РВВ ОДНБ ім. М. Горького]	2003	75 с. : портр.	(Сер. «Вчені Одеси» ; вип. 33)	НПБУ	638021
97.	Юрій Щербак: лікар, письменник, політик: (до 70-річчя від дня народж.)	склад. І. А. Пилипенко ; ред. О. Г. Полева ; Донец. ОУНБ ім. Н. К. Крупської, Наук.-метод. від.	Донецьк	[б. в.]	2003	8 с.	(Письменники-ювіляри)	НБУВ	102324
98.	Академик Виктор Рафаилович Файтельберг-Бланк : библиогр. указ. лит.: к 70-летию со дня рождения	науч. ред. А. И. Власов ; ОНУ им. И. И. Мечникова [и др.]	Одесса	[КП ОГТ]	2004	95 с.	(Видные ученые Одессы ; вып. 14)	НБУВ	655724
99.	Буяльський Ілля Васильович. 1789–1866 рр.: біобібліогр. покажч.	уклад.: М. І. Гулівець, Г. Ф. Середенко ; ред. Д. І. Костенко ; Держ. наук. медична б-ка МОЗ України	Київ	[б. в.]	2004	28 с.		НБУВ	101444
100.	Видатний український мікробіолог Анатолій Якович Циганенко : кат. виставки: присвячується 350-річчю Харкова, 200-річчю Харків. держ. мед. ун-ту, 75-річчю від дня народж. акад. А. Я. Циганенка	уклад.: Е. І. Романова, О. І. Крутас ; М-во культури і мистецтв України, ХДНБ ім. В. Г. Короленка	Харків	[ХДНБ ім. В. Г. Короленка]	2004	92 с. : іл.	(Харків медичний)	НБУВ	652364

101.	Владимир Вениаминович Фролькис. Ученый и Человек: глазами друзей и коллег. Хроника жизни и творчества. Библиография. Публицистика. Афоризмы	ред. Б. Е. Патон и др. ; НАН Украины, АМН Украины	Київ	Геопринт	2004	167 с. + 4 л. фотогр.		НБУВ	702386, Табачник Д. В. / ВА665
102.	Даценко І. І. Максим Музика. 15.VII.1889–24.V.1972 : життєписно-бібліогр. нарис	І. І. Даценко ; відп. ред. О. Купчинський ; НТШ у Львові	Львів	[б. в.]	2004	238 с.	(Визначні діячі НТШ ; № 11)	НБУВ	659259
103.	Дейкун Микола Петрович: до 50-річчя від дня народж. та 30-річчя проф. діяльності	уклад. І. І. Воронцовська ; Черніг. обл. наук. мед. б-ка	Чернігів	[б. в.]	2004	19 с.			
104.	Києнко В. М. Ігор Львович Попович: до 25-річчя наук. творчості та 20-річчя роботи на курорті Трускавець : бібліогр. покажч.	В. М. Києнко ; НАН України, Ін-т фізіології ім. О. О. Богомольця	Київ	[б. в.]	2004	34 с.		НБУВ	102981
105.	Микола Поліщук – лікар, вчений, громадський діяч: до 60-річчя від дня народж.	упоряд.: А. В. Муравський, В. М. Бурик ; ред.: В. І. Цимбалюк, Л. Л. Поліщук ; Київ. мед. акад. післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика	Київ	[б. в.]	2004	248 с. : фотогр.		НБУВ	40

106.	Науково-педагогічний шлях заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України, академіка АНВШ, д. м. н., професора Зозулі Івана Савовича	Київ. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика МОЗ України ; [ред. І. С. Зозуля]	Київ	[Лівак Д. М.]	2004	66 с. : іл.			
107.	Науково-педагогічний шлях заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України, члена-кореспондента НАН і АМН України, доктора медичних наук, професора Сергієнка Миколи Марковича	уклад. М. М. Сергієнко ; Київ. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. І. Шупика МОЗ України	Київ	[б. в]	2004	48 с. : іл.			
108.	Олег Миколайович Савельєв – вчений, лікар-гігієніст, професор: 75 років від дня народж. та 45 років наукової, педагогічної і практичної діяльності : бібліогр.	В. П. Пішак, Л. І. Власик, А. Ф. Савельєва [та ін.] ; Буковин. держ. мед. академія	Чернівці	Медакадемія	2004	124 с. : іл.	(Вчені Буковини)	НБУВ	665936

109.	Пісня буде поміж нас : біобібліогр. покажч.: (до 55-річчя від дня народж. укр. композитора Володимира Івасюка)	авт.-упоряд. Л. І. Щербанюк ; наук. консультант та авт. передм. П. М. Нечаєва ; голов. ред. М. М. Довгань ; відп. за вип.: А. С. Іваницька, П. М. Нечаєва ; Упр. з питань інформ. політики та преси Чернівець. облдержадмін. [та ін.]	Чернівці	Зелена Буковина	2004	179 с.		НБУВ	650587
110.	Потоцький М. К. Авторитет європейського масштабу (Ілля Васильович Буяльський)	М. К. Потоцький ; Черніг. ДОУНБ ім. В. Г. Королен- ка	Чернігів		2004	45 с.	(Люди твої, Чернігівщино)	НБУВ	105962
111.	Суходоля Анатолій Іванович : персон. бібліогр. покажч.	уклад. Л. Л. Сак- сонік ; Упр. охорони здоров'я Хмельниць. обл. держадмін., Хмельниць. обл. наук. мед. б-ка	Хмель- ницький	[б. в.]	2004	24 с. : портр.			
112.	Яків Юлійович Бардах : біобібліогр. покажч. літ.	упоряд. Т. В. Тющенко ; наук. ред. К. Г. Васильєв ; ОДНБ ім. М. Горького	Одеса	ОДНБ ім. М. Горького	2004	29 с.	(Вчені Одеси ; вип. 34)	НБУВ	100986

113.	Видатний ортопед-травматолог, заслужений діяч науки Михайло Іванович Ситенко : персон. бібліогр. пам'ятка: до 120-річчя від дня народж.	матеріал підгот. Р. А. Лисенко ; Упр. охорони здоров'я Сум. держ. адмін., Сум. обл. наук. мед. б-ка	Суми	[б. в.]	2005	12 с.		ІНМБУ	19:617/В42
114.	Володимира Романівна Білас: до 65-річчя з дня народж.	уклад. І. Л. Попович ; НАН України, Ін-т фізіології ім. О. О. Богомольця, Асоц. учених м. Трускавця	Київ	[б. в.]	2005	14 с. : іл.		НБУВ	105465
115.	Георгій Вікторович Дзяк : біобібліогр. покажч.	уклад. Р. М. Годлевська ; ред. Т. О. Перцева, З. К. Алексеєнко, І. К. Яковенко ; Дніпропетр. держ. мед. акад., Б-ка	Дніпропетровськ	АРТ-Прес	2005	99 с. : портр.		НБУВ	664613
116.	Озар Петрович Мінцер	бібліогр. склала Л. Ю. Бабінцева ; передм. О. В. Палагіна	Кіровоград	ПОЛІМЕД-Сервіс	2005	116 с. : портр.	(Бібліогр. вчених України)		
117.	Олексій Володимирович Люлько : бібліогр.	упоряд.: Г. В. Дзяк, В. П. Стусь ; Дніпропетр. держ. медична акад.	Дніпропетровськ	Пороги	2005	233 с. : іл., портр.		НБУВ	661834

118.	Салдан Йосип Романович : біобібліогр. покажч. до 65-річчя з дня народж.	уклад. Н. М. Струтинська ; відп. за вип. Л. І. Шпукал ; Вінниц. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова, Б-ка	Вінниця	[б. в.]	2005	31 с.	(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)		
119.	Власов Василь Володимирович : персон. бібліогр. покажч.	уклад. Л. Л. Саксонік ; ред. І. М. Козак ; наук. консультант А. І. Суходоля ; Упр. охорони здоров'я Хмельниц. обл. держадмін., Хмельниц. обл. наук. мед. б-ка	Хмельницький	[Хмельниц. обл. наук. мед. б-ка]	2006	52 с. : іл., портр.		ННМБУ	19:617/B581
120.	Г. С. Башура: к 70-летию со дня рождения и 45-летию науч.-практич., пед. и общественной деятельности : библиогр.	сост.: А. Г. Башура, А. М. Котенко ; МОЗ Украины, НАН Украины, Гос. науч. центр лекарственных средств	Харьков	Золотые страницы	2006	128 с. : ил., портр.	(Ученые-фармации)	НБУВ	675584

121.	Професор Георгій Семенович Чучмай – лікар, вчений, педагог	В. М. Зубачик, А. В. Магльованний, С. Й. Кухта [та ін.] ; Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького, Каф. терап. стоматології	Львів	Кварт	2006	102 с. : іл.		НБУВ	679931
122.	В. П. Комісаренко. Життєвий і творчий шлях: до 100-річчя від дня народж.	редкол.: М. Д. Тронько, Т. П. Безверха, В. В. Марков [та ін.]	Київ	Авіцена	2007	143 с. : іл., портр.		НБУВ	680537
123.	Готь І. М. Професор Олександр Васильович Коваль – перший декан стоматологічного факультету у Львові	І. М. Готь, А. В. Магльованний, В. С. Гриновець ; Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького	Львів	[б. в.]	2007	110 с.		НБУВ	690217
124.	Шатило Віктор Йосипович – лікар, організатор, науковець : біобібліогр. показч.	уклад. І. П. Смалух ; ред. Т. Ю. Музичук ; Упр. охорони здоров'я Житомир. облдержадмін., Житомир. ін-т медсестринства, Обл. наук. мед. б-ка	Житомир	[б. в.]	2007	36 с. : портр.	(Славні імена охорони здоров'я Житомирщини)		

125.	Юрій Григорович Віленський : біобібліогр. показч.	уклад. Л. Є. Корнілова [та ін.] ; Нац. наук. мед. б-ка України	Київ	ННМБУ	2007	65 с.	(Сер. «Славні імена укр. мед. книги: мед. б- ки України в особах, документах, бібліогр.»)	НБУВ	696691
126.	Юрій Ілліч Кундієв	уклад.: Т. Г. Верещак, А. О. Данік ; авт. вступ. ст.: В. І. Чернюк, В. І. Матюшина ; пер. вступ. ст. на англ. мову І. Г. Белашова	Київ	Наук. Думка	2007	117 с. : портр.	(Біобібліогр. вчених України / НАН України)	НБУВ	687234
127.	Борис Тарасович Білінський: (до 75-річчя від дня народж.) : біобібліогр.	НТШ, Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького ; відп. ред. Я. Шпарик	Львів	[ЛНМУ ім. Д. Галицького]	2008	317 с. ; іл.		НПБУ	330147
128.	Бориско Олексій Семенович : біобібліогр. нарис	уклад. Л. Л. Сак- сонік ; Хмельниц. обл. наук. мед. б- ка	Хмель- ницький	[б. в.]	2008	99 с.		ННМБУ	19:617/Б825

129.	Братусь Василь Дмитрович. 26.12.1916 – 11.10.2008 : біобібліогр. покажч.	уклад.: М. І. Гулівець, Г. М. Зубченко ; наук. ред. Р. І. Павленко ; відп. за вип. Т. А. Остапенко ; ННМБУ	Київ	[б. в.]	2008	42 с. : іл., портр.	(Славні імена укр. мед. книги : мед. б- ки України в особах, док., бібліогр.)	НБУВ	112440
130.	Д. П. Сало: к 85-летию со дня рождения : библиогр.	сост.: А. И. Тихонов, С. А. Тихонова, Т. Г. Ярных [и др.] ; М-во здравоохранения Украины, Нац. фармацевт. ун-т	Харьков	НФаУ	2008	64 с. : ил.	(Ученые- фармации)	НБУВ	708634
131.	Зіменковський Б. С. Михайло Васильович Даниленко – лікар, науковець, громадянин	Б. С. Зімен- ковський, А. В. Магльо- ваний, В. С. Грешовець ; Львів. нац. мед. ун-т ім. Данила Галицького	Львів	Кварт	2008	158 с. : іл.		НБУВ	709299
132.	Ісаак Михайлович Трахтенберг	уклад. бібліогр. покажч.: Н. П. Данкевич, І. В. Губар ; авт. вступ. ст.: Ю. І. Кундієв, М. М. Коршун ; пер. вступ. ст. англ. мовою Є. І. Ліхтенштейн	Київ	Наук. Думка	2008	111 с.	(Біобібліогр. вчених України / НАН України)	НБУВ	707144

133.	Корифей української педіатрії професор Петро Степанович Мощик: до 80-річчя з дня народж.	уклад. О. П. Мощик ; ред.: Ю. В. Марушко, О. П. Мощик	Київ	Вища шк.	2008	183 с.		НБУВ	697014
134.	Криштопа Борис Павлович : біобібліогр. покажч.	уклад.: Л. Є. Корнілова, М. І. Гулівець, Г. М. Зубченко ; відп. за вип. Т. А. Остапенко ; ННМБУ	Київ	[б. в.]	2008	42 с. : іл., портр.	(Сер. «Славні імена укр. мед. кн. : мед. б-ки України в особах, док., бібліогр.»)	НБУВ	112756
135.	Матвеева Ганна Петрівна : біобібліогр. покажч.	уклад.: Л. Є. Корнілова, О. М. Кручко ; ННМБУ	Київ	[б. в.]	2008	44 с. : фотогр.	(Сер. «Славні імена укр. мед. книги: мед. б-ки України в особах, документах, бібліогр.»)	НБУВ	112126
136.	Микола Тимофійович Картель : біобібліогр.	уклад., ред., пер. В. Є. Клименко ; авт. вступ. ст.: Л. О. Беякова, Ю. О. Тарасенко ; відп. ред. Л. О. Беякова ; НАН України, Ін-т хімії поверхні ім. О. О. Чуйка	Київ	Академперіодика	2008	122 с. : портр.	(Біобібліогр. вчених України / НАН України)		

137.	Михайло Антонович Мороз – уролог-винахідник: до 80-річчя від дня народж. : бібліогр. покажч.	уклад.: В. С. Зарічнюк, М. А. Рубан ; Рівнен. обл. наук. мед. б-ка	Рівне		2008	15 с.	(Видатні імена охорони здоров'я Рівненщини)	ННМБУ	19:616.6 / М-80
138.	Научная школа и указатель библиографических публикаций профессора В. Д. Ванханена: (ученый-гигиенист, врач медико-профилактич. дела, педагог высш. мед. шк.)	М-во здравоохранения Украины, Донец. нац. мед. ун-т им. М. Горького ; под ред. В. Н. Казакова	Донецк	Донеччина	2008	79 с. : ил., портр.		НБУВ	709609
139.	Николай Иванович Кефер : биобиблиогр. указ.	сост.: К. К. Васильев, О. Г. Кушнир ; науч. ред. К. К. Васильев ; М-во культуры и туризма Украины, ОГНБ им. М. Горького	Одесса	[б. и.]	2008	28 с.	(Ученые Одессы ; вып. 39)	НБУВ	113673
140.	Олександр Федорович Возіанов	уклад. Л. М. Старцева ; авт. вступ. ст.: Ю. Г. Віленський, В. А. Міхньов ; Акад. мед. наук	Київ	Академперіодика	2008	123 с. : портр.	(Біобібліогр. вчених України / НАН України)	НБУВ	703529

141.	Пиріг Любомир Антонович : біобібліогр.	перед. сл. С. Комісаренко ; ред. Л. Дрофань	Київ	Ярославів вал	2008	232 с. : портр.			
142.	Пузич Ярослав Іванович : біобібліогр. нарис	уклад. Л. Л. Саксонік ; Упр. охорони здоров'я Хмельниц. обл. держадмін., Хмельниц. обл. наук. мед. б-ка	Хмель- ницький	[б. в.]	2008	27 с. : іл.		ННМБУ	19:617/П882
143.	Россіхін Василь В'ячеславович : бібліогр. покажч. Ч. 1	уклад.: В. Г. Прохорова, Л. Д. Гонтаренко ; ХДНБ ім. В. Г. Короленка	Харків	[б. в.]	2008	25 с.	(Винахідники Харківщини ; вип. 1)	НБУВ	353074/1
144.	Член-кореспондент НАН України Дмитро Григорович Затула : спогади колег, друзів, учнів	відп. ред. Г. П. Потебня ; НАН України, Ін- т експери- ментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. Є. Кавецького	Київ	ДІА	2008	80 с.	(Пам'яті видатних вчених онкологів України)	НБУВ	697903

145.	Юган Н. Л. В. И. Даль: биография и творческое наследие : библиогр. указ.: в 2 ч.	Н. Л. Юган ; Гос. учреждение «Луган. нац. ун-т им. Т. Шевченко», Восточноукр. центр изучения лит. и методики ее преподавания Ин-та педагогики АПН Украины	Луганск	[б. и.]	2008	Ч. 1–2		НБУВ	351834/Ч.1–2
146.	Юрій Панасович Зозуля	уклад.: С. Б. Кричун, В. І. Приходько ; авт. вступ. ст. В. І. Цимбалюк ; пер. вступ. ст. англ. мовою В. П. Алексашин	Київ	Наук. думка	2008	126 с. : портр.	(Біобібліогр. вчених України / НАН України)	НБУВ	706743
147.	Анатолій Груша : (наук. біобібліогр. покажч.)	упоряд.: І. І. Воронцовська, Н. Д. Яременко ; відп. за вип. Н. Д. Яременко ; наук. консультант В. І. Ященко ; Обл. наук. мед. б-ка Черніг. обл. ради	Чернігів	[ЧОНМБ]	2009	22 с.		ННМБУ	19:61 / Г-91
148.	В. П. Черных. Полвека в фармации : биобиблиогр. указ.	сост.: Л. А. Шемчук, Т. В. Шпичак, З. Ф. Подстрелова [и др.]	Харьков	Золотые страницы	2009	544 с.	(Сер. «Ученые фармации»)	НБУВ	732229

149.	Георгій Васильович Гайко	уклад. бібліогр. покажч.: М. Ф. Мороз, Л. О. Половинка, О. І. Немирович- Булгакова ; пер. вступ. ст. Л. К. Сон ; АМН України, Держ. установа «Ін-т травматології та ортопедії АМН України»	Київ	Реферат	2009	108 с. : портр.	(Біобібліогр. вчених України / НАН України)	НБУВ	715804
150.	М. И. Борисов: к 80- летию со дня рождения : библиогр.	сост.: В. Н. Ковалев, Т. И. Исакова ; М- во здравоохра- нения Украины, Нац. фармацев- тич. ун-т	Харьков	Изд-во НФаУ	2009	47 с. : ил., портр.	(Ученые- фармации)	НБУВ	113134
151.	Микола Михайлович Амосов: легенда світової науки : біобібліогр. покажч.	упоряд.: Л. Є. Корнілова, Т. А. Остапенко ; наук. ред. Р. І. Павленко ; ННМБУ	Київ	[Вид-во СПД Комеда О. П.]	2009	80 с. : іл.		НБУВ	721063
152.	А. И. Тихонов: «Посвящаю Вам...» : биобиблиогр.	сост.: С. А. Тихонова, А. Б. Юрьева ; Нац. фармац. ун-т	Харьков	Оригинал	2010	271 с.	(Ученые- фармации)		

153.	А. С. Немченко. До 35-річчя наукової діяльності : біобібліогр. покажч.	уклад.: А. А. Котвіцька, В. М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова [та ін.] ; Нац. фармац. ун-т	Харків	НФаУ	2010	136 с. : фотогр.	(Учені- фармації)	НБУВ	726970
154.	В ім'я прозріння : біобібліогр. покажч. до 70-річчя Салдана Йосипа Романовича	уклад.: Н. М. Кравчук, Л. В. Сухарєва ; відп. за вип. Л. І. Шпукал	Вінниця	[б. в.]	2010	40 с. : іл.	(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)		
155.	В. В. Болотов. 45 лет научной, педагогической и общественной деятельности : биобиблиогр. указ.	сост.: Л. Ю. Клименко, Е. Н. Свечникова ; Нац. фармацевт. ун-т	Харьков	НФаУ	2010	130 с. : фот.	(Учёные- фармации)	НБУВ	731516
156.	В'ячеслав Карлович Стефанський : біобібліогр. покажч.	упоряд.: І. В. Васильєв, О. Г. Кушнір ; ОННБ ім. М. Горького	Одеса	[б. в.]	2010	32 с.	(Вчені Одеси ; вип. 43)		
157.	До вершин хірургії : біобібліогр. покажч. до 65-річчя від дня народж. Годлевського Аркадія Івановича	уклад.: Л. В. Сухарєва, Н. М. Кравчук, С. І. Саволук ; відп. за вип. Л. І. Шпукал	Вінниця	[б. в.]	2010	51 с. : іл.	(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)		
158.	З. М. Мнушко. Науково-педагогічна та громадська діяльність : біобібліогр. покажч.	уклад.: О. Ю. Рогуля, І. В. Пестун, С. В. Жадько [та ін.] ; Нац. фармац. ун-т	Харків	НФаУ	2010	151 с. : фотогр.	(Учені- фармації)	НБУВ	731650

159.	И. Ф. Макаревич: к 50-летию науч.-пед. деятельности : биобиблиогр. указ.	сост.: В. С. Кисличенко [и др.] ; Нац. фармацевт. ун-т	Харків	НФаУ	2010	64 с. : портр.	(Ученые-фармации)	НБУВ	728859
160.	Озар Петрович Мінцер : бібліогр. покажч.		Київ ; Івано-Франківськ		2010	167 с. : портр.	(Бібліогр. вчених України)	ННМБУ	21 / М-625
161.	Т. Г. Ярных. 25 лет научной, педагогической и общественной деятельности : биобиблиогр. указ.	сост. А. И. Тихонов, А. М. Котенко, М. В. Буряк, О. А. Гаркавцева ; МЗО Украины, Нац. фармац. ун-т	Харьков	НФаУ	2010	135 с. : ил., [1] л. портр.	(Ученые-фармации)	НБУВ	728862
162.	Творчість в науці та практиці: Юрій Козін – вчений-медик : біобібліогр. покажч.	уклад. Т. О. Сосновська ; наук. ред. В. В. Бойко ; ДЗ «ХДНБ ім. В. Г. Короленка»	Харків	[б. в.]	2010	103 с. : фотоіл.	(Науковці України)	НБУВ	735155
163.	Фрайт В. М. Михайло Степанович Регеда – вчений, лікар, педагог: до ювілею	В. М. Фрайт	Львів	Глобус	2010	116 с.		НБУВ	49865
164.	В. М. Ковальов: до 70-річчя з дня народж. і 42-річчя наук.-пед. діяльності : біобібліогр. покажч.	уклад.: А. М. Ковальова, О. О. Іосипенко ; Нац. фармац. ун-т	Харків	НФаУ	2011	136 с. : фотогр.	(Сер. «Вчені фармації»)	НБУВ	746465

165.	Видатний хірург Милостанов Микола Миколайович : біобібліогр. покажч. літ- ри до 120-річчя від дня народж.	підгот. Р. А. Лисенко ; Сум. обл. наук. мед. б-ка	Суми	[б. в.]	2011	8 с.		ННМБУ	19:617/В-42
166.	Життя заради життя: (до 65-річчя з дня народж. академіка І. М. Азарського) : довід.- інформ. вид.	уклад.: О. М. Шеїн, О. О. Грицишина ; ред. О. В. Сини- ця ; відп. за вип. Н. М. Синиця ; Упр. культури, туризму і курортів Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ ім. М. Островсь- кого	Хмель- ницький	[б. в.]	2011	36 с.		НБУВ	698789
167.	И. А. Зупанец: 30 лет врачебной, научной и педагогической деятельности : биобиблиогр. указ.	сост.: С. Б. Попов, В. В. Прописнова, Е. А. Андреева, Е. В. Ветрова ; Нац. фармацевт. ун-т	Харьков	Золотые страницы	2011	152 с. : табл., фото, цв. ил.	(Сер. «Ученые медицины и фармации»)	НБУВ	750874
168.	Караваєв Володимир Опанасович: до 200-річчя від дня народж. : біобібліогр. покажч.	уклад.: Л. Є. Корнілова, Н. І. Мамедова ; наук. ред. Р. І. Павленко ; ННМБУ, Укр. бібл. асоц., Асоц. б-к України	Київ	[б. в.]	2011	40 с. : рис.	(Сер. «Т-во київ. лікарів в особах»)	НБУВ	118906

169.	Константин Константинович Васильев : биобібліогр. указ.	сост. О. Г. Кушнир ; науч. ред. К. Г. Васильев ; ред. И. С. Шелестович ; ОННБ им. М. Горького	Одесса	ОННБ им. М. Горького	2011	117, [2] с.	(Ученые Одессы ; вып. 45)	НБУВ	748673
170.	Лікарська совість м. Києва початку ХХ ст.: до 150-річчя від дня народж. Теофіла Гавриловича Яновського : біобібліогр. покажч.	уклад.: Л. Є. Корнілова, Н. І. Мамедова, М. І. Гулівець ; ННМБ України, Нац. музей медицини України	Київ	ННМБУ	2011	55 с. : іл.	(Т-во київ. лікарів в особах)	НБУВ	740389
171.	М. О. Валяшко. До 140-річчя з дня народж. : біобібліогр. покажч.	уклад.: В. П. Черних, К. А. Іванова, В. А. Георгіянц [та ін.] ; Нац. фармац. ун-т	Харків	НФАУ	2011	47 с. : портр.	(Вчені фармації)	НБУВ	118130
172.	Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч: (до 200-річчя від дня народж.) : біобібліогр. покажч.	упоряд.: Л. О. Пономаренко, Н. А. Стельмах, С. П. Пєєва ; наук. консультант і авт. вступ. ст. Л. С. Бондар ; наук. ред. П. І. Рогова ; НАПН України, ДНПБУ ім. В. О. Сухо-млинського	Київ	Пед. Думка	2011	124 с.	(Сер. «Видатні педагоги світу» ; вип. 7)	НБУВ	30752

173.	Сенс оптимізму в мікробіології : бібліогр. покажч.: до 75-річчя від дня народж. Палія Гордія Кіндратовича	уклад.: Л. В. Сухарєва, Н. М. Кравчук, Н. М. Шевчук ; Вінн. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова	Вінниця	[б. и.]	2011	75 с. : фотогр.	(Вчені нашого ун-ту)	НБУВ	768714
174.	Палкий ентузіаст науки: до 150-річчя від дня народж. Григорія Федоровича Писемського : біобібліогр. покажч.	уклад. Л. Є. Корнілова, Н. І. Мамедова ; наук. ред. Р. І. Павленко ; ННМБУ	Київ	ННМБУ	2012	109 с. : іл.		НБУВ	760401
175.	Професор Черняхівський Олександр Григорович (1869–1939) : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1893–1940 рр.	уклад. В. В. Галах ; авт. вступ. ст. В. А. Вергунов ; Асоц. б-к України, ДНСГБ НААН	Київ	ФОП Корзун Д. Ю.	2012	104 с. : іл., портр.	(Сер. «Відомі вчені- природознавці та освітяни України» ; кн. 6)	НПБУ	727175
176.	Тетяна Олексіївна Перцева : біобібліогр. покажч.	ред.: Г. В. Дзяк, Л. І. Конопкіна, З. В. Нікольні- кова ; уклад.: Л. К. Локтіонова, Р. М. Годлевська ; ДЗ «Дніпропетр. мед. акад. МОЗ України»	Дніпро- петровськ	Ліра	2012	174, [40] с.		НБУВ	755743

177.	Анатолій Лук'янович Косаковський. Лікар, вчений, педагог, винахідник : бібліогр. показч.	ред. Р. І. Павленко ; ННМБУ	Київ	[б. в.]	2013	207 с.		НБУВ	772436
178.	Дупленко Костянтин Федорович. Організатор охорони здоров'я та історик медицини : біобібліогр. показч.	уклад.: Л. Є. Корнілова, Н. І. Мамедова ; ННМБ України, Укр. бібл. асоц.	Київ	ННМБ України	2013	85 с. : іл., табл.	(Мед. біографістика)	НБУВ	765839
179.	И. А. Зупанец: врачебная, научная и педагогическая деятельность : биобиблиогр. указ.	сост.: С. Б. Попов, В. В. Прописнова, Е. А. Андреева ; МОЗ Украины, Нац. фармац. ун-т	Харьков	Золотые страницы	2013	75 с. : ил., табл.	(Ученые медицины и фармации)	НБУВ	766994
180.	Лікар, вчений, громадянин: до 100-річчя з дня народж. проф. І. І. Крижанівської	уклад.: Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, О. В. Курята [та ін.] ; редкол. Г. В. Дзяк [та ін.] ; МОЗ України, ДЗ «Дніпропетр. мед. акад.», Наук. б-ка	Дніпропе тровськ	Ліра	2013	111 с. : фотоіл., портр.		НБУВ	768203

181.	Лікар світлої мудрості (до 100-річчя від дня народження Анатолія Петровича Пелешука) : біобібліогр. покажч.	уклад.: Л. Є. Корнілова, Н. І. Мамедова, І. А. Свінціцький ; ред.: А. С. Свін- ціцький, Р. І. Пав- ленко ; ННМБ України, Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця	Київ	КІМ	2013	107 с.	(Мед. біографістика)	НБУВ	770559
182.	Науковий портрет Адольфа Бека – фундатора львівської наукової школи фізіологів: (до 150-річчя від дня народж.) : біобібліогр. покажч.	уклад.: С. В. Васильєва, О. М. Кріль, М. С. Надрага [та ін.] ; наук. ред. М. С. Надрага ; Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького, Наук. б-ка	Львів	ЛНМУ ім. Д. Галицького	2013	104 с. : іл.			
183.	Професор В. М. Чернобровий: біографія, наука, викладацька діяльність та діагностично-лікувальна практика : біобібліогр. покажч. до ювілею	уклад.: В. М. Черно- бровий, О. В. Павлова, Н. М. Кравчук, Л. В. Сухарєва ; відп. за вип. Л. І. Шпукал	Вінниця	[б. в.]	2013	44 с. : іл.	(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)		

184.	Сергій Васильович Комісаренко	уклад. бібліогр. покажч.: В. М. Данилова, Р. П. Виногра- дова, О. І. Войце- хівська ; НАН України, Ін-т біохімії ім. О. В. Палладіна	Київ	Академперіодика	2013	141, [44] с. : фотогр.	(Біобібліогр. вчених України)	НБУВ	769503
185.	Наукові роботи Т. Г. Яновського		[Б. м.]		[Б. р.]	С. IX- XIV		НБУВ	
186.	Мазорчук Борис Федорович [Електронний ресурс] : біобібліогр. покажч.: до 70-річчя від дня народж.	уклад. Н. М. Кравчук // Б-ка Вінн. нац. мед. ун-ту ім. М. І. Пирогова	[Вінниця]		[2004]				
187.	Денисюк Віталій Іванович [Електронний ресурс] : біобібліогр. покажч. до 70-річчя від дня народж.	Вінн. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова	[Вінниця]		[2009]		(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)		
188.	Самойлович Данило Самійлович в історії Херсонщини [Електронний ресурс]: (до 265-річчя з дня народж.) : біобібліогр. покажч.	[уклад. В. І. Гар- куша ; відп. за вип. Т. А. Ді- жур] // Херсон. обл. наук. мед. б- ка	[Херсон]		2009				

189.	Пирогов М. І. 1810–1881 [Електронний ресурс] : біобібліогр. покажч.	уклад.: Л. Є. Корнілова, Л. І. Шпукал, Є. В. Коцюра [та ін.] ; наук. конс. Р. І. Павленко ; відп. за вип. Л. І. Шпукал ; ННМБУ, Вінн. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова	Київ ; Вінниця		2010				
190.	Вершини скоряються сильним [Електронний ресурс] : [біобібліогр. покажч. літ.] : (до 70-річчя від дня народж. В. М. Мороза)	Вінн. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пи- рогова	[Вінниця]		[2012]		(Сер. «Вчені нашого ун-ту»)		
191.	Валяшко Микола Овксентійович – перший ректор НфаУ: (до 140- річчя з дня народж.) [Електронний ресурс]	Наук. б-ка Нац. фармацевт. ун-ту			[Б. р.]				
192.	Гельвіг Р. И. [Электронный ресурс]	Ист. [Таврич.] ун- та в биогр. и портр.							
193.	Корчак Януш (Генрік Гольдшміт) [Електронний ресурс]	матеріали підгот. Н. Горбенко // ДНПБУ ім. В. О. Сухо- млинського							

194.	Павловский Е. Н. [Электронный ресурс]	Ист. [Таврич.] ун-та в биогр. и портр.							
195.	Пирогов Микола Іванович [Електронний ресурс]	матеріали підгот. О. С. Покусова // ДНПБУ ім. В. О. Сухомлинського							
196.	Рыжков Виталий Леонидович [Электронный ресурс]	Ист. [Таврич.] ун-та в биогр. и портр.							
197.	Сікорський Іван Олексійович [Електронний ресурс]	матеріали підгот. О. М. Прохоренко // ДНПБУ ім. В. О. Сухомлинського							